

MPB 2026-2029

Apeldoorn koersvast als groene en royale hoofdstad van de Veluwe

Algemeen

Inhoudsopgave

Nota van aanbidding.....	5
Leeswijzer bij Meerjaren Programma Begroting	9
Financiële beschouwingen	13
Samenvattend overzicht ombuigingsvoorstellen en nieuwe ontwikkelingen	24
Programma 1 - Samenleving.....	29
Doelenboom	30
Ambities en speerpunten.....	37
Doelen & prestaties	39
Nieuwe ontwikkelingen	61
Ombuigingen	66
Indicatoren.....	69
Kadernota's	70
Toprisico's	71
Budgetten	76
Verbonden partijen	80
Programma 2 - Leefomgeving	86
Doelenboom	87
Ambities en speerpunten.....	93
Doelen & prestaties	95
Nieuwe ontwikkelingen	117
Ombuigingen	122
Indicatoren.....	125
Kadernota's	126
Toprisico's	127
Budgetten	133
Verbonden partijen compact.....	135
Programma 3 - Economie en inkomen.....	140
Doelenboom	141
Ambities en speerpunten.....	144
Doelen & prestaties	146
Nieuwe ontwikkelingen	154
Ombuigingen	156
Indicatoren.....	157
Kadernota's	158
Toprisico's	159
Budgetten	161
Verbonden partijen compact.....	162
Programma 4 - Bestuur, inwoners en financiën.....	165
Doelenboom	166
Ambities en speerpunten.....	168
Doelen & prestaties	169
Nieuwe ontwikkelingen	173
Ombuigingen	175
Indicatoren.....	178
Kadernota's	179
Toprisico's	180

Budgetten	181
Verbonden partijen compact.....	183
Brede Welvaart.....	186
Paragrafen	189
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	190
Onderhoud kapitaalgoederen	204
Financiering	209
Verbonden partijen	218
Grondbeleid	242
Lokale heffingen	247
Bedrijfsvoering	262
Doelenboom	263
Ambities en speerpunten.....	265
Doelen & prestaties	266
Nieuwe ontwikkelingen	273
Ombuigingen	276
Indicatoren.....	278
Kadernota's	279
Toprisico's	280
Budgetten	281
Openbaarheid.....	282
Bijzondere paragrafen	284
Investerings	285
Vastgoed	288
Bijlagen.....	297
Bijlage - Doorrekening Algemene Reserve.....	298
Algemene reserve	299
Bijlage - Doorrekening Bestemmingsreserves	301
Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF)	302
Bijlage - Overige bijlagen	305
Totaal overzicht baten en lasten.....	306
Overzicht incidentele baten en lasten.....	307
Overzicht jaarlijks terugkerende arbeidskosten	310
Overzicht kapitaallasten en nieuwe investeringen	312
Overzicht reserves en voorzieningen (meerjarendoorrekening)	314
Enkele kerngegevens	317
Meerjaren balans.....	319
EMU-saldo.....	322
Lasten en baten per taakveld	324
BBV Indicatoren.....	332
Subsidieoverzicht	333
Subsidie Grootchalige woningbouwlocaties.....	338

Nota van aanbieding

Voor u ligt de MPB 2026-2029 "Apeldoorn koersvast als groene en royale hoofdstad van de Veluwe", de laatste van deze bestuursperiode. Al bij de start van deze periode hebben we in het coalitieakkoord benoemd dat we ook kijken naar de lange lijnen richting 2030 en verder. In de Voorjaarsnota van dit jaar hebben we dit onderstreept door te anticiperen op de (maatschappelijke) ontwikkelingen met het Apeldoorn van 2040 als stip aan de horizon. In alles wat het college doet en heeft gedaan spelen die lange lijnen een rol. Tegelijk zijn we een college van de actie en van het doen, "handen uit de mouwen en aan de slag!". Uiteraard wel op een manier die past bij Apeldoorn, met heldere plannen en een actiegerichte aanpak. Zo bouwen we aan de groei van onze mooie stad en dorpen, waarbij we steeds weer aansluiten bij onze identiteit als groene en royale hoofdstad van de Veluwe.

Veel van de 154 maatregelen uit het coalitieakkoord zijn afgerond of in uitvoering. Denk aan de actieplannen, nieuwe speelplekken, de armoede-aanpak, de herontwikkeling van het Zwitsalterrein en de groei van het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering. De uitbreiding en nieuwbouw van Saxion in de spoorzone gaan bovendien zorgen voor meer werkgelegenheid en opleidingsmogelijkheden voor Apeldoornse jongeren. Het zijn voorbeelden van hoe we onze ambities concreet maken, passend bij de visie op Apeldoorn in 2040. Het aanwijzen van het BSK-gebied als grootschalige woningbouwlocatie kan leiden tot investeringen vanuit het Rijk en helpt bij de ambitie om woningen te combineren met versterking van groen, water en leefkwaliteit. Een schaa sprong passend bij ons Apeldoornse DNA. Daarbij geldt vanuit financieel oogpunt tegelijkertijd altijd het vertrekpunt om een verantwoorde begroting te blijven opleveren. Ook in deze MPB 2026-2029 hebben we gezocht naar de juiste balans tussen voldoen aan de afgesproken financiële parameters en de ruimte houden om de benodigde investeringen te doen.

De plannen die in deze bestuursperiode in de steigers zijn gezet, zullen in de komende jaren worden gerealiseerd. Dit betekent een decennium van grote investeringen in onze stad en dorpen, zeker als ook het Rijk mee investeert. Als we alles realiseren wat we nu hebben gepland, heeft dit tegelijk ook gevolgen voor het financiële profiel van Apeldoorn op de korte termijn. Zo zien we bijvoorbeeld dat de solvabiliteit de komende jaren verandert en de balans tussen structurele lasten en incidentele middelen verschuift. Onze insteek bij deze MPB is dat we op de lange termijn financieel stabiel en tegelijk wendbaar op de korte termijn blijven. Zo houden we een verantwoorde koers richting een veerkrachtig Apeldoorn waar mensen naar elkaar omkijken en samen leven, leren en werken.

In deze MPB komen diverse ontwikkelingen samen. Zo zijn de bezuinigingssporen verwerkt en geven we een financiële impuls aan de start van de maatschappelijke transformatie die we in de Voorjaarsnota hebben aangekondigd. Dit is een beweging waar de raad al waardevolle dingen over heeft gezegd in het rapport Naar nieuw jeugdbeleid van de raads werkgroep Jeugd en die de komende jaren meer vorm zal krijgen. We maken de bewuste keuze om hierin te investeren, zodat we er met focus en samenhang aan kunnen werken om effect te bereiken.

Een solide basis

In deze MPB vindt u de financiële vertaling van de lijnen die we in de Voorjaarsnota hebben neergezet. We reflecteren op de huidige situatie en kijken vooruit. Daarbij valt op dat er verschillen zijn met het beeld dat we eerder hebben geschetst. In de financiële beschouwingen leest u hier meer details over maar ook in deze inleiding verdient dat aandacht. Ten opzichte van de Voorjaarsnota valt het resultaat namelijk positiever uit dan eerder verwacht. Dit geeft ruimte om een aantal keuzes te maken.

Er is ruimte om de ingezette lange lijnen verder te versterken en te bestendigen. Denk aan de aanpak van energiearmoede, het aanbod van speelplekken en de ontwikkeling van het Lerend District bijvoorbeeld. Maar ook investeringen in infrastructuur en noodzakelijke randvoorwaarden zoals cybersecurity en de aankoop van stikstofruimte. In deze MPB maken we daarnaast de eerder

aangekondigde investering in een maatschappelijke transformatie een stapje concreter. De maatschappelijke urgentie is groot en ook de raadswerkgroep Jeugd constateert terecht: 'Apeldoorn staat voor grote sociale uitdagingen die om andere antwoorden vragen'.

Veerkrachtige & weerbare samenleving

Er is een gezamenlijke beweging nodig. Door de jaren heen is de focus verschoven naar individuele verantwoordelijkheid en individuele problemen. Met als (onbedoelde) oplossing individuele, professionele zorg. Het lukt tot nu toe nog niet goed om uit deze tendens te komen en ook andere gemeenten worstelen hiermee. De jeugdzorg toont het duidelijkste voorbeeld: op dit moment ontvangt één op de zeven kinderen in Apeldoorn een vorm van jeugdzorg. Dit is zorgelijk voor de toekomst van onze jeugd en daarnaast financieel onhoudbaar. Het laat zien hoe belangrijk het is om de sociale basis en "het gewone leven" te versterken en dit vraagt om een brede maatschappelijke transformatie die raakt aan de gehele samenleving. Van gezinnen, scholen, verenigingen en buurten waar kinderen veilig en gezond kunnen opgroeien tot aan bestaanszekerheid, ruimte voor een goed (pedagogisch) gesprek en investeren in het beperken van voortdurende negatieve digitale prikkels. De opdracht is om het eenvoudiger te maken en te stimuleren om elkaar hulp te bieden. En tegelijk om het stelsel van ondersteuning dat zo ingewikkeld is geworden, te vereenvoudigen.

Ook de ontwikkelingen nationaal en internationaal, met toenemende dreiging en polarisatie vragen van ons dat we werken aan het vergroten van onze weerbaarheid, aanpassingsvermogen en zelf- en samenredzaamheid. Dit vraagt denken en doen, ruimte voor inwoners en gemeenschappen in wijken en dorpen om samen tot (andere) oplossingen te komen en lerend vermogen van de 'stelsels' van zorg en ondersteuning daaromheen en van de gemeente.

Investeren in een beweging

Apeldoorn heeft een goede uitgangspositie, met sterke gemeenschappen en sterke sociale binding in wijken, buurten en dorpen. De raadswerkgroep Jeugd heeft belangrijke bouwstenen opgeleverd voor een echt andere manier van denken en doen. De gesprekken in het kader van spoor 3 met maatschappelijke partners maken bovendien duidelijk dat er bij hen breed draagvlak is om samen deze beweging in te zetten. De urgentie van de opgave wordt herkend en gedeeld, zowel financieel als maatschappelijk. Dit geeft vertrouwen dat we, in partnerschap, afspraken kunnen maken die passen bij de financiële en maatschappelijke opgaven van Apeldoorn. Dit zal enerzijds gericht zijn op het verlagen van de vraag naar gecontracteerde zorg en anderzijds leiden tot meer ruimte voor de kracht van onze gemeenschappen. De afspraken moeten uiteraard ook bijdragen aan een houdbare financiële huishouding op de langere termijn.

In de gesprekken met de raad naar aanleiding van spoor 3 en de bouwstenen voor jeugd tekent zich zo een nieuwe route af. We kiezen er daarom in deze begroting voor om drie dingen tegelijkertijd en in samenhang te doen.

1. We draaien de bezuiniging op spoor 3 (niet indexeren subsidies in 2027) terug

In de afgelopen maanden hebben we meermaals met partners over de maatregel gesproken en we merken dat we hierin steeds nader tot elkaar zijn gekomen. Als gemeente en partners staan we samen voor dezelfde maatschappelijke opgave. Dit geeft vertrouwen dat het in partnerschap zal lukken om alternatieven te bieden, ontwikkelen of zichtbaar te maken, en effectief samen te werken om zo de druk op de gecontracteerde zorg te verlichten en te komen tot een duurzame financiële huishouding op de langere termijn. De € 2,1 miljoen die dit oorspronkelijk zou opleveren verwerken we in de transformatietabel.

2. We investeren gericht in een doorbraakaanpak op zowel jeugd als Wmo

Het College stelt voor om in het Apeldoorn Ontwikkelt Fonds € 2 miljoen te verschuiven van het schot schaalsprong naar het schot sociaal fundament. Hiermee kan voor jeugd een stevige projectorganisatie worden ingericht die met volle aandacht werkt aan het realiseren van de korte termijnmaatregelen die nodig zijn om het financiële tekort beheersbaar te houden en jeugdzorg

beschikbaar te houden voor kinderen en jongeren die dit het meest nodig hebben. Maar ook en vooral aan een fundamentele verandering van het jeugdbeleid in Apeldoorn. In lijn met de aanbevelingen van de raads werkgroep Jeugd en samen met maatschappelijke partners. Ook voor de Wmo zetten we in op het wijkgericht versterken en benutten van initiatieven vanuit wijk- en welzijnsorganisaties, om ondanks de actieve vergrijzing het stijgende beroep op zorg te beperken of op een andere manier vorm te geven. Dit past in de strategie die al was ingezet om met een beperkter aantal partijen in partnerschap te werken aan transformatie van zorg en ondersteuning.

3. We leggen de basis voor een nieuwe visie op een veerkrachtige en weerbare samenleving

Tot slot treffen we de voorbereidingen om samen met raad, inwoners en maatschappelijke partners in gesprek te gaan over een te ontwikkelen visie op een veerkrachtige en weerbare samenleving. In dit gesprek verkennen we de samenhang tussen diverse maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de vervanging van de kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling, de projectaanpak Jeugd en de Wmo. Nog voor de gemeenteraadsverkiezingen bepalen we samen met de raads werkgroep Jeugd hoe we het rapport over de vernieuwing van de jeugdzorg en de daarin genoemde bouwstenen een goede plek in dit geheel geven.

Het is een breder proces dat we nu voorbereiden en voor een belangrijk deel na de gemeenteraadsverkiezingen zal plaatsvinden. Het vraagt, naast de al eerder genoemde thema's, ook reflectie op onze rol als gemeente. Ook een scherpe blik op hoe de ruimtelijke ontwikkeling van de stad en dorpen bijdraagt aan bijvoorbeeld de bloei van onderling contact, een gezonde leefstijl en woonruimte passend bij de demografische ontwikkeling kan niet ontbreken. Veel gemeenten in Nederland worstelen met dezelfde problematiek. Jeugdzorg, vergrijzing, polarisatie, veiligheid. We benutten inspiratie van buiten om tot Apeldoornse antwoorden te komen.

De drie sporen kennen een sterke maatschappelijke en financiële samenhang. De ruimte om te investeren in een veerkrachtige en weerbare samenleving en tegelijkertijd het verlichten van de druk op gecontracteerde zorg moeten daarom hand in hand gaan. We geloven in deze aanpak en gaan dat graag samen aan.

Financieel beeld

Het totaalbeeld van ontwikkelingen, investeringen en keuzes leidt tot een solide financieel beeld dat voldoet aan het VNG begrotingsadvies. Voor 2026 en 2027 ligt er een sluitende begroting, in lijn met begrotingen van de afgelopen jaren en passend bij het verzoek van de provinciaal toezichthouder. Een belangrijke verklaring voor deze verantwoorde uitkomst is het resultaat van de bezuinigingen en ombuigingen die we met elkaar hebben doorlopen. Van Nieuw-voor-Oud met een ombuiging van bijna € 18 miljoen naar de ombuigingssporen in de Voorjaarsnota die, na verwerking van bovenstaande keuzes, gezamenlijk hebben geleid tot een bedrag van structureel bijna € 32 miljoen.

Ten aanzien van de nog lopende besparingssporen geldt het volgende:

- In de Voorjaarsnota hebben wij bij spoor 1 aangegeven de mogelijke invoering van de vermoedelijkhedenretributie te betrekken bij de integrale afweging van de MPB 2026-2029. Wij hebben ervoor gekozen deze retributie bij deze begroting vooralsnog niet in te voeren. Ten aanzien van de marktexploitatie is ons doel om binnen twee jaar volledige kostendekking te realiseren. Daarbij worden in 2026 de tarieven niet verhoogd. Het traject wordt in 2026 samen met de branche via co-creatie voortgezet en in het eerste kwartaal van dat jaar leggen wij hierover een voorstel aan de gemeenteraad voor. De overige voorstellen uit spoor 1 zijn ongewijzigd overgenomen..
- De raad heeft op 16 april jl. de nota Samen op weg naar een stabiele toekomst vastgesteld en ingestemd met spoor 2 heroriëntatie op taken gemeentelijke organisatie. Dit leidt tot een besparing van € 4,5 miljoen in 2026 oplopend naar € 10,7 miljoen in 2029 en verder. Dit blijft ongewijzigd.

- Met betrekking tot spoor 3 hebben we zoals aangegeven de eerder aangekondigde maatregel 'eenmalig niet indexeren subsidies in 2027' geschrapt. Op basis van gesprekken met onze partners hebben we er vertrouwen in dat we de komende jaren samen zullen komen tot afspraken die passen bij de financiële en maatschappelijke opgaven van Apeldoorn.
- Er zijn daarnaast door een beperkt aantal andere organisaties enkele besparingsvoorstellen ingediend als onderdeel van spoor 3. Als we deze onverkort zouden incasseren, zou de ongewenste situatie ontstaan dat initiatief en een constructieve houding worden 'gestraft'. Daarom trekken we één lijn. We kiezen ervoor de bezuinigingsvoorstellen die zijn gedaan door organisaties waar de gemeente zelf via een GR onderdeel van is, in dank te aanvaarden. Naast de concrete voorstellen van Tribuut en de Omgevingsdienst Veluwe in het kader van spoor 3, hebben ook andere GR-en zoals de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland en de regio Stedendriehoek gekeken naar mogelijkheden om efficiënter te werken binnen bestaande budgetten. Met andere partijen, zoals Accres, blijven we uiteraard het gesprek over besparingskansen voeren, maar nemen we de vooraf opgelegde druk van een taakstelling weg.

De sluitende jaarschijven voor 2026 en 2027 geven rust en de mogelijkheid om richting een nieuwe bestuursperiode te zorgen voor een stabiele overgang. Voor de jaren daarna voorzien we tekorten, net als veel andere gemeenten. Zoals gezegd blijven we ons richten op de het sluiten van de eerste twee jaarschijven. Daarmee werken we in lijn met het VNG-advies om het principe van vier sluitende jaarschijven los te laten. Daarmee erkennen we expliciet ook de onzekerheid rond Rijksmiddelen. Een gegeven waar we langzamerhand aan gewend raken.

Naar het Apeldoorn van 2050: strategie, wendbaarheid en lerend vermogen

Apeldoorn gaat een decennium van grote investeringen in. We werken gelijktijdig aan een fysieke transformatie, een stevige energietransitie en aan een sociale transformatie van de stad en haar dorpen. De wereld om ons heen blijft grillig en dat geldt ook voor de stabiliteit van de financiering vanuit het Rijk. Deze raadsperiode biedt het vertrouwen dat ook toekomstige gemeentebesturen zich daartoe zullen verhouden. In financieel moeilijke en turbulente tijden is het mogelijk gebleken om tot stevige ombuigingen te komen, waardoor we ruimte hebben behouden om te investeren in de ontwikkeling van de stad, het sociaal fundament van de stad en het opvangen van het stijgende beroep op zorg.

De uitdaging zal ook in de toekomst zijn om telkens heen en weer te bewegen tussen de stip op de horizon, de strategie, en het waarmaken en realiseren van die strategie in het hier en nu. Dit vraagt om flexibel mee te bewegen en obstakels op te lossen. Het is belangrijk om fondsen waar nodig flexibel en ontschot in te zetten, met tegelijkertijd voldoende financiële stabiliteit. De wijze waarop we nu de raad voorstellen het AOF in te zetten voor urgente investeringen in het sociaal fundament is daarvan een voorbeeld.

Met deze programmabegroting zetten we inhoudelijk en financieel een solide basis neer voor de volgende periode. We treffen ondertussen voorbereidingen voor een gesprek tussen de nieuwe raad en het nieuwe college over de lange lijnen in de ruimtelijk-economische ontwikkeling, de Energietransitie, de sociale structuur, participatie en veiligheid en weerbaarheid ("Apeldoorn 2050"). Zo blijven we wendbaar en op koers naar het Apeldoorn van 2050. We bouwen aan de schaa sprong van onze groeiende stad, de leefbaarheid in onze dorpen, de Energietransitie en de Stad van Veiligheid – met Brede Welvaart als kompas.

Leeswijzer bij Meerjaren Programma Begroting

Inleiding

In de Meerjarenprogrammabegroting (MPB) wordt het gemeentelijk beleid toegelicht. De MPB gaat over alle gemeentelijke taken, zoals: zorg, ruimtelijke ontwikkeling, openbare ruimte, veiligheid, milieu, cultuur en gemeentebelastingen. De brede samenstelling van het gemeentelijk takenpakket maakt het lezen van een meerjarenbegroting niet eenvoudig. Deze leeswijzer is bedoeld om u daarbij op weg te helpen. De volgende onderwerpen komen aan de orde:

- Waaruit bestaat een MPB?
- Indeling van de MPB.
- Voorgestelde nieuwe ontwikkelingen en beleidswijzigingen.
- De algemene reserve en het ApeldoornOntwikkeltFonds (AOF).
- Webversie MPB.

Waaruit bestaat een MPB ?

De MPB is vergelijkbaar met een huishoudboekje. De jaarlijkse lasten en baten die de gemeente kent staan er in vermeld. Voorbeelden van belangrijke lasten zijn vergoedingen aan zorginstellingen (jeugd en maatschappelijke ondersteuning), verstrekken van bijstandsuitkeringen, subsidies aan verenigingen en organisaties, rente en afschrijving als gevolg van investeringen, onderhoud van de openbare ruimte en kosten van het gemeentelijk personeel. De gemeenteraad bepaalt de onderwerpen, de hoeveelheid geld dat er aan besteed mag worden en de prestaties die daarvoor geleverd moeten worden. Voor een deel heeft de gemeente te maken met wettelijke taken die zij dient uit te voeren. De MPB is verdeeld in 4 programma's. Op die programma worden de lasten en baten op taakvelden geboekt die bij wet zijn voorgeschreven. De paragraaf Bedrijfsvoering heeft een opbouw die vergelijkbaar is met de vier programma's.

In de begroting zijn ook baten opgenomen. Voorbeelden hiervan zijn de algemene uitkering uit het gemeentefonds en specifieke bijdragen die het Rijk aan gemeenten verstrekt om taken te kunnen bekostigen, zoals voor bijstandsuitgaven, onderwijsachterstanden, grootschalige woningbouw en Oekraïense vluchtelingen. De gemeente heeft daarnaast eigen inkomsten zoals de onroerende zaakbelasting, hondenbelasting en leges omdat inwoners specifieke diensten van de gemeente afnemen (bijv. een paspoort). Tenslotte ontvangt een gemeente baten uit zogenaamde heffingen zoals voor het inzamelen van huishoudelijk afval. De raad beslist over de hoogte van de belastingen, leges en rechten.

De uitkering uit het gemeentefonds bepaalt voor bijna 60% onze inkomsten. Het gemeentefonds is sinds 2024 gekoppeld aan de prijs en omvang van het bruto binnenlands product. Een wettelijke eis voor de gemeentebegroting is dat de lasten niet hoger mogen zijn dan de baten; ieder begrotingsjaar moet in principe 'sluitend' zijn. De laatste jaren richten gemeenten en de provinciaal toezichthouders zich vooral op het structureel sluitend zijn van het eerste begrotingsjaar en op voldoende eigen vermogen om risico's te kunnen opvangen. Het streven blijft echter gericht op een meerjarig sluitende begroting.

Indeling van de MPB

In vogelvlucht worden de hoofdstukken van de MPB hier nader toegelicht.

Nota van aanbidding

De nota van aanbidding gaat vooral over wat het college voor de komende jaren belangrijk vindt en op welke wijze dat in de MPB tot uitdrukking komt. We geven daarmee aan hoe wij samen met de raad en onze maatschappelijke partners willen werken aan de ambities voor onze stad en dorpen.

Financiële beschouwingen

Hierin schetsen wij de hoofdlijnen van het financiële beleid, de nieuwe ontwikkelingen en eventuele ombuigingen (besparingen). Ombuigingen kunnen gericht zijn op zowel verlaging van de lasten als op vergroting van onze inkomsten.

Samenvattend overzicht

Het samenvattend overzicht betreft alle voorstellen voor (onontkoombaar) nieuw beleid en ombuigingen die in de MPB zijn verwerkt.

Monitor brede welvaart

In het coalitieakkoord 2022-2026 is afgesproken om te werken aan het vergroten van de brede welvaart in Apeldoorn. We toetsen ons handelen niet alleen op bedrijfseconomische effecten maar ook op effecten zoals welzijn, veiligheid, gezondheid en het vertrouwen in anderen. We volgen de voortgang door middel van de Apeldoorn Monitor en de jaarlijkse Trendanalyse.

Meerjarenprogrammabegroting

In dit hoofdstuk vindt u de meerjarenbegroting van de gemeente, die bestaat uit vier programma's. Elk programma begint met een doelenboom. Daarin wordt de relatie tussen de (hoofd)doelstellingen van het programma en de te leveren prestaties aangegeven. Sommige taken worden uitgevoerd in samenwerking met andere gemeenten (gemeenschappelijke regelingen) of door externe partijen waarbij de gemeente aandeelhouder is. Effectindicatoren in grafiekvorm of via links naar een bron en de toprisico's zijn eveneens opgenomen. Tenslotte treft u digitale verwijzingen naar belangrijke kadernota's aan.

De structuur van de MPB sluit aan bij de brede welvaart indeling van de landelijke planbureaus zoals het Centraal Planbureau en het Sociaal Cultureel Planbureau. Dit is de basis voor de programma's Samenleving, Leefomgeving, Economie en inkomen en Bestuur, inwoners en financiën. Met brede welvaart als leidend motief zijn ook de global goals opgenomen via de logo's op de programma's.

De verantwoordingsvoorschriften voor gemeenten verplichten ons om een overzicht van de overhead-kosten (indirecte personele kosten, huisvesting, ICT) op te nemen via een apart taakveld 04. Deze informatie inclusief indicatoren treft u aan in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Gemeenten dienen tevens een verplichte set effectindicatoren op te nemen en daarbij data te gebruiken van de website 'waarstaatjegemeente.nl'. Helaas is deze data niet altijd actueel, wat ten koste gaat van de informatie-waarde. Deze indicatoren zijn als bijlage in deze begroting opgenomen.

Effectindicatoren brede welvaart

De brede welvaart indeling is de basis voor de programmabegroting. Grafisch ziet dat er zo uit:

De binnenste ring van de diagram bepaalt de programmastructuur van de MPB, waarbij de buitenste ring de aandachtsgebieden van de programma's bepalen. Het vierde programma betreft Bestuur, inwoners en financiën waarin de overige (veelal wettelijke) taakvelden zoals gemeenteraad, belastingen en algemene uitkering zijn opgenomen.

In de Apeldoorn Monitor wordt de voortgang van de brede welvaart gemeten via meerdere indicatoren. U treft ze met een link aan in het hoofdstuk 3. Net als andere digitale verwijzingen zijn de indicatoren alleen in de webversie van de MPB te benaderen. De programma's zelf bevatten daarnaast de door de raad vastgestelde effectindicatoren die iets zeggen over de doelstellingen en de te verrichten prestaties.

Verplichte paragrafen

Het is een wettelijke verplichting dat elke gemeente de onderstaande paragrafen in de MPB opneemt. De paragrafen vormen een dwarsdoorsnede van de begroting op een specifiek terrein.

- [De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)
Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is en of er voldoende eigen vermogen beschikbaar is om risico's op te kunnen vangen.
- [De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen \(zoals wegen, riolering, gebouwen\)](#)
Toegelicht wordt hoe het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen geregeld is.
- [De paragraaf financiering](#)
Hierin wordt de werkwijze met betrekking tot de financieringsbehoefte van de gemeente toegelicht.

- [De paragraaf verbonden partijen](#)
De gemeente werkt vaak samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. We spreken van een verbonden partij als de gemeente in een samenwerking een bestuurlijke en een financiële verantwoordelijkheid heeft. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen nader toegelicht.
- [De paragraaf grondbeleid](#)
De gemeente speelt een rol in het verwerven, bouwrijp maken en verkopen van gronden. In deze paragraaf wordt dieper op het grondbeleid van de gemeente ingegaan.
- [De paragraaf lokale heffingen](#)
Hierin treft u de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen aan. Ook worden hier de tarieven voor het komende begrotingsjaar genoemd.
- [De paragraaf bedrijfsvoering](#)
Deze paragraaf gaat in op ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie, die gericht zijn op een zo goed mogelijke dienstverlening aan de inwoners en een zo zorgvuldige mogelijke besluitvorming.
- [De paragraaf openbaarheid](#)
Deze paragraaf is gebaseerd op de Wet Open Overheid. Gemeenten zijn verplicht om in hun begroting aandacht te besteden aan hun voornemens voor uitvoering van deze wet.

Daarnaast kent de MPB twee niet verplichte paragrafen: Vastgoed en Investerings. Naast gronden beschikt de gemeente ook over ruim 100 andere eigendommen. In de [paragraaf Vastgoed](#) wordt deze portefeuille in beeld gebracht. In de [paragraaf Investerings](#) is een doorkijk opgenomen van eerder toegekende en toekomstige investeringen in de grote maatschappelijke opgaven zoals Stadmaken, stedelijke mobiliteit en onderwijshuisvesting.

Bijlagen

Tot slot bevat de meerjarenbegroting enkele bijlagen. Sommige daarvan zijn door het Rijk voorgeschreven. Tot de belangrijkste bijlagen behoren:

- [de Algemene reserve](#)
- [het Apeldoorn Ontwikkelfonds \(AOF\)](#)
- [de Reserves en voorzieningen](#)
- [de incidentele baten en lasten](#)
- [de kerngegevens van de gemeente](#)

Beleidswijzigingen

Het college neemt in deze MPB voorstellen voor (onontkoombaar) nieuw beleid op die al waren verwerkt in de door de raad vastgestelde Voorjaarsnota 2025. Tevens zijn de voorstellen verwerkt die voortvloeien uit de drie ombuigingssporen waartoe de raad eind 2024 heeft besloten. Deze ombuigingen dragen bij aan een sluitende meerjarenbegroting. De voorstellen voor (onontkoombaar) nieuw beleid en de ombuigingen treft u aan in het samenvattend overzicht nieuwe ontwikkelingen, in de vier programma's en in de paragraaf Bedrijfsvoering.

ApeldoornOntwikkeltFonds

In het coalitieakkoord 2022-2026 is één van de actiepunten het instellen van een investeringsfonds voor de ontwikkeling van de gemeente tot 2040. In de MPB 2023-2026 is daar een begin mee gemaakt. Met ingang van de MPB 2024-2027 werken we met een ApeldoornOntwikkeltFonds (AOF) gericht op maatschappelijke opgaven voor de thema's ruimte, energietransitie, economie en bedrijventerreinen en het sociaal fundament. Daarbij is sprake van incidentele geldstromen die we in meerdere jaren inzetten. Het project 'Stadmaken op de Veluwe' (grootschalige woningbouw) maakt deel uit van het AOF.

Financiële beschouwingen

1. Inleiding

In dit hoofdstuk komen de financiële hoofdlijnen van de programmabegroting 2026-2029 aan de orde. We bouwen voort op de door de raad vastgestelde Voorjaarsnota 2025 en de nota Samen op weg naar een stabiele toekomst (ombuigingsspoor 2 heroriëntatie taken) en betrekken daar de moties en amendementen bij die door de raad zijn aangenomen. We beschrijven de ontwikkelingen en de onzekerheden waar we bij het opstellen van deze MPB mee te maken hebben en lichten de aanvullende voorstellen onontkoombaar nieuw beleid toe. Tevens gaan we in op de ombuigings-sporen 1 lokale heffingen en 3 subsidies en bijdragen derden. Na het overzicht van budgetten voor spelen en bewegen in de openbare ruimte sluiten we af met de ontwikkeling van de woonlasten in Apeldoorn voor meerpersoonshuishoudens.

2. Begroting in één oogopslag

De omvang van de MPB bedraagt in 2026 ruim € 811 miljoen. Een groot deel van de budgetten ligt vast door wettelijke verplichtingen, structurele kapitaallasten en langjarige afspraken. Circa 10 - 15% van de begroting is in een periode van vier jaar beïnvloedbaar. Hieronder treft u de verdeling aan van de lasten over de vier programma's en de (paragraaf) bedrijfsvoering.

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven in een interactieve grafiek.

Gemeentelijke uitgaven 2026 (* € 1 miljoen)	Bedrag
1. Samenleving	384,2
2. Leefomgeving	147,5
3. Economie en inkomen	154,8
4. Bestuur, inwoners en financiën	33,9
Bedrijfsvoering incl. overhead	91,2

Voor een grafische weergave van de meerjarenbegroting 2026-2029 hebben wij een infographic opgesteld, die via de website is in te zien.

3. Macro-economische factoren en bestuurlijke onzekerheden

Ons handelen wordt bepaald door lokale, nationale en internationale ontwikkelingen. Beslissingen die in Den Haag, Brussel en Washington worden genomen kunnen ons direct of indirect raken. De voortdurende oorlog in Oekraïne en Gaza, verschuivende geopolitieke verhoudingen en invoering van handelstarieven hebben invloed op onze veiligheid en economie en op de voorspelbaarheid van de overheidsfinanciën.

Op basis van de Macro Economisch Verkenningen van het CPB staat Nederland er redelijk goed voor. De economie groeit in 2025 en 2026 gematigd met respectievelijk 1,7% en 1,3%. Wel loopt het overheidstekort richting 2030 op en ligt de inflatie boven het Europese gemiddelde. Amerikaanse importheffingen drukken de wereldhandel. In combinatie met extra onzekerheid op internationale financiële markten zorgt dit in 2025 en 2026 voor een lagere groei van het binnenlands product dan eerder verwacht. Dat de economie desondanks licht groeit komt door een sterke binnenlandse vraag als gevolg van de consumptie van huishoudens en overheidsuitgaven. De werkloosheid loopt iets op maar blijft historisch gezien laag. Wel daalt het aantal vacatures.

Met de Voorjaarsnota van het Rijk is het financiële ravijn voor gemeenten in 2026 deels afgewend. Vooral de compensatie in 2026 en 2027 voor de gemeentelijke kosten van de jeugdzorg draagt daaraan bij. Helaas heeft het kabinet het advies van de commissie Van Ark niet structureel in de rijksbegroting verwerkt zodat de problematiek van jeugdzorg naar 2028 is verschoven. Ook hebben gemeenten te maken met oplopende zorgkosten door de vergrijzing en een toenemende aanspraak

op de voorzieningen. De rijksvergoeding die voor jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning in het gemeentefonds is opgenomen houdt geen gelijke tred met de stijgende kosten waardoor gemeenten een beroep op de eigen middelen moeten doen

Een demissionair kabinet en de landelijke verkiezingen op 29 oktober a.s. zorgen voor bestuurlijke onzekerheid en het is koffiedik kijken of in maart 2026 na de gemeenteraadsverkiezingen er een nieuw kabinet is. Dat betekent dat wij de komende periode vooral onze eigen koers moeten bepalen. In de Voorjaarsnota 2025 en in de nota van aanbidding van deze MPB schetsen wij daarvoor de contouren.

4. Uitkomst MPB 2026-2029

Hieronder treft u de opbouw van de MPB 2026-2029 aan. De uitkomst verschilt van de financiële prognose in de Voorjaarsnota. De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn:

- a. vertrekpunt is de begroting bij ongewijzigd beleid. Bij het opstellen van de Voorjaarsnota 2025 was deze uitkomst nog niet bekend;
- b. verschillende pm. posten in de Voorjaarsnota zijn ten behoeve van de MPB gekwantificeerd; en
- c. nieuwe ontwikkelingen zijn toegevoegd die bij de Voorjaarsnota nog niet bekend waren.

Transformatietabel MPB 2026-2029	(bedragen x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
1. Uitkomst begroting bestaand beleid 2026-2029	13.806	9.396	-11.499	-19.811
2. Algemene uitkering gemeentefonds				
a. geormerkte hogere uitgaven meicirculaire	-3.903	-4.111	-4.310	-2.564
b. uitkomst op hoofdlijnen septembercirculaire	1.000	500	500	
c. toevoegen klimaat- en energiebeleid aan algemene uitkering	6.100			
d. stelpost hogere rijksvergoeding klimaat- en energiebeleid		6.100	6.100	6.100
e. uitvoering klimaat- en energiebeleid	-6.100	-6.100	-6.100	-6.100
3. Uitkomst bezuinigingssporen 1, 2 en 3				
a. spoor 1 vergroten belastinggebied	1.962	2.204	2.204	2.204
spoor 1 teruggave toeristenbelasting aan sector		250	250	250
b. spoor 2 taken en organisatie	4.518	9.688	10.465	10.703
c. spoor 3 subsidies, bijdragen aan derden	465	465	465	465
d.erschikking AOF	2.000			
e.erschikking budgetten economie		50		
f. griffie; taakstelling personele lasten en raadsbudget	100	150	150	150
4. Jeugdzorg en deskundigencommissie Van Ark 2				
a. stelpost hogere rijksvergoeding besparing Hervormingsagenda			4.500	4.500
b. stelpost hogere rijksvergoeding a.g.v. nieuwe korting gemeentefonds			5.000	5.000
c. stelpost hogere rijksvergoeding a.g.v. nieuwe korting gemeentefonds			3.200	3.200
d. onontkoombare ontwikkeling jeugdzorg op basis van 5% volumegroei (2026); 2,5% (2027); 0% (2028) en -2,5% (2029)	-10.546	-10.348	-6.729	-1.233
5. Overige onontkoombare ontwikkelingen				
a. voorstellen Voorjaarsnota 2025 inclusief Wmo en armoedebeleid	-6.719	-5.155	-4.737	-4.321
b. hogere kosten Wmo na 2026		-pm.	-pm.	-pm.
c. aanvullende voorstellen na de Voorjaarsnota 2025	-2.531	-884	-748	-933
	-pm	-pm	-pm	-pm
6. Raming kapitaallasten nieuwe investeringen voor 50%		217	281	-596
Primaire uitkomst	152	2.422	-1.008	-2.986
7. Bijdrage aan de Algemene reserve	-152	-2.422		
Uitkomst MPB 2026-2029	-	-	-1.008	-2.986

5.1 begroting ongewijzigd beleid 2026-2029

We hebben de meerjarenbegroting 2025-2028 geactualiseerd, een nieuwe jaarschijf toegevoegd en de trendmatige inflatiecorrectie toegepast (CPB cijfers). De loonsommen zijn opnieuw opgesteld, de investeringsplannen zijn geactualiseerd en de rente is berekend. Voor de budgetten jeugdzorg en Wmo hanteren we een prognosemodel waarin rekening wordt gehouden met volumegroei en de door de VNG geadviseerde tarieven op basis van de Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling. Als deze parameters tot een budgetvraag leiden die hoger is dan op basis van de trendmatige inflatiecorrectie, dan leggen we het meerder ter besluitvorming aan de raad voor. In de Voorjaarsnota was dit met name bij jeugdzorg aan de orde. Onder ad 4d treft u hiervoor de aanvullende reeks aan.

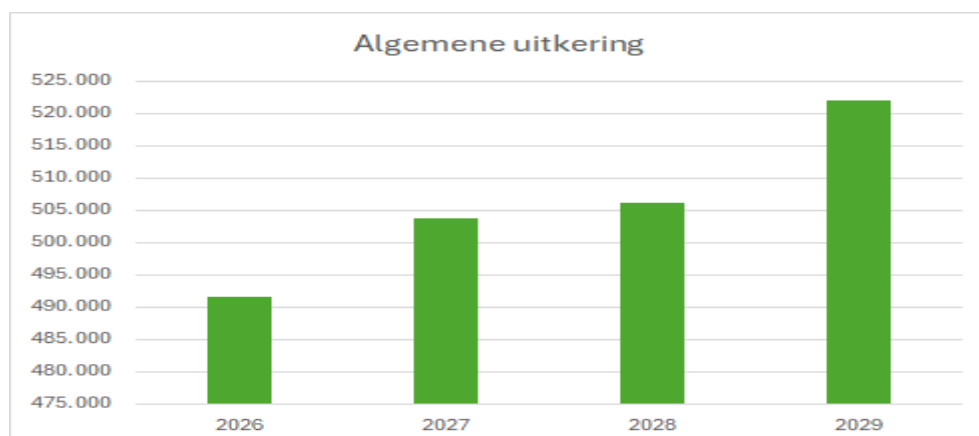
In de nieuwe begroting ramen we de bijstandsuitgaven op basis van macrogegevens, de ontwikkeling van het aantal bijstandsgerechtigden in de meicirculaire en onze eigen data. De OZB opbrengst verhogen we zoals ieder jaar alleen voor inflatie (2,6%).

De uitkomst van de MPB is in de eerste jaren positiever dan de prognose in de Voorjaarsnota 2025. Dat wordt veroorzaakt door het actualiseren van de beschikbaar gestelde investeringsbudgetten, de investeringsruimte en de rentekosten. Opnieuw blijkt dat uitvoering van geplande investeringen weerbarstig is waardoor geraamde kapitaallasten doorschuiven in tijd. Na 2028 valt dit voordeel weg ook omdat we te maken krijgen met hogere rentelasten als gevolg van herfinanciering van in het verleden aangetrokken laagrentende leningen. In de Voorjaarsnota beschikten we nog niet over deze informatie omdat het uitwerken van de ombuigingen veel ambtelijke tijd heeft gevraagd waardoor het actualiseren van de begroting bestaand beleid later is gestart dan in andere jaren

In de Voorjaarsnota hebben we een hogere algemene uitkering opgenomen als gevolg van de groei van het bruto binnenlands product en de compensatie voor de tekorten jeugdzorg. De hogere uitkering hebben we in de begroting bestaand beleid verwerkt. Hieronder gaan we daar verder op in.

5.2. algemene uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering stijgt van 2027 naar 2028 beperkt omdat compensatie voor de tekorten jeugdzorg vooral voor 2026 en 2027 is toegekend. Bovendien past het Rijk vanaf 2028 nieuwe kortingen toe zoals indexering van de besparingen van de hervormingsagenda jeugdzorg. Dat leidt in 2028 tot een beperkte toename van het fonds terwijl onze kosten- en volumestijgingen trendmatig doorgaan. Als dekking hiervoor hebben wij, overeenkomstig het begrotingsadvies van de VNG, onder ad 5.4 stelposten hogere rijksvergoeding opgenomen. Hieronder ziet u het verloop van de algemene uitkering (bedragen x € 1.000).

a. Hogere uitkering en budgetmutaties meicirculaire

In de MPB 2026-2029 nemen wij naast de baten van de algemene uitkering ook de corresponderende hogere of nieuwe uitgaven op die voortvloeien uit de gewijzigde uitkering. De meicirculaire leidt bij enkele onderwerpen tot intensivering van gemeentelijk beleid. Onder meer door taakuitbreiding waarbij regionale verplichtingen gelden. Deze zijn met een * gemarkeerd. Voor vrouwenopvang wordt de rijksvergoeding verlaagd:

beschermd wonen; aandeel regiogemeenten 25%	661.000	
participatie; hoger aandeel WSW + sociale infrastructuur (?)	1.448.000	
aanpak laaggeletterdheid	144.000	
impulsbudget en versterking arbeidsmarktregio's	1.075.000	
impulsbudget sociale infrastructuur (Apeldoorn, Epe, Heerde)	438.000	
kinderopvang pleegouders vrijwillig kader (taakmutatie)	23.000	
hulpmiddelen Wmo (taakmutatie)	108.000	
aanpassen Wmo dienstverlening aan huis (taakmutatie)	21.000	
vrouwenopvang	-15.000	
		3.903.000

Voor 2027, 2028 en 2029 bedragen deze hogere of nieuwe programmbudgetten respectievelijk € 4,1 miljoen, € 4,3 miljoen en € 2,5 miljoen. De bijdragen voor impulsbudget arbeidsmarktregio, impulsbudget sociale infrastructuur, versterking arbeidsmarktregio en de hulpmiddelen Wmo zijn incidenteel (één tot drie jaar). De toename voor het WSW deel in de vergoeding Participatie wordt vooral veroorzaakt door loon- en prijscompensatie. Wij zetten deze hogere vergoeding door naar Lucrato.

b. Uitkomst septembercirculaire 2025

Kort voor afronding van deze MPB is de septembercirculaire 2025 gepubliceerd. Deze is gebaseerd op de Miljoenennota 2026. Op basis van een analyse op hoofdlijnen komt de algemene uitkering ten opzichte van de meicirculaire licht hoger uit: € 1 miljoen in 2026 en € 500.000 in 2027 en 2028. In de afdelingsbegrotingen en in de 1e begrotingswijziging 2026 worden de definitieve gevolgen van de septembercirculaire verwerkt. Het hogere bedrag voor 2026 is exclusief de toevoeging aan het gemeentefonds van de klimaat- en energiegelden. Die lichten wij hieronder toe.

c, d en e. Klimaat- en energiebeleid

Vanaf 2023 ontvangen gemeenten een rijksuitkering om het klimaat- en energiebeleid uit te voeren. Voor Apeldoorn € 2,8 miljoen. Het Rijk verhoogt deze basisfinanciering vanaf 2025 tot € 6,1 miljoen. Tegenover deze doeluitkering ramen wij, conform het programma Energietransitie 2023-2030, budget tot dezelfde omvang. Tot nu toe leggen gemeenten aan het Rijk verantwoording af over de besteding inclusief een terugbetalingsverplichting als het geld niet volledig voor het doel wordt ingezet.

Vanaf 2026 worden de klimaatgelden overgeheveld naar het gemeentefonds. De middelen zijn tot en met 2030 op de rijksbegroting beschikbaar maar worden om technische redenen eerst alleen voor 2026 in de algemene uitkering opgenomen. Vanaf 2027 zal dat via een nieuwe 'bijzondere fonds-uitkering' gaan. Hiervoor is aanpassing van wetgeving vereist. Het ministerie van Klimaat en Groene Groei heeft gemeenten op 26 juli jl. laten weten dat zij voor 2026 en verder uit mogen gaan van de rijksvergoeding die ze in 2025 ontvangen.

Wij houden in de MPB daarom rekening met € 6,1 miljoen vergoeding en budget. Voor 2026 via een hogere algemene uitkering. Voor 2027 en verder via een stelpost hogere rijksvergoeding in lijn met de toezegging van het ministerie. Door overheveling naar het gemeentefonds zijn de gelden voor gemeenten in principe vrij aanwendbaar. Omdat wij eerst de tot en met 2025 ontvangen specifieke uitkering aanwenden is de kans groot dat de middelen voor 2026 niet volledig worden besteed. Wij stellen voor om het eventueel niet bestede budget bij de jaarrekening toe te voegen aan het AOF.

5.3 Uitkomst ombuigingssporen 1, 2 en 3

De ombuigingssporen zijn in verschillende PMA's en bij de behandeling van de Voorjaarsnota besproken. De in het voorjaar aangegeven reeksen voor spoor 1 en 3 hebben wij opnieuw beoordeeld en gewijzigd in deze MPB opgenomen. In de nota van aanbidding zijn wij reeds ingegaan op onze overwegingen. Het betreft:

a. spoor 1 vergroten belastinggebied

Voor dit spoor zijn wij vanuit drie denklijnen tot voorstellen gekomen: kostendekkend maken van heffingen, opbrengsten moeten realistisch zijn en verhogen van de opbrengsten van belastingen en heffingen. Op basis hiervan stellen we voor om:

- rioolrechten, afvalinzameling, begraafrechten en marktgelden gefaseerd kostendekkend te maken;
- de opbrengst van toeristenbelasting realistisch te ramen waaronder aanpassen van het forfait;
- de parkeeropbrengst te verhogen
- in 2026 een woonforensenbelasting in te voeren.

Ten aanzien van de marktgelden is ons doel om binnen twee jaar volledige kostendekking van de marktexploitatie te realiseren. Daarbij worden in 2026 de tarieven niet verhoogd. Het traject wordt in 2026 samen met de branche via co-creatie voortgezet en in het eerste kwartaal van dat jaar leggen wij hierover een voorstel aan de gemeenteraad voor.

We zien af van de in de Voorjaarsnota 2025 aangekondigde invoering van een vermakelijkhedenretributie. Dit betekent een inkomstenderving van € 375.000 vanaf 2027 ten opzichte van de eerdere raming. We bezien deze stap in samenhang met het eerder genomen besluit uit Nieuw-voor-Oud rondom de toeristenbelasting. Er is destijds besloten om de toeristenbelasting te verhogen, wat heeft geleid tot een meeropbrengst van € 1 miljoen. Tegelijk is toen bepaald om 50% van deze meeropbrengst in te zetten voor versterking van de toeristische sector. Bij de inspraak door verschillende partners uit de toeristische sector over de vermakelijkhedenretributie en bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2025 in de raad zijn zorgen geuit over het verwachte negatieve effect van de invoering van deze maatregel. We hebben vervolgens aangegeven het definitieve besluit te betrekken bij de integrale afweging van de MPB 2026-2029. De uitkomst is dat we de maatregel schrappen en dit mogelijk maken door een deel van de voor de toeristische sector bestemde meeropbrengst, namelijk € 250.000, vanaf 2027 als dekkingsmiddel in te zetten. Daarnaast blijven we in gesprek met de sector over hoe we ook de rest van de bestemde middelen kunnen inzetten ter versterking van de Apeldoornse toeristische structuur.

b. spoor 2 heroriëntatie taken gemeentelijke organisatie

De raad heeft op 16 april jl. de nota Samen op weg naar een stabiele toekomst vastgesteld en ingestemd met spoor 2 heroriëntatie op taken gemeentelijke organisatie. Dit leidt tot een besparing van € 4,5 miljoen in 2026 oplopend naar € 10,7 miljoen in 2029 en verder.

c. spoor 3 subsidies en bijdragen aan derden

Dit spoor betrof besparingsmogelijkheden op subsidies en bijdragen die wij aan onze partners verstrekken. Naast een administratieve correctie in ons eigen systeem met betrekking tot een subsidie aan De Klup, is er bij de Voorjaarsnota besloten tot twee concrete maatregelen:

1. Subsidies aan organisaties die groter zijn dan € 35.000 worden in 2027 eenmalig niet-geïndexeerd;
2. Een gerichte bezuiniging bij een aantal grote partijen, op basis van een door hen ingebracht voorstel;

Het college heeft de raad in de brief van 24 september jl. (nr. 5912848) al geïnformeerd over het voornemen om de niet-indexeren maatregel te schrappen. Gelet op de urgentie van de grote maatschappelijke problemen die we samen met onze partners moeten oplossen, de eerder in de raad geuite zorgen en de financiële ruimte die is ontstaan, vindt het college deze stap nu passend. Het partnerschap met organisaties heeft de afgelopen maanden in diverse gesprekken steeds meer vorm gekregen. Dit geeft ons het vertrouwen dat we de komende jaren gerichte afspraken kunnen maken met onze partners over hoe we aan de slag gaan met de maatschappelijke transformatie, op een manier die tegelijk bijdraagt aan de financiële opgaven van Apeldoorn.

Daarnaast heeft het college besloten ook een deel van de tweede maatregel, gerichte bezuinigingen bij een aantal grote partijen te schrappen. Specifiek schrapt het college alle bezuinigingen, met uitzondering van Omgevingsdienst Veluwe en Tribuut. Deze gemeenschappelijke regelingen hebben de maatregel al in hun begrotingen voor 2026 verwerkt, waarover met alle deelnemende gemeenten is besloten. Ook andere gemeenschappelijke regelingen dragen overigens bij aan de besparingsopgave, alleen zijn of worden de financiële gevolgen hiervan op andere momenten in de P&C-cyclus verwerkt. Concreet betekent dit dat de bezuiniging op basis van voorstellen van Accres en het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering worden geschrapt.

De proactieve houding die Tribuut en Omgevingsdienst Veluwe hebben laten zien in deze opgave waarderen we als college zeer. Ditzelfde geldt overigens ook voor de andere partners die proactief met voorstellen zijn gekomen. Het resultaat is een besparing van € 442.000 structureel. De administratieve correctie (geen bezuiniging) met betrekking tot De Klup telt hierbij op voor een bedrag van € 23.000, waardoor de reeks op € 465.000 uitkomt.

d.erschikking Apeldoorn Ontwikkel Fonds (AOF)

Het is mogelijk om in het AOF eenmalig € 2 miljoen te herschikken. Dit kan binnen de gereserveerde middelen voor het onderdeel 'Schaalsprong Apeldoorn 2040 inclusief strategische aankopen'. Binnen dit schot is geprioriteerd, waardoor projecten door zijn geschoven. Voor deze projecten is daardoor geen budget meer beschikbaar. Om deze projecten uit te kunnen voeren zal het AOF moeten worden aangevuld of zullen er binnen de reserve andere keuzes moeten worden gemaakt.

e.erschikking budget economie

In 2027 is binnen de budgetten van economie een eenmalige vrijval van € 50.000 mogelijk.

f.griffie; taakstelling personele uitgaven en budget raad

In spoor 2 zijn ombuigingen op taken en de organisatie opgenomen. Daarbij is het voorstel van het presidium van 16 april jl. om hieraan een bijdrage te leveren abusievelijk buiten beschouwing gebleven. Wij hebben in de MPB het ombuigingsvoorstel van het presidium verwerkt: vanaf 2026 € 100.000 op de budgetten van de raad en vanaf 2027 € 50.000 op de loonsom van de griffie.

5.4 Jeugdzorg en deskundigencommissie Van Ark 2

In de Voorjaarsnota zijn wij ingegaan op beleid, uitvoering en financiën van de jeugdzorg. De hogere algemene uitkering voor jeugdzorg via de meicirculaire is onder ad 5.1 verwerkt. Zoals bekend is deze slechts ten dele structureel.

a. hogere rijksvergoeding Hervormingsagenda jeugdzorg

Wij nemen het VNG advies over om in de begroting vanaf 2028 een stelpost hogere rijksvergoeding op te nemen omdat het Rijk de aanbeveling van de commissie Van Ark om de ingeboekte besparing van de Hervormingsagenda volledig terug te draaien niet heeft overgenomen. In lijn met de incidentele rijksvergoeding voor 2026 en 2027 een bedrag van € 4,5 miljoen.

b. hogere rijksvergoeding na nieuwe korting Rijk; indexeren besparing Hervormingsagenda

Naast bovengenoemde voert het kabinet vanaf 2028 nieuwe kortingen door waaronder het indexeren van de besparingen van de Hervormingsagenda jeugdzorg. Deze besparing is in prijspeil en volume 2019 ingeboekt. Het Rijk acht een hogere opbrengst mogelijk omdat prijs en volume sindsdien zijn

gestegen en verlaagt het gemeentefonds met € 500 miljoen. Voor ons een lagere algemene uitkering van € 5 miljoen die onder 5.1 is verwerkt in de begroting bestaand beleid. We nemen hiervoor een stelpost hogere rijksvergoeding als dekking op.

Rijk, VNG en IPO hebben over het VNG advies overleg gevoerd. De provinciale toezichthouders hebben daarbij aangegeven niet met bovenstaande werkwijze in te kunnen stemmen en dit mee te wegen in hun oordeel over de gemeentelijke meerjarenbegrotingen.

c. hogere rijksvergoeding na nieuwe korting Rijk; invoeren eigen bijdrage en verkorten trajectduur

Dit betreft de mogelijkheid die gemeenten krijgen om een eigen bijdrage voor jeugdzorg te vragen en de kansen die het Rijk ziet om de trajectduur te verkorten. Vanaf 2028 wordt het gemeentefonds hiervoor gekort. Dit leidt voor ons tot een lagere algemene uitkering van € 3,2 miljoen die onder 5.1 is verwerkt. Omdat concrete uitwerking in een wetsvoorstel ontbreekt adviseert de VNG ook hier om in de meerjarenbegroting een stelpost hogere rijksvergoeding op te nemen. De provinciale toezichthouders hebben aangegeven deze stelpost te zullen accepteren.

d. onontkoombare ontwikkelingen jeugdzorg

Wij hebben dit jaar korte en middellange termijn maatregelen aan de raad voorgelegd om de instroom in de jeugdzorg te beperken, uitstroom te bevorderen en daarmee grip te houden op de budgetten. In de PMA van 18 september en in de raadsvergadering van 25 september jl. hebben wij aanvullende maatregelen voorgelegd die moeten zorgen voor o.a. demping van de volumegroei in de jeugdzorg. Die groei bedraagt nu 10%-15% en willen wij terugdringen naar 5% in 2026, 2,5% in 2027 en 0% in 2028. In 2029 streven wij naar een daling van het volume met 2,5%.

Vooruitlopend op uitvoering van de aanvullende maatregelen is conform de Voorjaarsnota 2025 extra budget nodig van € 10,5 miljoen in 2026 aflopend naar € 1,2 miljoen in 2029.

5.5 Overige onontkoombare ontwikkelingen

In de Voorjaarsnota zijn verschillende voorstellen voor onontkoombare ontwikkelingen opgenomen. Deze zijn in de MPB 2026-2029 verwerkt. Daarnaast was in het voorjaar sprake van voorstellen met een pm. raming waarvan enkele nu concreet zijn uitgewerkt.

a en b. Voorstellen Voorjaarsnota

In lijn met de besluitvorming op 10 juli jl. verwerken wij de onontkoombare ontwikkelingen waaronder € 2,6 miljoen voor de Wmo in 2026 en € 1,3 miljoen en € 0,6 miljoen voor armoedebestrijding in 2027 en 2028. Tevens nemen wij voor de Wmo een pm. reeks op in afwachting van de uitwerking van de beheersmaatregelen. De afgelopen jaren hebben we actief ingezet om zwaardere zorg te voorkomen door onder andere algemene voorzieningen, het versterken van zelfredzaamheid en samenwerking met partners. Desondanks blijft de volumedruk hoog. We intensiveren daarom onze preventieve koers met een kritische blik op zorgtoewijzing, monitoring en sturing.

c. Aanvullende voorstellen

Wij hebben in het voorjaar aangegeven dat wij vier voorstellen in ieder geval wilden betrekken bij de integrale afweging voor de MPB 2026-2029. Arbeidsmigratie, energie armoede, aankoop stikstofruimte en onderhoudsniveau centrum en Park Berg en Bos. Daarvoor zijn in de Voorjaarsnota pm. posten opgenomen. Deze onderwerpen zijn nu met budgetten in de MPB verwerkt.

Vervolgens zijn na de Voorjaarsnota onderwerpen naar voren gekomen die ook aanvullend budget vragen zoals voor huisvesting Saxion, projectkosten jeugdzorg en Wmo, verkeersmaatregelen Zuidbroek-Zevenhuizen en cyberbeveiligingswet. Voor onder meer de ontwikkeling Hertzbergerpark hebben wij een pm. opgenomen.

Dekking van de projectkosten jeugdzorg en Wmo is gevonden door een herschikking binnen het Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF). In voorgaande MPB's is het AOF, onderdeel Schaalsprong

gevoed met bijdragen vanuit de Algemene Reserve. Voor de aanwending van deze middelen zijn plannen in voorbereiding en zal de komende jaren een beroep gedaan worden op deze reserve. Om de in de Nota van Aanbieding toegelichte maatschappelijke transformatie daadkrachtig te kunnen starten, zijn er nu aanvullende middelen nodig voor de projectorganisatie jeugdzorg en Wmo van in totaal € 2,7 mln. Hiertoe heeft een overheveling plaatsgevonden vanuit het schot 'Schaalsprong' naar het schot 'Versterken sociaal fundament'. De ambities op het schot 'Schaalsprong' blijven echter onverminderd van kracht en waar nodig zullen wij dit schot de komende jaren aanvullen met benodigde middelen. Indien er eerder een tekort ontstaat op dit schot, zullen wij een beroep doen op de Algemene Reserve.

De aanvullende voorstellen zijn verwerkt in het samenvattend overzicht ombuigingsvoorstellen en nieuwe ontwikkelingen en op de begrotingsprogramma's. In de programma's treft u korte toelichtingen aan.

5.6 Kapitaallasten nieuwe investeringen (50%)

In de MPB 2023-2026 is besloten om nieuwe kapitaallasten en investeringsruimte voortaan voor 50% in de begroting op te nemen. In deze reeks houden we vanaf 2027 rekening met 50% kapitaallasten voor de investeringen die onder ad 5.5 voor 100% in de onontkoombare voorstellen Voorjaarsnota en in de aanvullende voorstellen zijn verwerkt. Vanaf 2029 houden we ook rekening met 50% van de kapitaallasten voortvloeiend uit de investeringsopgave Onderwijshuisvesting in 2028 en 2029.

Begrotingsuitkomst

Wij leggen een MPB voor waarin de jaren 2026 en 2027 sluitend zijn. De tekorten in 2028 en verder zijn ons inziens beheersbaar, zeker in vergelijking met de tekorten in de vorige jaren. Twee belangrijke kanttekeningen bij de uitkomst 2026-2029:

- de ingeboekte opbrengst van de ombuigingssporen dient gerealiseerd te worden;
- via stelposten voor jeugdzorg hebben wij vanaf 2028 een 'vordering' op het Rijk opgenomen van € 12,7 miljoen. Daarnaast resteert vanaf 2026 een taakstelling op de uitgaven jeugdzorg van € 3 miljoen als restant van een in de MPB 2023-2026 opgenomen besparingsopgave. Derhalve € 15,7 miljoen als nog te realiseren inkomsten en lagere uitgaven.

In 2028 en verder is nog sprake van een begrotingstekort. De bestuurlijke en financiële onzekerheid is echter groot. Een volgend kabinet zal nieuwe ambities hebben, er zal een oplossing voor de problematiek jeugdzorg gevonden moeten worden (stelselverantwoordelijkheid ligt bij het Rijk) en macro economische ontwikkelingen kunnen impact hebben. Op deze factoren hebben wij weinig of geen invloed.

Resumerend zijn wij van mening dat de uitkomst van de MPB 2026-2029 een goed vertrekpunt vormt voor de nieuwe bestuursperiode na de gemeenteraadsverkiezingen in 2026

Overzicht budgetten spelen en bewegen in de openbare ruimte

De raad heeft op 10 juli jl. bij de bespreking van de Voorjaarsnota de motie 'Borg je beleid' vastgesteld. Hierin wordt ons college onder meer verzocht om de beschikbare financiën voor spelen, bewegen en ontmoeten geclusterd inzichtelijk te maken. Hieronder treft u dit overzicht aan.

Investering	2025	2026	2027	2028	2029
SBO-inzet MPB 2023-2026	€ 605.397	€ 525.308	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
Schoolpleingelden	€ 667.298	€ 1.998.365	€ -	€ -	€ -
Pumptrack Orden	€ 281.146	€ -	€ -	€ -	€ -
Vervangingsinvesteringen	€ 956.594	€ 460.828	€ 233.844	€ 521.684	€ 346.924
	€ 2.510.435	€ 2.984.501	€ 633.844	€ 921.684	€ 746.924

De financiën bestaan nu met name uit investeringen, te verdelen in vier categorieën:

1. *SBO-inzet MPB 2023-2026*: er is voor deze periode € 1,6 miljoen investeringsbudget toegekend. Conform het uitvoeringsplan SBO wordt dit uitgevoerd. Van de eerste set van 13 projecten (totaal € 776.000 begroot) is eind 2024 € 425.000 besteed en € 351.000 verplicht. Voor 2025/2026 resteert € 824.000. Zeven projecten hiervan zitten in de ontwerp- en realisatiefase en twee projecten zijn in voorbereiding. We verwachten het toegekende investeringsbudget in 2026 volledig te besteden.
2. *Schoolpleingelden*: dit gaat om subsidie-gedreven investeringsbudgetten voor het vergroenen en openstellen van schoolpleinen. Voor de periode 2023-2026 is hier ca. € 360.000 per jaar voor toegekend. Daarnaast bevat dit de investeringsbudgetten voor de inrichting van schoolpleinen. Er resteert nog € 2,7 miljoen. Inmiddels is de planvorming voor het integraal plan voor onderwijshuisvesting bijna gereed en is de verwachting dat vanaf 2026 de bestedingen op deze investering versnellen. In de bestaande begroting is volledige besteding in 2026 opgenomen, maar spreiding over komende jaren (in lijn met de uitvoering van het integraal huisvestingsplan) ligt meer voor de hand.
3. *Pumptrack Orden*: dit gaat om een investering van € 372.000 om in Orden een pumptrackbaan aan te leggen en een publiek toegankelijke SBO-plek te creëren die tevens de lokale geschiedenis verbeeldt. Het betreft de aanleg van de baan, bijbehorende voorzieningen, erfgoedverbeelding, (her)inrichting schoolplein en openbare ruimte. De verwachte oplevering is 2026.
4. *Vervangingsinvesteringen*: jaarlijks wordt er voor ca. € 230.000 aan kleinere SBO-voorzieningen vervangen. Daarnaast worden meerdere skatebanen en voetbalcourts vervangen of vernieuwd, omdat deze aan het einde van de levensduur zijn. Dit betreft bestaand areaal. Naarmate het areaal in omvang toeneemt zal de hoogte van de vervangingsinvesteringen stijgen.

Naast bovenstaande investeringsbedragen hebben we ook exploitatiebudgetten beschikbaar:

- € 100.000 personele lasten per jaar om het uitvoeringsplan en de SBO-visie uit te voeren. Deze vervallen per 31-12-2026. Voor de periode 2027 t/m 2029 worden deze opnieuw aangevraagd;
- een deel van het impulsbudget gebiedsmanagement. Het budget van € 500.000 per jaar voor 2025 en 2026 en € 250.000 vanaf 2027 en verder is bedoeld om met laagdrempelige participatie aan doeltreffend gebiedsmanagement te doen en wordt deels uitgegeven aan SBO. De omvang van het aandeel voor SBO is niet vastgelegd en kan daarmee variëren. In 2023 werd ongeveer 50% aan SBO uitgegeven en in 2024 75%.

Grootschalige Woningbouwlocatie

Voor grootschalige woningbouwlocaties (GWL) is landelijk € 2,35 miljard beschikbaar. De Apeldoornse Binnenstad, Spoorzone en Kanaalzone (BSK) zijn in juni 2025 door het Rijk aangemerkt als kansrijk gebied en komen daarmee in aanmerking voor deze middelen. Wij hebben als gemeente eind augustus de subsidie aanvraag voor de GWL gedaan. In bijlage 17 is opgenomen welke woningen in de propositie zijn meegenomen en voor welke maatregelen subsidie is aangevraagd. De totale kosten en investeringen waarvoor subsidie is aangevraagd bedragen € 248 miljoen (inclusief BTW). De gemeentelijke cofinanciering, tenminste 50%, is voor € 103 miljoen gereserveerd in de investeringsruimte, € 17,8 miljoen vastgestelde investeringsbudgetten en € 3,2 binnen het AOF.

Effectindicatoren

Wij stellen voor om de indicator 'ontwikkeling wettelijke verwijzingen jeugdhulp vanuit CJG ten opzichte van andere wettelijke verwijzers' op programma Samenleving/gezondheid te vervangen door nieuwe indicatoren. De indicator vervalt omdat deze niet past bij het inhoudelijk en financieel houdbaar maken van de jeugdhulp, zie prestatie 5.1.1. van programma Samenleving. Het doel van de maatregelpakketten is de inzet van de specialistische jeugdhulp te verminderen. De vragen moeten zoveel mogelijk in het netwerk van het gezin en met informele steun worden beantwoord. We volgen de voortgang met twee indicatoren: het terugdringen van de kosten jeugdhulp en het

verminderen van het aantal jongeren met jeugdhulp. Komende jaren stijgt het aantal jeugdigen in de jeugdzorg met een kleiner percentage dan in 2024. Uiteindelijk zal de stijging ombuigen naar een daling omdat het even duurt voordat het effect van de maatregelen zichtbaar wordt. Komend jaar worden twee nieuwe indicatoren uitgewerkt. De eerste om de beweging naar de sociale basis en het voorliggende veld in een percentage weer te geven. De tweede indicator zal het effect van de inzet van de sociale basis of het voorliggende veld inventariseren. Wij nemen deze nieuwe indicatoren op in de MPB 2027-2030.

Solvabiliteit

Onze solvabiliteit is bij de Jaarrekening 2024 op ruim 34% uitgekomen. Met de bestedingen van reserves voor onze ambities en nieuwe investeringen in de komende jaren zal de verhouding tussen dat deel wat met eigen geld is betaald en het totale bezit lager worden. Dit leidt tot een prognose van de solvabiliteit die na 2026 onder de norm van 20% uitkomt. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing gaan we hier nader op in.

Monitor brede welvaart en indicatoren

Evenals vorig jaar hebben we in de MPB een apart hoofdstuk 'Monitor brede welvaart' opgenomen. Via ons Datalab zijn de MPB indicatoren in de Apeldoorn monitor opgenomen en in vormgeving verbeterd. Vrijwel alle indicatoren zijn tot en met 2024 bijgewerkt. U kunt via een link in het hoofdstuk de indicatoren van de programma's benaderen, waarbij per indicator verdieping mogelijk is. De indicatoren zijn ook via de begrotingsprogramma's te benaderen. De verplichte BBV indicatoren treft u op een bijlage aan.

Woonlastenontwikkeling

De gemeentelijke woonlasten voor huishoudens met een eigen woning betreffen de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel wordt een beeld gegeven van de ontwikkeling van de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met een woningwaarde van afgerond € 436.000. In de paragraaf Lokale heffingen gaan wij uitgebreid in op de ontwikkeling per belastingsoort.

Woonlasten meerpersoonshuishoudens	2025	2026	Stijging in %
Gemiddelde woningwaarde	€ 387.870	€ 436.354	12,5%
OZB	€ 398,34	€ 408,86	2,6%
Rioolheffing	€ 169,50	€ 174,11	2,7%
Afvalstoffenheffing	€ 329,00	€ 343,00	4,3%
Totaal	€ 896,84	€ 925,97	3,2%

In het COELO-rapport 'Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2025' neemt Apeldoorn als het gaat om gemiddelde woonlasten woningeigenaren meerpersoonshuishoudens plek 130 van alle gemeenten en plek 18 van de 40 grootste gemeenten in (nummer 1 heeft de laagste lasten). We kunnen niet overzien welke positie Apeldoorn in 2026 zal innemen.

Samenvattend overzicht ombuigingsvoorstellen en nieuwe ontwikkelingen

In deze MPB presenteren we een samenhangend pakket aan keuzes, waarmee we onze ingezette koers bestendigen. Dit pakket bestaat uit ombuigingen en voorstellen voor (onontkoombare) nieuw of aanvullend beleid. In het onderstaande samenvattend overzicht ziet u in één oogopslag de uitwerking van dit geheel.

Dit overzicht bevat in vergelijking tot de nota Samen naar een stabiele toekomst en de Voorjaarsnota 2025 slechts een beperkte aanvulling. Dat zijn de voorstellen die betrekking hebben op pm. posten uit de Voorjaarsnota die zijn gekwantificeerd en enkele aanvullende voorstellen voor onontkoombaar nieuw beleid. Deze zijn in het vorige hoofdstuk toegelicht.

Samenvattend overzicht MPB 2026-2029					Exploitatie uitgaven					Investeringen			
					2026	2027	2028	2029	na 2029	2026	2027	2028	2029
Programma 1 Samenleving													
Spoor 2: Taken en bezuinigingen													
1	Werkzaamheden binnen ontvangen doeluitkering uitvoeren - SPUK Gala				200								
2	Werken voor derden kostendekkend maken				230	230	230	230	230				
3	Transitieopgave Samen055					108	108	108	108				
4	Leerplicht en leerlingenvervoer				86	86	86	86	86				
5	Loket Sociaal					392	392	392	392				
Spoor 3: Subsidies, bijdragen aan derden													
6	Administratieve correctie De Klup				23	23	23	23	23				
Onontkoombare ontwikkelingen Voorjaarsnota													
7	Indexatie onderwijshuisvesting				-291	-522	-760	-1.005	-1.259				
8	Integraal Huisvestings Plan Onderwijshuisvesting								-277			-6.100	-56.800
9	Bijdrage Zorgregio				-205	-205	-205	-205	-205				
10	Veiligheidscentrum						-600	-585	-555				
11	BIBOB					-pm	-pm	-pm	-pm				
12	Wmo				-2.605								
	Hogere kosten Wmo na 2026					-pm	-pm	-pm	-pm				
Overige voorstellen na Voorjaarsnota													
13	Integraal veiligheidsplan				-145								
14	Ontwikkelprogramma Stad van Veiligheid				-pm	-pm	-pm	-pm					
15	Projectkosten Jeugdzorg				-1.061	-1.124	-pm						
	- Bijdrage uit AOF				1.061	1.124	pm						
16	Wmo- verbinding tussen ondersteuning en zorg in de buurt				-200	-250	-50						
	- Bijdrage uit AOF				200	250	50						

Samenvattend overzicht MPB 2026-2029					Exploitatie uitgaven					Investerings			
					2026	2027	2028	2029	na 2029	2026	2027	2028	2029
Programma 2 Leefomgeving													
Spoor 1: Belastingen en heffingen													
17	Toerekenen veegkosten aan rioolheffing				181	181	181	181	181				
18	Toerekenen veegkosten aan afvalstoffenheffing				579	579	579	579	579				
19	Begraafrechten				220	220	220	220	220				
20	Parkeerbelasting					160	160	160	160				
Spoor 2: Taken en bezuinigingen													
21	Werkzaamheden binnen ontvangen doeluitkering uitvoeren (Energietransitie)				1.270	1.270	1.270	1.270	1.270				
22	Beleid en uitvoering ruimtelijke ordening en grondzaken				48	125	362	412	412				
23	Uitvoering milieu en Wabo				251	471	471	471	471				
24	Veranderingen in de openbare ruimte				127	567	759	897	897				
Spoor 3: Subsidies, bijdragen aan derden													
25	Omgevingsdienst Veluwe				100	100	100	100	100				
Onontkoombare ontwikkelingen Voorjaarsnota													
26	Hertzbergerpark grondexploitatie				-pm					-pm	-pm		
27	Omgevingsvisie						-pm	-pm	-pm				
28	Parkeergarage Vlijtseweg					-357	-804	-758	-758				
						-pm	-pm	-pm	-pm				
29	Herinrichting terrein Circulus, kapitaallasten					-pm	-pm	-pm	-pm	-pm	-pm	-pm	
	- kostprijsdekkende huur					pm	pm	pm	pm				
Overige voorstellen na Voorjaarsnota													
30	Arbeidsmigratie				-205	-60							
31	Beheer speeltoestellen				-pm	-pm	-pm	-pm	-pm				
32	Energiearmoede				-1.162	-100							
33	Aankoop stikstofruimte				-400	-pm	-pm	-pm	-pm				
34	Onderhoudsniveau centrum en park Berg en Bos				-135	-135	-135	-135	-135				
35	Spelen en bewegen in de openbare ruimte					-115	-137	-159	-66		-400	-400	-400
36	Verkeersmaatregelen Zuidbroek-Zevenhuizen							-100	-100		-1.500	-1.500	
37	Verbetering ontsluiting bedrijventerrein Apeldoorn Noord							-61	-61		-1.000	-1.000	
									-pm			-pm	
38	Ontwikkeling overloopparkerterrein Landgoedlaan					-34	-34	-34	-34	-1.100			

Samenvattend overzicht MPB 2026-2029					Exploitatie uitgaven					Investerings			
					2026	2027	2028	2029	na 2029	2026	2027	2028	2029
Programma 3 Economie en inkomen													
Spoor 1: Belastingen en heffingen													
39	Marktgelden				82	164	164	164	164				
Spoor 2: Taken en bezuinigingen													
40	Meer vertrouwen en zekerheid in onze sociale taken				335	654	654	654	654				
Onontkoombare ontwikkelingen Voorjaarsnota													
41	Verminderen contactmomenten participatiewet				-118	-118	-118	-118	-118				
42	Armoedebeleid					-1.300	-600						
Overige voorstellen na Voorjaarsnota													
43	Saxion- nieuwe onderwijshuisvesting					-2.000	-900						
	- bijdrage reserve hoger onderwijs					2.000	900						
44	Lerend district				-100								
	- bijdrage reserve hoger onderwijs				100								
45	Evenementen				-150								
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën													
Spoor 1: Belastingen en heffingen													
46	Toeristenbelasting: reeds gerealiseerde meeropbrengst				300	300	300	300	300				
47	Toeristenbelasting: aanpassing forfait				150	150	150	150	150				
48	Forensenbelasting				450	450	450	450	450				
Spoor 2: Taken en bezuinigingen													
49	Inzet op projecten en programma's doorbelasten				1.000	1.000	1.000	1.000	1.000				
50	Transformatie van de beleidsfunctie					2.850	2.850	2.850	2.850				
51	Verlagen van budget voor beheer en exploitatie van de strategische voorraad				100	100	100	100	100				
52	Werkwijze bezwaarschriften en verordeningen standaardiseren				303	303	303	303	303				
53	Telefonische en digitale bereikbaarheid Gemeente Apeldoorn & Samen055				100	100	100	100	100				
Spoor 3: Subsidies, bijdragen aan derden													
54	Tribuut				342	342	342	342	342				
Onontkoombare ontwikkelingen Voorjaarsnota													
55	Adres- en bureau onderzoek				-170	-170	-170	-170	-170				
56	Onderhoudsbudget vastgoed				-200	-200	-200	-200	-200				
Overige voorstellen na Voorjaarsnota													
57	Audiovisuele middelen raadzaal en PMA zalen				-45	-151	-151	-151	-151	-310			

Samenvattend overzicht MPB 2026-2029					Exploitatie uitgaven		Investeringen						
					2026	2027	2028	2029	na 2029	2026	2027	2028	2029
Paragraaf bedrijfsvoering													
Spoor 2: Taken en bezuinigingen													
58	Werken voor derden kostendekkend maken		140	350	350	350	350						
59	Kostendekkende inzet ambtelijk secretariaat		38	38	38	38	38						
60	Terug naar de kern op HR- en organisatie advies		120	120	258	258	258						
61	Standaardiseren en optimaliseren Inkoop		49	260	427	427	427						
62	Minder communicatie-inzet organisatie en bestuur		121	249	292	342	342						
63	Afschalen P&C-cyclus			220	220	220	220						
64	Eén concerndirecteur minder			195	195	195	195						
Onontkoombare ontwikkelingen Voorjaarsnota													
65	Vervanging financieel systeem		-2.280	-1.083	-80	-80	-80						
66	Warme en koude dranken en catering		-365	-365	-365	-365	-365						
67	Verbetering werkomgeving stadhuis												
	- fase 1			-350	-350	-350	-350	-6.100					
	- fase 2			-50	-50	-50	-50	-850					
	- Raadszaal/vergaderruimten				-pm	-pm	-pm	-pm					
68	Stijging IT kosten		-360	-360	-360	-360	-360						
69	Kosten stroomgebruik gemeentelijke locaties			-pm	-pm	-pm	-pm						
70	Verbijzonderde Interne Controle (VIC)		-225	-175	-175	-175	-175						
Overige voorstellen na Voorjaarsnota													
71	Cyberbeveiligingswet		-189	-189	-189	-189	-189						
Totaal			-2.305	6.318	7.651	8.122	7.714	-8.360	-2.900	-9.000	-57.200		
Totaal spoor 1: belastingen en leges			1.962	2.204	2.204	2.204	2.204	0	0	0	0		
Totaal spoor 2: taken en bezuinigingen			4.518	9.688	10.465	10.703	10.703	0	0	0	0		
Totaal spoor 3: subsidies, bijdragen aan derden			465	465	465	465	465	0	0	0	0		
Totaal onontkoombare ontwikkelingen Voorjaarsnota			-6.819	-5.255	-4.837	-4.421	-4.922	-6.950	0	-6.100	-56.800		
Totaal overige voorstellen na Voorjaarsnota			-2.431	-784	-646	-829	-736	-1.410	-2.900	-2.900	-400		

Via onderstaande koppelingen kunt u doorklikken op ombuigingen en nieuwe ontwikkelingen uit bovenstaande tabel in de programma's 1 t/m 4 en in paragraaf bedrijfsvoering.

Ombuigingen

- [Programma 1](#)
- [Programma 2](#)
- [Programma 3](#)
- [Programma 4](#)
- [Paragraaf Bedrijfsvoering](#)

Nieuwe ontwikkelingen

- [Programma 1](#)
- [Programma 2](#)
- [Programma 3](#)
- [Programma 4](#)
- [Paragraaf Bedrijfsvoering](#)

Programma 1 - Samenleving

Portefeuillehouders

1. [T. Heerts](#)
2. [P. Messerschmidt](#)
3. [H. van den Berge](#)
4. [S. Biharie](#)
5. [A. Prins](#)
6. [M. Wenzkowski](#)

Global goals

Doelenboom

Hoofddoelstelling

1. Subjectief welzijn - Meer inwoners, en mensen die in Apeldoorn verblijven, zijn betrokken, doen mee, doen ertoe en voelen zich veilig en gelukkig

Subdoelstelling

1.1 Apeldoorn is een veilige gemeente (en dat willen we zo houden)

Prestatie

1.1.1 Het rapportcijfer 'veiligheid in de buurt' is gelijk of hoger dan 7,6 (in 2022:7,5), het percentage inwoners dat zich veilig voelt (60% in 2022) is gelijk of gestegen, het aantal incidenten (23.555 in 2022) en misdrijven is gelijk of afgenomen.

1.1.2 Ten aanzien van het IVP thema gedigitaliseerde criminaliteit wordt niet meer dan 6% slachtofferschap ervaren en het aantal geregistreerde misdrijven gedigitaliseerde criminaliteit blijft gelijk of verminderd

1.1.3 Ten aanzien van IVP-thema sociale kwaliteit ervaart niet meer dan 9% van de inwoners sociale overlast en het aantal incidenten sociale kwaliteit in 2024 is verminderd ten opzichte van 2023

1.1.4 Ten aanzien van het IVP-thema ondermijning en georganiseerde criminaliteit zetten we in op het signaleren en het integraal voorkomen, verstoren en verminderen van georganiseerde/ ondermijnende criminaliteit.

1.1.5 Ten aanzien van het IVP-thema jeugdcriminaliteit en individuele probleemjongeren vermindert het strafbaar gedrag van jongeren in 2025 tov 2024.

1.1.6 De in- en externe bewustwording ten aanzien van ondermijning en georganiseerde criminaliteit wordt vergroot.

1.1.7 We gaan informatie gestuurd werken door het verder doorontwikkelingen van het gemeentelijk informatieknooppunt (GIK)

1.1.8 Meer zicht op de preventieve en repressieve aanpak van zorgfraude en het verbeteren van sturing op de samenhang in die aanpak.

	1.1.9 Zorg en veiligheid verbeteren de samenwerking op complexe maatschappelijke problemen en dat doen zij op een doelmatige en doeltreffende manier.
1.2 Voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en crises	1.2.1 Op basis van een sterke informatiepositie van de veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland worden in 2025 meer mensen geleerd gevaar te voorkomen en wordt hulp verleend wanneer mensen dat nodig hebben bij een brand, ongeval of crisis
	1.2.2 We bereiden ons preventief voor op natuurbrandbestrijding in verband met de te verwachte toename van onbeheersbare natuurbranden.
1.3 Inwoners vinden steun binnen het eigen gezin, omgeving, of in het netwerk en voorzieningen in de wijk. Wanneer dit niet voldoende is, sluiten we aan bij eigen leefomgeving met passende en samenhangende hulp.	1.3.1 Eind 2026 is bij 30% van het aantal hulpvragen het eigen netwerk of informele ondersteuning ingezet.
	1.3.2 80% van de inwoners met een Wmo indicatie is tevreden over het contact met het wijkteam.
	1.3.3 80% van de inwoners met een Wmo indicatie geven aan dat de ondersteuning die ontvangen wordt past bij de hulpvraag en is tevreden over de gekozen oplossing.
	1.3.4 80% van de inwoners is tevreden over de deskundigheid van de medewerker die hen geholpen heeft vanuit de toegang.
	1.3.5 Meer inwoners met een Wmo indicatie ontvangen ondersteuning van een vrijwilliger
	1.3.6 We stimuleren samenwerking tussen aanbieders Begeleiding Individueel aanbieders met een omzet van <€100.000 na 2026 niet meer zelfstandig te contracteren.
	1.3.7 In 2026 zijn er minimaal 300 verwijzingen door huisartsen of POH naar het voorliggend veld.

	1.4 Meer inwoners kijken naar elkaar om en voelen zich thuis in de wijk.	1.4.1 We houden ouderen vitaal door meer ouderen te bereiken met de ketenaanpak valpreventie. Hiermee kunnen ouderen langer meedoen in de wijk.
		1.4.2 In 2026 bereiken we meer inwoners met de mantelzorgwaardering.
	1.5 Meer inwoners zijn betrokken bij hun straat, buurt, dorp of stad	1.5.1 In 2026 zijn er vitale(re) buurten, wijken en dorpen
		1.5.2 In 2026 helpen we samen initiatieven verder
		1.5.3 In 2026 gaan we proefdraaien met het Uitdaagrecht
		1.5.4 In 2026 worden de lessen van de ABCD-pilot in de Horsten verankerd in het welzijnswerk
	1.6 Alle inwoners van de gemeente Apeldoorn worden in gelijke mate behandeld en kunnen gelijkwaardig meedoen in een inclusieve en toegankelijke omgeving	1.6.1 Het activiteitenoverzicht Inclusie wordt samen met inwoners en het inclusienetwerk verder aangescherpt en uitgevoerd.
		1.6.2 We verbeteren de toegankelijkheid van openbare gebouwen en het openbaar gebied.
	1.7 We voelen ons samen sterker, inclusie van, voor en door Apeldoorners	1.7.1. Door onze blijvende ondersteuning en aanjagende rol worden activiteiten uitgebreid en het cultuursensitief werken gestimuleerd.
	2. Sociaal Kapitaal - Al onze inwoners en bezoekers een vitale, sociale, gezonde en inspirerende leefomgeving bieden, door te zorgen voor een optimale infrastructuur op het gebied van sport, cultuur en erfgoed.	2.1 Een functionele en toekomstbestendige sportinfrastructuur
		2.1.1 Op het 3e veld van Apeldoornse Boys wordt een sport- en turnhal gerealiseerd.
		2.1.2 In 2026 stelt de gemeenteraad een beleidskader vast voor sportaccommodaties, op basis van voorafgaand door de raad vastgestelde uitgangspunten.
		2.1.3 We bepalen of we in Omnisport gaan investeren om deze ook in de toekomst als topsportaccommodatie te behouden en optimaliseren waar mogelijk het gebruik.

2.2. Een verhoogde vitaliteit van inwoners en een versterkte sociale binding door sport, bewegen en urban sports & arts	2.2.1 Het aantal initiatieven van Accres Sportservice Apeldoorn gericht op wijken en buurten met kwetsbare inwoners – waarvoor de drempel tot sport en bewegen het hoogst is – blijft in 2026 minimaal gelijk en groeit waar mogelijk verder.
	2.2.2 In 2026 investeren we in vitale sport- en beweegaanbieders: we voeren de verenigingsmonitor uit en zetten verenigingsondersteuning, verenigings- en sportparkmanagement in.
	2.2.3 Eind 2026 voldoen meer sportaanbieders aan de basiseisen sociale veiligheid.
	2.2.4 We blijven investeren in topsportevenementen en benutten de maatschappelijke waarde van topsport optimaal.
2.3 De infrastructuur van Cultuur en Erfgoed in Apeldoorn is vitaal en gericht op de toekomst (Fundament)	2.3.1 In 2026 starten we met een nieuwe organisatie voor Pop Apeldoorn.
	2.3.2 Het grote verhaal van Apeldoorn is in het schooljaar 2026/2027 opgenomen in het aanbod voor scholen.
	2.3.3 We stellen bij nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen cultuurhistorische inspiratiekaders op.
	2.3.4 We realiseren meer creatieve broedplaatsen in Apeldoorn.
	2.3.5 We zorgen ervoor dat het gebouw van Gigant weer toekomstbestendig is.
2.4 Iedereen kan zijn of haar talent ontwikkelen (Talentontwikkeling)	2.4.1 We dagen in alle stadsdelen en dorpen onze inwoners uit om actief te worden op het gebied van Cultuur en Erfgoed.
	2.4.2 We gaan met een Makersregeling ons culturele makersklimaat verbeteren.
	2.4.3 We gaan samenwerken met het HBO-onderwijs op het gebied van erfgoedopleidingen.

3. Onderwijs & Opleiding - Versterkte kansengelijkheid doordat jeugdigen kansen krijgen in het onderwijs.	2.5. Apeldoorn wordt het grootste buitenpodium van Nederland (buitenbeleving)	2.5.1 We zorgen in 2026 voor een jaarrond programmering in de buitenlucht, met minimaal 12 uitvoeringen.
		2.5.2 Er komen in 2026 minimaal 12 verwijzingen naar het grote verhaal van Apeldoorn in onze buitenruimte bij
		2.5.3 We realiseren in 2026 weer minimaal 4 kunstwerken in de openbare ruimte.
	3.1 Jeugdigen krijgen kansen in het onderwijs, gericht op een startkwalificatie, en waar niet haalbaar, op een voor hen passende vervolgstap.	3.1.1 In 2026 breidt Team Leerplicht de preventieve aanpak uit. Daarnaast werkt Team Leerplicht aan het inzichtelijk maken van de opbrengsten van deze preventieve aanpak.
		3.1.2 In 2026 evalueren we de effectiviteit van de processen en samenwerking in aanpak ter voorkoming en ter terugleiding van leerlingen die niet (volledig) naar school gaan.
		3.1.3 In 2026 evalueren we de methoden in aanpak ter voorkoming en terugleiding van leerlingen die niet (volledig) naar school gaan.
		3.1.4 In 2026 begeleiden we 15 jeugdigen, waarbij het behalen van een startkwalificatie niet mogelijk is, naar een passende werkplek via Apeldoorn Werkt Mee.
	3.2 Er is verbinding tussen thuis, onderwijs en opvang en omgeving rondom de jeugdige.	3.2.1 In 2026 werken we samen met partners jeugd en onderwijs vanuit een gezamenlijke visie, strategie, uitvoeringsagenda en overlegstructuur.
		3.2.2 We bevorderen kansengelijkheid door in schooljaar 2025-2026 aan 9 basisscholen met de hoogste onderwijsachterstandsscore wijkgericht naschools aanbod aan te bieden via Schooldag EXTRA.
	3.3 Iedere jeugdige groeit op met toegang tot een toekomstbestendige leer- en leefomgeving die aansluit op wat het onderwijs én de wijk nodig hebben.	3.3.1. De uitvoering van het IHP 2024–2039 ligt op koers

		3.3.2 Actualisatie naar IHP 2026–2040 maakt het plan wendbaarder én rijker
		3.3.3 In 2026 start de uitvoering van nieuwe projecten binnen een verbrede scope
	3.4 Meer jonge kinderen met een risico op ontwikkelachterstanden hebben de kans op een goede start in het basisonderwijs door passende ondersteuning.	3.4.1 100% van de kinderen op de voorscholen laat in 2026 een groei zien waardoor hun achterstanden worden verkleind
		3.4.2 In 2026 maken 85 peuters, van ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag, gebruik van een gesubsidieerde plek in de kinderopvang
4. Gezondheid - De gezondheid van alle inwoners is toegenomen.	4.1 Zowel kinderen als volwassenen hebben een gezonde leefstijl	4.1.1 In 2026 zijn er minimaal 250 inwoners via een beweegmakelaar toegeleid naar sport- en beweegaanbod
		4.1.2 In 2026 hebben minimaal 40 (basis)scholen gezonde leefstijlinterventies ingezet, gericht op de thema's gezonde voeding, bewegen, water drinken, middelengebruik.
		4.1.3 In 2026 zijn minimaal 75 kinderen en hun gezinnen ondersteund met de Keten Kind naar Gezonder Gewicht.
		4.1.4 In 2026 heeft Apeldoorn een leefstijlloket waardoor zorg en preventie/welzijn elkaar goed weten te vinden en er beter gebruik wordt gemaakt van het preventieve aanbod.
		4.1.5 We zetten de aanpak Preventie en Gezondheid in 2026 voort, inclusief de impuls op de transformatie (-plannen).
	4.2 Er zijn minder gezondheidsachterstanden en meer gelijke kansen op het gebied van gezondheid voor alle inwoners van Apeldoorn.	4.2.1 Aanvullend op andere beweegregelingen, zoals het beweegaanbod in Regelrecht, maken in 2026 meer dan 100 inwoners met een laag inkomen gebruik van de sport en beweegregeling bij Malkander.
		4.2.2 In 2026 hebben tien OAB, Reg+ en Speciaal onderwijsscholen extra ondersteuning gehad op een gezonde leefstijl

		4.2.3 In 2026 bereiken we 200 inwoners en 100 professionals met acties vanuit Kansrijke Start.
5. Gezondheid - Een stevig vangnet met verbinding naar de sociale basis voor alle inwoners die dat nodig hebben	5.1 De houdbaarheid, toegankelijkheid en passendheid van WMO- en Jeugdvoorzieningen zijn verbeterd.	5.1.1. In 2026 voeren we met grote urgentie de drie maatregelenpakketten voor de jeugdzorg uit. Daarnaast werken we in 2026 aan het herijken van de kadernota MO met daarin ook specifieke aandacht voor jeugd.
		5.1.2 In Apeldoorn streven we ernaar om 100 inwoners met een beschermd wonen indicatie succesvol te begeleiden vanuit een beschermd wonen setting naar een thuissituatie met passende begeleiding in de periode van 1 januari 2026 tot en met 31 december
		5.1.3 Eind 2026 zijn de voorbereidingen voor de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Wmo (ivb) afgerond en gereed zodat deze per 1 januari 2027 kan worden ingevoerd.
		5.1.4 In 2026 zullen we verschillende huishoudens vanuit de doorbraakmethode benaderen.
		5.1.5 We realiseren in 2026 strategisch partnerschap met aanbieders en een meer integrale en wijkgerichte aanpak.
	5.2 De positie van kwetsbare groepen is verbeterd	5.2.1. Er is in 2026 een daling van het aantal ondertoezichtstellingen (OTS) met als doelstelling een daling van 25% in 2029 t.o.v. 2024.
		5.2.2 In 2026 is er een daling van het aantal herhaalde meldingen bij Veilig Thuis met in 2029 een daling van 25% t.o.v. 2024.

Ambities en speerpunten

Ambitie van het programma

De manier waarop we in Apeldoorn samenleven is van ons allemaal. In het hier en nu en richting de toekomst hebben we, van inwoners en ondernemers tot partners en gemeente, allemaal de verantwoordelijkheid om daar een aandeel in te leveren. En we doen het samen ook al best goed. Apeldoorn staat bijvoorbeeld in de top 3 van gezondste steden in Nederland (Arcadis Index 2022), inwoners kijken naar elkaar om en ze zetten zich voor elkaar in. Tegelijkertijd zijn een goede gezondheid, een sociaal netwerk of op een passende manier kunnen meedoen niet voor iedereen vanzelfsprekend. Met preventie dragen we bij aan het zoveel mogelijk voorkomen van toekomstige problemen en bouwen we aan een toekomstbestendige en veilige samenleving in Apeldoorn.

Met het oog op de toekomst en als gevolg van maatschappelijke veranderingen, zullen we elkaar steeds harder nodig hebben. De ontwikkeling van Apeldoorn staat niet stil, maar de grenzen van wat we als samenleving aankunnen, komen wel in zicht. Naar elkaar omkijken en elkaar willen helpen worden steeds belangrijker. We zien ongelijkheid in kansen, armoede en gezondheidsproblemen. We zorgen ervoor dat we dichtbij zijn voor onze inwoners die zich in een kwetsbare positie bevinden. Ook zetten we in op de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Maar als overheid kunnen we niet alles doen. Het is daarom essentieel dat er een sterke sociale cohesie is, die mensen helpt om zich beter te redden.

Naar verwachting wonen er in 2040 ruim 180.000 inwoners in onze stad en dorpen. Zoals we ook in het programma Leefomgeving schrijven moeten we een schaa sprong qua ruimtegebruik, voorzieningen en mobiliteit maken. Ditzelfde geldt voor ons sociaal fundament. Tegelijkertijd neemt het aantal werkenden de komende jaren af, zo schrijven we in het hoofdstuk “Economie”, terwijl de vraag naar zorg- en ondersteuning als gevolg van vergrijzing en de toenemende complexiteit van onze samenleving stijgt. Zie ook het programma Economie en Inkomen.

Brede Welvaart laat bij uitstek zien dat de manier waarop we samenleven door veel factoren samen wordt bepaald. Omdat de wereld continu verandert, zullen we elke keer opnieuw afwegingen en keuzes moeten maken vanuit deze brede blik. Nu we tegen grenzen aanlopen, merken we daarbij des te meer wat in het dagelijks leven van onze inwoners zo wezenlijk is: regie kunnen nemen over je eigen gezondheid, vertrouwen hebben dat je de zorg krijgt die je nodig hebt, geen zorgen hebben over het betalen van je rekening of waar je woont, onderwijs kunnen volgen dat bij je past en aansluiting vinden in je eigen omgeving.

Speerpunten van beleid

- Een gezonde Apeldoornse generatie in 2040. Samen met inwoners, verenigingen, partners en verzekeraars verbeteren we de fysieke en mentale gezondheid van zoveel mogelijk Apeldoorners. Van jong tot oud, met of zonder beperking. Door een gezonde leefomgeving aan te bieden, door zowel jeugd als volwassenen te ondersteunen met een gezonde leefstijl, mentale stress als gevolg van bijvoorbeeld schulden te voorkomen en sportvoorzieningen toegankelijk te maken en houden. Preventieve acties zijn daarbij leidend, voorkomen is tenslotte beter dan genezen.
- Ondersteuning en zorg is bereikbaar en dichtbij, met name voor inwoners die zich in een kwetsbare positie bevinden. Inwoners kijken eerst wat ze zelf en samen kunnen doen bij een hulpvraag. Sommige problemen zijn in het normale leven goed op te pakken. Laagdrempelige voorzieningen en basiszorg organiseren we zoveel mogelijk in wijken en buurten, bijvoorbeeld met onze Samen055-locaties, complexe zorg binnen de gemeente en in de regio.
- Inwoners voeren zo veel mogelijk regie over hun eigen gezondheid én er is een sterke sociale basis. Voor mensen die zorg nodig hebben, is er goede en betaalbare (passende) ondersteuning en zorg beschikbaar.
- Apeldoorners ervaren zo min mogelijk fysieke en sociale belemmeringen om mee kunnen doen. Respect hebben voor elkaars normen, waarden en identiteit wordt vanzelfsprekend en inwoners voelen zich vrij om zichzelf te zijn. Sport, welzijn, kunst, cultuur en onderwijs helpen om verschillen te overbruggen.

- Ons cultuur en erfgoed neemt ons mee in waar we vandaan komen én helpt ons om onze toekomst vorm te geven. Door de mogelijkheid te bieden om vanuit het perspectief van de ander de wereld te ervaren, dragen kunst en cultuur bij aan een inclusieve en respectvolle samenleving. Ons cultuur en erfgoed is onderdeel van het karakter van Apeldoorn en heeft daarmee naast maatschappelijke ook economische betekenis.
- Onze jeugd groeit zo veilig en kansrijk mogelijk op. In de eerste plaats is dat een verantwoordelijkheid van ouders. We bieden vroegtijdig ondersteuning bij signalen van ontwikkelachterstanden, helpen onze onderwijspartners passend onderwijs te bieden en versterken de aansluiting tussen onderwijs, thuis en zorg. Door opvoeders in hun rol te ondersteunen versterken we de sociale basis in het gezin. Jeugdigen ontvangen de passende hulp en zorg die ze nodig hebben, met daarbij bijzondere aandacht voor jeugdigen in een kwetsbare positie. Daarbij is de voortgaande trend van stijgende kosten jeugdzorg een punt van zorg. Aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk om het stelsel financieel houdbaar te houden.
- Jongeren worden weerbaarder en mentaal veerkrachtiger, ouderen ervaren minder eenzaamheid. Dit bereiken we door het onderwerp mentale gezondheid te normaliseren, sport en beweging laagdrempelig toegankelijk te maken, community building via verenigingen te stimuleren en inwoners aan te moedigen verbinding te leggen met (in)formele netwerken in hun eigen omgeving.
- Apeldoorners ervaren hun leefomgeving als prettig en veilig. Eventuele overlast wordt vroegtijdig gesignaleerd en door samenwerking tussen zorg en veiligheid wordt de weerbaarheid van zowel individuen als de omgeving preventief versterkt.
- Iedereen voelt zich betrokken bij de eigen straat, buurt of dorp en wil ook zelf een bijdrage aan de sociale en fysieke leefbaarheid leveren.

Doelen & prestaties

Hoofddoelstelling

1. Subjectief welzijn - Meer inwoners, en mensen die in Apeldoorn verblijven, zijn betrokken, doen mee, doen ertoe en voelen zich veilig en gelukkig

Doelstelling

1.1 Apeldoorn is een veilige gemeente (en dat willen we zo houden)

Ons doel is het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid ten behoeve van de Apeldoornse inwoners, bedrijven en instellingen. In het Integraal Veiligheidsplan benoemden we diverse thema's waarop we, samen met onze partners, inzet plegen. Deze thema's zijn herkenbaar in de onderstaande prestaties.

Prestaties

1.1.1 Het rapportcijfer 'veiligheid in de buurt' is gelijk of hoger dan 7,6 (in 2022:7,5), het percentage inwoners dat zich veilig voelt (60% in 2022) is gelijk of gestegen, het aantal incidenten (23.555 in 2022) en misdrijven is gelijk of afgenomen.

In 2026 geven de politiecijfers, het burgerpanel en de veiligheidsmonitor zicht op het veiligheidsgevoel van inwoners van Apeldoorn en de daadwerkelijke incidenten. In 2026 levert het gemeentelijk informatieknoppunt zodanige informatie dat veiligheidsvraagstukken in breed perspectief kunnen worden aangepakt. In 2026 onderzoeken we de mogelijkheden van het toepassen van AI en passen die toe daar waar mogelijk en effectief.

1.1.2 Ten aanzien van het IVP thema gedigitaliseerde criminaliteit wordt niet meer dan 6% slachtofferschap ervaren en het aantal geregistreerde misdrijven gedigitaliseerde criminaliteit blijft gelijk of verminderd

In 2026 blijven we inzetten op preventie. Dit doen we onder andere door de inzet van het mobiel media lab, bedrijfsscans, voorlichtingsbijeenkomsten voor jongeren op school én daarbuiten en voorlichtingsbijeenkomsten voor ouderen en hackatons voor ondernemers.

1.1.3 Ten aanzien van IVP-thema sociale kwaliteit ervaart niet meer dan 9% van de inwoners sociale overlast en het aantal incidenten sociale kwaliteit in 2024 is verminderd ten opzichte van 2023

Door het met ketenpartners inrichten van een personsgerichte aanpak wordt in 2026 voortgezet wat er in 2025 is opgestart, namelijk een zeer kordate aanpak voor overlastplegers vanuit 'zorg' al dan niet in combinatie met 'straf'. Ondernemers in de binnenstad worden ondersteund in hun mogelijkheden om de sociale kwaliteit te verbeteren. Met instemming van de gemeenteraad in september 2025 wordt er verder uitvoering gegeven aan het plan van aanpak 'Veilig op stap in Apeldoorn'.

1.1.4 Ten aanzien van het IVP-thema ondermijning en georganiseerde criminaliteit zetten we in op het signaleren en het integraal voorkomen, verstoren en verminderen van georganiseerde/ ondermijnende criminaliteit.

Wanneer de pilot 'bureau Bibob' als voldoende wordt geëvalueerd, krijgt deze in 2026 een structurele vorm. We actualiseren het mensenhandel- en seksworkbeleid. In 2026 worden ook weer integrale controles georganiseerd. Handhaving vindt aansluitend en indien nodig plaats.

1.1.5 Ten aanzien van het IVP-thema jeugdcriminaliteit en individuele probleemjongeren vermindert het strafbaar gedrag van jongeren in 2025 tov 2024.

Ten aanzien van het IVP-thema jeugdcriminaliteit en individuele probleemjongeren vermindert het strafbaar gedrag van jongeren in 2026 tov 2025.

Preventie activiteiten bij sportverenigingen worden geïnventariseerd en landelijke preventiecampagnes over jeugdcriminaliteit uitgerold. Het convenant 'veilige school' wordt opgesteld. En ook blijven we in 2026 jeugdgroepen monitoren en in kaart brengen en starten we een traject voor deze groepen en individuen uit de groepen op. We dragen bij aan innovatieve samenwerkingsprogramma's met defensie ten behoeve van opleiding (met baangarantie) van jongeren, indien het college in 2025 daartoe besluit.

1.1.6 De in- en externe bewustwording ten aanzien van ondermijning en georganiseerde criminaliteit wordt vergroot.

Een gemeentebrede preventiecampagne over ondermijning en georganiseerde criminaliteit wordt in 2025 en 2026 uitgerold in de organisatie en in de gemeente. Naast de publiekscampagne voor inwoners worden medewerkers van de gemeente Apeldoorn geïnformeerd en vindt er een congres plaats met meerdere workshops. Hierdoor komt er meer aandacht voor het interne meldpunt voor ondermijning en georganiseerde criminaliteit (en zorgfraude).

1.1.7 We gaan informatie gestuurd werken door het verder doorontwikkelingen van het gemeentelijk informatieknooppunt (GIK)

Het Gemeentelijk Informatie Knooppunt is in basis ingericht. Deze manier van werken wordt in 2026 verder uitgebouwd. Als afdeling Veiligheid werken we mee aan de ontwikkeling van een analyse tool. Hierdoor versterken we het informatie gestuurd werken en zijn we nog beter in staat om aan de voorkant te komen (met onze ketenpartners) van veiligheidsissues.

1.1.8 Meer zicht op de preventieve en repressieve aanpak van zorgfraude en het verbeteren van sturing op de samenhang in die aanpak.

We voeren het plan van aanpak zorgfraude uit. Het plan van aanpak is met name gericht op om zowel preventief als repressief te kunnen optreden tegen vormen van zorgfraude. Onderdeel daarvan is het organiseren van bewustwordingssessies en scherp kijken hoe we mogelijke fraudeurs buiten de deur kunnen houden. Bij een constatering van zorgfraude wordt procesmatig uitgewerkt hoe de aanpak moet plaatsvinden en met wie. Uitvoering wordt gegeven aan het IVP 2023-2026 en het Programma Integrale Veiligheid 2023-2026.

1.1.9 Zorg en veiligheid verbeteren de samenwerking op complexe maatschappelijke problemen en dat doen zij op een doelmatige en doeltreffende manier.

In 2026 wordt ook in andere wijken verder uitvoering gegeven aan de ontwikkelde werkwijze, zoals die in de in de binnenstad plaatsvindt. Dit houdt in dat er door partners in de zorg én aan de justitiële kant, intensief, enthousiast en met het oog op mogelijkheden wordt samengewerkt, uiteraard met in inachtneming van alle geldende regels. Mensen die zorg nodig hebben, worden door één van de zorgpartners verder geholpen. Mensen die overlast veroorzaken in combinatie met criminaliteit en begrenzing nodig hebben, worden verder gebracht binnen het strafrecht. Overlastsituaties worden direct gestopt door integraal op te treden. Dit betekent door acties van de politie, inzet van zorg en aanpassingen te doen aan de openbare ruimte.

Doelstelling

1.2 Voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en crises

Wij nemen deel aan de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG). De VNOG behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening met behoud van lokale verankering, conform de Wet veiligheidsregio's. Daarmee draagt de VNOG bij aan het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid van de Apeldoornse inwoners, bedrijven en instellingen op het gebied van fysieke veiligheid.

Prestaties

1.2.1 Op basis van een sterke informatiepositie van de veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland worden in 2025 meer mensen geleerd gevaar te voorkomen en wordt hulp verleend wanneer mensen dat nodig hebben bij een brand, ongeval of crisis

In samenwerking met partners voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en (langdurige) crises door informatie gestuurd en risicogericht te werken. Risicovolle situaties worden in beeld gebracht en gemonitord, eigenaren worden aangesproken, publiek geïnformeerd. Het personeel van de hulpverleningsdiensten staan paraat door het volgen van actuele opleidingen en oefeningen.

Bij incidenten, rampen en (langdurige) crises is de VNOG in staat om flexibel en slagvaardig op te treden. In de 2e helft van 2025 zal duidelijk zijn wat er aanvullend gerealiseerd moet worden in het kader van een weerbare en veerkrachtige samenleving, zodat de maatregelen die door het Rijk worden voorgesteld vanaf 2026 kunnen worden gerealiseerd.

1.2.2 We bereiden ons preventief voor op natuurbrandbestrijding in verband met de te verwachte toename van onbeheersbare natuurbranden.

In 2026 worden maatregelen doorgevoerd die voortkomen uit een plan van aanpak natuurbrandbeheersing (2024). In 2025 is een start gemaakt met de implementatie van de maatregelen.

Doelstelling

1.3 Inwoners vinden steun binnen het eigen gezin, omgeving, of in het netwerk en voorzieningen in de wijk. Wanneer dit niet voldoende is, sluiten we aan bij eigen leefomgeving met passende en samenhangende hulp.

De kracht van de ondersteuning dichtbij is om mensen die het (tijdelijk) niet op eigen kracht redden, te ondersteunen bij het 'normale leven', het op orde houden of het herstel daarvan. Op deze wijze

wordt de inzet van geïndiceerde maatwerkvoorzieningen beperkt, vertraagd of voorkomen. We streven naar eigen kracht. Wanneer er ondersteuning vanuit gemeente noodzakelijk is streven we naar goede kwaliteit.

Prestaties

1.3.1 Eind 2026 is bij 30% van het aantal hulpvragen het eigen netwerk of informele ondersteuning ingezet.

We zetten in op de zelfredzaamheid van de inwoner en kijken waar mogelijk naar opties om binnen eigen netwerk (aanvullende) ondersteuning te organiseren. Dit bevordert de zelf en samenredzaamheid en voorkomt volledige afhankelijkheid van overheidssteuning.

1.3.2 80% van de inwoners met een Wmo indicatie is tevreden over het contact met het wijkteam.

We willen dat inwoners zich gehoord en geholpen voelen. Prettig en professioneel contact met de toegang bevordert de samenwerking met de inwoner, en helpt om de kernvraag sneller op tafel te krijgen.

Ook helpt prettig contact met de toegang het vertrouwen in de overheid en samenleving te versterken.

1.3.3 80% van de inwoners met een Wmo indicatie geven aan dat de ondersteuning die ontvangen wordt past bij de hulpvraag en is tevreden over de gekozen oplossing.

We monitor de tevredenheid onder inwoners van de ondersteuning die men ontvangen heeft. Dit is een vast onderdeel in het Cliëntervaringsonderzoek Wmo wat elk jaar uitgevoerd wordt.

Hierbij kijken we zowel naar de tevredenheid, de historische trend en de vergelijking met gemeenten uit de referentiegroep.

1.3.4 80% van de inwoners is tevreden over de deskundigheid van de medewerker die hen geholpen heeft vanuit de toegang.

We bevragen inwoners op hun tevredenheid over de deskundigheid van de medewerker uit de toegang die hen heeft geholpen.

1.3.5 Meer inwoners met een Wmo indicatie ontvangen ondersteuning van een vrijwilliger

De gemeente ondersteund inzet van vrijwilligers in het sociaal domein via subsidie. Dit netwerk aan vrijwilligers is actief via sociale aanbieders zoals De Kap, Stimenz of Humanitas, maar ook op individuele basis zetten veel vrijwilligers zich in. Vrijwilligers kunnen inwoners met een hulpvraag ondersteunen zodat geïndiceerde zorg niet, minder, of later noodzakelijk is. Zo worden in de wijkteams ambassadeurs informele zorg ingezet om de sociale basis optimaal te benutten bij de binnengekomen hulpvragen. In het Cliëntervaringsonderzoek Wmo monitoren we hoe veel inwoners met een Wmo indicatie ondersteund worden door een vrijwilliger.

1.3.6 We stimuleren samenwerking tussen aanbieders Begeleiding Individueel aanbieders met een omzet van <€100.000 na 2026 niet meer zelfstandig te contracteren.

Deze beweging staat vastgelegd in de nieuwe inkoopvoorwaarde en maakt deel uit van de beweging naar strategisch partnerschap. Inzetten op een kleiner totaal aantal aanbieders draagt bij aan strategisch partnerschap doordat samenwerkingsafspraken beter te maken zijn met een meer beperkte groep. Kleinere aanbieders behouden de optie om via onderaannemerschap door te gaan.

1.3.7 In 2026 zijn er minimaal 300 verwijzingen door huisartsen of POH naar het voorliggend veld.

Inwoners komen naar de POH en huisartsen met verschillende problematiek. Een deel hiervan kan worden afgevangen door het voorliggend veld (welzijn). Vanuit welzijn op recept worden gekoppeld aan een vast contactpersoon (welzijnscoach) zodat de inwoners geholpen kan worden met de weg te vinden naar welzijn.

Doelstelling

1.4 Meer inwoners kijken naar elkaar om en voelen zich thuis in de wijk.

Apeldoorn kent een groot en divers sociaal aanbod. Er zijn diverse mogelijkheden voor inwoners om elkaar te ontmoeten, helpen of van elkaar te leren. Maar ook voorzieningen van de gemeente en samenwerkingspartners bedoeld om de maatschappij te ondersteunen en versterken. Op bijna elke hulpvraag of sociale behoefte is wel een antwoord te vinden. De uitdaging is om vraag en mogelijkheid aan elkaar te kunnen verbinden. Hiervoor is overzicht nodig. Apeldoorn groeit, hierdoor kunnen we er niet altijd meer van uitgaan dat de informele netwerken van de inwoner voldoende zijn om de weg in het sociale aanbod te vinden. Ook nieuwe inwoners of inwoners met een kleiner sociaal netwerk moeten het sociale aanbod kunnen vinden.

Prestaties

1.4.1 We houden ouderen vitaal door meer ouderen te bereiken met de ketenaanpak valpreventie. Hiermee kunnen ouderen langer meedoen in de wijk.

Door inzet op valpreventie houden we ouderen langer zelfredzaam en stellen we een zorgvraag uit. Daarnaast blijven ouderen langer sociaal actief in de wijk. Hiermee voorkomen we naast zorgkosten ook sociaal isolement. We monitoren het aantal bereikte ouderen per jaar en sturen aan op groei.

1.4.2 In 2026 bereiken we meer inwoners met de mantelzorgwaardering.

De mantelzorgwaardering wordt elk jaar door de gemeente aangeboden en uitgereikt in samenwerking met De Kap. De afgelopen jaren was er vaak sprake van een overschot op het budget voor de mantelzorgwaardering. Met het opzetten van extra publiciteit en het verkennen van extra mogelijkheden binnen de mantelzorgwaardering willen we het bereik vergroten ten opzichte van voorgaande jaren.

Doelstelling

1.5 Meer inwoners zijn betrokken bij hun straat, buurt, dorp of stad

Inwonerbetrokkenheid is een belangrijke factor voor een leefbare stad. Betrokkenheid leidt tot inzet: kennis en ervaringen delen, meepraten en meedoen of zelf initiatieven nemen. Inwoners voelen zich vaak het meest betrokken bij hun directe leefomgeving: hun eigen straat, buurt of wijk. Dat stimuleren en ondersteunen we door het gebiedsgericht werken met Gebiedsmanagers en Initiatievenmakelaars, met de Vitaliteitsaanpak per gebied en met subsidieregelingen voor initiatieven.

Prestaties

1.5.1 In 2026 zijn er vitale(re) buurten, wijken en dorpen

In de loop van 2026 beschikt elke buurt, wijk en dorp over een vastgestelde Vitaliteitsagenda die in uitvoering is. Daarmee zorgen we voor een Apeldoornbrede basis voor het gebiedsgerichte werken.

Op die basis bouwen we door met focus op de gebieden waar de veerkracht onder druk staat.

In 2026 komen we tot een beleidsmatige en financiële borging van de aanpak voor Spelen, Bewegen en Ontmoeten.

1.5.2 In 2026 helpen we samen initiatieven verder

We willen graag dat elke inwoner zijn idee kan omzetten in een maatschappelijk initiatief. Daarom hebben we subsidieregelingen en Initiatievenmakelaars om de inwoners te begeleiden. Met de campagne 'Een goed idee? Doe er iets mee!' gaan we actief op pad om onze inwoners te informeren en stimuleren. Daarbij richten we ons extra op de buurten, wijken en dorpen waar nog maar weinig initiatieven worden genomen en op initiatieven op sociaal vlak. Ondersteuning daarvan met relatief geringe subsidies kan naar verwachting helpen bij de besparingsopgave op WMO en Jeugdzorg.

We gaan ook andere partijen stimuleren om maatschappelijke initiatieven verder te helpen. Bijvoorbeeld door bij te dragen aan een crowdfundingscampagne, het aanbieden van een ruimte of het leveren van een bijdrage in natura.

1.5.3 In 2026 gaan we proefdraaien met het Uitdaagrecht

De in 2025 van kracht geworden 'Wet versterking participatie decentrale overheden' verlangt van gemeenten dat er keuzes worden gemaakt voor de inzet van het Uitdaagrecht. In 2026 gaan we met het Uitdaagrecht proefdraaien om met elkaar te ontdekken of het zowel inhoudelijk als op het gebied van besparingen voor Apeldoorn van betekenis kan zijn. Wat daarvoor nodig blijkt verankeren we door wijziging of vernieuwing van de Verordening Participatie Apeldoorn 2022.

1.5.4 In 2026 worden de lessen van de ABCD-pilot in de Horsten verankerd in het welzijnswerk

In 2026 blijven we hetgeen in de Horsten in gang is gezet nog extra ondersteunen. Daarnaast verankeren we de werkwijze in het welzijnswerk door van de welzijnspartij die met ingang van 2026 in Apeldoorn actief zal zijn te verlangen dat er Apeldoornbreed ABCD-gericht wordt gewerkt en het gedachtegoed verder wordt verspreid.

Doelstelling

1.6 Alle inwoners van de gemeente Apeldoorn worden in gelijke mate behandeld en kunnen gelijkwaardig meedoen in een inclusieve en toegankelijke omgeving

Iedereen doet ertoe en kan mee doen. Samen met onze partners werken we structureel samen aan het creëren van fysieke, digitale en sociale toegankelijkheid en daarmee aan een inclusieve en toegankelijke omgeving waarin iedereen elkaar gelijkwaardig behandelt en geen belemmering ondervindt om gelijkwaardig mee te doen. Hiervoor realiseren we in 2026 diverse acties.

Prestaties

1.6.1 Het activiteitenoverzicht Inclusie wordt samen met inwoners en het inclusienetwerk verder aangescherpt en uitgevoerd.

Het aanpassen, aanvullen en recent houden van ons activiteitenoverzicht doen we samen met onze inwoners.

1.6.2 We verbeteren de toegankelijkheid van openbare gebouwen en het openbaar gebied.

Openbare gebouwen en openbare ruimtes, worden op verzoek getoetst op toegankelijkheid. Hieruit volgen mogelijk nieuwe uitvoeringskaders voor bijvoorbeeld sportaccommodaties.

Doelstelling

1.7 We voelen ons samen sterker, inclusie van, voor en door Apeldoorners

Onze aanpak kenmerkt zich in van, voor en door Apeldoorners. We bouwen het inclusienetwerk daarvoor verder uit. Wij gaan samen met partners uit zorg en onderwijs, ondernemers, instellingen en verenigingen aan de slag met het verder brengen van inclusie en toegankelijkheid in Apeldoorn.

Prestaties

1.7.1. Door onze blijvende ondersteuning en aanjagende rol worden activiteiten uitgebreid en het cultuursensitief werken gestimuleerd.

Door meer en diverse culturele activiteiten te organiseren wordt de ontmoeting tussen doelgroepen gestimuleerd. De rol van de gemeente is hierbij ondersteunend.

Hoofddoelstelling

2. Sociaal Kapitaal - Al onze inwoners en bezoekers een vitale, sociale, gezonde en inspirerende leefomgeving bieden, door te zorgen voor een optimale infrastructuur op het gebied van sport, cultuur en erfgoed.

Sport, Cultuur & Erfgoed zijn belangrijk voor inwoners en bezoekers en bepalen in grote mate de identiteit van Apeldoorn, de stad, de dorpen en het buitengebied. Participeren in Sport, Cultuur & Erfgoed houdt mensen mentaal en fysiek gezond en geven uitdrukking aan waar we vandaan komen, wie we willen zijn en wat we kunnen worden. Het zorgt voor een gezonde balans, verrijking, verdieping, inspiratie, ontspanning en ontmoeting. Kortom: het brengt leven in de brouwerij! Als gemeente hebben we de taak ervoor te zorgen dat er een goede infrastructuur staat, dat het aanbod toegankelijk is en dat onze inwoners kunnen meedenken en vooral -doen! Iedere inwoner van Apeldoorn moet zich op sportief, cultureel en erfgoedgebied kunnen ontplooien.

Doelstelling

2.1 Een functionele en toekomstbestendige sportinfrastructuur

De groei van Apeldoorn brengt met zich mee dat mogelijk ook de vraag naar het benodigde aantal sportaccommodaties toeneemt. Het monitoren van vraag een aanbod naar sportaccommodaties is van belang zodat het inpassen van nieuwe en of het aanpassen naar eigentijdse sportcomplexen in de groeiende stad tijdig wordt voorzien.

De gemeentelijke taak is dat met betrekking tot de zwem- en binnensport niemand aan de kant staat, voor iedere zwem- en binnensport(vereniging) is er een betaalbare plek om mee te doen. Sportparken worden waar mogelijk multifunctioneel gebruikt en zijn openbaar waardoor er een goede bezetting ontstaat.

Prestaties

2.1.1 Op het 3e veld van Apeldoornse Boys wordt een sport- en turnhal gerealiseerd.

De gemeente Apeldoorn werkt aan toekomstbestendige en toegankelijke sportvoorzieningen voor haar inwoners. In dit kader wordt ingezet op de realisatie van een nieuwe sport- en turnhal op het 3e veld van voetbalvereniging Apeldoornse Boys. Deze hal moet niet alleen voorzien in de groeiende behoefte aan turnfaciliteiten, maar ook ruimte bieden voor breedtesport en sportverenigingen.

In de eerste fase (2026) ligt de focus het uitvoeren van de benodigde onderzoeken, het definitief maken van het programma van eisen in overleg met gebruikers, en het doorlopen van een aanbestedingsprocedure ten behoeve van het ontwerp en de bouw.

De verwachte realisatieperiode start na deze voorbereidingsfase, waarbij in de periode MPB 2026–2029 de benodigde middelen en stappen zijn opgenomen om het project daadwerkelijk uit te voeren. Door tijdige voorbereiding en heldere besluitvorming kan een hoogwaardige en multifunctionele sportvoorziening worden toegevoegd aan de sportinfrastructuur van Apeldoorn.

2.1.2 In 2026 stelt de gemeenteraad een beleidskader vast voor sportaccommodaties, op basis van voorafgaand door de raad vastgestelde uitgangspunten.

In 2026 wordt ingezet op het vaststellen van een beleidskader voor sportaccommodaties. Dit kader vormt een belangrijke stap in de ontwikkeling van een toekomstbestendige sportinfrastructuur in Apeldoorn. De gemeenteraad geeft richting aan dit beleid op basis van uitgangspunten die in samenwerking met de raad en relevante stakeholders zijn opgesteld.

Het beleidskader zal duidelijkheid bieden over de rol van de gemeente bij eigendom, ondersteuning en beheer van sportaccommodaties. Hiermee wordt toegewerkt naar een gelijk speelveld voor sportverenigingen, ongeacht hun eigendomssituatie. Daarnaast draagt het bij aan transparantie in subsidieverlening, het voorkomen van willekeur en het versterken van maatschappelijk vertrouwen.

Vanaf 2026 worden de uitgangspunten vertaald naar concreet beleid dat toepasbaar is op bestaande en nieuwe situaties in de stad. Bij het uitwerken van het beleidskader is er nadrukkelijk aandacht voor het opstellen van spelregels t.b.v., ondersteuningscriteria voor sportaccommodaties en welke sporten we ondersteunen en wordt ingezet op het creëren van een gelijk speelveld tussen huur en eigendom.

Met het oog op de groei van Apeldoorn wordt tegelijkertijd gewerkt aan het toekomstbestendig houden van het sportlandschap. Monitoring van vraag en aanbod, het inspelen op veranderende sportbehoeften en het creëren van toegankelijke, betaalbare sportplekken voor iedereen staan hierbij centraal.

2.1.3 We bepalen of we in Omnisport gaan investeren om deze ook in de toekomst als topsportaccommodatie te behouden en optimaliseren waar mogelijk het gebruik.

Omnisport Apeldoorn bestaat 18 jaar en is door haar A-status de enige locatie in Nederland waar Europese en Wereldkampioenschappen baanwielrennen en atletiek mogen worden gehouden. Ook voor internationale volleybalwedstrijden is Omnisport ideaal vanwege haar hoogte, tribunecapaciteit, bereikbaarheid en ligging. In de multifunctionele sportaccommodatie vinden daarnaast ook congressen, publieksevenementen, vergaderingen en andere zakelijke evenementen plaats. Om Omnisport ook in de toekomst aan de huidige (top)sporteseisen te laten voldoen, is investeren in de (top)sportvoorzieningen noodzakelijk. Het Hypercube onderzoek naar Omnisport als topsportaccommodatie, waarbij exploitant Libéma, de sportbonden, NOC-NSF en verenigingen nauw betrokken zijn, moet beter inzicht geven in de noodzakelijke investeringen, het optimale gebruik en de gevolgen van het bieden van extra 'ruimte' aan de topsport op de exploitatie van Omnisport. Het is noodzakelijk om hier een keuze in te maken aangezien alle gebruikers (breedte-, topsport en zakelijke markt) graag meer gebruik wensen te maken van de beperkt beschikbare ruimten en uren. Op basis van de te maken bestuurlijke keuze met betrekking tot het gebruik van Omnisport, wordt in 2026 met de verschillende gebruikers de toekomstige invulling en samenwerking, inclusief de benodigde investeringen en kansen, nader uitgewerkt.

Doelstelling

2.2. Een verhoogde vitaliteit van inwoners en een versterkte sociale binding door sport, bewegen en urban sports & arts

De maatschappelijke meerwaarde van sport en bewegen is groot. Sport brengt mensen bij elkaar, geeft plezier, helpt talenten te ontwikkelen, draagt bij aan burgerschaps-vaardigheden, leert omgaan met tegenslagen en biedt veel mogelijkheden voor vrijwilligerswerk. Sport en bewegen dragen er aan bij dat inwoners gezond(er) zijn en dat ook zo ervaren. De gemeente neemt hiervoor met het sport- en beweegveld de verantwoordelijkheid om dat voor alle inwoners laagdrempelig en toegankelijk te maken.

In het nationaal Hoofdlijnen Sportakkoord II Sport Versterkt staan door landelijke partners bekrachtigde ambities opgenomen die leidend zijn om sport in Nederland te versterken. Deze ambities zijn vertaald naar het lokale Sport- en Beweegakkoord II Apeldoorn. In samenwerking met maatschappelijke partners zoals Accres Sportservice, de Sportraad en sport- en beweegaanbieders is het doel om de beweegdeelname te verhogen, drempels tot sport en bewegen te verlagen, jongere kinderen beter motorisch te scholen, sportverenigingen kwalitatief te verbeteren, een zo divers mogelijk aanbod te creëren die voor iedereen toegankelijk is, talenten de mogelijkheid bieden zich te ontwikkelen op hun sport en verduurzaming van de sport. Hier zetten we vanuit de kadernota Sport & Bewegen en het lokale Sport- en Beweegakkoord II Apeldoorn op in.

Prestaties

2.2.1 Het aantal initiatieven van Accres Sportservice Apeldoorn gericht op wijken en buurten met kwetsbare inwoners – waarvoor de drempel tot sport en bewegen het hoogst is – blijft in 2026 minimaal gelijk en groeit waar mogelijk verder.

Niet iedereen heeft evenveel mogelijkheden om deel te nemen aan sport en bewegen. Daarom zet Sportservice Apeldoorn (onderdeel van Accres) zich actief in om sport- en beweegactiviteiten toegankelijker te maken voor alle inwoners. De focus ligt daarbij op buurten en doelgroepen waar deelname aan sport en bewegen achterblijft.

Met deze gerichte aanpak willen we de inzet van buurtsportcoaches en beweegcoaches effectiever maken, zodat iedereen de kans krijgt om in beweging te komen en te blijven.

Ook voor kinderen en jongeren blijven we ons extra inzetten. We richten ons op scholen waar extra aandacht voor motorische ontwikkeling en beweegdeelname gewenst is. Zo zorgen we ervoor dat kinderen in Apeldoorn op jonge leeftijd positieve ervaringen opdoen met sport en bewegen, wat bijdraagt aan een actieve en gezonde levensstijl voor de toekomst.

2.2.2 In 2026 investeren we in vitale sport- en beweegaanbieders: we voeren de verenigingsmonitor uit en zetten verenigingsondersteuning, verenigings- en sportparkmanagement in.

Toekomstbestendige en maatschappelijk betrokken sportverenigingen zijn ons belangrijkste kapitaal als het gaat om een sportieve en verbonden samenleving. Voor het versterken van sportverenigingen wordt vanuit de kadernota Sport en Bewegen en het Sport- en Beweegakkoord ingezet op het thema 'Vitale Sport- en Beweegaanbieders'. Door het uitvoeren van de Verenigingsmonitor onderzoeken we hoe de sportverenigingen in de gemeente ervoor staan. De resultaten worden gebruikt om de ondersteuning van verenigingen toe te spitsen op de behoefte van de sportverenigingen. Daarnaast wordt de pilot verenigings- en sportparkmanagement voortgezet, met als doel het verder professionaliseren van de verenigingen door betaalde krachten, die niet alleen ondersteunen, maar met name de vrijwilligers ontlasten, ondersteunen en begeleiden in hun werkzaamheden en verbindingen leggen in de wijk met samenwerkingspartners (sport als middel). Aan de hand van de evaluatie van de inzet van verenigingsmanagement in 2025 en sportparkmanagement in 2026 en beschikbaar budget wordt bepaald op welke wijze de inzet van de verenigings- en sportparkmanagers wordt voortgezet.

2.2.3 Eind 2026 voldoen meer sportaanbieders aan de basiseisen sociale veiligheid.

Een sociaal veilige sportomgeving is essentieel om met plezier, vertrouwen en zonder angst te kunnen sporten. Door sport veilig en verantwoord te organiseren, creëren we een stevige basis voor iedere sportende Apeldoornse – van jong tot oud. In aansluiting op het Nationaal Sportakkoord II en de landelijke werkwijze voor sociale veiligheid, hanteren we lokaal de vier basiseisen voor sociale veiligheid. De gemeente Apeldoorn participeert hiervoor actief in de werkgroep Sociaal Veilige Sport van het Sport- en Beweegakkoord II Apeldoorn en werkt samen met de werkgroep en sportaanbieders aan bewustwording, ondersteuning en implementatie, zodat het aantal sportverenigingen dat voldoet aan de basiseisen eind 2026 gestegen is ten opzichte van de nulmeting van eind 2025.

2.2.4 We blijven investeren in topsportevenementen en benutten de maatschappelijke waarde van topsport optimaal.

Topsportevenementen zijn van grote betekenis voor Apeldoorn. Ze versterken de nationale en internationale zichtbaarheid van de stad, dragen bij aan een positief imago en leveren economische meerwaarde op door onder meer bezoekers, bestedingen en media-aandacht. Daarnaast hebben ze een inspirerend effect op inwoners: het zien of beleven van topsport zet aan tot bewegen, deelname of betrokkenheid.

In 2026 is Apeldoorn gaststad voor meerdere aansprekende evenementen, waaronder het WK Paracycling, wedstrijden van de Nations League met de Nederlandse volleybaldames en in 2027 voor het WK beachvolleybal. Deze sluiten aan bij onze kernsporten: atletiek, volleybal en wielrennen. Door strategisch te blijven investeren in dergelijke evenementen versterken we Apeldoorn als sportstad met internationale uitstraling.

Topsportevenementen bieden bovendien kansen voor samenwerking met lokale en (inter)nationale partners uit sport, onderwijs, bedrijfsleven en toerisme. Daardoor vergroten we niet alleen de sportieve, maar ook de maatschappelijke reikwijdte van deze evenementen.

Onderdeel van deze aanpak zijn aanvullende activiteiten rondom het hoofdprogramma. Deze side-events – zoals sportclinics, scholenprojecten of buurtinitiatieven – maken het evenement laagdrempelig en toegankelijk voor een breder publiek. Ze versterken de betrokkenheid van inwoners en dragen bij aan verbinding in de stad. Ook vrijwilligers spelen hierin een belangrijke rol en doen waardevolle ervaring op.

Binnen het bredere activatieprogramma is er aandacht voor inclusie, zodat zoveel mogelijk mensen zich welkom en betrokken voelen. Altijd met als uitgangspunt: topsportevenementen zijn geen doel op zich, maar een middel om Apeldoorn sportiever, aantrekkelijker en economisch sterker te maken.

Doelstelling

2.3 De infrastructuur van Cultuur en Erfgoed in Apeldoorn is vitaal en gericht op de toekomst (Fundament)

Onder ons fundament verstaan we het geheel van onze culturele infrastructuur en ons ruimtelijk erfgoed. Het samenspel van organisaties, locaties en huisvesting moet doelmatig en efficiënt zijn. Het culturele- en erfgoedprofiel wordt aangescherpt. We kijken naar het totaal en niet alleen naar de afzonderlijke organisaties. We werken aan de toekomstbestendigheid van ons erfgoed.

Prestaties

2.3.1 In 2026 starten we met een nieuwe organisatie voor Pop Apeldoorn.

Deze organisatie programmeert op diverse plekken in de stad en doet aanvullend onderzoek naar een grotere popzaal in Apeldoorn.

2.3.2 Het grote verhaal van Apeldoorn is in het schooljaar 2026/2027 opgenomen in het aanbod voor scholen.

Dit aanbod is onderdeel van de Cultuur en Erfgoededucatie en in ieder geval beschikbaar gemaakt voor groep 5/6 en 7/8 van de basisschool en de eerste en tweede leerjaren van het middelbaar onderwijs.

2.3.3 We stellen bij nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen cultuurhistorische inspiratiekaders op.

Hiervoor maken we gefaseerd onze cultuurhistorische (gebieds)analyses compleet, in 2026 wordt hieraan gewerkt, in 2027 ronden we dit af.

2.3.4 We realiseren meer creatieve broedplaatsen in Apeldoorn.

Hiervoor maken we gefaseerd onze cultuurhistorische (gebieds)analyses compleet, in 2026 wordt hieraan gewerkt, in 2027 ronden we dit af.

2.3.5 We zorgen ervoor dat het gebouw van Gigant weer toekomstbestendig is.

Het gebouw van Gigant wordt gezien als het talenthuis van Apeldoorn, deze moet kunnen voldoen aan al zijn functionaliteiten.

Doelstelling

2.4 Iedereen kan zijn of haar talent ontwikkelen (Talentontwikkeling)

Apeldoorn wordt meer een gemeente waar talenten, van beginner tot top, elkaar inspireren. Zo versterken we ook het draagvlak voor Cultuur en Erfgoed. Alle kinderen moeten dicht bij huis kunnen deelnemen. We gaan meer jonge professionals aan ons binden en versterken ons profiel van Apeldoorn als stad en gemeente van talentontwikkeling.

Prestaties

2.4.1 We dagen in alle stadsdelen en dorpen onze inwoners uit om actief te worden op het gebied van Cultuur en Erfgoed.

We gaan verder waar we in 2025 mee gestart zijn, waarbij het vooral de bedoeling is dicht bij huis te activeren. Onze culturele partners werken hier volop in mee. Zo organiseert een ieder minimaal één activiteit in dorp of wijk. Hiermee vergroten we het cultuuraanbod in de wijken en dorpen en brengen de geschiedenis meer naar onze inwoners toe.

2.4.2 We gaan met een Makersregeling ons culturele makersklimaat verbeteren.

Door een makersregeling te ontwikkelen kan je creatieve inwoners aan je blijven binden en stimuleren dat creatievelingen van elders zich in Apeldoorn willen vestigen.

2.4.3 We gaan samenwerken met het HBO-onderwijs op het gebied van erfgoedopleidingen.

In 2025 is onderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van het ontwikkelen van een HBO erfgoedopleiding. Hieruit blijkt dat de behoefte voor een dergelijke opleiding in dit deel van het land voldoende is aangetoond. In 2025-2026 wordt de planvorming concreter. We volgen deze ontwikkeling op de voet en werken actief mee aan de realisatie hiervan.

Doelstelling

2.5. Apeldoorn wordt het grootste buitenpodium van Nederland (buitenbeleving)

De openbare ruimte is bij uitstek de plek voor laagdrempelige toegang tot Cultuur en Erfgoed voor alle inwoners. Als hoofdstad van de Veluwe en met veel groene ruimte hebben we een onderscheidend vertrekpunt dat we meer gaan benutten.

Prestaties

2.5.1 We zorgen in 2026 voor een jaarrond programmering in de buitenlucht, met minimaal 12 uitvoeringen.

We blijven hiervoor openlucht faciliteiten voor buitenoptredens verbinden aan onze cultuur- en erfgoedinstellingen.

2.5.2 Er komen in 2026 minimaal 12 verwijzingen naar het grote verhaal van Apeldoorn in onze buitenruimte bij

Dit doen we door, samen met onze inwoners, erfgoedverbeeldingen te plaatsen en te zorgen voor verklarende informatieborden en teksten (zoals bij nieuwe straatnaamborden).

2.5.3 We realiseren in 2026 weer minimaal 4 kunstwerken in de openbare ruimte.

Hierbij wordt tevens ingezet op de realisatie van een groot(s) kunstwerk in het buitengebied, als onderdeel van de 'Big Five'.

Hoofddoelstelling

3. Onderwijs & Opleiding - Versterkte kansengelijkheid doordat jeugdigen kansen krijgen in het onderwijs.

Elk kind en iedere jongere verdient gelijke kansen. Zijn of haar achtergrond, het opleidingsniveau van ouders of hun financiële situatie mag geen invloed hebben op de schoolprestaties van een kind. In Apeldoorn willen we onze jongeren een fijne jeugd bieden door een omgeving te creëren die uitnodigt om te groeien, te leren en te ontwikkelen. Dit doen we samen met verschillende partners, waaronder kinderopvang en onderwijs. Om te zorgen dat Apeldoornse jeugdigen kansen krijgen in het onderwijs wordt gewerkt aan vier subdoelstellingen. Als eerste gaat er aandacht uit naar het behalen van een startkwalificatie of een passende vervolgstap, hierbij zetten we in op het voorkomen van schooluitval. Daarnaast moet een betere verbinding tussen thuis, school en zorg bijdragen aan het voorkomen van problemen en het geven van betere ondersteuning zodat kinderen (thuisnabij) naar school kunnen blijven gaan. Onze partners uit kinderopvang en onderwijs zien steeds meer jonge kinderen met (een risico op) ontwikkelingsachterstanden. Inzet op het signaleren en bieden van extra ondersteuning van jonge kinderen draagt bij aan meer kansen in het onderwijs en het latere leven. Tot slot is het van belang dat onze schoolgebouwen van goede kwaliteit zijn, zodat zij optimaal bijdragen aan kansen van jeugdigen in het onderwijs.

Doelstelling

3.1 Jeugdigen krijgen kansen in het onderwijs, gericht op een startkwalificatie, en waar niet haalbaar, op een voor hen passende vervolgstap.

We werken aan de doorontwikkeling naar leerrecht om hiermee toekomstig schoolverzuim te voorkomen. Dit doen wij omdat onderwijs een cruciale rol speelt bij het bieden van gelijke kansen aan alle jeugdigen. Wanneer jeugdigen regelmatig school missen, lopen ze het risico belangrijke leerervaringen en kennis mis te lopen. Daarnaast kan schoolverzuim ook sociale en emotionele gevolgen hebben. Ook is het in het kader van kansengelijkheid belangrijk dat alle jeugdigen toegang hebben tot cultuur en sport. Met onderstaande prestatie onder 3.1.2 wordt extra aandacht besteed aan jeugdigen op achterstandsscholen. Verder zetten we voor 16 en 17-jarige leerlingen waarvoor geen passend schoolaanbod meer is, begeleiding in via Apeldoorn werkt mee. Hiermee vergroten we de kansen op een duurzame uitstroom richting arbeidsmarkt.

Prestaties

3.1.1 In 2026 breidt Team Leerplicht de preventieve aanpak uit. Daarnaast werkt Team Leerplicht aan het inzichtelijk maken van de opbrengsten van deze preventieve aanpak.

Een preventieve aanpak (zoals afspraken over het tijdig melden van verzuim op scholen, verzuimspreekuren, kernteams en zichtbaarheid op scholen en het geven van voorlichting op scholen over verzuim) is meedenken al vóórdat er sprake is van (ernstig) verzuim of thuiszitten met scholen, ouders en leerlingen. De uitbreiding start op minimaal twee scholen waar nog nauwelijks sprake is van preventieve samenwerking met leerplicht.

Succes van de aanpak wordt gemeten aan de hand van:

- het aantal geregistreerde preventieve interventies;
- ervaringen van scholen, ouders en leerplichtambtenaren met de samenwerking.

De eerste resultaten en een analyse van de effectiviteit worden uiterlijk in het vierde kwartaal van 2026 gerapporteerd.

3.1.2 In 2026 evalueren we de effectiviteit van de processen en samenwerking in aanpak ter voorkoming en ter terugleiding van leerlingen die niet (volledig) naar school gaan.

Het aantal leerlingen dat niet (volledig) naar school gaat ligt landelijk en in Apeldoorn hoog. De leerplichtwet richt zich enkel op leerlingen die niet ingeschreven staan op een school en leerplichtig zijn, een kleine groep leerlingen die een vrijstelling van leerplicht heeft en een groep leerlingen die ongeoorloofd afwezig is van school. Een groter deel betreft leerlingen met een schoolinschrijving, waarbij het op geoorloofde gronden niet mogelijk is om (volledig) onderwijs te volgen binnen de schoolmuren. Deze leerlingen ontvangen vaak zorg. Op deze leerlingen heeft leerplicht vanuit haar wettelijke taak geen zicht. Om hier meer zicht op te krijgen en preventieve inzet op te kunnen leveren hebben leerplicht, scholen, samenwerkingsverbanden en zorgprofessionals verschillende processen en samenwerkingsafspraken ingericht. Deze zijn gericht op het voorkomen dat leerlingen (gedeeltelijk) uitvallen uit onderwijs en ter terugleiding van leerlingen die al (gedeeltelijk) zijn uitgevallen. In 2026 willen we onderzoeken of de huidige samenwerkingsafspraken bijdragen aan het voorkomen van (gedeeltelijke) schooluitval en een (snellere en betere) terugleiding naar (ook) school van leerlingen die niet (volledig) naar school gaan. Tot slot onderzoeken we of de processen en afspraken voldoende bijdragen aan een effectievere uitwisseling van (dossier)informatie over de voortgang van het ondersteuningstraject tussen ketenpartners.

3.1.3 In 2026 evalueren we de methoden in aanpak ter voorkoming en terugleiding van leerlingen die niet (volledig) naar school gaan.

Uit divers onderzoek is gebleken dat het vroegtijdig aanpakken van signalen van zorgwekkend ziekteverzuim schooluitval kan voorkomen. Om deze reden gebruiken we in Apeldoorn de methode MAZL (Meer Aandacht Ziekgemelde Leerlingen). Daarnaast zetten we vanuit actieplan preventie Jeugdzorg en Onderwijs extra middelen in op een aanpak om terugkeer van VO-leerlingen die niet (volledig) naar school gaan, te bevorderen. In 2026 evalueren we aan de hand van minimaal één evaluatie per kwartaal, de effectiviteit en opbrengsten van deze methoden/aanpakken.

3.1.4 In 2026 begeleiden we 15 jeugdigen, waarbij het behalen van een startkwalificatie niet mogelijk is, naar een passende werkplek via Apeldoorn Werkt Mee.

Door Apeldoorn Werkt Mee open te stellen voor 16- en 17-jarigen, willen we deze jongeren de kans geven om via een passende werkplek een goede aansluiting op de arbeidsmarkt te vinden. Deze openstelling is vooral bedoeld voor jongeren waarvoor momenteel geen passend schoolaanbod beschikbaar is. Waar klasgenoten uitstromen naar een voor hen passend vervolg, is voor deze jongeren geen aanbod tot ze 18 zijn. Ze worden 'opgevangen' door school maar ze kunnen hier geen voldoende passend aanbod krijgen. Door via Apeldoorn Werkt Mee te onderzoeken welke werkplek geschikt is, kunnen naar verwachting 15 jongeren een start maken met een duurzame uitstroom richting de arbeidsmarkt als onderdeel van een sluitende aanpak voor deze jongeren.

Doelstelling

3.2 Er is verbinding tussen thuis, onderwijs en opvang en omgeving rondom de jeugdige.

In Nederland, maar ook in Apeldoorn, zien we al een aantal jaar een toename van vraagstukken rondom de ontwikkeling van jeugdigen. Soms hebben deze vraagstukken te maken met de omstandigheden thuis, bijvoorbeeld op het gebied van armoede, zorgbehoefte of de Nederlandse taal. Een stabiele thuissituatie en een hoge betrokkenheid van ouders zijn belangrijke succesfactoren voor de leerprestaties van jeugdigen. Maar er zijn ook andere omstandigheden die van invloed zijn op de ontwikkeling en de leerprestaties van de jeugdige. Deze ontwikkeling zien we ook in het onderwijs terug. Zo zijn er meer jeugdigen met een jeugdzorgindicatie. Ook zien we meer jeugdigen die gedeeltelijk of niet naar school gaan. En we zien een hoog aantal verwijzingen naar het Voortgezet Speciaal Onderwijs. Deze vraagstukken vragen om meer samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg, maar ook een preventieve aanpak zodat kleine problemen klein blijven. Via onderstaande prestaties dragen we bij aan een betere verbinding.

Prestaties

3.2.1 In 2026 werken we samen met partners jeugd en onderwijs vanuit een gezamenlijke visie, strategie, uitvoeringsagenda en overlegstructuur.

De toenemende zorgen over de ontwikkeling en kansengelijkheid van jeugdigen vragen om een gezamenlijke aanpak. Momenteel pakken partijen als kinderopvang, onderwijs, welzijn en gemeente deze uitdagingen vooral vanuit hun eigen perspectief aan. Met deze actie werken onderwijs, kinderopvang, CJG, het voorveld, maatschappelijke organisaties en de gemeente samen vanuit één gezamenlijke agenda en prioriteiten. Zo wordt ingezet op het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van jeugdigen.

3.2.2 We bevorderen kansengelijkheid door in schooljaar 2025-2026 aan 9 basisscholen met de hoogste onderwijsachterstandsscore wijkgericht naschools aanbod aan te bieden via Schooldag EXTRA.

Toegang tot buitenschoolse activiteiten zoals sport en cultuur bevordert de sociaal-emotionele ontwikkeling, vermindert stress en verbetert schoolprestaties. Daarom krijgen in schooljaar 2025-2026 negen basisscholen met de hoogste onderwijsachterstandsscore een schooldag EXTRA met naschoolse sport- en cultuuraanbod. Dit aanbod wordt wijkgericht georganiseerd om beter aan te sluiten bij de behoeften van kinderen, deelname te vergemakkelijken en de samenwerking met lokale partners te versterken. Naast bestaande financiering wordt gewacht op de subsidie School & Omgeving om Schooldag EXTRA verder uit te breiden naar alle kinderen in Apeldoorn.

Doelstelling

3.3 Iedere jeugdige groeit op met toegang tot een toekomstbestendige leer- en leefomgeving die aansluit op wat het onderwijs én de wijk nodig hebben.

Apeldoorn bouwt aan onderwijsplekken die verder gaan dan de klas. We realiseren scholen als strategisch maatschappelijk vastgoed: duurzame, gezonde en multifunctionele gebouwen waar leren, spelen, ontmoeten en ontwikkelen samenkomen. Deze plekken zijn het hart van de wijk of het dorp. Hier werkt het onderwijs samen met kinderopvang, sport, cultuur en welzijn. Zo bouwen we aan kansengelijkheid, brede talentontwikkeling en sterke gemeenschappen én leveren we tegelijk een bijdrage aan doelen op het gebied van klimaatadaptatie, energietransitie, natuurinclusiviteit en biodiversiteit.

Met de vernieuwing van onderwijshuisvesting leveren we ook een directe bijdrage aan Sustainable Development Goals (SDG) zoals: kwaliteitsonderwijs (SDG4), duurzame steden en gemeenschappen (SDG11), betaalbare en schone energie (SDG7), klimaatactie (SDG13) en ongelijkheid verminderen (SDG10).

Prestaties

3.3.1. De uitvoering van het IHP 2024–2039 ligt op koers

Het Integraal Huisvestingsplan 2024–2039 is in 2023 vastgesteld en vormt het fundament voor een programmatische aanpak, met een uitvoeringsagenda voor vier jaar en een doorkijk tot 2040.

- In 2026 heeft minimaal 90% van de opgenomen projecten een formele fase doorlopen (initiatief, definitie of uitvoering).

3.3.2 Actualisatie naar IHP 2026–2040 maakt het plan wendbaarder én rijker

Begin 2026 is de actualisatie van het concept IHP gereed, waarmee we inspelen op veranderende omstandigheden.

3.3.3 In 2026 start de uitvoering van nieuwe projecten binnen een verbrede scope

Onderstaande projecten starten in 2026 (initiatieffase)**:

1. Wereldschool de Vlinder
2. Openbare SGM, Onze Wereld

*) Toelichting op 'projecten' binnen het IHP

Het begrip 'projecten' verwijst naar de beleidsmatig geprogrammeerde trajecten in de onderwijshuisvesting. Deze trajecten bevinden zich in verschillende fasen van initiatief tot realisatie. Realisatie binnen een specifiek jaar is geen garantie, maar afhankelijk van onder meer planvorming, haalbaarheid, besluitvorming en maatschappelijke ontwikkelingen. Het IHP is een adaptief en iteratief plan: we blijven leren, bijstellen en verbeteren.

**) afhankelijk van actualisatie IHP

Doelstelling

3.4 Meer jonge kinderen met een risico op ontwikkelachterstanden hebben de kans op een goede start in het basisonderwijs door passende ondersteuning.

Om kansengelijkheid te bewerkstelligen is inzet op het jongste kind noodzakelijk. Wij zien steeds met jonge kinderen met (een risico op) ontwikkelingsachterstanden. Hoe eerder deze jeugdigen in beeld zijn en extra uitdaging en ondersteuning krijgen aangeboden, hoe beter hun kansen zijn in het onderwijs, maar later ook op de arbeidsmarkt. Vanuit onderstaande prestaties wordt bijgedragen aan het versterken van de kansengelijkheid.

Prestaties

3.4.1 100% van de kinderen op de voorscholen laat in 2026 een groei zien waardoor hun achterstanden worden verkleind

Met de monitor VVE (voor- en vroegschoolse educatie) brengen we jaarlijks de ontwikkeling van de VVE peuters van 2 tot 4 jaar in beeld op het gebied van taal, ontluikend rekenen, motoriek en sociaal emotionele ontwikkeling. We zien een dalende trend in het niveau waarop peuters instromen en ook in het niveau waarop ze uitstromen.

3.4.2 In 2026 maken 85 peuters, van ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag, gebruik van een gesubsidieerde plek in de kinderopvang

Uit onderzoek blijkt dat vanaf 2 jaar deelname aan universele kinderopvang positief bijdraagt aan de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen op middellange en lange termijn, met de sterkste positieve effecten voor kinderen die opgroeien in kansarme situaties. In 2026 zetten we in op preventie door meer peuters, uit gezinnen die geen gebruik maken van kinderopvangtoeslag, de kans te geven zich in een ontwikkelrijke omgeving voor te bereiden op het basisonderwijs. Op dit moment hebben we budgettaire ruimte voor rond de 85 kinderen. Hiermee verminderen we voor meer kinderen de achterstanden bij de start in het basisonderwijs. Deze actie volgt uit het Actieplan Preventie Jeugdzorg en Onderwijs.

Hoofddoelstelling

4. Gezondheid - De gezondheid van alle inwoners is toegenomen.

Ons doel is een gezonde generatie in 2040. We zijn goed op weg: in 2024 mochten we zelfs de prijs in ontvangst nemen dat we de Gezondste stad van Nederland zijn (Arcadis Index). De groenbeleving en sterke sociale cohesie in onze stad zijn belangrijke punten waar we ons mee onderscheiden.

We staan als samenleving voor de grote opgave om onze zorg toekomstbestendig te maken en te transformeren, zowel in de beweging naar meer preventie (het versterken van de sociale basis) als in het zoeken naar oplossingen om de werkdruk bij (zorg-) professionals te verlagen. Onder andere door de vergrijzing en krapte op de arbeids- en woningmarkt moet het in de toekomst echt anders. Deze uitdagingen raken ons allemaal. De groeiende zorgvraag zorgt bovendien voor een uitdaging bij het betaalbaar houden van de zorg. Als we doorgaan op de huidige weg, loopt het vast en is het niet meer vanzelfsprekend dat iedereen rekenen op goede en tijdige zorg en ondersteuning. Deze uitdagingen zien we dan ook terug in het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA). Op dit moment werken we landelijk ook aan de vervolgstappen van het Aanvullend Zorg en Welzijn Akkoord (AZWA) en het Zorgakkoord Ouderen. Het thema Gezondheid loopt als een rode draad door meerdere beleidsvelden heen. Er is een duidelijke link met de omgevingsvisie, armoede en schulden, laaggeletterdheid, onderwijsachterstanden, inburgering, ouderen, jeugd en opvoeding, welzijn en onze wijkgerichte aanpak.

Doelstelling

4.1 Zowel kinderen als volwassenen hebben een gezonde leefstijl

Leefstijl en de omgeving waarin iemand leeft bepalen samen voor bijna 70% de gezondheid. Omdat we ons hierop richten kunnen we uiteindelijk de druk op de zorg verminderen.

De gezondheidsmonitor 2024 (GGD NOG) laat een positieve trend zien, waarbij roken en alcoholgebruik bij volwassenen licht daalt ten opzichte van 2022. De cijfers met betrekking tot overgewicht blijven echter onverminderd hoog, 51% van de volwassenen in Apeldoorn heeft overgewicht, waarvan 18% obesitas. **Overgewicht** en obesitas verhogen het risico op hart- en vaatziekten, maar ook op spier- en skeletaandoeningen en bepaalde vormen van kanker. Inzet op gezonde voeding, voldoende bewegen, ontspannen en een verantwoord middelengebruik blijft nodig om ons doel een gezonde generatie in 2040 te bewerkstelligen.

Prestaties

4.1.1 In 2026 zijn er minimaal 250 inwoners via een beweegmakelaar toegeleid naar sport- en beweegaanbod

De beweegmakelaar werd in eerste instantie ingezet voor inwoners die deelnamen aan het programma Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI). Een programma (betaald door de zorgverzekering) voor volwassenen met zwaar overgewicht van twee jaar bestaande uit ondersteuning van diëtist, fysiotherapie en groepsaanbod. De beweegmakelaar kijkt met de inwoners mee naar hoe zij met name het onderdeel bewegen/sporten regulier kunnen voortzetten. De ervaringen met de beweegmakelaar zijn heel positief en er is ook een goede samenwerking met het sociaal domein. Inmiddels is zowel de inzet breder als alleen bij de GLI alsook het aantal beweegmakelaars (3). De inzet is het komende jaar o.a. op jeugd (bijvoorbeeld Kind naar Gezonder Gewicht), ouderen (valpreventie), volwassenen (GLI), maar kan ook door zorg- en welzijnsprofessionals worden aangevraagd.

4.1.2 In 2026 hebben minimaal 40 (basis)scholen gezonde leefstijlinterventies ingezet, gericht op de thema's gezonde voeding, bewegen, water drinken, middelengebruik.

Onder het mom 'jong geleerd is oud gedaan' bereiken we met leefstijl het meest door in te zetten op het jonge kind. Voor het basisonderwijs zijn er diverse leefstijlinterventies zoals 'Apentrots, Ik weet gezond, leefstijl les van het CJG en lespakketten van de Gezonde School GGD'. Op het voortgezet onderwijs wordt ook ingezet op leefstijlinterventies rondom middelengebruik via Tactus en Chris en Voorkom.

4.1.3 In 2026 zijn minimaal 75 kinderen en hun gezinnen ondersteund met de Keten Kind naar Gezonder Gewicht.

In 2025 is Apeldoorn in samenwerking met het CJG en zorgpartners gestart met de Keten Kind naar Gezonder Gewicht. Overgewicht is een probleem ook onder kinderen en het aantal kinderen met overgewicht is in de jaren iets gedaald in Apeldoorn, maar nog altijd een groot %. Kinderen die overgewicht hebben ervaren fysieke, maar veelal ook mentale problemen. In de Keten Kind naar Gezonder Gewicht wordt samen met kind en gezin gekeken naar onderliggende problematiek en gezamenlijk toegewerkt naar een gezonde leefstijl.

4.1.4 In 2026 heeft Apeldoorn een leefstijlloket waardoor zorg en preventie/welzijn elkaar goed weten te vinden en er beter gebruik wordt gemaakt van het preventieve aanbod.

In 2025 is het leefstijlloket opgericht door gemeente in samenwerking met verschillende partners (Gelre ziekenhuis, Stimenz, Accres, Hoog, Samen055) om ervoor te zorgen dat inwoners met klachten/vragen rondom leefstijl kunnen worden toegeleid naar de juiste interventie. Zo kan een chirurg een patiënt verwijzen naar het loket om 'operatiefit' te worden, dan zal het verblijf in het ziekenhuis minder lang zijn. Of een inwoner wil graag stoppen met roken en kan via het leefstijlloket de weg vinden naar een interventie (betaald door de zorgverzekering) om te stoppen met roken. Dit loket is succesvol en blijft in stand.

4.1.5 We zetten de aanpak Preventie en Gezondheid in 2026 voort, inclusief de impuls op de transformatie (-plannen).

We staan als samenleving voor de grote opgave om onze zorg toekomstbestendig te maken en te transformeren, zowel in de beweging naar meer preventie (het versterken van de sociale basis) als in het zoeken naar oplossingen om de werkdruk bij (zorg-) professionals te verlagen. Deze beweging is afhankelijk van de definitieve beschikking met extra landelijke middelen voor preventie en gezondheid in 2026 e.v.

Doelstelling

4.2 Er zijn minder gezondheidsachterstanden en meer gelijke kansen op het gebied van gezondheid voor alle inwoners van Apeldoorn.

Mensen met een lager opleidingsniveau leven gemiddeld vier jaar korter en krijgen ruim 14 jaar eerder te maken met een slechtere gezondheid dan hoogopgeleiden. Zij hebben meer kans op risicofactoren zoals overgewicht, roken en overmatig alcoholgebruik. Daarnaast lopen zij ook meer risico op soa's, hiv en ongeplande zwangerschappen en halen zij minder vaak vaccinaties in het kader van het Rijksvaccinatieprogramma. Mensen die in armoede leven, schulden hebben, problemen hebben met huisvesting, eenzaam of werkloos zijn, hebben meer kans op een slechtere gezondheid. Taalbarrières en verschillende sociaal-culturele waarden kunnen een gezonde levensstijl of gezondheidszorg moeilijker maken. Het doel is om ervoor te zorgen dat alle inwoners van Apeldoorn, ongeacht hun achtergrond of omstandigheden, gelijke kansen hebben om een goede gezondheid te bereiken en te behouden.

Prestaties

4.2.1 Aanvullend op andere beweegregelingen, zoals het beweegaanbod in Regelrecht, maken in 2026 meer dan 100 inwoners met een laag inkomen gebruik van de sport en beweegregeling bij Malkander.

Bewegen en sporten is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Apeldoorn wil inwoners gelijke kansen geven om te kunnen bewegen. Er wordt veel gebruik gemaakt van het beweegaanbod op zwemmen, dus dat wordt ook in 2026 mogelijk gemaakt.

4.2.2 In 2026 hebben tien OAB, Reg+ en Speciaal onderwijsscholen extra ondersteuning gehad op een gezonde leefstijl

In overleg met de directeurs van OAB-scholen (onderwijs-achterstanden beleid) is opgehaald wat de behoeften waren. Op basis hiervan is een plan gemaakt, waarbij o.a. meer inzet op bewegen en gezonde voeding gaat worden gerealiseerd i.s.m. Accres. Ook wordt aanbod van de gemeente actief gedeeld met deze scholen.

4.2.3 In 2026 bereiken we 200 inwoners en 100 professionals met acties vanuit Kansrijke Start.

Met het vroegtijdig signaleren van risico's en kwetsbaarheden en het aanbieden van een interventie krijgen meer ouders en kinderen een kansrijke start of worden onbedoelde en ongewenste zwangerschappen voorkomen. Door het bieden van scholing en inspiratie verbreden we de kennis van professionals over de eerste 1.000 dagen.

Hoofddoelstelling

5. Gezondheid - Een stevig vangnet met verbinding naar de sociale basis voor alle inwoners die dat nodig hebben

Pas als inwoners geen eigen oplossingen kunnen vinden en de algemene voorzieningen niet passend zijn, zetten we maatwerkvoorzieningen in. Door te werken aan goede voorzieningen in de buurt spannen we ons in om het beroep op het gemeentelijke maatwerkvoorzieningen zo klein mogelijk te houden. De noodzakelijke maatwerk ondersteuning sluit zoveel mogelijk aan bij de identiteit en de levenswijze van deze inwoner en kent verschillende vormen. Zo verstrekken we hulpmiddelen die bijdragen aan de zelfstandigheid, individuele begeleiding gericht op herstel of bestendiging. Vaak gaat het om een combinatie van verschillende voorzieningen, waarbij altijd eerst wordt gekeken naar wat iemand zelf kan, al dan niet met behulp van het sociale netwerk en de inzet van algemene voorzieningen. We zorgen ervoor dat inwoners zo lang mogelijk in de eigen woonomgeving kunnen blijven. Als thuis wonen niet mogelijk is, zorgen we voor opvang, verblijf of een beschermde woonplek.

Doelstelling

5.1 De houdbaarheid, toegankelijkheid en passendheid van WMO- en Jeugdvoorzieningen zijn verbeterd.

Apeldoorn heeft relatief meer inwoners met een maatwerk arrangement WMO dan gemiddeld in Nederland en andere grote gemeenten.

Het gemiddeld aandeel jongeren met jeugdzorg in de regio ligt iets hoger ten opzichte van het gemiddelde in Nederland. Het is van belang de zorg zo licht als mogelijk maar zo zwaar als nodig is aan onze inwoners aan te bieden. Hierdoor kunnen we de noodzakelijke zorg bieden aan de mensen die dat het hardst nodig hebben. Hiermee doen we een zwaarder beroep op onze voorliggende voorzieningen.

Prestaties

5.1.1. In 2026 voeren we met grote urgentie de drie maatregelenpakketten voor de jeugdzorg uit. Daarnaast werken we in 2026 aan het herijken van de kadernota MO met daarin ook specifieke aandacht voor jeugd.

Om de jeugdzorg in Apeldoorn zowel inhoudelijk als financieel houdbaar te maken, hebben we diverse maatregelen genomen. De uitvoering van de maatregelenpakketten is gericht op het fors en structureel terugdringen van de financiële tekorten. We zijn actief aan de slag met drie maatregelenpakketten.

De bezuinigingsmaatregelen uit de verschillende fasen hebben echter nog niet geleid tot een voldoende terugdringing van de jeugdhulpuitgaven. Daarom blijven we actief werken aan deze drie pakketten, waarmee we beogen de kosten voor jeugdhulp structureel en aanzienlijk te verlagen.

De resultaten van de maatregelen zullen we nauwgezet monitoren en via de reguliere P&C-cyclus met u delen. Om de beweging te volgen worden ook nog twee indicatoren ontwikkeld.

5.1.2 In Apeldoorn streven we ernaar om 100 inwoners met een beschermd wonen indicatie succesvol te begeleiden vanuit een beschermd wonen setting naar een thuissituatie met passende begeleiding in de periode van 1 januari 2026 tot en met 31 december

Dit gaan we realiseren door bestaande prestatieafspraken met de woningcorporatie in de vorm van de opstapregeling te verbeteren en te continueren en aanbieders projectmatig te motiveren om bestaand vastgoed om te zetten naar zelfstandige woonvormen. Op basis van de prestatieafspraken met woningbouwcorporaties in Apeldoorn via de opstapregeling is er jaarlijks ruimte voor circa 95 woonplekken voor inwoners die intramuraal wonen en uitstromen naar een zelfstandige woning. Aangezien een deel van deze woningen naar andere groepen gaat (zoals jeugdigen die 18 jaar worden), schatten we dat ongeveer 75 woningen beschikbaar zullen zijn voor inwoners die van beschermd wonen naar beschermd thuis verhuizen. Bestaande aanbieders hebben vastgoed dat overbodig kan worden als cliënten de overstap naar zelfstandig wonen maken. Dit vastgoed kan worden omgevormd tot woonoplossingen voor beschermd thuis, wat naar schatting ongeveer 25 extra woonplekken oplevert. Gezien deze factoren lijkt een uitstroom van 100 cliënten met een beschermd wonen indicatie naar beschermd thuis in 2026 een realistisch doel. Deze schatting is echter voorzichtig, gezien de onzekerheden op de woningmarkt. We blijven in nauw contact met woningbouwcorporaties en andere betrokken partijen om de afstemming te optimaliseren en de uitstroombmogelijkheden te maximaliseren.

5.1.3 Eind 2026 zijn de voorbereidingen voor de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Wmo (ivb) afgerond en gereed zodat deze per 1 januari 2027 kan worden ingevoerd.

Het wetsvoorstel is controversieel verklaard dus dit is stil komen te liggen. Dit voorstel wordt pas door het volgende kabinet in behandeling genomen dus invoering per 1-1-2027 is naar alle waarschijnlijkheid niet meer haalbaar.

5.1.4 In 2026 zullen we verschillende huishoudens vanuit de doorbraakmethode benaderen.

Het SOHOS betreft een integrale, methodische aanpak voor multiproblematiek binnen het sociaal domein en richt zich op huishoudens die op meerdere leefgebieden hulp ontvangen. De SOHOS aanpak focust zich op de oplossing van de inwoner zelf. Deze oplossing is niet altijd te vinden binnen bepaalde wetten of passend binnen bestaande kaders. Het SOHOS geeft deze methodische aanpak, ook wel doorbraakmethode een nieuwe impuls binnen het sociaal domein en zal de doorbraakmethode veranderen in onze dienstverlening.

In totaliteit zullen er voor de eindevaluatie in 2028, 100 huishoudens benaderd worden in cohorten van 25 huishoudens per cohort.

Per cohort zal evaluatie plaatsvinden waaruit lering getrokken kan worden voor het volgende cohort.

5.1.5 We realiseren in 2026 strategisch partnerschap met aanbieders en een meer integrale en wijkgerichte aanpak.

We vragen van alle zorgaanbieders huishoudelijke hulp en logeerszorg dat zij zich committeren aan het aangaan van strategisch partnerschap. Samen wordt de verantwoordelijkheid gedragen om de zorgvraag en het aanbod passend in te vullen zodat een dekkend en kwalitatief aanbod in geheel Apeldoorn – zowel in het stedelijk gebied als in de dorpen – gerealiseerd wordt. Alles met oog op het welbevinden en de belangen van onze inwoners, maar ook met oog voor preventie, wijkgericht werken (alleen bij huishoudelijke hulp) en kostenbeheersing.

Doelstelling

5.2 De positie van kwetsbare groepen is verbeterd

Wij zetten ons in om huiselijk geweld te voorkomen, vroegtijdig te signaleren, terug te dringen, te stoppen en de schade van geweld te beperken.

Prestaties

5.2.1. Er is in 2026 een daling van het aantal ondertoezichtstellingen (OTS) met als doelstelling een daling van 25% in 2029 t.o.v. 2024.

In de toekomsttuinen werken we aan een nieuwe aanpak met als doel eerder gezinnen te helpen en zo ondertoezichtstelling (OTS) te voorkomen.

5.2.2 In 2026 is er een daling van het aantal herhaalde meldingen bij Veilig Thuis met in 2029 een daling van 25% t.o.v. 2024.

Wij blijven doorgaan met onze aanpak om de wijkconsulenten Samen055 te scholen in het werken volgens de visie gefaseerd samenwerken voor veiligheid en op die manier de cirkel van geweld te doorbreken. Veilig Thuis rapporteert halfjaarlijks over het aantal meldingen

Nieuwe ontwikkelingen

Onontkoombare ontwikkelingen Voorjaarsnota

7 Indexatie onderwijshuisvesting

De jaarlijkse indexatie van de bijdrage uit de Algemene Uitkering aan de begroting onderwijshuisvesting wordt verhoogd van 2,5% naar de gewogen index uit het spoorboekje.

De afgelopen jaren hebben laten zien dat deze 2,5% index onvoldoende is om de daadwerkelijke prijsstijgingen op te vangen. Daarom is in de MPB 2025-2028 al een correctie over voorgaande jaren doorgevoerd. Voor de komende jaren is de indexatie echter nog niet aangepast, waardoor de begroting structureel niet toereikend is om stijgende kosten te dekken. Om te voorkomen dat de begroting uit de pas loopt, wordt de indexatie aangepast naar de gewogen index uit het spoorboekje.

Benodigd budget

2026: € 291.000
2027: € 522.000
2028: € 760.000
2029: € 1.005.000

8 Integraal Huisvestings Plan Onderwijshuisvesting

Omdat veel schoolgebouwen inmiddels verouderd zijn, is het noodzakelijk om nu te investeren om toekomstige problemen te voorkomen. Hiervoor is een investeringsruimte opgenomen van € 6,1 miljoen in 2028 en € 56,8 miljoen in 2029. Deze investeringen leiden vanaf 2030 tot structurele kapitaallasten (rente en afschrijving) voor de gemeente.

Benodigd budget

N.v.t.

9 Bijdrage Zorgregio

Deze ontwikkeling richt zich op de actualisatie van het budget van de Zorgregio MIJOV voor de bijdrage van onze gemeente conform begroting Zorgregio MIJOV 2026. De Zorgregio MIJOV is een regionaal samenwerkingsverband voor de Jeugdzorg, WMO en MOBW, waar onder andere taken zijn belegd voor de inkoop, accountmanagement en toezicht. In totaal gaat het om een budgetverhoging van € 205.073 structureel met ingang van 2026. Dit is het verschil tussen het budget 2026 conform MPB 2025-2028 (€ 1.056.352) en de bijdrage gemeente Apeldoorn volgens de begroting Zorgregio MIJOV voor 2026 (€ 1.261.425).

Benodigd budget

2026: € 205.000
2027: € 205.000
2028: € 205.000
2029: € 205.000

10 Veiligheidscentrum

De raad heeft besloten tot de bouw van een veiligheidscentrum, waarin zowel een nieuwe centrale brandweerkazerne als het hoofdkantoor van de Veiligheidsregio Noord-Oost Gelderland worden gevestigd. Daarnaast heeft de raad het krediet voor de bouw vastgesteld en besloten dat het aanvangsexploitatiekort wordt meegenomen in de Voorjaarsnota.

Benodigd budget

2026: -
2027: -
2028: € 600.000
2029: € 585.000

11 BIBOB

Bureau BIBOB heeft meer onderzoekscapaciteit nodig om effectief BIBOB-onderzoeken uit te voeren tegen ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Dit bureau is in januari 2025 gestart als een tweejarige pilot en kreeg bij de start geen extra capaciteit, omdat aanvankelijk werd onderzocht of de onderzoeken binnen de reguliere inzet konden plaatsvinden. Na vier maanden blijkt echter dat de huidige onderzoekscapaciteit onvoldoende is om de binnenkomende aanvragen te verwerken.

Benodigd budget

2026: pm
2027: pm
2028: pm
2029: pm

12 Wmo

De prognose voor de meerjarige kostenontwikkeling van de Wmo hebben we geactualiseerd. Net als bij de MPB 2025–2028 zijn in deze actualisatie de volgende onderdelen meegenomen:

- Demografische ontwikkelingen;
- Invloed van rijksbeleid, waaronder:
- het programma WOZO,
- het afschaffen van het abonnementstarief;
- Lokale ontwikkelingen binnen het sociaal domein.

Nieuw in de MPB 2026–2029 ten opzichte van de vorige periode is een aanvullende correctie op basis van de uitkomsten van het kostprijsonderzoek van HHM.

De gevraagde bijstelling betreft deels een actualisatie van eerdere aannames en deels nieuwe ontwikkelingen die nog niet zijn verwerkt in de MPB 2025-2028:

- **Correctie op kostprijsonderzoek**
De aanvullende correctie van circa 1,3% op het kostprijsonderzoek 2024 is een nieuwe ontwikkeling en daarmee niet verwerkt in de MPB 2025-2028. Deze correctie leidt tot hogere tarieven en structurele meerkosten.
- **Demografische ontwikkeling**
De demografische uitgangspunten zijn onveranderd ten opzichte van de MPB 2025-2028. Deze zijn dus reeds in de huidige raming meegenomen.
- **Afschaffing abonnementstarief**
Het Rijk heeft de afschaffing van het abonnementstarief met één jaar uitgesteld, naar 1 januari 2027. Dit heeft meerdere gevolgen: de taakstelling op het gemeentefonds en het verwachte voordeel uit hogere eigen bijdragen schuiven beide een jaar op. Daarnaast wordt ook het verwachte volume-effect – een daling van de instroom als gevolg van het invoeren van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage – pas vanaf 2027 zichtbaar. Dit betreft een wijziging ten opzichte van de MPB 2025–2028 en wordt daarom gecorrigeerd in de meerjarige prognose.
- **Volumestijging 2024 en prognose 2025**
Al langere tijd (vanuit 2023) zien we een volumestijging. In de MPB 2025-2028 hielden we hier al rekening mee, maar met de forsere volumestijging van 2024 nog niet.

De forse volumegroei bij Huishoudelijke Hulp en Begeleiding in 2024, en de verwachte voortzetting daarvan in 2025, vormen een belangrijke nieuwe ontwikkeling. De structurele effecten hiervan vragen om aanpassing van de meerjarige begroting.

- **Nieuwe inkoop Begeleiding per 2026**
De aangekondigde nieuwe inkoop voor Begeleiding met ingang van 1 januari 2026 is nog niet verwerkt in de MPB 2025–2028. In de actuele prognose is deze maatregel wel meegenomen. Deze beleidswijziging leidt naar verwachting tot een daling van de tarieven, wat resulteert in een structurele verlaging van circa € 765.000 ten opzichte van de eerdere raming.

Benodigd budget

2026: € 2.605.000
2027: € -
2028: € -
2029: € -

Jeugd (Financiële beschouwingen)

We betrekken de verwachte financiële besparingseffecten van de kortetermijnmaatregelen, de AEF maatregelen en het extra maatregelenpakket bij de actualisatie van de MPB. In het gehanteerde scenario geldt een aflopende reeks aan volumeontwikkeling van 5%, 2,5%, 0% en -2,5% over de jaren 2026 t/m 2029. Dat resulteert in een budget ophoging van € 10,5 miljoen in 2026, aflopend tot € 1,2 miljoen in 2029 ten opzichte van de gehanteerde budgetten in de MPB 2025-2028. Zie nadere toelichting onder '1.2.1.9 Budgetten' onder het programma Samenleving.

Benodigd budget

2026: € 10,5 miljoen

2027: € 10,3 miljoen

2028: € 6,7 miljoen

2029: € 1,2 miljoen

Overige voorstellen na Voorjaarsnota

13 Integraal veiligheidsplan

In één van de voorstellen Nieuw voor Oud is het structurele IVP-budget omgezet van structureel naar incidenteel. De gedachte daarbij was dat met het opstellen van het nieuwe IVP-beleid 2027-2030 ook een onderbouwing wordt gegeven over de financiële inzet die voor die 4 jaar nodig is om aan de nieuwe doelstellingen te voldoen.

Daarbij is ook aangegeven dat we het budget over 2026 zijnde € 145.000 ook over dat jaar al incidenteel kunnen maken, waarbij wel is aangegeven dat we voor 2026 nog wel een vergelijkbaar budget nodig hebben als de voorgaande jaren. Dat maakt dat we met dit voorstel dus voor 2026 een incidenteel budget van € 145.000 nodig hebben voor de uitvoering van het laatste jaar van het IVP 2023-2026.

De inzet van dit bedrag is gericht op het behalen van doelstellingen die behoren bij de 4 uitvoerende thema's (ondermijning en georganiseerde criminaliteit, jeugdcriminaliteit, gedigitaliseerde criminaliteit en sociale kwaliteit) en 2 strategische thema's (Zorg en Veiligheid en Informatiemanagement). Meer concreet wordt het bedrag besteed aan onderzoeken, adviezen, projecten etc. die vanuit de verschillende thema's worden uitgevoerd.

Benodigd budget

2026: € 145.000

14 Ontwikkelprogramma Stad van Veiligheid

Het oprichting van een Ontwikkelprogramma Stad van Veiligheid vanaf 2026 (voor de duur van 4 jaar), inclusief het regionaal programma Whole of Society en projectleiding voor het bestuurlijk voornemen van Defensie.

Benodigd budget

2026: pm

2027: pm

2028: pm

2029: pm

15 Projectkosten Jeugdzorg

Via de projectorganisatie Jeugd werken we aan een nieuwe koers/visie, met daarbij de bouwstenen uit het rapport 'Naar nieuw jeugdbeleid' als leidraad. De projectorganisatie Jeugd draait om twee kernopgaven.

1. Uitvoering geven aan de maatregelen door de raad vastgesteld, welke een eerste aanzet zijn in een structurele bezuinigingsopgave met een ombuiging van de volumeontwikkeling (5% in 2026, 2,5% in 2027, 0% in 2028 en -2,5% in 2029).
2. Het fundamenteel anders organiseren van jeugdzorg in Apeldoorn.

Met de projectorganisatie Jeugd zijn voor 2026 en 2027 uitvoeringskosten gemoeid. De kosten worden gedekt door een onttrekking aan de reserve Apeldoorn Ontwikkelt Fonds.

Benodigd budget

2026: € 1.061.000

2027: € 1.124.000

2028: pm

16 Wmo- verbinding tussen ondersteuning en zorg in de buurt

Er is sprake van een oplopende druk bij de Wmo. De afgelopen jaren is er een toename in het aantal aanvragen voor het gebruik van diverse voorzieningen. Vanuit financieel oogpunt een ontwikkeling die met oog op de vergrijzing zorgen baart. Om tijdig te kunnen anticiperen op de grote golf is het van belang om te analyseren waarom de druk op de Wmo zo toeneemt en om dichtbij een zo goed en licht mogelijk aanbod in te richten. Het is van belang om dit in kaart te brengen en van daaruit op basis van de nader te bepalen criteria passende maatregelen te kunnen treffen. Om voortvarend en tijdig door te kunnen pakken op maatregelen is het noodzakelijk om middelen te reserveren om deze beweging te ondersteunen. Deze investering moet gezien worden in het kader van de overkoepelende uitdaging om ook voor de Wmo de kostenstijging te drukken. Het is bestuurlijke opgave om de Wmo richting toekomst betaalbaar te houden.

De kosten worden gedekt door een onttrekking aan de reserve Apeldoorn Ontwikkelfonds.

Benodigd budget

2026: € 200.000

2027: € 250.000

2028: € 50.000

Ombuigingen

Spoor 2: Taken en bezuinigingen

1 Werkzaamheden binnen ontvangen doeluitkering uitvoeren - SPUK Gala

In het coalitieakkoord hebben we opgenomen dat we inzetten op effectieve preventie om de gezondheid van onze inwoners te verbeteren en zodat de zorg toegankelijk blijft voor mensen die het nodig hebben.

Om op deze doelen in te kunnen zetten beschikken we over verschillende budgetten:

In onze reguliere begroting hebben we de beschikking over een structureel regulier budget 'gezond en fit', over een budget t.b.v. het actieplan preventie en gezondheid (t/m 2026) en over SPUK-middelen ten behoeve van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA, vooralsnog ook t/m 2026) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA). De doelen van GALA sluiten aan op het actieplan preventie en gezondheid. Zolang er sprake is van een Brede SPUK-regeling GALA, kunnen we deze middelen inzetten op preventie en gezondheid. Hiermee kan in 2026 € 200.000 worden bespaard op het budget voor het actieplan preventie en gezondheid. Vanaf 2027 is het vooralsnog onzeker of de SPUK-regeling GALA en de SPUK-regeling IZA (deels) worden gecontinueerd. Voor 2027 en 2028 zijn middelen (500.000) voor preventie en gezondheid opgenomen in de begroting, om succesvolle interventies GALA en IZA voort te kunnen zetten. Als de SPUK GALA en IZA ook na 2026 (deels) wordt doorgezet, dan kan op dat moment overwogen worden deze ombuiging ook in de jaren 2027 en 2028 in te boeken.

Om te buigen budget

2026: € 200.000

2027: p.m.

2028: p.m.

2 Werken voor derden kostendekkend maken

Doorbelasten herijkte capaciteit Maatschappelijke Opvang/ Beschermt Wonen (MO/BW):

De gemeenten in de regio Oost-Veluwe (Apeldoorn, Brummen, Epe, Hattem, Heerde en Voorst) hebben hun samenwerking vastgelegd in het convenant "Regionale samenwerking Maatschappelijke Opvang/Beschermt Wonen". Gemeente Apeldoorn voert deze taken uit als opdrachtnemer voor de regiogemeenten en verrekent de kosten zoals beschreven in de dienstverleningsovereenkomst (DVO). Bij de start van de regionale samenwerking is een schatting gemaakt van de uitvoeringskosten die de gemeente Apeldoorn zou maken. Echter, door veranderingen in het landschap en de complexiteit van de doelgroep sluit de huidige uitvoeringscapaciteit en de doorberekening aan het MO/BW-budget niet meer aan. Het herzien van de capaciteit die de gemeente Apeldoorn als opdrachtnemer uitvoert voor de regiogemeenten, zoals beschreven in de DVO, resulteert volgens een eerste ruwe schatting in een extra capaciteit van ongeveer 2,6 fte verdeeld over verschillende functies. Deze capaciteit kan worden toegerekend aan het MO/BW-budget. De doorberekening vergt regionale afstemming en mogelijk een aanpassing van de DVO. Later in het jaar zal een uitgebreide inventarisatie plaatsvinden om de volledige DVO te evalueren en een voorstel tot bijstelling uit te werken.

Om te buigen budget

2026: € 230.000

2027: € 230.000

2028: € 230.000

2029: € 230.000

3 Transitieopgave Samen055

Loket Sociaal ondersteunt de transitie, zijnde een verschuiving naar een meer geïntegreerde en klantgerichte aanpak binnen het sociale domein. Dit betekent dat de dienstverlening meer gericht is op de behoeften van de inwoners en dat er nauwer wordt samengewerkt met verschillende partners en instanties. De focus ligt hierbij op inzet van de sociale basis, integrale aanpak van hulp en ondersteuning, intensievere samenwerking met maatschappelijke organisaties en efficiëntere dienstverlening.

Eind 2026 is de huidige fase van de transitie afgerond. Het lijkt realistisch om de extra ingezette capaciteit t.b.v. de transitie na de realisatie van deze transitie weer af te schalen en terug te keren naar de basisinzet. Bij voltooiing van de transitie volgens planning heeft dit voorstel geen ander effect dan het beoogde effect van de transitie, op zowel de inwoners als op de dienstverlening. Het effect op de organisatie is een afname van adviescapaciteit. Als blijkt dat de transitie na eind 2026 nog niet is voltooid, zullen we deze ombuiging heroverwegen.

Om te buigen budget

2026: € 0
2027: € 107.500
2028: € 107.500
2029: € 107.500

4 Leerplicht en leerlingenvervoer

Bezuinigingen op formatie en werkzaamheden binnen leerlingenvervoer en leerplicht, kunnen als volgt worden uitgevoerd:

1. Minder kwaliteitszorg

Er wordt minder aandacht besteed aan kwaliteitszorg bij Leerlingenvervoer door het aantal steekproeven terug te brengen en minder te investeren in zogeheten loosmeldingen. Besparing: € 7.713 (0,1 fte – schaal 8).

2. Niet invullen ongebruikte vacatureruimte Leerlingenvervoer en Leerplicht

Door herziening van de werkwijze bij het leerlingenvervoer is minder personeel nodig, waardoor vacatureruimte in 2024 niet ingevuld is. Deze ruimte niet invullen, levert een besparing op van € 38.955 aan personeelskosten (0,5 fte – schaal 8).

Om te buigen budget

2026: € 86.000
2027: € 86.000
2028: € 86.000
2029: € 86.000

5 Loket Sociaal

Voor onze keuzes voor bezuinigen bij Loket Sociaal focussen we ons op de doorontwikkeling van de nieuwe werkwijze binnen Samen055 en kijken we naar taken die hier minder bepalend voor zijn. Dat betekent dat er gekozen is om minder ruimte te bieden voor het ophalen en invoeren van ideeën van buiten en binnen de organisatie die ook interessant zijn, maar waarvan het effect nog niet zeker is. Daarnaast richten we ons op meer efficiënte inzet van middelen. Het voorstel sluit hiermee aan bij 'Voorstel 13. Transitieopgave Samen055' waarin voor Loket Sociaal een ombuiging van € 107.500 is opgenomen vanaf 2027.

Deze overwegingen hebben geleid tot de volgende twee aanvullende voorstellen:

- Minder advies- en ontwikkelcapaciteit voor Samen055. Het voorstel is om de advies- en ontwikkelcapaciteit voor Samen055 verder terug te brengen tot de twee taken die minimaal noodzakelijk zijn om na afloop van de huidige transitieopgave op stabiel niveau te kunnen blijven werken. Dit betreft de taken 'werkbegeleiding' en 'verbinding sociale basis'.
- Wijkconsulenten met profiel intensieve regie anders bekostigen.
Op dit moment worden wijkconsulenten met een specifiek profiel ingehuurd bij externe zorg- en welzijnsorganisaties, voor uurtarieven die aanzienlijk hoger zijn dan voor personeel in loondienst. Het voorstel is om deze dienst niet te verlengen en de opdracht uit te laten voeren door gemeentelijke medewerkers.

Om te buigen budget

2026: € 0
2027: € 392.000
2028: € 392.000
2029: € 392.000

Spoor 3: Subsidies, bijdragen aan derden

6 Administratieve correctie De Klup

De subsidie aan De Klup is al eerder afgebouwd, maar dat was nog niet correct in onze administratie verwerkt. Dit betreft daarmee een administratieve correctie die geen gevolgen heeft voor de hoogte van de subsidie aan De Klup.

Om te buigen budget

2026: € 23.000
2027: € 23.000
2028: € 23.000
2029: € 23.000

Indicatoren

Via deze [link](#) komt u op het dashboard van de indicatoren inclusief toelichting van programma 1 bekijken via apeldoorn.incijfers.nl. U kunt via deze link doorklikken naar de indicatoren van de vier Brede Welvaarts onderdelen van programma 1 Samenleving.

Via onderstaande links kunt u de dashboards in pdf-formaat bekijken.

- [Gezondheid](#)
- [Onderwijs en opleiding](#)
- [Sociaal kapitaal](#)
- [Subjectief welzijn](#)

Kadernota's

[Actieplan armoede 2.0](#)

[Actieplan preventie gezondheid](#)

[Actieplan preventie Jeugdzorg en onderwijs](#)

[Beleidsregel Bibob Apeldoorn 2024](#)

[Beleidsrijk Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2024-2039](#)

[Cultuur- en Erfgoednota 2025-2030 - Fundament voor Buitengewoon Talent!](#)

[Inkoopdocument WMO Regio Midden-IJssel Oost Veluwe 2026-2030](#)

[Inkoopdocument Jeugd Regio Midden-IJssel Oost Veluwe 2026-2030](#)

[Integraal Veiligheidsplan Apeldoorn 2023-2026](#)

[Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling 2022-2030, Een veerkrachtig Apeldoorn](#)

[Kadernota Sport & Bewegen 2022-2025: Een bewegend Apeldoorn!](#)

[Omgevingsvisie 2040 – Woest Aantrekkelijk Apeldoorn](#)

[Programmabegroting VNOG 2025-2028](#)

[Regionaal beleidsplan VNOG 2025-2028](#)

[Regionaal crisisplan VNOG 2025-2028](#)

[Regionaal Kaderdocument Beschermd Thuis 2022-2030](#)

[Regionaal risicoprofiel VNOG 2025-2028](#)

[Regiovisie Samen tegen huiselijk geweld 2024-2028](#)

Toprisico's

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
474	<u>Haalbaarheid besparingspotentieel Hervormingsagenda Jeugd</u> Risicogebeurtenis: De Hervormingsagenda Jeugd bevat een pakket aan maatregelen dat moet leiden tot een verminderd beroep op de Wet op de Jeugdzorg. Landelijk wordt het besparingspotentieel geraamd op ruim € 1 miljard. Voor Apeldoorn betekent dit, uitgaande van een aandeel van circa 1%, een potentiële besparing van € 10 miljoen. In de MPB 2025-2028 resteert nog een structurele inverdientaakstelling van € 7,5 miljoen (€ 8 miljoen in 2026). Het Rijk corrigeert dit bedrag op de extra rijksbijdrage voor jeugdzorg die de gemeenten na arbitrage ontvangen. Of deze besparingen daadwerkelijk volledig gerealiseerd worden, is onzeker. Daarmee vormt dit risico een aanvulling op het bestaande risico rond volume- en prijsontwikkelingen in de jeugdzorg. Op advies van de commissie van Ark ontvangen gemeenten in de jaren 2025 tot en met 2027 een incidentele compensatie voor tekorten in de jeugdzorg. Ondanks deze tijdelijke tegemoetkoming en het gedeeltelijk afboeken van de inverdientaakstelling via de Voorjaarsnota 2025, resteert in 2026 en verder een inverdientaakstelling van € 3 miljoen. Een tweede advies van de commissie Van Ark wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2027. De uitkomsten daarvan kunnen mogelijk gevolgen hebben voor de structurele financiering van jeugdzorg en het bijbehorende risicoprofiel voor gemeenten. <u>Beheersmaatregelen</u> * Besparingsmaatregelen volgend uit de hervormingsagenda * Voortzetten acties die zijn geïmplementeerd n.a.v. KPMG onderzoek zoals verbinding Jeugdzorg & Onderwijs en CJG4Kracht * Uitvoeren van het actieplan preventie Jeugdzorg & onderwijs * Extra maatregelenpakket Apeldoorn vast te stellen in september 2025	50%	€ 3.000.000	€ 2.625.000	S

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
641	<u>Volume- en prijsontwikkeling Jeugdhulp</u> Risicogebeurtenis: De Jeugdwet kent het karakter van een openeinderegeling vanwege de zorgplicht die gemeenten hebben. In de praktijk betekent dit dat de uitgaven lastig te beheersen zijn. Een aanzienlijk deel van de Apeldoornse jeugdigen wordt buiten de gemeente om - via andere toegangsroutes dan Samen055 - naar jeugdzorg geleid. Daarnaast spelen meerdere risicofactoren een rol, zoals: - Toenemende intensiteit van geleverde zorg - Groeiend aantal cliënten - Langere behandeltrajecten - Hogere cao-lasten - Aanhoudende wachtlijsten die leiden tot extra inzet van overbruggingszorg - De besparingsvoorstellen zijn intern op- en vastgesteld. De uitvoering vindt grotendeels plaats bij externe (contract) partijen. Het kan zijn dat deze partijen onvoldoende in staat zijn om de maatregelen ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren. - Beheersbaarheid van en grip op markt- cq. contractpartijen die de Jeugdzorg uitvoeren kan leiden tot hogere kosten. Anderzijds nemen de overheadkosten hierdoor toe t.o.v. de directe middelen die ter beschikking staan voor de inhoudelijk uitvoering van de Jeugdzorg. - Mate van een dekkend zorglandschap en eventuele buitencontractuele afspraken (BCA's). Op dit moment gaan we ervanuit dat we voor 2026 komen tot een dekkend zorglandschap. Onze invloed hierop is echter beperkt. We streven ernaar het aantal BCA's zo veel mogelijk te voorkomen en, indien deze zich voordoen, de tariefstijging zo beperkt mogelijk te houden. De bovengenoemde ontwikkelingen maken het voor gemeenten zeer moeilijk - en op sommige onderdelen zelfs onmogelijk - om grip te houden op de uitgaven. Het gevolg is een jaarlijkse kostenstijging. Bij de jaarrekening is het financiële risico geactualiseerd naar € 9 miljoen, gebaseerd op het tekort Jeugdzorg van 2024. De tekorten Jeugdzorg hebben we betrokken bij de Voorjaarsnota 2025, resulterend in de actualisatie van het financiële risico in de MPB 2026-2029. Om de (financiële) houdbaarheid van het jeugdzorgstelsel te verbeteren, zijn diverse maatregelen getroffen. De verwachte financiële effecten van deze besparingsmaatregelen worden meegenomen in de MPB 2026-2029. Het risico voor 2026 is berekend op basis van een scenario waarin de maatregelen niet het gewenste effect hebben en de volumeontwikkeling uitkomt op 10% in plaats van de beoogde 5%. Dit zou voor 2026 leiden tot een extra financiële last van € 2,5 miljoen. De kans is bijgesteld naar 25% ten opzichte van de jaarrekening, uitgaande van goedkeuring van alle voorgelegde maatregelen door de raad én de volledige uitvoering daarvan. <u>Beheersmaatregelen</u> * Het uitvoeren van de kortetermijnmaatregelen Jeugdzorg * Afspraken maken voor het indiceren van passende zorg met huisartsen waarbij we sturen op kostenbewustzijn bij verwijzers, dus op doelmatige en duurzame zorg. * Het implementeren van maatregelen volgend uit het AEF-onderzoek na besluitvorming van de Raad medio maart 2025 * Het uitvoeren van het extra maatregelenpakket na besluitvorming van de Raad in september 2025 * Uitvoering geven aan het lange termijn spoor (spoor 3) om de oorzaken van de Jeugdzorg aan te pakken * Actieve aansluiting op de landelijke Hervormingsagenda Jeugd * Het actief borgen van de ingevoerde ombuigingsmaatregelen en het implementeren van nieuwe maatregelen zoals opgenomen in het actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs	25%	€ 2.500.000	€ 1.093.750	S

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
761	Oplopende kosten (volume- en prijsontwikkeling) Wmo	50%	€ 4.000.000	€ 3.500.000	S
	Risicogebeurtenis: Er is een risico op hogere Wmo-kosten door het mogelijk uitblijven van een dempende werking van het abonnementstarief. In de MPB 2026-2029 is het 'midden'-scenario opgenomen, waarin rekening wordt gehouden met enige demping van de instroom. De uiteindelijke impact hangt af van het rijksbesluit over de eigen bijdrage en inkomensgrenzen. Daarnaast is er sprake van verwachte volumegroei vanaf 2026 die niet is verwerkt in de onontkoombare voorstellen. Hoewel beheersmaatregelen naar verwachting de groei stabiliseren, blijft er onzekerheid over het daadwerkelijke verloop. <u>Beheersmaatregelen</u> * Actieve bestuurlijke en ambtelijke lobby gericht op een toereikende rijksvergoeding en/of bijsturing op het abonnementstarief voor het zorgdomein. Lobby via VNG en G32 richting het rijk. Actieve samenwerking met andere gemeenten en zowel de lokale als regionale belangen zo duidelijk mogelijk naar voren brengen. * Effectieve en efficiënte (samenwerkings)afspraken maken met regiogemeenten op het vlak van inkoop, informatievoorziening, monitoring en verantwoording. Hier versterken wij onze rol als opdrachtgever en kunnen wij met zorgaanbieders een zo goed mogelijke prijs-kwaliteit verhouding overeenkomen. We zetten in op toezicht en handhaving bij instellingen om misbruik van middelen te voorkomen.				
1441	Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage Beschermd Wonen	50%	€ 10.000.000	€ 5.000.000	I
	Risicogebeurtenis: Op dit moment ontvangen de centrumgemeenten middelen voor beschermd wonen op basis van een historisch verdeelmodel. Dit gaat echter veranderen. De middelen gaan verdeeld worden op basis van een nieuw, objectief verdeelmodel en worden niet meer aan de centrumgemeenten maar alle gemeenten uitgekeerd. Dit model is gebaseerd op een aantal feitelijke kenmerken van gemeenten. De invoering van dit model is al meerdere keren uitgesteld. De verwachting is dat de implementatie per 1 januari 2027 zal plaatsvinden, waarbij een ingroeipad van 10 jaar wordt gehanteerd. Op basis van dit nieuwe verdeelmodel schatten wij dat we jaarlijks € 2 miljoen minder zullen ontvangen. Dit komt neer op een cumulatief bedrag van € 20 miljoen over een periode van tien jaar. Omdat de invoeringsdatum van 1 januari 2027 nog niet vaststaat en er onzekerheid bestaat over de aanpassing van de rijksbijdrage voor beschermd wonen, nemen wij dit geschatte lagere bedrag aan rijksbijdragen op als een risico. Waarbij het risico is dat we onze kosten moeten aanpassen aan die lagere rijksbijdrage en als dat niet lukt de kosten ten laste van de algemene middelen komen. <u>Beheersmaatregelen</u> * Actieve bestuurlijke en ambtelijke lobby vanuit de VNG richting ministeries. Als gevolg van deze lobby is een invoering van objectieve verdeelmodel niet ineens per 2021 maar vanaf 2024 geleidelijk over 10 jaar. * Lopende nieuwe aanbesteding waarin wordt toegewerkt naar een strategisch partnerschap met 10 aanbieders en een nieuwe productstructuur. Vanuit Beschermd Thuis wordt de komende jaren gewerkt aan een afbouw van het aantal intramurale plekken Beschermd wonen en wordt tegelijkertijd ingezet op een opbouw van tussenvormen van Beschermd wonen; een Beschermd Thuis in de wijk. Deze maatregelen staan beschreven in het Ontwerp Beschermd Thuis 2030 dat medio 2021 in de zes gemeenteraden is vastgesteld. * De opbouw van een lokale bestemmingsreserve bij overschotten op het regionale MO/BW budget voor investeringen ten behoeve van de transformatie naar beschermd thuis met als maximum per jaar van 2022 tot en met 2032 het Apeldoornse deel van het overschot op het budget van de regio voor MO/BW. * Er ligt een flinke opgave in de beschikbaarheid van woningen vanwege de afbouw van Beschermd Wonen. Daarom start er een projectleider voor de woonopgave Beschermd Thuis. De gemeente zet proactief in op de huisvesting van cliënten die uit Beschermd Wonen gaan uitstromen in de komende periode van afbouw.				

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
2001	<u>Geen dekking voor de huurpenningen van gemeentelijke opvanglocaties ten behoeve van Oekraïners</u> Voor de opvang van Oekraïners hebben we op verschillende locaties in Apeldoorn (kantoor)panden omgebouwd tot opvanglocaties. De huurcontracten van de locaties Christiaan Geurtsweg 10 en Deventerstraat 184 liepen eind 2023 af. Met de eigenaar van de Deventerstraat 184 is contractverlenging tot 01-03-2028 overeengekomen; met de eigenaar van CG 10 is een verlenging tot 01-01-2028 overeengekomen. De huurpenningen die gepaard gaan met het verlengen van de contracten kunnen deels worden gedekt uit het normbedrag wat beschikbaar is op grond van de bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne. Deze is gekoppeld aan de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) welke nu eindigt op 4 maart 2026. Dit betekent dat ten minste rekening moet worden gehouden met een opvangopgave tot maart 2026, waarbij de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid rekent met 12 maanden uitloop na het aflopen van de tijdelijke beschermingsmaatregel. Financiële dekking is door het Rijk daarmee gegarandeerd tot maart 2027. Op dit moment is er geen zekerheid over het doorlopen van de financiële regeling na maart 2027 en daarmee ontstaat het financiële risico dat we geen dekking ontvangen voor de huurpenningen vanaf maart 2027 voor de resterende duur van de huurcontracten. <u>Beheersmaatregelen</u> * We gaven in 2023 minder geld uit op het budget opvang Oekraïners; hiervan hebben we bij de jaarrekening 2023 een deel vrij laten vallen aan de algemene reserve ter dekking van het risico. * Bij de verlenging van de huurcontracten hebben we bedongen dat de locaties ook voor andere doelgroepen kunnen in zetten. In dat geval is de verwachting dat vanuit die middelen een bijdrage in de locatiekosten beschikbaar zullen zijn. * We gebruiken, zowel ambtelijk als bestuurlijk, onze lobby kanalen om de financiering gecontinueerd te krijgen indien hier aanleiding voor is.	50%	€ 1.100.000	€ 550.000	I
Totaal				€ 12.768.750	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1441	<u>Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage Beschermd Wonen</u> Risicogebeurtenis: Op dit moment ontvangen de centrumgemeenten middelen voor beschermd wonen op basis van een historisch verdeelmodel. Dit gaat echter veranderen. De middelen gaan verdeeld worden op basis van een nieuw, objectief verdeelmodel en worden niet meer aan de centrumgemeenten maar alle gemeenten uitgekeerd. Dit model is gebaseerd op een aantal feitelijke kenmerken van gemeenten. De invoering van dit model is al meerdere keren uitgesteld. De verwachting is dat de implementatie per 1 januari 2027 zal plaatsvinden, waarbij een ingroeipad van 10 jaar wordt gehanteerd. Op basis van dit nieuwe verdeelmodel schatten wij dat we jaarlijks € 2 miljoen minder zullen ontvangen. Dit komt neer op een cumulatief bedrag van € 20 miljoen over een periode van tien jaar. Omdat de invoeringsdatum van 1 januari 2027 nog niet vaststaat en er onzekerheid bestaat over de aanpassing van de rijksbijdrage voor beschermd wonen, nemen wij dit geschatte lagere bedrag aan rijksbijdragen op als een risico. Waarbij het risico is dat we onze kosten moeten aanpassen aan die lagere rijksbijdrage en als dat niet lukt de kosten ten laste van de algemene middelen komen. <u>Beheersmaatregelen</u> * Actieve bestuurlijke en ambtelijke lobby vanuit de VNG richting ministeries. Als gevolg van deze lobby is een invoering van objectieve verdeelmodel niet ineens per 2021 maar vanaf 2024 geleidelijk over 10 jaar. * Lopende nieuwe aanbesteding waarin wordt toegewerkt naar een strategisch partnerschap met 10 aanbieders en een nieuwe productstructuur. Vanuit Beschermd Thuis wordt de komende jaren gewerkt aan een afbouw van het aantal intramurale plekken Beschermd wonen en wordt tegelijkertijd ingezet op een opbouw van tussenvormen van Beschermd wonen; een Beschermd Thuis in de wijk. Deze maatregelen staan beschreven in het Ontwerp Beschermd Thuis 2030 dat medio 2021 in de zes gemeenteraden is vastgesteld. * De opbouw van een lokale bestemmingsreserve bij overschotten op het regionale MO/BW budget voor investeringen ten behoeve van de transformatie naar beschermd thuis met als maximum per jaar van 2022 tot en met 2032 het Apeldoornse deel van het overschot op het budget van de regio voor MO/BW. * Er ligt een flinke opgave in de beschikbaarheid van woningen vanwege de afbouw van Beschermd Wonen. Daarom start er een projectleider voor de woonopgave Beschermd Thuis. De gemeente zet proactief in op de huisvesting van cliënten die uit Beschermd Wonen gaan uitstromen in de komende periode van afbouw.	50%	3	2	
1681	<u>Zwembad Noord Oost</u> Risicogebeurtenis: Het huidige zwembad Noord Oost (Sprenkelaar) moet sluiten voordat het nieuwe zwembad in gebruik genomen kan worden. De Sprenkelaar, voldoet niet aan de huidige eisen en is aan vervanging toe. De provincie Gelderland gedooft de huidige situatie, nu de gemeenteraad besloten heeft tot vervanging van het zwembad. Een eerdere sluiting als gevolg van veiligheidsrisico's betekent een tijdelijke vermindering van zwemwater en op de langere termijn mogelijk verlies van bezoekers die naar andere zwembaden zijn uitgeweken. <u>Beheersmaatregelen</u> * Door regelmatig een bouwkundige en installatietechnische inspectie uit te laten voeren, houden we zicht op de staat van het zwembad. Indien nodig kunnen we tijdig maatregelen treffen. In 2023 is het dak gedeeltelijk gerenoveerd.	50%	3	1	

Budgetten

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2024	Saldo 2025 (incl 1e wijziging)	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029
Gezondheid								
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	9.497							
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)		11.074	12.063	345	11.718	12.397	13.119	13.604
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	43.193		2.805		2.805	250	50	
6.711 Huishoudelijke hulp WMO		16.657	19.392	744	18.648	18.455	20.735	21.613
6.712 Begeleiding WMO		30.046	32.989		32.989	35.657	38.676	40.107
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)		60	63		63	66	69	69
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	73.369							
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal		760	791		791	821	851	882
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal		24.628	40.048		40.048	42.761	42.334	36.838
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal		38.751	42.161		42.161	43.763	45.426	45.426
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk		2.673	2.908		2.908	3.019	3.133	3.133
6.791 PGB Wmo		1.267	1.456		1.456	1.488	1.522	1.557
6.792 PGB Jeugd		1.291	1.404		1.404	1.458	1.513	1.513
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	43.116			230	-230	-230	-230	-230
6.811 Beschermd wonen (Wmo)		35.592	36.788	760	36.028	36.053	36.078	36.100
6.812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (Wmo)		12.323	8.594	2.178	6.416	6.573	7.024	6.818
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	4.408							
6.821 Jeugdbescherming		7.146	7.738		7.738	8.013	8.306	8.306
6.822 Jeugdreclassering		374	407		407	423	439	439
6.91 Coördinatie en beleid Wmo		1.075	1.713		1.713	1.792	1.874	1.960
7.1 Volksgezondheid	6.803	8.124	8.124		8.124	8.622	8.915	9.302
Totaal deelbudget	180.386	191.841	219.444	4.257	215.187	221.381	229.834	227.437
Onderwijs en opleiding								
4.2 Onderwijshuisvesting	15.161	19.560	20.027	1.043	18.984	17.501	18.648	23.770
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6.009	7.594	16.683	9.320	7.363	6.323	6.597	7.113
Totaal deelbudget	21.170	27.154	36.710	10.363	26.347	23.824	25.245	30.883
Sociaal kapitaal								
5.1 Sportbeleid en activering	3.453	2.927	3.258	548	2.710	2.835	2.965	3.095
5.2 Sportaccommodaties	8.698	9.696	15.644	5.655	9.989	10.853	11.702	11.472
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	10.872	12.051	16.074	3.650	12.424	12.393	12.711	13.133
5.4 Musea	1.062	1.162	2.514	1.353	1.161	1.167	1.166	1.165
5.5 Cultureel erfgoed	1.450	2.088	1.166	125	1.041	1.022	1.073	1.115
5.6 Media	6.561	6.817	7.119	73	7.046	7.184	7.313	7.583
Totaal deelbudget	32.096	34.741	45.775	11.404	34.371	35.454	36.930	37.563

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2024	Saldo 2025 (incl 1e wijziging)	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029
Subjectief welzijn								
1.1 Crisisbeheer en brandweer	13.587	14.468	14.142	93	14.049	14.718	15.071	15.180
1.2 Openbare orde en veiligheid	11.009	10.149	8.896	1.201	7.695	7.684	7.778	8.067
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	14.772	22.904	27.037	4.689	22.348	22.205	22.973	23.758
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	30.843		355		355	371	388	406
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO		59	62		62	64	66	69
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd		9.680	10.399		10.399	10.716	10.978	11.385
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal		13.715	13.619	85	13.534	12.782	12.560	12.966
6.91 Coördinatie en beleid Wmo		5.042	5.931	173	5.758	6.023	6.300	6.590
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd		3.315	1.792	115	1.677	1.755	1.838	1.922
Totaal deelbudget	70.211	79.332	82.233	6.356	75.877	76.318	77.952	80.343
Saldo voor bestemming	303.863	333.068	384.162	32.380	351.782	356.977	369.961	376.226
Gezondheid	8.992	-13.775						
Onderwijs en opleiding	36	-666		356	-356	1.816	1.383	-2.999
Sociaal kapitaal	13.394	6	6	1.261	-1.255	-1.368	-44	6
Subjectief welzijn	-8.864							
Mutaties reserves	13.558	-14.435	6	1.617	-1.611	448	1.339	-2.993
Saldo	317.421	318.633	384.168	33.997	350.171	357.425	371.300	373.233

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Gezondheid

Taakveld 6.6 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)

Per saldo neemt het budget ten opzichte van de begroting 2025 toe met € 0,6 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door reguliere prijs- en volumestijgingen.

Taakveld 6.7 Maatwerk Wmo en Jeugd

Per saldo neemt het budget ten opzichte van de begroting 2025 toe met € 27,1 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door:

- Een stijging van € 7,9 miljoen van het budget WMO. In de MPB 2025-2028 hebben we in de begroting rekening gehouden met reguliere prijs- en volumestijging en daarnaast het effect van het uitgevoerde kostprijsonderzoek. Op basis van de huidige trendanalyses en realisatie cijfers over 2024 (t.o.v. 2023) constateren we een aanhoudende volumestijging binnen de Wmo, met name op de voorzieningen Begeleiding individueel en groep en Huishoudelijke Hulp. Deze stijgingen zijn naar verwachting niet incidenteel van aard en zullen zich, in lijn met landelijke ontwikkelingen en demografische verschuivingen, ook in 2025 doorzetten. Om die reden is er bovenop de reguliere prijs en volume index een bedrag van € 2,6 miljoen toegevoegd aan het budget.
- Een stijging van € 18,8 miljoen voor het budget Jeugd Zorg in Natura inclusief Jeugdwetvervoer en PGB (6.75, 6.76, 6.792 en 6.82). In 2025 betrof het budget € 75,6 miljoen, exclusief structurele compensatie vanuit het Rijk voor de tekorten Jeugdzorg met ingang van 2025. Voor 2026 gaat het om een budget van € 94,4 miljoen. In het budget 2026 corrigeren we voor het structurele tekort van 2025 wat grotendeels doorwerkt vanuit het tekort 2024 en nog niet in de begroting was verwerkt. Daarnaast heeft de mutatie betrekking op reguliere volume- en prijsindexatie, gecorrigeerd voor het verwachte financiële effect van de besparingsmaatregelen. In de MPB 2026-2029 gaan we uit van een volumeontwikkeling van 5% in 2026, 2,5% in 2027, 0% in 2028 en -2,5% in 2029. Het extra maatregelenpakket moet deels invulling geven aan het realiseren van een ombuiging van de volumeontwikkeling binnen de Jeugdzorg. Tegelijkertijd werken we via een projectorganisatie Jeugd aan een nieuwe koers/visie, met daarbij de bouwstenen uit het rapport 'Naar nieuw jeugdbeleid' als leidraad.

Taakveld 6.81 geëscaleerde zorg 18+, 6.811 Beschermd Wonen, 6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo) en reserve MO/BW

Per saldo neemt het budget ten opzichte van de begroting 2025 af met € 5,7 miljoen. Dit wordt veroorzaakt doordat voor het begrotingsjaar 2025 extra middelen beschikbaar waren gesteld voor de tijdelijke huisvesting Omnizorg vanwege de verbouwing waarmee rekening was gehouden in de reserve MO/BW als dekkingsbron.

Reserve Maatschappelijke Opvang/Beschermd Wonen (MO/BW)

In de MPB 2025-2028 is in het kader van Nieuw voor Oud de hoogte van het plafond van de reserve MO/BW naar beneden bijgesteld. Daarnaast vindt er met ingang van 2025 geen storting meer plaats van het overschot (Apeldoorns deel) in de reserve als daarvan sprake is.

Onderwijs en opleiding

Taakveld 4.3

Op taakveld 4.3 neemt het budget ten opzichte van 2025 af met € 231.000. Dit taakveld heeft voornamelijk betrekking op het beschikbaar gestelde budget 2026 voor het actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs. Met het actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs wordt opvolging gegeven aan de Hervormingsagenda door in te zetten op preventieve maatregelen.

Taakveld 4.2

Het verschil tussen 2025 en 2026 bedraagt per saldo € 0,6 mln. Dit wordt vooral veroorzaakt door € 1,3 mln. lagere kapitaallasten door actualisering van de fasering en lagere rentelasten. De incidentele kosten voor de locatieverkenning UDO (€ 0,9 mln.) vervallen in 2026. Daartegenover staan in 2026 hogere incidentele lasten, met name € 1,5 mln. voor IHP-projecten en € 0,3 mln. voor herstel van de indexering van het onderwijshuisvestingsbudget. Het programma Nieuw voor Oud levert daarnaast een besparing op van € 0,35 mln. door lagere advies-, verhuis- en inrichtingskosten.

Sociaal Kapitaal

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed

Voor de viering van "80 jaar vrijheid" is in de begroting 2025 een incidenteel budget van € 1 miljoen opgenomen.

Subjectief Welzijn

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid

Het verschil op dit taakveld wordt verklaart doordat in 2025 incidentele middelen voor het nieuw te bouwen Veiligheidscentrum waren begroot, € 3,2 miljoen. In 2026 is de begroting van de incidentele middelen voor het Veiligheidscentrum lager, € 1 miljoen.

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Per saldo neemt het budget af met € 550.000.

De grootste afwijking is een daling als gevolg van de ombuigingen nieuw voor oud. Het budget voor de vitaliteitsaanpak daalt ten opzichte van 2025 met € 440.000. Het budget voor de subsidieregelingen Inwonerinitiatieven en -participatie neemt af met € 250.000.

Mutaties reserves

Ten opzichte van 2025 wordt € 12,8 miljoen minder onttrokken aan reserves. De grootste afwijking is het gevolg van een onttrekking aan de reserve MO/BW van € 13,8 miljoen in 2025.

Daar staat tegenover dat in de begroting € 1,3 miljoen wordt onttrokken aan het Apeldoorn Ontwikkelfonds (AOF). De projectkosten Jeugdzorg, waarvoor in 2026 € 1,1 miljoen voor is opgenomen in de begroting, worden gedekt uit een onttrekking aan het AOF. En dat geldt ook voor uitgaven Wmo-verbinding tussen ondersteuning en zorg in de buurt van € 200.000. Het overige verschil heeft te maken met een mutatie op de reserve Onderwijshuisvesting, de onttrekking in 2026 is € 300.000 lager dan in 2025.

Verbonden partijen

Voor een volledig overzicht van de Verbonden Partijen verwijzen wij u naar de [Paragraaf Verbonden Partijen](#).

Accres Holding BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Accres Apeldoorn BV is een dochter van Accres Holding BV. Accres Apeldoorn BV beheert en exploiteert voor de gemeente maatschappelijk vastgoed en verleent diensten op het gebied van natuur, onderwijs, welzijn, educatie, recreatie en sport. Daarmee draagt zij bij aan diverse doelstellingen van onze gemeente met name uit het hoofdstuk Samenleving.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

In 2025 wordt in overleg met Accres gewerkt aan een DVO 2026-2037 die eind 2025 moet worden vastgesteld.

Risico's

Het financiële risico van de gemeente als eigenaar van Accres is in principe beperkt tot de waarde van het aandelenbezit. Maar Accres draagt als opdrachtnemer ook bij aan verschillende begrotingsprogramma's. Als Accres de afgesproken prestaties niet of niet goed genoeg levert, kan dat gevolgen hebben voor de inwoners van Apeldoorn en omgeving. Die zouden de gemeente als opdrachtgever hierop kunnen aanspreken. Als een dochteronderneming van Accres verlies lijdt, kan dit voor Apeldoorn als 100% eigenaar van het moederbedrijf tot imagoschade leiden. We hebben hier invloed op door als aandeelhouder periodiek met de directie van Accres de ontwikkeling van het bedrijf te bespreken. Daarnaast beschikt Accres over een governancestructuur die inzicht biedt in toezicht en verantwoordelijkheden.

Ontwikkelingen beleid

Vanaf 2026 zal Accres niet meer verantwoordelijk zijn voor het eigenaren onderhoud, parkeren Berg & Bos en groenonderhoud.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 17.500.000

NV Orpheus theater/congrescentrum

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Orpheus draagt met zijn theater- en congresfunctie bij aan de culturele en economische doelstellingen van de gemeente Apeldoorn: een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, een goed leefklimaat voor bewoners en een aantrekkelijke stad voor bezoekers.

Link naar jaarstukken

[Jaarverslag 2024](#)

Prestatie afspraken

Er worden inhoudelijke subsidieafspraken gemaakt. De afspraken betreffen de programmering, de rol van Orpheus in Apeldoorn, publieksbenadering en toegankelijkheid, cultuureducatie en producerende activiteiten. In principe worden de afspraken van 2025 in 2026 grotendeels voortgezet.

Risico's

Het eigen vermogen van de NV is € 3.214.000. Orpheus heeft daarmee voldoende buffers om operationele financiële tegenvallers op te vangen. Orpheus informeert Apeldoorn als aandeelhouder door het jaar heen actief over de financiële ontwikkelingen en resultaten.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 5.402.521

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Burgers leven zo veel mogelijk in veiligheid en gezondheid. Doel en openbaar belang: het bewaken, beschermen en verbeteren van de gezondheid van de inwoners. De taken op het gebied van de jeugdgezondheidszorg zijn per 2017 overgedragen aan het CJG.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Risico's

De GGD heeft te maken met kortingen op de rijksbijdrage. Verder is de aanbesteding arrestantenzorg niet aan de GGD gegund. Dit leidt tot financiële tegenvallers

Ontwikkelingen beleid

Het werk van de GGD NOG is divers en kent activiteiten op zowel uitvoerend, toezichthoudend als (beleids) adviserend vlak. De Wet Publieke Gezondheid (WPG) verplicht gemeenten om gezondheidstaken uit te voeren. Een aantal hiervan moeten verplicht door de GGD worden uitgevoerd (A-taken), andere taken mogen via de GGD (B-taken). Gemeenten kunnen er ook voor kiezen om een afzonderlijke taak bij de GGD neer te leggen welke niet verplicht is vanuit de WPG (C-taken). Ten slotte voert de GGD ook taken uit in opdracht van derden (D-taken). In onderstaande schema staan de taken van de GGD benoemd:

In Apeldoorn is er voor gekozen om Jeugdgezondheid (B-taak) uit te laten voeren door het Centrum Jeugd en Gezin. De gemeente Apeldoorn heeft verschillende C-taken belegd bij de GGD NOG zoals onderzoeken, maar ook de coördinatie van de ketenaanpakken binnen IZA/GALA.

Naast de hierboven beschreven landelijke wetgeving, landelijke richtlijnen en protocollen welke voor een groot deel de invulling van het takenpakket van de GGD bepalen, gaat Publieke gezondheid ook over de zoektocht naar en implementatie van nieuwe (beleids)interventies. Vaak wordt daarbij samengewerkt met een diverse groep actoren, op dit laatstgenoemde aspect van de publieke gezondheid richt de Bestuursagenda zich.

Onderwerpen van de bestuursagenda:

1. Vergroten van gelijke kansen op gezondheid voor iedereen
2. Mentale Gezondheid
3. Gezonde leefstijl
4. Gezonde fysieke en sociale leefomgeving

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.877.360

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland/GHOR

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

De Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland voert de regionale taken uit op het terrein van de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De Veiligheidsregio doet dat ook op lokaal niveau zoals dat is aangegeven in de Wet Veiligheidsregio's. Daarmee draagt de VNOG bij aan het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid van de Apeldoornse burgers, bedrijven en instellingen.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

- Op basis van een sterke informatiepositie van de veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland worden in 2026 meer mensen geleerd gevaar te voorkomen en wordt hulp verleend wanneer mensen dat nodig hebben bij een brand, ongeval of crisis- We bereiden ons preventief voor op natuurbrandbestrijding in verband met de te verwachte toename van onbeheersbare natuurbranden.

Risico's

De VNOG kan normaal gesproken de risico's opvangen binnen haar eigen reserves. De weerstandscapaciteit bestaat uit het totaal van middelen dat beschikbaar is om de risico's financieel af te dekken. Deze zijn ruim voldoende.

Ontwikkelingen beleid

In samenwerking met partners voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en (langdurige) crises door informatie gestuurd en risicogericht te werken. Risicovolle situaties worden in beeld gebracht en gemonitord, eigenaren worden aangesproken, publiek geïnformeerd. De hulpverleningsdiensten staan paraat door actuele opleidingen en oefeningen door het personeel.

Bij incidenten, rampen en (langdurige) crises is de VNOG in staat om flexibel en slagvaardig op te treden. In de 2e helft van 2025 zal duidelijk zijn wat er aanvullend gerealiseerd moet worden in het kader van een weerbare en veerkrachtige samenleving, zodat de maatregelen die door het Rijk worden voorgesteld vanaf 2026 kunnen worden gerealiseerd.

In 2026 worden maatregelen doorgevoerd die voortkomen uit een plan van aanpak natuurbrandbeheersing (2024). In 2025 is een start gemaakt met de implementatie van de maatregelen.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 13.624.060

PlusOV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

1. Subjectief welzijn - Meer inwoners, en mensen die in Apeldoorn verblijven, zijn betrokken, doen mee, doen ertoe en voelen zich veilig en gelukkig. 4. Gezondheid - De gezondheid van alle inwoners is toegenomen.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

In de DVO PlusOV en het Service Level Agreement worden onderstaande prestatie-indicatoren genoemd waaraan PlusOV moet voldoen:

- Periodiek rapporteren over de geleverde prestaties in de uitvoering van vervoer;
- Aard en omvang van het aantal klachten;
- Eisen aan de bereikbaarheid van PlusOV;
- Stiptheid ritten 92% per kwartaal van het totaal aantal ritten;
- Goedkeuring van de jaarrekening;
- Klanttevredenheidsscore is minimaal 7,6%

Risico's

De samenvoeging van vervoertaken van de 9 gemeenten brengt risico's met zich mee, die in het bedrijfsplan van de vervoercentrale staan. Als één van deze risico's zich voordoet, kan dit leiden tot onrust bij reizigers en extra kosten. De vervoercentrale heeft weinig financiële ruimte in de begroting om financiële risico's op te vangen. Als de vervoercentrale niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, moeten de deelnemende gemeenten meer betalen. De gemeente Deventer zal per 1 augustus 2027 uittreden uit de GR PlusOV. Dit kan mogelijke consequenties hebben voor de resterende gemeente, specifiek wat betreft de overheadkosten per gemeente. Mogelijke consequenties worden ten tijde van schrijven nog nader uitgewerkt via een onafhankelijk onderzoek. Resultaten worden uiterlijk 1 december 2025 opgeleverd.

Ontwikkelingen beleid

Mensen prettig, betaalbaar en efficiënt vervoeren wanneer er geen vervoersalternatief is. Dat is de missie van PlusOV. Deze missie geeft PlusOV twee belangrijke opdrachten; kwalitatief goed vervoer, efficiënt georganiseerd en daarmee betaalbaar voor reiziger en gemeenten.

In 2024 nam het aantal uitgevoerde ritten verder toe, een stijging van 8,6% naar 286.895 ritten. Het aantal (geplande) kilometers steeg met 7,9%. En het aantal unieke reizigers met 1,7% naar 7.722.

De vervoerskosten stegen minder snel dan de stijging in het vervoersvolume en bleven binnen de begroting. In de planning van de ritten lag de focus op kosten beheersbaar houden door zoveel mogelijk ritten te combineren in één taxi. Hierdoor kon bespaard worden op de inzet van taxi-uren en stegen de vervoerskosten, ondanks de groei van het aantal ritten, beperkt.

Voor het vraagafhankelijk vervoer is de verwachting voor de begrotingsjaren 2026 – 2029 dat het totale vervoersvolume (uitgedrukt in reiseenheden) jaarlijks gemiddeld stijgt met 6,7%. Dit start met 7,2% in 2026 en vlakt af in 2029 tot 6,3%. Dit kan per gemeente uiteraard verschillend zijn, waarbij de verwachte volumeontwikkeling voor onze gemeente hoger ligt met 10,1% in 2026. Tevens wordt er rekening gehouden met een besparing van 1,4% vanwege verbeterde efficiëntie. Voor 2026 en de jaren daarna verwacht PlusOV een stijging van de NEA-index met 4,6% per jaar.

Het efficiënt uitvoeren van alle ritaanvragen met behoud van een hoge klanttevredenheid wordt een steeds grotere uitdaging.

In het afgelopen jaar gaven reizigers in het continue klanttevredenheidsonderzoek een 8,1 als algemeen rapportcijfer voor het vraagafhankelijk vervoer dat door PlusOV gereden wordt. PlusOV weet hiermee de missie-doelen goed te behalen; ze weet tevreden klanten te behouden terwijl de vraag stijgt, waarnaast de kosten relatief minder stijgen dan vraag.

Om het vraagafhankelijk vervoer ook in de toekomst betaalbaar te houden en beschikbaar te houden voor de mensen die het nodig hebben, heeft de stijgende vraag naar het vraagafhankelijk vervoer onze aandacht in 2025. Samen met de regio PlusOV kijken we naar de maatregelen die hiervoor nodig zijn.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 3.881.036

Programma 2 - Leefomgeving

Portefeuillehouders

1. [T. Heerts](#)
2. [P. Messerschmidt](#)
3. [D. Huizer](#)
4. [H. van den Berge](#)
5. [M. Wenzkowski](#)

Global goals

Doelenboom

Hoofddoelstelling

1. We werken aan een leefbare stad en omgeving, waarin de verschillende ruimtelijke functies zoals wonen, werken, recreëren, voorzieningen en mobiliteit evenwichtig en in samenhang op elkaar zijn afgestemd en worden ontwikkeld.

Subdoelstelling

1.1 Stadmaken op de Veluwe

Prestatie

1.1.1 Omgevingsplannen conform planning WBI-subsidies

1.1.2 Mobiliteitshubs Kanaalzone en Spoorzone

1.1.3 Mobiliteitsaanpassingen

1.1.4 Omgevingsplan Binnenstad

1.1.5 Verblijfskwaliteit pleinen binnenstad

1.1.6 Ontwikkelkader station Apeldoorn

1.1.7 Campusontwikkeling Veldhuis

1.1.8 Ontwikkelkader Zuidrand, vaste kern woningen en Host City

1.2 Voldoende woningen voor iedereen in elke levensfase, die betaalbaar, beschikbaar, bereikbaar en duurzaam zijn in vitale wijken en dorpen.

1.2.1 Toevoegen woningen, gedifferentieerd naar gebied, type, prijs en segment conform het Volkshuisvestingskader 2023-2030 en de regionale Woondeal.

1.2.2 We werken het woningmarktinstrumentarium van de gemeente Apeldoorn verder uit en voeren dat in.

1.2.3 Doorstroom van senioren op de woningmarkt stimuleren

1.2.4 We nemen verantwoordelijkheid om arbeidsmigranten op een goede manier op te vangen in onze lokale gemeenschap

1.2.5 beleidskader voor CPO ontwikkelen

1.2.6 Nieuwe wetten en regelgeving

	1.2.7 We werken in gezamenlijkheid met de gemeenten in de regio Stedendriehoek de mogelijkheden voor verstedelijking uit, zoals benoemd in de Nota Ruimte.
1.3 Bereikbare, leefbare stad en omgeving waarin de verschillende vervoerswijzen verkeersveilig, duurzaam, innovatief en slim zijn.	1.3.01 We faciliteren en stimuleren deelmobiliteit, hubs, vraagafhankelijk vervoer en andere stedelijke mobiliteitsoplossingen
	1.3.02 We verbeteren de doorstroming op de Ring en de verbindingen met de snelwegen
	1.3.03 We verminderen het doorgaand verkeer in Zevenhuizen Zuidbroek
	1.3.04 We werken samen met andere overheden en belangengroepen aan de verbetering van de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de corridor Eerbeek-Loenen
	1.3.05 We lobbyen voor landelijke en regionale bereikbaarheid van Apeldoorn (weg en spoor)
	1.3.06 Wij realiseren een structurele parkeeroplossing voor Apeldoorn West
	1.3.07 We werken aan deerschikking en toegankelijkheid van het parkeren met diverse projecten uit de Parkeervisie en de Visie op Mobiliteit in het Stadspark van Apeldoorn
	1.3.08 We verbeteren de voorzieningen voor de fiets: verkeersveilige (regionale) fietsroutes en stallingsvoorzieningen
	1.3.09 We verbeteren de verkeersveiligheid door fysieke maatregelen en door gedragsbeïnvloeding
	1.3.10 We stimuleren en faciliteren de transitie naar schone mobiliteit door laadinfrastructuur, zero emissie stadslogistiek en tankpunten voor schone brandstoffen

		1.3.11 We lobbyen samen met andere partijen tegen laagvliegeroutes over de Veluwe die voortkomen uit de Luchtvaarthetizing
	1.4 De gemeente draagt via haar publiekrechtelijke rol bij aan de ruimtelijke ontwikkeling van Apeldoorn	1.4.1 Wij behandelen vergunningaanvragen en beoordelen ruimtelijke initiatieven en plannen binnen de kaders van de Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging.
2. We respecteren, beheren en ontwikkelen ons natuurlijk kapitaal, zoals water, bodem, klimaat en natuur op een duurzame manier en we maken de overstap naar het gebruik van hernieuwbare energie.	2.1 Energieneutraal en aardgasvrij voor 2050	2.1.1 In 2030 is 30% besparing t.o.v. 2014 in energiegebruik gerealiseerd.
		2.1.2 Inwoners in een financieel kwetsbare situatie worden extra ondersteund om energiemaatregelen te nemen en worden ontzorgd bij het verduurzamen van de eigen woning.
		2.1.3 In 2030 is in totaal 3.600 TJ opgewekt.
		2.1.4 We werken aan het energiesysteem van de toekomst op basis van onder andere een hernieuwd warmteprogramma.
		2.1.5 We werken samen met partners aan vernieuwingen in infrastructuur voor warmte en elektriciteit om energiezekerheid te waarborgen.
		2.1.6 We hebben een definitief investeringsbesluit genomen en maken de eerste stappen naar een aardgasvrij Kerschoten.
		2.1.7 We werken toe naar wijkuitvoeringsplannen voor De Maten en Loenen.
	2.2 Een royale en veerkrachtige groen-blauwe omgeving voor mens, dier en natuur	2.2.1 Aanpakken hittestress
		2.2.2 Herstellen natuurlijk watersysteem
		2.2.3 Doorontwikkelen groen blauw casco

	2.2.4 Natuurinclusief ontwikkelen
	2.2.5 Aanleggen Stadspark van Apeldoorn
	2.2.6 Behoud en versterken biodiversiteit
	2.2.7 Verbeteren Dierenwelzijn
2.3 Het opnieuw gebruiken van grondstoffen en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving	2.3.1 De totale hoeveelheid afval (totaal van fijn restafval, grof restafval en grondstofstromen) per inwoner is in 2026 lager dan in 2024
	2.3.2 In 2026 wordt minimaal 55% van het huishoudelijk afval gerecycled
	2.3.3 We ontwikkelen kennis en kunde op het thema van de circulaire economie, van lokaal tot Europees niveau.
	2.3.4 Inzet van onze Omgevingsdienst bij het uitvoeren (wettelijke) milieutaken en planadvisering
2.4 Realiseren en beheren van een openbare ruimte die veilig, toegankelijk, klimaatbestendig, toekomstbestendig, uitnodigend en gezond is	2.4.01 We houden de basis op orde; Dit betekent dat de kwaliteit van de wegen, paden en pleinen volgens bewonerspanel gewaardeerd op 7.0 of hoger
	2.4.02 We voorkomen onderhoudsachterstanden; Minimaal 80% van de openbare ruimte heeft een redelijke (technische) kwaliteit of beter
	2.4.03 We zorgen voor een biodivers fundamenteel; We vermeerderen het aandeel bloemrijk grasland en gaan gefaseerd maaien
	2.4.04 We kiezen voor bomen; We voegen bomen toe en verbeteren de groeiplaatsen van bestaande en nieuwe bomen. Zo neemt het kroonvolume toe.
	2.4.05 We verminderen het gebruik van grondstoffen; Circulariteit is het uitgangspunt in ons eigen werk en bij in aanbestedingen

2.4.06 We geven bij circulariteit het goede voorbeeld; Het werfterrein in Zuid wordt omgevormd tot circulair terrein

2.4.07 We houden onze speel- en beweegtoestellen op orde; Via goed onderhoud en vervangingen wanneer dat technisch nodig is

2.4.08 We realiseren nieuwe speel- en beweeglocaties; We maken een uitvoeringsplan met een profilering waaraan nieuwe speel- en beweeglocaties moeten voldoen.

2.4.09 We zorgen voor voldoende aanbod voor begraven en cremieren in Apeldoorn

2.4.10 We realiseren een natuurbegraafplaats, mogelijk in combinatie met herinneringsbos

2.4.11 We beheren 6 rijwielstallingen en 5 parkeergarages

2.4.12 We hebben een storingsdienst die 24/7 op acute knelpunten in de openbare ruimte reageert

2.4.13 We zorgen 24/7 voor gestrooide wegen binnen 400 meter van elke woning

2.4.14 We bieden minimaal 100 collega's vanuit de Participatiewet of (oude) Sociale Werkvoorziening werk in de openbare ruimte

2.4.15 We bieden werkleerlijnen en BBL plekken aan om mensen nieuwe stappen op de arbeidsmarkt te laten zetten

2.5 De vitale Veluwe: samen werken aan een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied	2.5.1 Versterken verbinding van de Veluwe en de IJssel
	2.5.2 Stimuleren van de transitie naar een toekomstbestendige landbouw
	2.5.3 Realiseren van optimaal bestemmingsmanagement op de Veluwe
	2.5.4 Versterken en ontwikkelen van vakantieparken in Apeldoorn
	2.5.5 Realiseren van een toekomstbestendig Uddel/GEUS.

Ambities en speerpunten

Ambitie van het programma

Apeldoorn is een groeiende stad. In 2040 wonen hier naar verwachting ruim 180 duizend mensen. Dat vergt een schaa sprong op het gebied van wonen, werken en voorzieningen en vraagt dat we anders omgaan met mobiliteit en op een duurzame wijze aan de slag gaan. Daar werken we keihard aan, op een manier zoals in de Omgevingsvisie en de Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling van Apeldoorn verwoord. Om het woningtekort terug te dringen, voegen we de komende jaren een flink aantal woningen toe. En we willen de economie en het voorzieningenniveau laten meegroeien met de stad (zie ook het programma Economie en Inkomen). Het is de ambitie om de groei die Apeldoorn de komende jaren doormaakt te benutten voor het toevoegen van meer kwaliteit. We willen dat het voor iedereen fijn wonen, werken en leven is, zowel in de stad, de dorpen als daarbuiten. We zorgen daarom voor elkaar door ondersteuning te bieden voor wie dat nodig heeft (zie ook programma Samenleving) en voor de natuur en het landschap dat ons omringt. Zoals de Veluwe die overal in Apeldoorn voelbaar aanwezig is. De Veluwe en ook de IJsselvallei brengen onze inwoners en bezoekers rust en ontspanning. En ze zijn van onschatbare waarde voor (beschermde) flora en fauna. Tegelijkertijd staat de natuur onder druk en is herstel van natuurwaarden nodig en moet de stikstofdepositie op de Veluwe omlaag. We zijn zuinig op onze natuurlijke hulpbronnen, zoals het water en de bodem. We investeren in herstel, ontwikkelen de groenblauwe hoofdstructuur van Apeldoorn en zetten in op verdere verduurzaming van de landbouw. Dat is ook van belang voor de stedelijke ontwikkeling van Apeldoorn, waarvoor stikstofruimte nodig is. Ook de energietransitie is een grote opgave. Energiezekerheid is een belangrijk thema. We willen minder afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Het aandeel hernieuwbare energie moet omhoog en we hebben de ambitie voor de aanleg een warmtenet. En het energienetwerk moet op orde, zodat we woningen en bedrijven ook daadwerkelijk kunnen aansluiten op het elektriciteitsnetwerk. Voor 2050 willen we energieneutraal en aardgasvrij zijn.

Bij dit alles is het zoeken naar een precair evenwicht tussen de verschillende functies. Tussen rust en reuring, tussen ontwikkeling en beheer en tussen groei, stilstand of achteruitgang. Door te kijken met de bril van Brede Welvaart brengen we hierin balans en maken we verantwoorde keuzes die bijdragen aan het welzijn van onze inwoners

Speerpunten van beleid

In de Omgevingsvisie staan vier speerpunten benoemd:

- **Stadmaken:** we werken aan nieuwe toekomstbestendige woon- en werkmilieus. Zowel binnenstedelijk (zoals in het BSK-gebied) als aan de rand van de stad (bijvoorbeeld in de Zuidrand). Daarbij realiseren we een uitnodigende en gezonde buitenruimte en voegen we royaal groen toe. En we zorgen we dat de stad leefbaar en bereikbaar blijft, waarin de verschillende vervoerswijzen duurzaam, slim en innovatief zijn. Het bouwen van betaalbare woningen wordt steeds lastiger. Daarom helpen we om businesscases sluitend te krijgen, onderzoeken we subsidiemogelijkheden en dragen we bij aan de onrendabele top van betaalbare woningen. Ook werken we aan vernieuwende concepten voor versnelling van de woningbouw, zoals bijvoorbeeld Host City. En Apeldoorn BSK is door het Rijk gehonoreerd als grootschalige woningbouwlocatie.

Ook het kunnen aanbieden van voldoende werklocaties is een uitdaging binnen stadmaken. We intensiveren op bestaande terreinen en voegen nieuwe toe. Voor zowel wonen als werken geldt dat we hiervoor ook regionaal samenwerken in de Stedendriehoek. Samen met Rijk, regio en beide provincies verkennen we een mogelijke schaa sprong in de regio.

- **Vitale dorpen en buitengebied:** vitale en levendige dorpen zijn van belang. We streven zoveel mogelijk naar het behoud van voorzieningen en voegen woningen toe die passen bij de dorpse behoefte en de karakteristiek van het dorp. Ieder dorp verdient een openbare ruimte die daarbij hoort en door landschapsontwikkeling voegen we ook aan het buitengebied kwaliteit toe. We ondersteunen de transitie naar een toekomstbestendige landbouw en werken daar samen met partners aan, zoals bijvoorbeeld in GEUS-verband, waarin we inmiddels van het opstellen van een gezamenlijke gebiedsvisie naar uitvoering gaan

- Fysiek fundament uitbouwen: ons natuurlijke systeem van water en groen vormt een basis voor ontwikkeling. Daarop borduren we voort en daarin investeren we de komende jaren ook zelf, zoals in de groenblauwe hoofdstructuur van Apeldoorn. We streven naar royaal en veerkrachtig groen. Ons fundament moet duurzamer en meer klimaat robuust worden gemaakt, bijvoorbeeld om hittestress tegen te gaan en om beter bestand te zijn tegen extreme weersituaties. Een deel van onze openbare ruimte loopt tegen het eind van hun levensduur. De omvangrijke naoorlogse groei van Apeldoorn leidt 60 tot 80 jaar later tot een grote vervangingsopgave. Via het SAMP en stedelijk programmeren geven we hieraan uitvoering.
- Sociaal fundament versterken: iedereen moet zich thuis kunnen voelen in Apeldoorn. We maken woon- en werkmilieus die iets toevoegen aan de stad, met daarbij de benodigde voorzieningen. Voor elke levensfase heeft Apeldoorn iets te bieden. Bijvoorbeeld voor ouderen. En we ontwikkelen openbare ruimte die kansen biedt voor ontmoeting en die aanzetten tot spelen en bewegen en zo bijdraagt aan de gezondheid en het welzijn van onze inwoners. Ook bij het verduurzamen van de woningvoorraad en de energietransitie die we doormaken, is het bereikbaar houden voor alle inwoners hiervan een belangrijke opgave.

Doelen & prestaties

Hoofddoelstelling

1. We werken aan een leefbare stad en omgeving, waarin de verschillende ruimtelijke functies zoals wonen, werken, recreëren, voorzieningen en mobiliteit evenwichtig en in samenhang op elkaar zijn afgestemd en worden ontwikkeld.

Apeldoorn groeit door naar minimaal 180 duizend inwoners in 2040. Dit vraagt een schaa sprong in de duurzame doorontwikkeling van stad, dorpen en buitengebied. Zodat iedereen hier goed kan wonen, er voldoende werk is, de voorzieningen op orde zijn, de stad bereikbaar is en er volop mogelijkheden voor recreatie zijn.

Doelstelling

1.1 Stadmaken op de Veluwe

Stadmaken op de Veluwe is meer dan enkel woningen toevoegen in Apeldoorn. Onze ambitie is dat Apeldoorn nog meer een levendig stadsmilieu wordt. Een stadsmilieu waar - naast wonen - ook ruimte is voor commerciële, culturele en maatschappelijke publieksfuncties. Denk aan werkfuncties, horeca, onderwijs, welzijn en cultuur. Stadmaken op de Veluwe is waar we vanuit stedelijk programmeren sturen op leefbaarheid en kwaliteit.

Prestaties

1.1.1 Omgevingsplannen conform planning WBI-subsidies

Voor het programma Stadmaken op de Veluwe zijn diverse WBI-subsidies toegekend. Hieraan is een planning gekoppeld waarbij binnen 10 jaar gestart moet zijn met de bouw van de laatste woningen. Daarom het omgevingsplan tijdig worden gewijzigd. In 2026 willen we de volgende omgevingsplannen laten vaststellen door de raad: de Vlijtsepark Torens, Fuite en Zwitsal.

1.1.2 Mobiliteitshubs Kanaalzone en Spoorzone

Vanuit de subdoelstelling 'Bereikbare- en leefbare stad en Omgeving' wordt gewerkt aan de ontwikkeling van mobiliteit-hubs (parkeervoorziening met deelmobiliteit) in de Kanaalzone en de Spoorzone. Dit betreft voor de Kanaalzone de ontwikkeling en realisatie van de Grift-garage bij het nieuwe zwembad en voor de Spoorzone de ontwikkeling en realisatie van een parkeergarage op de locatie Netten/Talens. In 2026 willen we de Grift-garage gaan aanbesteden.

1.1.3 Mobiliteitsaanpassingen

Vanuit de subdoelstelling 'Bereikbare- en leefbare stad en Omgeving' wordt gewerkt aan verkeerskundige aanpassingen in het wegennet. Gebieden zoals de binnenstad worden verkeerssluw gemaakt om onder meer vergroeningsopgaven te kunnen realiseren. Doorgaand verkeer door het centrum wordt beperkt.

1.1.4 Omgevingsplan Binnenstad

Betreft het in 2024 en 2025 voorbereiden van het nieuwe Omgevingsplan voor de Binnenstad en het in 2026 in procedure brengen van het nieuwe Omgevingsplan voor de Binnenstad.

1.1.5 Verblijfskwaliteit pleinen binnenstad

Deze prestatie betreft het uitvoeren van onderzoeken naar de wijze waarop de verblijfskwaliteit van de pleinen in de binnenstad kan worden verbeterd. Het doel hiervan is om langer verblijf dan nu, op de pleinen te stimuleren. Uit de onderzoeken die per plein worden uitgevoerd worden verbetervoorstellen gedaan. Na besluiten op verbetervoorstellen wordt uitvoering gegeven aan de verbetering(en).

1.1.6 Ontwikkelkader station Apeldoorn

Gemeente, Provincie Gelderland, NS en ProRail werken samen aan een stedelijke ontwikkeling rondom het station Apeldoorn. Hierin wordt het station als belangrijke knoop binnen de stad opgenomen. Hierbij hoort ook een goede invulling van de openbare ruimte en het verminderen van de barrièrewerking van het spoor. In 2026 wordt een programma van eisen en een ruimtelijke visie opgeleverd.

1.1.7 Campusontwikkeling Veldhuis

Deze prestatie betreft voorbereidend werk voor ruimtelijke procedures om te komen tot realisatie van projecten waaronder ook onderwijshuisvesting zoals opgenomen in het Masterplan Veldhuis. Herhuisvesting van het CvD en de algehele campusontwikkeling maken hier een onderdeel van uit waarmee gestart wordt.

1.1.8 Ontwikkelkader Zuidrand, vaste kern woningen en Host City

Het ontwikkelkader voor de nieuwe uitleglocatie ten zuiden van de A1, ook wel De Zuidrand genoemd, (Beekbergsebroek) in 2026 afronden en laten vaststellen door de gemeenteraad.

Daarnaast betreft deze prestatie het gehele ruimtelijke proces voor de realisatie van 300 vaste kern woningen en 200 host-kavels binnen de zuidkavel Beekbergsebroek. Op basis van de geopende grondexploitatie en het vastgestelde stedenbouwkundige raamwerk wordt in 2026 een tender uitgeschreven voor ontwikkeling en realisatie van de 300 vaste kern woningen.

Doelstelling

1.2 Voldoende woningen voor iedereen in elke levensfase, die betaalbaar, beschikbaar, bereikbaar en duurzaam zijn in vitale wijken en dorpen.

Prestaties

1.2.1 Toevoegen woningen, gedifferentieerd naar gebied, type, prijs en segment conform het Volkshuisvestingskader 2023-2030 en de regionale Woondeal.

In de omgevingsvisie en de regionale woondeal is opgenomen hoeveel woningen Apeldoorn de komende jaren toevoegt. De toevoeging van woningen wordt bijgehouden. Minimaal 1x per jaar wordt gerapporteerd. We werken met een nieuw systeem om de woningbouw te monitoren.

1.2.2 We werken het woningmarktinstrumentarium van de gemeente Apeldoorn verder uit en voeren dat in.

In 2026 voert de gemeente de nieuwe urgentieregeling in, afgestemd met alle gemeenten in de regio Stedendriehoek.

1.2.3 Doorstroom van senioren op de woningmarkt stimuleren

Via onder andere doorgaan van een verhuiscoach, inzetten op vernieuwing door ook in te zetten op ondersteuning van bewoners van koopwoningen. De doorstroomcoach is niet gericht op het behalen van veel aantallen verhuizingen, maar op het zorgen voor een goede match tussen mens en woning. Hier ligt een sterke link met Maatschappelijke ontwikkeling en met de campagne 'Praat vandaag over morgen'.

1.2.4 We nemen verantwoordelijkheid om arbeidsmigranten op een goede manier op te vangen in onze lokale gemeenschap

In 2026 stellen we een verhuurverordening voor huisvesting van arbeidsmigranten en een beleidskader huisvesting arbeidsmigranten op.

1.2.5 beleidskader voor CPO ontwikkelen

Mensen willen samen betaalbare huizen bouwen via Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). CPO's kunnen een belangrijke rol spelen in het versterken van sociale netwerken en het tegengaan van sociaal isolement. Het stimuleren van CPO's is één van de manieren waarop we de gevolgen van de vergrijzing willen opvangen.

1.2.6 Nieuwe wetten en regelgeving

De wet Versterken Regie op de Volkshuisvesting gaat naar alle waarschijnlijkheid in 2026 in. Met een overgangstermijn van 2 jaar is de gemeente verplicht om een urgentieregeling in te stellen, die regionaal is afgestemd. Ook wordt het volkshuisvestingsprogramma verplicht.

1.2.7 We werken in gezamenlijkheid met de gemeenten in de regio Stedendriehoek de mogelijkheden voor verstedelijking uit, zoals benoemd in de Nota Ruimte.

De regio Stedendriehoek is benoemd als regio waarin grootschalige verstedelijking kan plaatsvinden. In 2025 vindt het gesprek plaats over deze verstedelijking. Die mondt uit in een keuze voor een ontwikkelstrategie. Begin 2026 is naar verwachting een eerste versie van het ontwikkelperspectief gereed. Besluitvorming is eind 2026 voorzien.

Doelstelling

1.3 Bereikbare, leefbare stad en omgeving waarin de verschillende vervoerswijzen verkeersveilig, duurzaam, innovatief en slim zijn.

We dragen met onze werkzaamheden op het gebied van mobiliteit bij aan Gezondheid en Leefomgeving, als onderdeel van de Brede Welvaart uit het Coalitieakkoord 2022-2026.

De kwaliteit van de openbare ruimte en de verdere doorontwikkeling bij het 'stad maken' wordt voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezige verkeersstructuren. Te voet, met de fiets, het openbaar vervoer en de auto moet iedereen zich veilig, (waar nodig) snel en betaalbaar kunnen verplaatsen. Er wordt flink geïnvesteerd op dit vlak, waarbij tevens zoveel mogelijk kansen worden benut om bij te dragen aan het realiseren van de overige beleidsdoelstellingen, zoals het versterken van de groenstructuren. Om de gevolgen voor de ruimte en het leefmilieu zo klein mogelijk te houden en de stad bereikbaar te houden, zetten we in op slimme, duurzame en innovatieve mobiliteitsoplossingen. De vastgestelde Verkeersvisie 2016-2030, de Omgevingsvisie en de Mobiliteitsvisie voor de binnenstad zijn het onderliggende kader.

Prestaties

1.3.01 We faciliteren en stimuleren deelmobiliteit, hubs, vraagafhankelijk vervoer en andere stedelijke mobiliteitsoplossingen

Er worden overstappunten voor verschillende vormen van (deel)vervoer (mobiliteitshubs) gerealiseerd in de stedelijke ontwikkelingen en in de bestaande stad, waaronder een stedelijke hub bij het station maar ook meer kleinschalige in nieuwe gebiedsontwikkelingen, in de stadsrand en in bestaande wijken. Deelfietsen en deelscooters worden door verschillende aanbieders uitgerold. De gemeente stelt in de APV randvoorwaarden aan de uitrol van deze nieuwe vormen van vervoer. We zorgen ervoor dat onze mobiliteitsdata gedeeld kan worden, inclusief de borging in onze werkprocessen.

1.3.02 We verbeteren de doorstroming op de Ring en de verbindingen met de snelwegen

De verdubbeling van de Laan van Zevenhuizen tussen Saloméstraat en Deventerstraat wordt voorbereid en uitgevoerd, evenals de capaciteitsvergroting van Kanaal Noord tussen Anklaarseweg en Laan van Zevenhuizen. Ook verkennen we de verkeersstructuur in Apeldoorn Noordwest.

1.3.03 We verminderen het doorgaand verkeer in Zevenhuizen Zuidbroek

Nadat de verkeersmaatregelen Zuidbroek jaren on hold zijn gezet vanwege stikstofdepositie, is er naar aanleiding van de verworven stikstofrechten (Raadsvergadering 13 maart 2025) inmiddels zicht op de uitvoering van de maatregelen. De beoogde maatregelen worden in bredere context met de verdubbeling van de Laan van Zevenhuizen en de Noordradiaal en in samenhang met de verstedelijkingsopgave geanalyseerd. De bijbehorende kosten worden in kaart gebracht.

1.3.04 We werken samen met andere overheden en belangengroepen aan de verbetering van de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de corridor Eerbeek-Loenen

We werken samen met de provincie en de gemeente Brummen aan de Koersnota Wegennet Eerbeek Loenen, onderdeel van het multiproject Eerbeek-Loenen 2030. We bereiden voor en realiseren snelheidsverlagingen op de gemeentelijke wegen Kanaal Zuid en Hoofdweg in Loenen. Met de provincie werken we aan de voorbereiding en uitvoering van de snelheidsverlagingen op de N786 in Loenen en het deel tussen Loenen en A50.

1.3.05 We lobbyen voor landelijke en regionale bereikbaarheid van Apeldoorn (weg en spoor)

Omdat een goede bereikbaarheid een belangrijke randvoorwaarde is voor de ambities in Apeldoorn 2040 en de overige verstedelijkingsopgaven in de Regio Stedendriehoek, lobbyen we samen met regionale partijen voor goede weg- en spoorverbindingen: een verbetering van de bereikbaarheid van Apeldoorn over de weg (A1 en A50) en over het spoor (waaronder trein naar Berlijn, directe spoorverbinding Apeldoorn- Barneveld in combinatie met een station Apeldoorn West, versnelling Apeldoorn-Zutphen-Winterswijk). Ook participeren we samen met de regio in alle trajecten m.b.t. het goederenvervoer over spoor. Hiertoe organiseren we samen met de Regio Stedendriehoek bijeenkomsten, maken we deel uit van landelijke, provinciale en regionale projectgroepen en initiëren we bestuurlijke en ambtelijke overleggen.

1.3.06 Wij realiseren een structurele parkeeroplossing voor Apeldoorn West

Voor de start van het toeristenseizoen in 2026 zijn de maatregelen die nodig zijn om het overloopparkeren van Apenheul structureel op te vangen op de J.C. Wilslaan, gerealiseerd.

1.3.07 We werken aan deerschikking en toegankelijkheid van het parkeren met diverse projecten uit de Parkeervisie en de Visie op Mobiliteit in het Stadspark van Apeldoorn

Gewerkt wordt aan diverse projecten uit de Parkeervisie (2019) en de Visie op Mobiliteit in het Stadspark van Apeldoorn (2021), zoals digitalisering van parkeerproducten en het ontsluiten van real-time parkeerdata, invoering scanauto (voor digitale handhaving), stimuleren gebruik van transferpunten/hubs, extra aanbod fietsenstallingen en innovaties in parkeergarages. Ook onderzoeken we mogelijkheden om in de binnenstad straat-parkeren te verplaatsen naar parkeergarages, waardoor extra groen en verblijfskwaliteit kan worden toegevoegd.

1.3.08 We verbeteren de voorzieningen voor de fiets: verkeersveilige (regionale) fietsroutes en stallingsvoorzieningen

We bereiden de aanleg van het tweede deel van de fietsroute langs de Elsbosweg (A50-Klarenbeek) voor en voeren die uit. Op de Sprengenweg tussen Badhuisweg en Henri Dunantlaan verbeteren we door maatregelen de verkeersveiligheid, speciaal voor fietsers. We realiseren een nieuwe bewaakte fietsenstalling in de Hofstraat ter vervanging van De Serre. Ter ondersteuning van het fietsparkeerverbod in het voetgangersgebied, zetten we extra in op de ordening (fietsparkeervakken), communicatie, handhaving.

1.3.09 We verbeteren de verkeersveiligheid door fysieke maatregelen en door gedragsbeïnvloeding

We verbeteren de verkeersveiligheid door de aanpak van onveilige verkeerssituaties, waar we aansluiting zoeken bij het gemeentelijke onderhoudsprogramma. We zullen uitvoering geven aan de maatregelen die naar voren komen uit het [Actieplan verkeersveiligheid Apeldoorn](#), voor zover passend binnen de beschikbare budgetten. Tevens verbeteren we de verkeersveiligheid door extra inzet op gedragsbeïnvloeding en verkeerseducatie onder andere voor kinderen.

1.3.10 We stimuleren en faciliteren de transitie naar schone mobiliteit door laadinfrastructuur, zero emissie stadslogistiek en tankpunten voor schone brandstoffen

We participeren in de provinciale concessie voor de uitrol en plaatsing van laadinfrastructuur die in de openbare ruimte wordt gerealiseerd. Daarnaast faciliteren we plannen van marktpartijen om op strategische locaties in de stad auto's te kunnen laden, mogelijk zijn deze locaties in combinatie met lokale opwek van energie te ontwikkelen tot 'energy-hubs'. Daarnaast bestaat de wens om samen met marktpartijen te komen tot meer aanbod van duurzame brandstoffen (waaronder bv waterstof), snellaadfaciliteiten en truckersvoorzieningen. Ook hierbij spelen we een faciliterende rol. We werken verder aan de doelstelling om de stadslogistiek Zero-Emissie te krijgen onder andere door vanaf 2030 een Zero-Emissie zone in de binnenstad in te stellen.

1.3.11 We lobbyen samen met andere partijen tegen laagvliegroutes over de Veluwe die voortkomen uit de Luchtvaartherziening

We zetten samen met de provincie Gelderland, omliggende gemeenten en belangenorganisaties in op een zodanige invulling van de luchtruimherziening dat overlast van burgervliegverkeer door laagvliegroutes, van en naar Schiphol Airport en (eventueel) Lelystad Airport wordt voorkomen.

Doelstelling

1.4 De gemeente draagt via haar publiekrechtelijke rol bij aan de ruimtelijke ontwikkeling van Apeldoorn

Prestaties

1.4.1 Wij behandelen vergunningaanvragen en beoordelen ruimtelijke initiatieven en plannen binnen de kaders van de Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging.

Wij beoordelen vergunningaanvragen en de ruimtelijke initiatieven en plannen zodanig dat het proces en de termijnen helder zijn voor de initiatiefnemer. Initiatieven en plannen worden binnen de afgesproken termijn behandeld. Beoordeling van initiatieven en plannen en ook toezicht en handhaving vinden in overeenstemming met de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging plaats.

De invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging zal in 2026 en daarna nog de nodige extra inzet van de organisatie vergen, onder andere voor het opstellen van het Omgevingsplan.

Hoofddoelstelling

. We respecteren, beheren en ontwikkelen ons natuurlijk kapitaal, zoals water, bodem, klimaat en natuur op een duurzame manier en we maken de overstap naar het gebruik van hernieuwbare energie.

De verdere ontwikkeling van Apeldoorn mag niet ten koste gaan van onze schaarse natuurlijke hulpbronnen, want die zijn eindig. Natuur, bodem, water, daar zijn we zuinig op en zorgen we goed voor. Ons natuurlijk kapitaal onderhouden we goed en ontwikkelen we duurzaam verder waar nodig.

Doelstelling

2.1 Energieneutraal en aardgasvrij voor 2050

In 2050 willen we dat Apeldoorn energieneutraal en aardgasvrij is, met een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar energiesysteem. Iedereen kan daar aan meedoen. Daarom omarmen en faciliteren we eigen initiatief van inwoners, ondernemers en instellingen. We werken samen met partners in en buiten de gemeente, met ondernemers, onderwijs en (collectieven van) inwoners om de energietransitie te versnellen. We hebben daarnaast specifiek oog voor de kwetsbare groepen in de samenleving.

Als tussenstap in het realiseren van deze ambitie willen we dat Apeldoorn voor 33% energieneutraal is in 2030. Dat betekent dat in 2030 de hoeveelheid duurzame energie-opwek binnen de gemeente Apeldoorn evenveel is als

33% van het totale energiegebruik binnen Apeldoorn. Dit alles met als doel om de CO₂ uitstoot en daarmee de opwarming van de aarde te beperken. In 2014 was Apeldoorn voor 4% energieneutraal. In 2030 zou dit een reductie van 54% CO₂ ten opzichte van 2014 betekenen. Dat wil zeggen dat Apeldoorn van 1.148 kT CO₂ uitstoot in 2014 naar 527 kT uitstoot gaat in 2030.

Voor een totaaloverzicht van projecten en activiteiten wordt verwezen naar het Actieplan 2026. Daar is ook de samenhang te zien met de overige ontwikkelprogramma's, zoals Zuidrand en BSK. In de jaarlijkse energiemonitor wordt de voortgang in beeld gebracht.

Prestaties

2.1.1 In 2030 is 30% besparing t.o.v. 2014 in energiegebruik gerealiseerd.

Dit betekent dat Apeldoorn van 16.000 TJ energiegebruik in 2014 gaat naar 11.200 TJ in 2030. Daarnaast zijn alle nieuwe ontwikkelingen minimaal energieneutraal.

Het is belangrijk dat inwoners, bedrijven en instellingen actief nadenken over hun bijdrage aan de energietransitie. En vervolgens tot actie overgaan, door besparingsmaatregelen te nemen en zelf opwek te realiseren. We ondersteunen vanuit het Energiepunt en door samen met energiecoöperaties naar onze inwoners toe te gaan. Daarnaast stellen we subsidies, leningen en (financiële) instrumenten beschikbaar en halen we subsidies binnen. Dit is belangrijk zodat Apeldoorn verduurzaamt en de Wijken van de Toekomst transitieklaar zijn. In het actieplan 2026 worden de verschillende concrete activiteiten verder beschreven.

2.1.2 Inwoners in een financieel kwetsbare situatie worden extra ondersteund om energiemaatregelen te nemen en worden ontzorgd bij het verduurzamen van de eigen woning.

Inwoners in een financieel kwetsbare situatie met een koopwoning worden extra ontzorgd bij het isoleren van hun woning. Zij ontvangen een hoger subsidiebedrag, waardoor ook zij mee kunnen doen in het verduurzamingsproces. Er is een intensieve samenwerking met energiecoöperatie deA (deA) in het bereiken van de doelgroepen.

Aan inwoners in een huurwoning wordt hulp op maat geboden. Hierbij wordt samengewerkt met het sociaal domein (zoals via de Aanpakkers), deA en andere externe stakeholders.

2.1.3 In 2030 is in totaal 3.600 TJ opgewekt.

Opwek van duurzame energie doen we via opwek van zon in de gebouwde omgeving en zonneparken. We realiseren zonneparken in de gebieden Beemte-Broekland en Wenum Wiesel. In de Zuidrand stellen we een energiemix op waar duurzame zonopwek via zonneparken en windenergie onderdeel van uitmaakt. Ook wordt in het kader van programma Energie op Rijksvastgoed (OER) met Rijkswaterstaat verkend of gronden langs de A1 en A50 ingezet kunnen worden voor grootschalige zonopwek. Daarnaast wordt ingezet op lobby voor windenergie en opwek via overige bronnen, zoals warmte- en koude uit de buitenlucht met klein- en grootschalige warmtepompen, (ondiepe) geothermie, riothermie, biogas, zonthermie en aquathermie. We blijven inzetten op het realiseren en/of stimuleren van meer agri-pv op landbouwgrond, realisatie van erfmolens, het versneld inzetten op de realisatie van windturbines en het anticiperen op de ontwikkelingen van elektriciteitsopslag bij energie-opwekprojecten om het knelpunt 'niet aansluitbaar' op het elektriciteitsnet deels te verhelpen. In het actieplan 2026 worden de verschillende concrete activiteiten verder beschreven.

2.1.4 We werken aan het energiesysteem van de toekomst op basis van onder andere een hernieuwd warmteprogramma.

Het energiesysteem van de toekomst bestaat uit meer dan duurzame opwek van elektriciteit. Voor een betrouwbaar energiesysteem is een energiemix nodig, waar opwek, opslag en distributie onderdeel van uitmaken. Op basis van het in 2025 opgeleverde Regionaal Programma Energievoorziening (opvolger van RES 1.0) worden in 2026 een lokale energievisie en het Warmteprogramma opgeleverd. Het Warmteprogramma is een actualisatie van de Transitievisie Warmte met een vooruitblik op de komende vijf jaren.

2.1.5 We werken samen met partners aan vernieuwingen in infrastructuur voor warmte en elektriciteit om energiezekerheid te waarborgen.

Hierin hebben wij een faciliterende rol. Dit doen we door een besluit te nemen over de locatie van een nieuw onderstation in het zuiden van Apeldoorn, en voortzetting van de buurtgewijze aanpak i.s.m. Liander bij het realiseren van meer transformatorhuisjes in de bestaande stad en de dorpen. Daarnaast komen we samen met bedrijven tot oplossingen voor netcongestie, zoals het balanceren van energie tussen de bedrijven op het bedrijventerrein. Dit doen we door uitvoering te geven aan gebiedsgerichte aanpakken en door het faciliteren van een smart grid (balanceren, opwek, opslag) op Apeldoorn Noord en Zuid, Ecofactorij en Kieveen.

Afhankelijk van de besluitvorming van warmtenet Kerschoten en de uitkomsten uit het onderzoek naar een geothermie warmtecentrale zal in samenwerking met partners gestart worden met het voorbereiden van de benodigde infrastructuur in 2026.

2.1.6 We hebben een definitief investeringsbesluit genomen en maken de eerste stappen naar een aardgasvrij Kerschoten.

Dit doen we door 70% deelname in de wijk op te halen en het publiek warmtebedrijf op te richten. Daarnaast wordt het warmtenet gefaseerd aangelegd in Kerschoten en wordt als samenwerkingspartner gestart met het realiseren van een warmtecentrale op het terrein van de rioolwaterzuivering van Waterschap Vallei & Veluwe. De particuliere woningeigenaren krijgen een woningadvies en we zorgen voor ondersteuning en doorverwijzing m.b.t. financiële regelingen voor de verschillende doelgroepen waaronder VVE's en particuliere verhuurders en huurders.

2.1.7 We werken toe naar wijkuitvoeringsplannen voor De Maten en Loenen.

Dit doen we door vanuit de warmtevraag- en aanbod strategieën voor duurzame warmte te verkennen en keuzes te maken voor het beste alternatief voor aardgas. Bij het opstellen van de wijkuitvoeringsplannen hanteren we een participatieve aanpak. Gedurende het proces voeren we gesprekken met bewoners en andere belangrijke stakeholders, zoals woningcorporaties, energiecoöperaties, de netbeheerder, scholen, VvE's en andere doelgroepen. Deze gesprekken gaan over de mogelijke eindoplossingen binnen de kaders van de Transitievisie Warmte. Daarnaast gaan we samen met de woningeigenaren de wijk transitieklaarmaken voor de overstap naar de beoogde eindoplossing en ondersteunen we bewonersinitiatieven. De wijkuitvoeringsplannen zijn na vaststelling door het college, het vertrekpunt en het spoorboekje voor de daadwerkelijke overstap naar duurzame warmte van de wijk.

Doelstelling

2.2 Een royale en veerkrachtige groen-blaue omgeving voor mens, dier en natuur

Apeldoorn is de 'groene en royale hoofdstad van de Veluwe'. We worden gekend en geroemd als een aantrekkelijke groene gemeente en willen dat koesteren, versterken en ontwikkelen. We zetten in op een robuuste groenblauwe hoofdstructuur als ruggengraat. Door de aanleg van meer en robuuster groen en water, door de openbare ruimte klimaatadaptief in te richten en natuurinclusief te ontwikkelen, beperken we de kwetsbaarheid voor klimaatverandering. We willen de hoeveelheid soorten planten en dieren in stand houden en vergroten, bij alle ingrepen die we (moeten) doen in onze openbare ruimte. Niet alleen voor nu, maar ook voor de toekomst. Groen heeft een positief effect op de gezondheid van mens en dier en draagt bij aan een uitnodigende en aantrekkelijke leefomgeving.

De Omgevingsvisie, het Groenplan, de Ecogids, de Bomennota, het Water- en rioleringsplan en het coalitieakkoord vormen hiervoor het onderliggende kader. Met de (uitvoerings)Agenda Klimaatadaptatie en Natuur geven we vanaf 2024 invulling aan de uitvoering via zes hoofdpogingen. Deze opgaven vullen we in met onze prestaties. Daarnaast nemen we deze opgaven ook mee in nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, grote onderhoudsprojecten en het beheer via onze adviesrol in projecten.

De effectiviteit van de prestaties vertaalt zich indirect door naar de waardering van bewoners. Dit waarderingscijfer wordt bepaald aan de hand van tweejaarlijks onderzoek onder bewoners.

Prestaties

2.2.1 Aanpakken hittestress

Door het vergroenen van de openbare ruimte dragen we bij aan het tegengaan van hittestress. Dit doen we door het toevoegen van koelteplekken of -routes en het toevoegen van groen onder andere meer groen (15%) bij groot onderhoud van straten en pleinen. Ook voegen we (grote) bomen toe op plekken waar daarvoor voldoende ruimte is. Via onze stimuleringsregelingen kunnen bewoners ook zelf in actie komen en bijdragen aan de vergroening van hun directe omgeving.

Prestaties

We werken in 2026 aan de voorbereiding en realisatie van twee vergroeningprojecten (grote koelteplekken) in de Binnenstad. In aanvulling hierop zetten we in op realisatie van kleinere koelteplekken verspreid in de wijken. We gaan door met de subsidieregeling voor groene daken en Groeninitiatievenregeling en de actie tegenwippen. We verwachten 20 groeninitiatieven te realiseren, 20 subsidieaanvragen voor groene daken te behandelen en 300 aanvragen voor tegelwippen/tegeltaxi te honoreren (indicatie op basis van voorgaande jaren). Daarnaast willen we 25 bomen toevoegen op versteende locaties, extra bomen planten en actief (klein) groen toevoegen op kansrijke locaties. We onderzoeken de kansen voor vergroening van de winkelcentra in Apeldoorn-zuid en werken aan realisatie ervan. We implementeren het nieuwe bomenbeleid (oa Bomenplanner).

2.2.2 Herstellen natuurlijk watersysteem

In nauwe samenwerking met provincie en waterschap wordt er een basis gelegd voor het herstel van het natuurlijk watersysteem door een duurzamer peilbeheer en door meer water vast te houden. Zo herstellen we de 'sponswerking' van de stad en het landelijke gebied. De plekken met wateroverlast blijven we proactief oppakken.

De drinkwatervoorziening in Apeldoorn willen we ook voor de toekomst (met meer inwoners en een warmer klimaat) veilig stellen. Om verdroging tegen te gaan willen we de winning uit grondwater ook duurzamer inrichten en kijken naar andere bronnen voor drinkwater.

Prestaties

Na twee succesvolle pilots gaan we voor onze vijvers onderzoeken waar we nog meer waterpeilen op kunnen zetten en hoe we dit kunnen combineren met natuurvriendelijke oevers. Uitkomsten uit een stresstest waterkwaliteit en de ecoscan van het waterschap helpen om per vijver te benoemen welke kwaliteit haalbaar is per vijverdeel. Jaarlijks koppelen we 6 ha verhard oppervlak af. In 2026 oa de Kalverstraat en in een groot deel van de wegen Beekbergen (Hagenweg, Wolterbeeklaan, Koningspage en Tullekensmolenweg) en de We bereiden een aantal nieuwe projecten voor. We zetten onze subsidieregeling afkoppelen voort.

Bij de uitleggebieden aan de Zuidrand is het herstel van het aanwezige natuurlijk systeem uitgangspunt. Dat doen we door bodem water sturend te ontwerpen.

We doen mee aan een pilot om inwoners bewuster met drinkwater om te laten gaan en een pilot om bij nieuwbouw waterbesparende technieken te implementeren. Met de provincie, het waterschap en Vitens verkennen we de mogelijkheden van een extra drinkwaterwinning ten noorden van Apeldoorn.

2.2.3 Doorontwikkelen groen blauw casco

Sinds 2002 werken we aan de realisatie van de Groene Mal. Vanuit de Omgevingsvisie en het coalitieakkoord ontwikkelen we de Groene Mal door naar een Groen Blauwe Hoofdstructuur (GBHS). In de GBHS worden groen en natuur ontwikkeld, natuurgebieden verbonden, water vastgehouden en recreatieve verbindingen gerealiseerd. Naar verwachting wordt eind 2025 de nieuwe GBHS aan de raad voorgelegd ter besluitvorming.

Prestaties

We versterken groene verbindingen in de stad, passen de inrichting van 10 ha aan en verkennen de kansen voor het slechten van 3 barrières voor wandelaars en fietsers in de structuur. De focus ligt bij de ring (Mheenpark en Zuiderpark) en de bereikbaarheid van landgoed Woudhuis. We herstellen de Ugchelse beken, het zuidelijke deel van de Kayersbeek en Zwaanspreng. En we werken aan de voorbereiding van de verbinding Grift-Driehuizerspreng-Orderbeek.

We zijn begonnen met de realisatie van de GBHS in het buitengebied en zetten in op de ontwikkeling en inrichting van natte natuur, bos en waterberging. Dit doen we (deels) door verwerving van gronden. Gezien de randvoorwaarden van grondpositie, afstemming met bewoners, bedrijven en andere partijen in gebiedsprocessen en de noodzakelijke capaciteit gaat dit om langjarige processen. We willen de kansen die zich voordoen benutten. In het Wenumse- en Pategaai-beekdal gaat het om 15 ha. Langs de Grift, Groote Wetering bij Landgoed Woudhuis en bij Klarenbeek gaat het om ca 10 ha. Binnen ontwikkelgebieden als de Zuidrand, Beekbergsepoort/woud, Groote Leigraaf, Groote Wetering en Beemte Broekland zijn we faciliterend aan de gebiedsvisies. We dragen voor maximaal 20 ha bij aan de actieve ontwikkeling waar kansen aanwezig zijn en in samenhang met het gebiedsproces. In Uddel is sprake van een grote opgave en doen zich veel kansen voor vanuit het gebiedsproces en de verbonden partijen en initiatiefnemers. Daar voorzien we in een totale bijdrage van ca 20 ha voor de aanleg van de GBHS.

Na vaststelling van de GBHS actualiseren we de Groenstructuurkaart.

2.2.4 Natuurinclusief ontwikkelen

Medio 2024 is de methodiek voor natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen (NIKA-methodiek) en subsidieregeling vastgesteld.

Prestaties

Vanaf het najaar 2024 is de NIKA-methodiek geïmplementeerd. We beoordelen NIKA-subsidieaanvragen en toetsen ruimtelijke ontwikkelingen of die ook daadwerkelijk aan de NIKA-regels voldoen.

2.2.5 Aanleggen Stadspark van Apeldoorn

Apeldoorn verfraait haar centrumgebieden - binnenstad, spoorzone en kanaalzone - door te verdichten en te vergroenen. We zoeken een nieuw soort Apeldoornse stedelijkheid. De centrumgebieden kennen straks een mix van stedelijke functies, waarbij we ook nieuwe groenstructuren aanleggen. Er komt meer hoogbouw. Er wonen meer mensen, die voor extra levendigheid in het centrum zorgen. Al deze veranderingen - minder winkeloppervlak en meer verblijf- en werk/woonfuncties - gaan samen met een radicale vergroeningsstrategie. De ambitie is dat onze binnenstad hét Stadspark van Apeldoorn wordt.

Prestaties

We adviseren en dragen financieel bij aan het vergroenen van een aantal prioritaire straten. In 2025/26 gaat het om het Griftpark en de Grote Markthof. Daarnaast wordt bijgedragen aan het vergroenen van de Paslaan en de Wilhelmina Druckerstraat.

2.2.6 Behoud en versterken biodiversiteit

Apeldoorn heeft een grote rijkdom aan plant- en diersoorten; die biodiversiteit koesteren we, houden we in stand en versterken we. Om de hoeveelheid soorten te behouden en vergroten moeten we de

variatie in verschillende leefgebieden behouden en leefgebieden robuuster maken. Een gezonde bodem en variatie in groenstructuren met vooral inheemse soorten is hierbij van groot belang. We geven invulling aan de 10% groen-blauwe dooradering van het landelijk gebied, deels samenvallend met het groen-blauw casco, deels door eigenaren te faciliteren.

Prestaties

We ontwikkelen een monitoringsplan biodiversiteit om de effecten van het beleid en de doelstellingen uit de Omgevingsvisie te kunnen monitoren. Het uitgangspunt is een 0-meting op basis van reeds beschikbare gegevens om hiermee de toe- of afname te kunnen volgen. Een 5-jaarlijkse monitoring zal de effecten op termijn inzichtelijk maken.

Op basis van een projectenlijst plannen we projecten in die de biodiversiteit versterken zoals vergroenen van winkelcentra en bedrijventerreinen, omvormen van weilanden naar biodivers groen en terugdringen van verharding. Ook faciliteren we particulieren bij aanleg van geveltuinen en “adopter” van openbaar groen. Met onze tuinrangers helpen we inwoners om de tuin te vergroenen en biodiverser te maken.

Verder bouwen we aan onze biodiversiteit door de realisatie van ecospots, implementatie ecologisch beheer van openbaar groen, landschapsversterking, het lespakket biodiversiteit en meer groen (zie overige prestaties). We pakken het onderhoud van poelen en faunapassages aan. We gaan door met het vergroten van het areaal openbaar groen dat biodivers beheerd wordt (bv bloemrijke bermen).

In de grotere Apeldoornse projecten hebben we een adviserende rol om via inrichting en ontwerp bij te dragen aan de biodiversiteit.

We voeren het soortmanagementplan voor gebouwbewonende soorten uit bij bouw- of renovatie aanvragen.

2.2.7 Verbeteren Dierenwelzijn

Dieren maken een essentieel onderdeel uit van de Apeldoornse samenleving en verdienen de zorg die daarbij hoort. Bovenop de wettelijke zorgplicht en opvang van zwerfdieren wil Apeldoorn het dierenwelzijn verbeteren. De wettelijke taak voor de opvang voor zwerfdieren heeft de gemeente belegd bij Dierenasiel Kuipershoek, dat rechtstreeks valt onder de Dierenbescherming. Dit is geregeld in een contract. De nota Dierenwelzijn is in 2024 geactualiseerd.

Prestaties

We voeren de Nota Dierenwelzijn uit. We werken daarbij samen met partners als Politie en Dierenbescherming aan dierenwelzijn. Intern werken we in nauw overleg met Maatschappelijke Ontwikkeling, Veiligheid en Juridische Zaken. We werken aan het vergroten van bewustzijn en zorg voor dierenwelzijn door voorlichting en communicatie in samenwerking met onder andere de Dierenbescherming. We kijken daarbij ook naar de invloed van klimaat op dierenwelzijn.

In 2026 richten we ons op:

- Opzetten Dier Team Apeldoorn
- Herzien DVO met Dierenasiel Kuipershoek
- Preventieplan plaagdieren
- Inzet op preventie en voorlichting ter voorkoming van bijtincidenten
- Nieuwe DVO met Accres over educatie door de kinderboerderijen

Doelstelling

2.3 Het opnieuw gebruiken van grondstoffen en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving

I. Het opnieuw gebruiken van grondstoffen

Apeldoorn heeft in het beleidsplan “Recycleservice 2025” het beleid voor huishoudelijk afval vastgelegd. Doelen zijn: we willen minder afval maken, we willen ons afval beter scheiden met als doel hoogwaardige recycling en we willen een schone leefomgeving. Het beleidsplan “Recycleservice 2025” is in 2025 geëvalueerd en de uitgangspunten zijn gelijk gebleven met een extra focus op afval preventie. Voor de evaluatie zijn het Apeldoornse bewonerspanel en onze directe samenwerkingspartners geconsulteerd. Ook zijn de vernieuwde nationale afspraken voor ingezameld PMD meegenomen.

Het overkoepelende doel is het komen tot een circulaire economie. Er zijn meerdere oplossingen om dat doel te bereiken. Sommige oplossingen dragen meer bij aan de circulaire economie dan andere. Om dat verschil weer te geven worden de oplossingen vaak als een ladder weergegeven, de zogenaamde R-ladder.

De belangrijkste treden van boven naar beneden:

- Reduce
- Reuse
- Recycle

Bij reduce gaat het er om, dat er minder spullen gekocht worden, die men eigenlijk niet nodig heeft of zo sporadisch nodig heeft, dat bijvoorbeeld delen met de burens een duurzamere oplossing zou zijn.

Bij reuse gaat het om een afgedankt product (bijvoorbeeld een jas), dat in goede staat verkeert en door iemand anders ook als jas kan worden gedragen. Er zijn ook afgedankte producten die eerst gerepareerd, opgeknapt of gereviseerd moeten worden. Hierdoor wordt de levensduur verlengd en kan het product langer gebruikt worden.

Bij recycle gaat het om het verwerken van ingezameld materiaal tot grondstoffen, die weer voor een nieuw product gebruikt kunnen worden (bijvoorbeeld ingezameld PMD wordt een bloempot). Bij recycling nemen de oorspronkelijke materiaal-eigenschappen soms af.

Het gebruik van grondstoffen, energie (o.a. voor transport) en water neemt toe, als men lager op de ladder komt.

- Als er geen spullen gemaakt worden, worden er geen grondstoffen, energie en water gebruikt.
- Als de spullen een langere levensduur krijgen, hoeven er minder nieuwe complete producten te worden gemaakt.
- Als de spullen gerecycled worden, is er water, energie en soms nieuw materiaal nodig (het nieuwe product bestaat meestal niet voor 100% uit gerecyclede grondstoffen). Ook is er transport nodig voor inzameling, recyclage, fabricage (van het nieuwe product) en verkoop.

Sommige treden van de ladder vallen deels buiten het invloedsgebied van de gemeente. De inwoner beslist namelijk zelf of hij wel of niet het allernieuwste model smartphone aanschaft, wel of niet zijn boormachine aan de burens uitleent enz.. Met voorbeeldprojecten en communicatie kan de gemeente de inwoners wel stimuleren om duurzamer met spullen om te gaan (bijvoorbeeld de samenwerking met Zero Waste Apeldoorn, kringloopwinkels en het repaircafé).

De trede recycle ligt duidelijk binnen het invloedgebied en zelfs binnen de verantwoordelijkheid van de gemeente (de gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval). Door de inwoners te stimuleren hun afval goed te scheiden en hun de mogelijkheid te bieden dat te doen, kunnen er veel grondstoffen worden ingezameld die tot soortgelijke of andere producten kunnen worden verwerkt. Het gaat hier niet alleen om de kwantiteit, maar vooral om de kwaliteit van het ingezamelde materiaal. Inzamelen heeft alleen zin, als het materiaal uiteindelijk gerecycled wordt of kan worden. De verwerkers leggen om die reden de lat steeds hoger.

II. Borgen van een gezonde fysieke leefomgeving

Door met de inzet van onze Omgevingsdienst, op adequate wijze uitvoering te geven aan de wettelijke milieutaken, op het gebied van milieuvergunningverlening, -toezicht, -handhaving en rechtsbescherming, voorkomen we vermijdbare milieuschade en borgen zo ook een gezonde en fysieke leefomgeving.

Daarnaast werken we, ondersteund door de specialistische adviezen van onze Omgevingsdienst, aan het verbeteren van de milieukwaliteit (bovenwettelijk), op het gebied van luchtkwaliteit, geluid, bodem en ondergrond, asbest en omgevingsveiligheid.

Op het gebied van luchtkwaliteit richten wij ons in 2026 e.v. op het blijvend verbeteren van de lokale luchtkwaliteit. We voldoen aan de huidige EU-grenswaarden en op veel plekken reeds ook aan de nieuwste EU-grenswaarden voor 2030. Aan de nieuwste WHO advieswaarden wordt vrijwel nergens voldaan, hiervoor zijn ook landelijke inspanningen van het Rijk noodzakelijk. We blijven ons inspannen door bijvoorbeeld het nemen van verkeersmaatregelen in de binnenstad en op het gebied van schoon- en emissieloos bouwen. We rapporteren jaarlijks over de indicatoren stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀ en PM_{2,5}) en roet.

Voor geluid streven we de geluidsbelasting op gevels van woningen te verminderen tot maximaal 63 dB. Hiervoor is een Actieplan Geluid 2024-2028 vastgesteld <https://www.apeldoorn.nl/college-van-b-en-w/ter-inzage/beleidsnota-s/actieplan-geluid-apeldoorn-2024-2028-> waarin deze plandrempel is opgenomen. In het Actieplan worden knelpunten geïdentificeerd en oplossingen voor verbeteringen voorgesteld, in veel gevallen is dat stil asfalt. Hierbij zijn echter geen structurele middelen beschikbaar gesteld. Op de belangrijkste bron, snelwegverkeerlawaaï, heeft de gemeente geen directe invloed.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2024 zijn de meeste structurele taken voor de kwaliteitszorg van de vaste bodem over gedragen van het bevoegde gezag Wet Bodembescherming provincie Gelderland naar de gemeenten. Deze nieuwe rol voor ons bevoegd gezag betekent een forse uitbreiding van het takenpakket bodem. Het merendeel van deze taken vallen onder het wettelijk basistakenpakket van de Omgevingsdiensten en zijn dan ook (in aanvulling op de huidige bodemtaken) bij onze Omgevingsdienst neergelegd. Dit betreffen de beoordelings-, toezichts-, en handhavingstaken.

Asbest in onze leefomgeving vormt een gezondheidsrisico. Om die reden blijven we sanering van de asbestdaken stimuleren. Bij gebrek aan een wettelijk verbod zetten wij daarbij in op vrijwillige sanering om zo toch een versnelling van de sanering van asbestdaken te bewerkstelligen. We streven naar een saneringsdoelstelling van 10% per jaar. Middels het bijhouden van een asbestdakenkaart worden de saneringen bijgehouden en gemonitord. De versnelling van de sanering van asbestdaken doen we door stimuleringsacties en voorlichting voor zowel burgers als bedrijven. We informeren en adviseren bedrijven en bewoners die eigenaar zijn van grond met daarop een pand met een asbesthoudend dak over de maatregelen die nodig zijn om het asbesthoudende dak te verwijderen en over bedrijven die deze maatregelen kunnen uitvoeren. In samenwerking met Circulus zorgen wij ervoor dat de milieustraten het extra aanbod van asbest door particulieren mogelijk maken. Hierbij zetten we dus in op een verantwoorde en veilige manier van saneren.

Prestaties

2.3.1 De totale hoeveelheid afval (totaal van fijn restafval, grof restafval en grondstofstromen) per inwoner is in 2026 lager dan in 2024

De totale hoeveelheid afval (totaal van fijn restafval, grof restafval en grondstofstromen) per inwoner is in 2026 lager dan in 2024

Deze prestatie is een uitwerking van de treden:

- Reduce: het reduceren van de hoeveelheid afval.
- Reuse: het verlengen van de levensduur van producten, waardoor er minder afval ontstaat.

Indicator:

Aantal kilo's fijn restafval per inwoner, aantal kilo's grof restafval per inwoner, aantal kilo's grondstoffen per inwoner per jaar.

In 2024 waren dat in totaal afgerond 404 kg, waarvan:

- 79 kg fijn restafval
- 23,6 kg grof restafval
- 301,2 kg grondstoffen

2.3.2 In 2026 wordt minimaal 55% van het huishoudelijk afval gerecycled

Het percentage van 55% (peiljaar 2025) zijn 1-op-1 ontleend aan de Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen.

Er zijn een aantal factoren die deze prestatie beïnvloeden:

- de hoeveelheid grondstoffen die gescheiden wordt ingezameld (er worden nog steeds grondstoffen in het restafval aangetroffen, die daardoor niet gerecycled kunnen worden).
- de kwaliteit van de grondstoffen die gescheiden worden ingezameld (er worden in de grondstofcontainers nog steeds spullen aangetroffen, die er niet in thuishoren). Daardoor worden er grondstofstromen afgekeurd. Deze komen niet voor recycling in aanmerking.
- de verwerkers stellen steeds hogere eisen aan de kwaliteit van de grondstofstromen. Dit betekent dat er bij gelijkblijvende vervuiling steeds meer grondstofstromen worden afgekeurd en niet voor recycling in aanmerking komen.

Indicator:

Recyclingpercentage per grondstofstroom (papier/karton, PMD, glas, textiel, luiers-en incontinentiemateriaal, e-waste, bio-afval).

2.3.3 We ontwikkelen kennis en kunde op het thema van de circulaire economie, van lokaal tot Europees niveau.

Afvalproblematiek is vaak een signaalfunctie van andere problematiek (en omgekeerd). Om die reden verstevigen we de samenwerking met sociale partners, zoals de woningcorporaties en welzijnsorganisaties.

Met de andere Circulus gemeenten wisselen we kennis en ervaringen uit en trekken waar mogelijk samen in projecten op.

Landelijk zijn we actief in de Koplopersgroep Afvalpreventie (met onder andere een trainingsprogramma op zindelijkheid ter besparing van luiers en voedselverspilling), de Ambtelijke Werkgroep Afval

Voor de periode 2025 – 2028 nemen we deel in twee Europese samenwerkingsprojecten (Clear Cities en E6). Het project E6 richt zich op levensduurverlenging van elektr(on)ische apparaten. Clear Cities richt zich op de uitdagingen rond afval bij verdichtingsopgaven (zoals de binnenstad).

Jong geleerd is oud gedaan. Daarom investeren we in educatie in het primair en voortgezet onderwijs en leggen ook hier de focus op preventie. De lessen zijn interactief: je leert iets met je hoofd en met je handen (circular skills).

2.3.4 Inzet van onze Omgevingsdienst bij het uitvoeren (wettelijke) milieutaken en planadvisering

De Omgevingsdienst voert als verbonden partij de wettelijke milieutaken uit voor Apeldoorn. Daarnaast geeft de Omgevingsdienst milieuvadvisie bij gemeentelijke projecten en ruimtelijke ontwikkelingen en op het gebied van energie en circulariteit. Dit gebeurt op basis van een uitvoeringsprogramma, dat jaarlijks met de Omgevingsdienst wordt afgestemd en waarin meer concrete prestaties worden vastgelegd. De focus hierin is en blijft steeds het voorkomen van vermijdbare milieuschade en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving.

De fusie van de OVIJ met de ODNV tot de Omgevingsdienst Veluwe in 2024 heeft voor een robuuste dienst gezorgd die in staat is de huidige en toekomstige taken goed uit te voeren.

Indicator

- Middels het jaarverslag van de Omgevingsdienst wordt gerapporteerd over de behaalde resultaten. Het jaarverslag wordt ieder jaar gelijktijdig met de ontwerpbegroting van de Omgevingsdienst aan de Raad aangeboden.
- In het jaarverslag zijn naast aantallen producten een aantal Kritische Prestatie-Indicatoren opgenomen. Tevens wordt in het jaarverslag gerapporteerd over de kwaliteitscriteria welke zijn bedoeld om de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de VTH-taken) te professionaliseren en de kwaliteit in de organisatie te borgen.

Doelstelling

2.4 Realiseren en beheren van een openbare ruimte die veilig, toegankelijk, klimaatbestendig, toekomstbestendig, uitnodigend en gezond is

De openbare ruimte is de plek waar alles letterlijk en figuurlijk samen komt; het is de plek waar mensen elkaar ontmoeten, naar hun werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. Het is ook de plek waar ambities rondom bijvoorbeeld klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit kunnen worden gerealiseerd. De openbare ruimte vervult daarmee een belangrijke rol in onze Brede Welvaart.

Prestaties

2.4.01 We houden de basis op orde; Dit betekent dat de kwaliteit van de wegen, paden en pleinen volgens bewonerspanel gewaardeerd op 7.0 of hoger

Via onze eigendommen (assets) in de openbare ruimte sturen we op de leefkwaliteit voor mens en dier. Die assets moeten allereerst functioneel en veilig zijn. In totaliteit beheren we de volgende assets, met een totale waarde van 2 miljard euro. We gaan hier nader op in, bij de paragraaf kapitaalgoederen.

Overzicht assets

Groen	1.006 hectare groen
	658 hectare bossen
	66.000 bomen (exclusief bos)
Wegen	1.063 hectare wegen
	135 hectare hoofdwegen
	610 hectare woonstraten
	238 hectare ontsluitingswegen en buiten bebouwde kom
	80 hectare fietspaden
Kunstwerken	
	36 grote bruggen en tunnels
	261 houten bruggen
	10 tunnels
	116 overige kunstwerken
Riolering	
	1.041 km vrij verval
	294 km persleiding
	51.000 kolken
	17 grotere gemalen
	854 pompunits
	8 fonteinen
Openbare verlichting	
	31.360 masten
	33.000 armaturen
Technische infra	
	75 verkeersregelinstallaties
	7 dynamische afsluitpalen
	30 camera's
Spelen en meubilair	
	200 grotere speelvoorzieningen
	2.160 speelobjecten
	33.000 stuks straatmeubilair
	30.000 borden
Gebouwen en gebieden	
	5 begraafplaatsen
	5 parkeergarages
	6 rijwielstallingen

2.4.02 We voorkomen onderhoudsachterstanden; Minimaal 80% van de openbare ruimte heeft een redelijke (technische) kwaliteit of beter

Veel assets lopen tegen het eind van hun levensduur. Momenteel (2023) ligt 76% van de wegen er nog goed bij. In 2021 was dit 78%. Onze norm (MPB) is 80%. De omvangrijke naoorlogse groei van Apeldoorn leidt 60 tot 80 jaar later tot een grote vervangingsopgave en er zijn meer vervangingen en investeringen nodig om de bestaande openbare ruimte op peil te houden. Wij blijven investeren in de verouderende wijken om de veiligheid te borgen en kapitaalvernietiging te voorkomen.

2.4.03 We zorgen voor een biodivers fundamenteel; We vermeerderen het aandeel bloemrijk grasland en gaan gefaseerd maaien

Waar het netjes houden van de openbare ruimte jarenlang de norm was, willen we nu de natuur meer de ruimte geven. Via ecologisch beheer kunnen we de biodiversiteit vergroten en ziekten en plagen beperken.

Er is sprake van een toename van het aantal ziekten en plagen. Zoals de Japanse Duizendknoop die soorten verdringt en het Mediterraan Draaigatje die voor overlast zorgt. We willen zorgen voor een grotere soortenrijkdom qua bomen en planten en ecologisch beheer om de ziekten en plagen te verminderen. De afgelopen jaren hebben we dat gedaan door meer wilde flora te realiseren, het concept Kleurkeur van de Vlinderstichting toe te passen en door minder te maaien. Het resultaat is een natuurlijker en robuustere omgeving.

2.4.04 We kiezen voor bomen; We voegen bomen toe en verbeteren de groeiplaatsen van bestaande en nieuwe bomen. Zo neemt het kroonvolume toe.

Het belang van bomen is groot. Bomen vergroten de leefkwaliteit, geven zuurstof, verminderen hittestress, houden water vast en bieden voedsel en schuilplaatsen voor dieren. Bomen staan ook onder druk, door verdroging, verzuring bijvoorbeeld. Dit betekent dat we moeten investeren in groeiplaatsen voor bomen, het totale kroonvolume van bomen moeten vergroten en stenige omgevingen moeten omvormen naar groen. Voor een deel doen we dat natuurlijk al, onder meer via Bokashi voor de bomen en de actie Steenbreek voor het omvormen naar groen.

2.4.05 We verminderen het gebruik van grondstoffen; Circulariteit is het uitgangspunt in ons eigen werk en bij in aanbestedingen

We willen het gebruik van grondstoffen verminderen, omdat we weten dat onze ecologische voetafdruk te groot is. Om die reden willen we onze eigen materialen hergebruiken en ook eisen stellen aan circulariteit bij inkoop van producten.

2.4.06 We geven bij circulariteit het goede voorbeeld; Het werfterrein in Zuid wordt omgevormd tot circulair terrein

Naast de locaties Kuipersmaat en Laan van Zodiak, willen we ook het werfterrein bij de werf in Zuid de komende jaren omvormen tot een circulair terrein. Deze vinden we door een deel van de opslagruimte die de brandweer gebruikt bij werkgebouw Zuid hiervoor te benutten (ruimten begane grond en verdiepingsvloer kas) en in beheer te brengen bij de afdeling Beheer en Onderhoud.

2.4.07 We houden onze speel- en beweegtoestellen op orde; Via goed onderhoud en vervangingen wanneer dat technisch nodig is

We onderhouden momenteel ruim 2.000 speeltoestellen. Deze worden technisch beoordeeld en vervangen wanneer dat nodig is.

2.4.08 We realiseren nieuwe speel- en beweeglocaties; We maken een uitvoeringsplan met een profilering waaraan nieuwe speel- en beweeglocaties moeten voldoen.

We streven naar een uitbreiding van het aantal plekken voor spelen bewegen en ontmoeten. In het coalitieakkoord "Handen uit de mouwen en aan de slag!" is afgesproken dat inwoners in hun buurt een plek moet vinden waar bewegen wordt gestimuleerd. Dit als een concrete vertaling van de "uitnodigende buitenruimte" die in de omgevingsvisie is benoemd.

2.4.09 We zorgen voor voldoende aanbod voor begraven en cremeren in Apeldoorn

Apeldoorn heeft een breed aanbod aan begraafplaatsen. Heidehof, Soerenseweg, Beekbergen, Uddel en Wenum Wiesel zijn de openbare begraafplaatsen die door de afdeling Beheer en Onderhoud beheerd worden. Naast het beheer worden ook de begrafenissen gepland, zijn we voorloper bij uitvaarten en delven we graven waarvan de grafrechten zijn verlopen. Deze laatste taak zullen we in plaats van handmatig, met specialistisch gereedschap uitvoeren zodat dit op een goede en waardige manier uitgevoerd blijft worden.

We zijn in gesprek met de exploitant van het crematorium over het beheersen van de (logistieke) stromen rond het crematorium. We zoeken naar de goede balans tussen het belang van het crematorium en de mogelijkheden voor nabestaanden om de graven in alle rust te bezoeken. Uitgangspunt is en blijft dat er evenwicht moet blijven tussen de kosten en de opbrengsten.

2.4.10 We realiseren een natuurbegraafplaats, mogelijk in combinatie met herinneringsbos

Wij willen het aanbod aan mogelijkheden voor begraven verbreden en onderzoeken of er een natuurbegraafplaats kan worden gerealiseerd. Daarnaast willen we een plek om te herdenken toevoegen.

2.4.11 We beheren 6 rijwielstallingen en 5 parkeergarages

We willen voldoende mogelijkheden bieden voor het parkeren van gemotoriseerde voertuigen en rijwielen.

Onze rijwielstallingen zijn op de locaties Marktpluin, Stadhuis, Mariastraat, Hofstraat, Paslaan en ACEC. Het is mogelijk dat het aantal en de positie van deze stallingen wijzigt als gevolg van de plannen voor het centrum. Onze beheerders zijn gastheren en gastvrouwen voor de Apeldoornse binnenstad.

We beheren en exploiteren daarnaast vijf parkeergarages. Dit zijn Marktpluin, Haven Centrum, Brinkpark, Anklaar en Orpheus.

2.4.12 We hebben een storingsdienst die 24/7 op acute knelpunten in de openbare ruimte reageert

Onze storingsdienst is beschikbaar bij calamiteiten zoals bij ongelukken (afzetten wegen), acute knelpunten in de riolering of onveilige situaties in de openbare ruimte.

2.4.13 We zorgen 24/7 voor gestrooide wegen binnen 400 meter van elke woning

Op basis van weermanalyses en metingen beoordelen we het risico op gladheid en gaan de helden van de gladheidsbestrijding met strooiers op pad.

2.4.14 We bieden minimaal 100 collega's vanuit de Participatiewet of (oude) Sociale Werkvoorziening werk in de openbare ruimte

Bij inclusie willen we als werkgever het goede voorbeeld geven. Dit doen we door mensen uit de participatiewet en de (voormalige) sociale werkvoorziening een goede werkplek te bieden bij de afdeling Beheer en Onderhoud.

We hebben een Strategisch Personeelsplan (SPP) ontwikkeld, waarin we alle ontwikkelingen die op ons afkomen inzichtelijk maken en beoordelen wat er nodig is om ook in de toekomst onze doelstellingen kunnen waarmaken. Daarin gaan we onder meer in op de krapte op de arbeidsmarkt en onze rol als inclusieve overheid.

2.4.15 We bieden werkleerlijnen en BBL plekken aan om mensen nieuwe stappen op de arbeidsmarkt te laten zetten

We werken met werkleerlijnen. Op deze manier bieden we nuttig werk en begeleiding en zo komen mensen met afstand tot de arbeidsmarkt weer een stap verder in hun ontwikkeling.

Naast de werkleerlijnen bieden we BBL plekken aan, waarmee we mensen helpen op hun diploma te halen en op die wijze de stap naar werk kunnen maken.

Doelstelling

2.5 De vitale Veluwe: samen werken aan een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied

We versterken, herstellen en ontwikkelen onze Veluwse natuur zodat deze ruimte kan blijven bieden als toplocatie voor recreatief en toeristisch medegebruik. In verbinding met natuur, landschap en water is er ruimte voor kwalitatief hoogwaardig en duurzaam toerisme, worden bewoners en bezoekers gastvrij ontvangen en genieten zij volop van cultuur en erfgoed. De landbouw blijft, verduurzaamt en sluit beter aan op de natuur. Er ontstaat nieuwe bedrijvigheid in het landelijk gebied. De leefbaarheid van het landelijk gebied en de dorpen neemt toe. De stad Apeldoorn is de groene en royale hoofdstad van de Veluwe die ons omringt en met een prettig leefklimaat een van de pijlers is van onze brede welvaart.

Prestaties

2.5.1 Versterken verbinding van de Veluwe en de IJssel

Samen met onze partners werken we aan de verbinding van de Veluwe en de IJssel. We sluiten hierbij aan bij de realisatie van de Groen Blauwe Hoofdstructuur (GBHS). In de GBHS worden groen en natuur ontwikkeld, natuurgebieden verbonden, water vastgehouden en recreatieve verbindingen gerealiseerd. We realiseren de Groen Blauwe Hoofdstructuur (deels) door verwerving van gronden. Gezien de randvoorwaarden van grondpositie, afstemming met bewoners, bedrijven en andere partijen in gebiedsprocessen en de noodzakelijke capaciteit gaat dit om langjarige processen. We zetten in op de verdere ontwikkeling van beekherstel Veluwe, waaronder de Wenumse beekdalen. Binnen ontwikkelgebieden als de Zuidrand, Beekbergsepoort/woud, Groote Leigraaf, Uddel, Groote Wetering en Beemte Broekland zijn we faciliterend aan de gebiedsvisies. We werken aan de uitvoering van het Masterplan IJsselvallei. Ook onderzoeken we de ontsluiting en gastvrijheid van het gebied voor toeristen en recreanten en hoe dit beter kan aansluiten op verderop gelegen recreatieclusters zoals Bussloo. We stimuleren kansen om hier aanbod te ontwikkelen die de druk op het Veluwe-massief verlichten.

2.5.2 Stimuleren van de transitie naar een toekomstbestendige landbouw

We werken samen met onze partners via de zes actielijnen uit ons [Actieplan Landbouw](#) mee aan een toekomstbestendige landbouw. Het behouden van de vitaliteit en leefbaarheid van het buitengebied is daarbij een belangrijk doel. Gebiedsgericht en maatwerk zijn hierbij sleutelbegrippen. Zoals gebiedsprocessen rondom de stikstofstroken N2000. Generiek zetten we in Apeldoorn onder andere in op actief relatiemanagement (o.a. door inzet van de relatiemanager en adviseur agrarische sector), het gebruik van netwerken waarin kennis wordt gedeeld en ontwikkeld, lobby (o.a. richting Rijk, provincie en Waterschap) en ons RO-instrumentarium (o.a. functieveranderingsbeleid). Apeldoorn is veelal niet leidend, maar zal faciliteren en inspringen op actuele kansen bijvoorbeeld met het opzetten van pilots binnen gebiedsontwikkelingen. In 2026 onder meer in GEUS, Beemte Broekland, Beekbergen Loenen en de Zuidrand.

2.5.3 Realiseren van optimaal bestemmingsmanagement op de Veluwe

Doel van het [Masterplan Bestemmingsmanagement](#) is om de recreatieve druk op kwetsbare gebieden te verlichten, de gastvrijheid en belevingswaarde voor onze bezoekers te verbeteren en te zorgen voor minder overlast en meer leefbaarheid voor onze inwoners. In samenwerking met onder andere terreinbeheerders, dorpsraden, particuliere initiatiefnemers en andere overheden dragen we met bestemmingsmanagement bij aan een beter spreiding van bezoekersstromen over de Veluwe.

Het masterplan bestaat uit de projecten ontvangstlocaties op strategische plaatsen, monitoring van bezoekersstromen, aanbodontwikkeling, belevingsgebieden en excellent gastheerschap. Concreet zetten we in 2026 in op het ontwikkelen van twee toeristische overstappunten (TOP's), bij de Loenense Waterval en bij Woudhuizen. Daarnaast gaan we de komende jaren enkele nieuwe startpunten realiseren en een groot aantal bestaande startpunten een kwaliteitsimpuls geven. Bij deze bestaande en nieuwe locaties werken we aan uniforme uitstraling, de Veluwestijl. Vanuit het project excellent gastheerschap is Toeristisch Informatiepunt 2.0 gerealiseerd. We verkennen in 2026 of we dit concept breder in gaan zetten. Verder inventariseren we alles wat er speelt rondom aanbodontwikkelingen, brengen we in beeld wat aanvullend nodig en mogelijk is vanuit bestemmingsmanagement en starten we met de uitvoering ervan. Door bezoekersstromen te monitoren meten we het effect van ons handelen en kunnen we bijsturen.

2.5.4 Versterken en ontwikkelen van vakantieparken in Apeldoorn

Met onze samenwerkingspartners blijven we proactief werken aan versterking en ontwikkeling van de vakantieparken door kennis te delen, het handelen af te stemmen en instrumentarium te ontwikkelen en toe te passen. Onze inspanningen doen we op het gebied van Innovatie, Herstructurering, Duurzaamheid, Sociaal en Veiligheid. Dit moet ertoe leiden dat de Veluwe de belangrijkste en meest gastvrije binnenlandse vakantiebestemming blijft. We blijven in Beekbergen Zuid gebiedsgericht inzetten op de ontwikkeling van de verblijfsrecreatie, de versterking van het routenetwerk en de natuurbeleving. We zorgen verder dat in Apeldoorn onze 'basis op orde blijft' door onder meer inzet op '1 park 1 plan' en inzet van actief relatiemanagement op de parken. We werken aan uitvoering van het in 2025 opgestelde uitvoeringsplan handhaving om overlast door permanente bewoning tegen te gaan. We nemen actief deel aan het regionale programma Vitale Vakantieparken Veluwe. Onze inzet is erop gericht dat vakantieparken meer gebruik maken van de diensten van het programma. Met andere Veluwse gemeenten en Vitale Vakantieparken Veluwe nemen we stelling tegen de recente Instructieregel voor bewoning recreatiewoningen vanuit de Rijksoverheid.

2.5.5 Realiseren van een toekomstbestendig Uddel/GEUS.

In GEUS (Garderen, Elspeet, Uddel, Speuld) zijn we samen met het gebied en onze overheidspartners volop aan de slag met de uitvoering van het vastgestelde [gebiedsplan GEUS](#) en bijbehorende projecten die onderdeel uitmaken van de Ontwikkelstrategie. Een belangrijk project vormt de planvorming voor het deelgebied Uddelerveen.

In Uddel werken we overkoepelend aan de ontwikkelvisie voor Uddel, 'AAN DE SLAG', voortbordurend op het gebiedsplan GEUS, de omgevingsvisie en de vitaliteitsagenda. Daarbij wordt een ontwikkelstrategie opgesteld die inzicht geeft in hoe gaan we Uddel de komende jaren concreet tot ontwikkeling brengen. Geladen met projecten, inzicht in de kosten en een blik op de toekomst, zetten we in 2026 en daarna in op realisatie. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van het dorpshart, twee woningbouwvlekken en het bedrijventerrein. Daarnaast gaan ook functieveranderingstrajecten door.

Nieuwe ontwikkelingen

Onontkoombare ontwikkelingen Voorjaarsnota

26 Hertzbergerpark grondexploitatie

Voor het gebied wordt een GREX voorbereid. In deze grondexploitatie worden de kosten voor de openbare ruimte binnen het plangebied, kosten voor aansluitingen op het bestaande openbare gebied en de opbrengsten uit de gronduitgifte verwerkt. Gezien het grotendeels betaalbare woonprogramma en de parkeeropgave is er een aannemelijke kans dat er sprake zal zijn van een lage grondopbrengst en daarmee een negatief resultaat van de grondexploitatie.

Benodigd budget

2026: pm
2027: pm
2028: pm
2029: pm

27 Omgevingsvisie

In 2030 zal er een nieuwe geactualiseerde omgevingsvisie moeten liggen. Daaraan voorafgaand zal de omgevingsvisie opgesteld moeten worden. De hiervoor benodigde middelen zijn vooralsnog als pm-post opgenomen.

Benodigd budget

2026: -
2027: -
2028: pm
2029: pm

28 Parkeergarage Vlijtseweg

De nieuw te bouwen parkeergarage aan de Vlijtseweg maakt onderdeel uit van de rijkssubsidie Woningbouw Impuls (WBI) Kanaalzone Noord. Deze parkeergarage biedt straks ruimte voor bezoekers van het Zwembad Apeldoorn Noord, bewoners van Vlijtsepark Torens, onderwijs en overige woningbouwontwikkelingen (zoals Laan van Kerschoten) in de Kanaalzone Noord. Door de komst van de parkeergarage aan de Vlijtseweg kan de woningbouw conform aanvraag WBI-subsidie worden gerealiseerd.

Door het oormerken van de gemeentelijke bijdrage door de raad zijn kapitaallasten gereserveerd in de begroting. Een budget voor het exploitatietekort van de parkeergarage dient nog opgenomen te worden in de begroting. Er zijn diverse scenario's doorgerekend, het gemiddelde van de onder- en bovenkant van de bandbreedte is nu opgenomen, aangevuld met een p.m.-post tot een maximum van de bandbreedte.

Benodigd budget

2026: -
2027: € 357.000 + p.m.
2028: € 804.000 + p.m.
2029: € 758.000 + p.m.

29 Herinrichting terrein Circulus, kapitaallasten

Circulus Berkel heeft aangegeven het door hen gehuurde terrein en de opstallen, waarop het afvalverdeelstation gevestigd is, langdurig te willen blijven gebruiken. Om de benodigde herinrichting mogelijk te maken, wordt een analyse uitgevoerd naar het toekomstig gebruik en de noodzakelijke fysieke aanpassingen, wat zal resulteren in een concreet en gefaseerd investeringsvoorstel. De gemeente, als eigenaar van de grond, draagt deze investeringen. Door deze kosten te vertalen naar een kostprijsdekkende huur, worden ze gedekt door de huurinkomsten van Circulus Berkel. Zowel de kosten als opbrengsten zijn voorlopig als p.m.-post opgenomen.

Benodigd budget

2026: -
2027: pm
2028: pm
2029: pm

Overige voorstellen na Voorjaarsnota

30 Arbeidsmigratie

De inzet van de arbeidsmigranten in de Apeldoornse economie is onvermijdelijk en tegelijk noodzakelijk. Die inzet neemt toe in de komende jaren en daarmee de vraagstukken die daarmee samenhangen ook. Het college heeft het integrale plan van aanpak Arbeidsmigratie vastgesteld onder voorbehoud van positieve raadconsultatie met daarin maatregelen om het woon- en werkklimaat van arbeidsmigranten te bevorderen. Met de maatregelen in dit plan van aanpak beoogt het college te bereiken: meer geschikte huisvesting van arbeidsmigranten verspreid over Apeldoorn, meer werkgeversverantwoordelijkheid over huisvesting en welzijn van deze doelgroep, tegengaan van arbeidsuitbuiting, voorkomen van onveilige situaties en dakloosheid bij ontslag.

Benodigd budget

2026: € 205.000
2027: € 60.000
2028: -
2029: -

31 Beheer speeltoestellen

De gemeente heeft circa 2.400 speeltoestellen in beheer. Na recente inspecties zijn meerdere speeltoestellen afgekeurd en verwijderd en is een boete opgelegd. Om te kunnen voldoen aan de wet- en regelgeving is het volgende nodig:

- Intensivering van de inspectiefrequentie.
- Hercertificeren van speeltoestellen waarvan certificaten en overige documentatie ontbreken.
- Versneld vervangen van speeltoestellen waarvan geen certificaten zijn én de resterende levensduur relatief laag is of toestellen waarvan de beheerlast onevenredig hoog is.

In afwachting van nadere uitwerking van verschillende scenario's wordt vooralsnog een p.m.-post opgenomen.

Benodigd budget

2026: p.m.
2027: p.m.
2028: p.m.
2029: p.m.

32 Energiearmoede

De gemeente Apeldoorn heeft in de MPB 2023 een bedrag van € 3 miljoen beschikbaar gesteld om huishoudens in energiearmoede te ondersteunen. Van de vrijgevallen middelen bij de jaarrekening 2024, wordt er voorgesteld om €1,26 miljoen beschikbaar te stellen voor 2026 en 2027. De middelen worden ingezet voor de uitvoering van Hulp op maat 2.0 en de subsidieregeling Lokale Aanpak Isolatie koopwoningen Apeldoorn, zodat de ingezette lijn kan worden voortgezet en nog meer inwoners bereikt kunnen worden via het opgebouwde netwerk. Daarnaast wordt een beperkt deel gereserveerd voor het vergoeden van aansluitkosten op het warmtenet in Kerschoten voor inwoners met een lager inkomen die de eigen bijdrage niet kunnen betalen.

Benodigd budget

2026: € 1.162.150

2027: € 100.000

2028: -

2029: -

33 Aankoop stikstofruimte

In de afgelopen jaren is een aantal keren stikstofruimte gekocht om, middels extern salderen, de uitvoering van projecten mogelijk te maken. De komende jaren lijkt het stikstofprobleem alleen maar nijpender te worden, wat de noodzaak om stikstofruimte te kopen om projecten mogelijk te maken alleen maar groter maakt. Zonder extern salderen met aangekochte stikstofruimte zijn een aantal ruimtelijke ontwikkelingen niet mogelijk.

Het gaat om incidentele uitgaven. De kosten voor de aankoop van stikstofrechten worden doorberekend aan externe partijen voor de projecten waar dit voor wordt ingezet. We beoordelen jaarlijks wat er voor de volgende jaarschijf nodig is.

Benodigd budget

2026: € 400.000

2027: p.m.

2028: p.m.

2029: p.m.

34 Onderhoudsniveau centrum en park Berg en Bos

In de MPB2025-2028 is in het kader van de ombuigingen Nieuw voor Oud besloten om het onderhoudsniveau in de openbare ruimte te verlagen. Dit betreft de onderdelen:

- Onderhoudsniveau centrum en park Berg en Bos
- Bladcampagne minder intensief
- Straten minder vegen
- Eikenprocessierups minder intensief bestrijden.

In de raadsvergadering van 7 november 2024 is de motie 'Parken en centrum als visitekaartjes, groen en royaal' aangenomen. Naar aanleiding van de motie wordt voorgesteld om de voorgenomen bezuiniging op het onderhoudsniveau van het centrum en park Berg en Bos ongedaan te maken en daarmee in deze gebieden het onderhoudsniveau A te handhaven.

Benodigd budget

2026: € 135.000

2027: € 135.000

2028: € 135.000

2029: € 135.000

35 Spelen en bewegen in de openbare ruimte

De gemeenteraad heeft uitgesproken dat het beleid voor Spelen, Bewegen en Ontmoeten (SBO) structureel moet worden geborgd. Die verankering wordt, na vaststelling van de visie op dit beleidsterrein, in de MPB 2027–2030 aan uw raad voorgelegd. Om te voorkomen dat er een breuk in de uitvoering ontstaat, wordt de ingezette lijn vooralsnog gecontinueerd tot en met 2029. Daarmee behouden we de opgebouwde realisatiekracht op SBO en kunnen we de programmering en uitvoering in de openbare ruimte verantwoord doorzetten, in afwachting van de structurele borging.

Voorgesteld wordt om gedurende de periode 2027-2029 een budget van € 115.000 voor personeelskosten op te nemen. Verder wordt voorgesteld om een reservering van kapitaallasten in de begroting op te nemen voor een jaarlijkse investeringsruimte van € 400.000 in de periode 2027-2029.

Benodigd budget

2026: -
2027: € 115.000
2028: € 139.000
2029: € 163.000

36 Verkeersmaatregelen Zuidbroek - Zevenhuizen

De gemeenteraad besloot de ontsluiting van de wijk Zuidbroek te realiseren via drie hoofdontsluitingen, namelijk via de Oost Veluweweg, Deventerstraat en Sluisoordlaan. Onderdelen van de ontsluiting via de Sluisoordlaan zijn het openstellen van de busbaan voor gemotoriseerd verkeer en afsluitingen in de Anklaarseweg en Laan van Charleston om sluipverkeer door de wijk te weren. De uitvoering van deze maatregelen heeft vanwege stikstof jarenlang stil gelegen, maar kan door aankoop van stikstofrechten nu opgepakt worden.

Bij de actualisatie van de grondexploitatie Zuidbroek in het MPG 2024 is de in 2017 gereserveerde € 850.000 vrijgevallen ten gunste van de Algemene Reserve. Dit gebeurde als onderdeel van de positieve bijstelling van de verliesvoorziening met € 10 miljoen. Nu Zuidbroek grotendeels is gerealiseerd en functioneert als een bestaande wijk, ligt het voor de hand om dergelijke verkeersmaatregelen niet langer via de grondexploitatie te dekken.

Voorlopige kostenberekeningen gaan uit van een benodigde investering van € 3 miljoen. Voorgesteld wordt om een reservering van € 100.000 op te nemen voor kapitaallasten vanaf 2029.

Benodigd budget

2026: -
2027: -
2028: -
2029: € 100.000

37 Verbetering ontsluiting bedrijventerrein Apeldoorn Noord

De ontsluiting van het bedrijventerrein Apeldoorn Noord verloopt via de kruisingen Oost Veluweweg - Laan van de Leeuw en Laan van de Leeuw - Laan van de Kreeft. Momenteel is hier al sprake van vertraging in de spits terwijl diverse kavels nog moeten worden gevuld. Onderzoek toont aan dat de doorstromingsproblemen in 2040 in de spitsperiode verergeren. Dit geldt ook voor de aansluiting A50 – Oost Veluweweg (Apeldoorn Noord). Samen met Rijkswaterstaat verkennen we hier oplossingen die de afwikkeling verbeteren.

De kosten voor de kruispunt Oost Veluweweg – Laan van de Leeuw worden geraamd op € 1 miljoen en de kosten voor het kruispunt Laan van de Leeuw – Laan van de Kreeft ook op € 1 miljoen.

Voor de aansluiting A50 – Oost Veluweweg is er in de MPB reeds € 1,0 miljoen beschikbaar. Aangezien de gereserveerde investeringsruimte naar verwachting onvoldoende is, nemen we voor het tekort een p.m.-post op en komen we in de MPB 2027 – 2030 met een voorstel voor aanvullende investeringsruimte.

Voorgesteld wordt om een reservering voor de kapitaallasten op te nemen van € 61.000 + p.m. vanaf 2029.

Benodigd budget

2026: -
2027: -
2028: -
2029: € 61.000 plus p.m.

38 Ontwikkeling overloop parkeerterrein Landgoedlaan

Het parkeerterrein Landgoedlaan nabij Agrifirm is aangelegd, primair als overloopterrein voor De Voorwaarts. Het terrein heeft een grootte van ca 1,5 hectare. Wanneer grote evenementen worden georganiseerd in met name het Omnisportcentrum wordt dit parkeerterrein gebruikt voor auto's die komen vanaf de A50, waarna bezoekers met busvervoer naar De Voorwaarts kunnen reizen. Omdat het hier slechts gaat om een overloopterrein is het niet verhard.

In de afgelopen periode is gebleken dat de vraag naar het gebruik van dit terrein voor andere activiteiten steeds verder toeneemt. Bijvoorbeeld als transferium voor voetbalsupporters elders in het land, transferium voor de Midwintermarathon, de Apeldoornse kofferbakverkoop, grootschalige politie veiligheidscontroles en mogelijk als transferium voor activiteiten in Radio Kootwijk.

In de praktijk blijkt dat het steeds vaker voorkomt dat dit terrein veel te drassig is, ook in de zomerperiode. Dat maakt dat het terrein vaak slecht bruikbaar is voor geplande activiteiten.

Voor het bestraten van het terrein is een voorlopige kostenraming gemaakt. Er is een investering nodig van ca. € 1,1 miljoen. Voorgesteld wordt om in de begroting een reservering voor de kapitaallasten op te nemen van structureel € 34.000 vanaf 2027.

Benodigd budget

2026: -
2027: € 34.000
2028: € 34.000
2029: € 34.000

Ombuigingen

Spoor 1: Belastingen en heffingen

17+18 Toerekenen veegkosten aan de rioolrechten en afvalstoffenheffing

Ook voor de riool- en afvalstoffenheffing passen we het principe toe om het werk dat we uitvoeren voor derden, daar waar mogelijk kostendekkend te maken. Het gaat hier om het toerekenen van de kosten voor straatreiniging aan de riool- en afvalstoffenheffing. Voor een deel werden deze kosten al toegerekend aan de heffingen, met ingang van 2026 rekenen we de volledige lasten voor straatreiniging toe (40% aan de afvalstoffenheffing en 60% aan de rioolheffing). Dit betekent € 181.000 extra voor rioolheffing en € 579.000 voor afvalstoffenheffing.

Om te buigen budget

2026: € 760.000
2027: € 760.000
2028: € 760.000
2029: € 760.000

19 Begraafplaatsrechten

De begraafrechtenexploitatie maken we kostendekkend door de tarieven te verhogen. Het betreft een extra verhoging van de toeslagen voor bepaalde tijdstippen (zoals weekend en feestdagen) en een algemene verhoging van de tarieven.

Om te buigen budget

2026: 220.000
2027: 220.000
2028: 220.000
2029: 220.000

20 Parkeerbelasting

We verhogen per 1 januari 2027 de parkeerbelasting (parkeren op straat/maaiveld) via tariefdifferentiatie. We houden rekening met de eerdere besluitvorming over parkeren en de voorstellen van spoor 2 (takendiscussie).

Om te buigen budget

2026: 0
2027: € 160.000
2028: € 160.000
2029: € 160.000 (S)

Spoor 2: Taken en bezuinigingen

21 Werkzaamheden binnen ontvangen doeluitkering uitvoeren (Energietransitie)

Met het programma energietransitie werken we aan een energieneutraal en aardgasvrij Apeldoorn in 2050. Er wordt door de beleids- en ondersteunende afdelingen inzet geleverd voor het programma energietransitie. Voor een deel van deze inzet is nu AD-dekking bij de afdeling aanwezig. Door deze kosten toe te rekenen aan de SPUK-regeling t.b.v. klimaat- en energiebeleid, kunnen de eigen middelen vrijvallen en bespaard worden.

Om te buigen budget

2026: € 1,27 miljoen
2027: € 1,27 miljoen
2028: € 1,27 miljoen
2029: € 1,27 miljoen

22 Beleid en uitvoering ruimtelijke ordening en grondzaken

Inzet die niet direct bijdraagt aan de realisatie van plannen wordt verminderd. Ook temporiseren we in de uitvoering van plannen als de omstandigheden daar aanleiding toe geven. Zo wordt de ondersteuning van het Expertisecentrum (APMW) aan projecten en programma's verminderd, de snelheid waarmee we de elektriciteitsnetten toekomstbestendig maken teruggebracht van vier naar twee per jaar (passend bij de verwachte realisatie door de netbeheerder) en verminderen we het aantal ondersteunende taken die niet direct bijdragen aan de realisatie van plannen.

Om te buigen budget

De ombuiging loopt op van € 48.000 in 2026 tot € 412.000 structureel vanaf 2029.

2026: - € 48.000
2027: - € 125.000
2028: - € 362.000
2029: - € 412.000

23 Uitvoering milieu en Wabo

Door meer te prioriteren, samen te werken en te vereenvoudigen kan de inzet op een aantal taken worden verminderd. Zo wordt het budget voor bestrijding van de eikenprocessierups verlaagd en huren we hiervoor een aannemer in. In het vernieuwde handhavingsbeleid wordt scherper onderscheid gemaakt tussen meldingen en handhavingsverzoeken. De adviesfunctie gericht op preventie en handhaving krijgt een interne focus. Meer afstemming tussen vergunningverlening, toezicht en handhaving moet tot efficiëntie leiden.

Om te buigen budget

De ombuiging loopt op van € 251.000 in 2026 tot € 471.000 structureel vanaf 2027.

2026: - € 251.000
2027 en verder: - € 471.000

24 Veranderingen in de openbare ruimte

Via een combinatie van maatregelen verlagen we onze inzet in de openbare ruimte. Het onderhoudsniveau wordt zoveel mogelijk in stand gehouden, terwijl het niveau van dienstverlening en inrichting worden verlaagd. We verwachten meer inzet van inwoners en initiatieven om de eigen (leef)omgeving aantrekkelijk te houden, vervangen een deel van het kwaliteitsgroen door bloemrijk gras en stoppen met de leerwerksetting groen.

Om te buigen budget

De ombuiging loopt op van € 127.000 in 2026 tot € 897.000 structureel vanaf 2029.

2026: - € 127.000

2027: - € 567.000

2028: - € 759.000

2029: - € 897.000

Spoor 3: Subsidies, bijdragen aan derden

25 Omgevingsdienst Veluwe

De Omgevingsdienst Veluwe heeft in haar begroting 2026 diverse ombuigingen opgenomen.

Om te buigen budget

De bijdrage van de gemeente Apeldoorn wordt vanaf 2026 structureel € 100.000 lager.

Indicatoren

Via deze [link](#) komt u op het dashboard van de indicatoren inclusief toelichting van programma 2 bekijken via apeldoorn.incijfers.nl. U kunt via deze link doorklikken naar de indicatoren van de twee Brede Welvaarts onderdelen van programma 2 Leefomgeving.

Via onderstaande links kunt u de dashboards in pdf-formaat bekijken.

- [Natuurlijk kapitaal](#)
- [Ruimtelijke samenhang en kwaliteit](#)

Kadernota's

[Afval- en recycleplan Apeldoorn 'Recycleservice 2025'](#)

[Afwegingskader kleine windturbines](#)

[Afwegingskader zonneparken](#)

[Agenda Klimaatadaptatie en Natuur 2024-2027](#)

[Beleidsregel Parkeren](#)

[Bomennota 2024-2040](#)

[Ecogids](#)

[Groenplan](#)

[Nationaal Programma Circulaire Economie](#)

[Omgevingsvisie 2040 - Woest Aantrekkelijk Apeldoorn](#)

[Parkeervisie](#)

[Parken van herinnering 2021-2040](#)

[Programma Energietransitie 2023-2030](#)

[Raadsnotitie dierenwelzijn 2025-2028](#)

[Regionale Energiestrategie \(RES\) 1.0](#)

[Regionale Woondeal 2022-2030](#)

[SAMP Openbare ruimte 2024-2027](#)

[Structuurvisie Apeldoorn biedt ruimte 2030](#)

[Transitievisie Warmte](#)

[Uitvoeringsplan gladheidsbestrijding 2023-2027](#)

[Verkeersvisie 2016-2030](#)

[Verordening bodemenergiesystemen](#)

[Visie op mobiliteit in het Stadspark van Apeldoorn](#)

[Volkshuisvestingskader Apeldoorn - Ruim en ontspannen wonen in de hoofdstad van de Veluwe](#)

[Water- en rioleringsplan \(2022-2026\)](#)

[Zonnestrategie Apeldoorn](#)

Toprisico's

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
1841	<u>Herontwikkeling Oranjerie</u> De Oranjerie komt niet tot ontwikkeling. <u>Beheersmaatregelen</u> * In de planning is ruimte opgenomen om tegenvallers op te vangen. * In het aangevraagde krediet is een post onvoorzien opgenomen.	25%	€ 4.000.000	€ 1.000.000	I
1861	<u>Nadeel op de legesinkomsten kan niet meer worden opgevangen door de voorziening leges omgevingsvergunning.</u> Risicogebeurtenis: legesopbrengsten zijn zodanig lager dan begroot, dat de voorziening onvoldoende ruimte biedt om dit nadeel op te kunnen vangen. Voor het verstrekken van omgevingsvergunningen worden leges geheven. Uitgangspunt is dat de kosten die voor de vergunningverlening worden gemaakt volledig (100%) worden gedekt uit de legesopbrengsten. Fluctuaties in de opbrengsten moeten kunnen opgevangen door de ingestelde voorziening leges omgevingsvergunning. Jaarlijks kunnen opbrengsten echter sterk fluctueren. Onze uitgaven kunnen hierop binnen een bandbreedte meebewegen omdat we werken met een flexibele schil. We zien dat de laatste drie jaren een fors beroep op de voorziening (> € 2 miljoen) is gedaan omdat de opbrengsten van met name grote projecten achterbleven bij de raming. De voorziening bedraagt eind 2023 circa € 200.000. Het risico bestaat dat de voorziening niet meer toereikend is om fluctuaties op te vangen. <u>Beheersmaatregelen</u> * Periodiek worden de verwachte opbrengsten uit grote bouw- en woningbouw projecten geïnventariseerd, geactualiseerd en gemonitord. Hiermee wordt getracht een actueel beeld te houden op de opbrengsten om daar zo goed mogelijk met de inzet van de flexibele schil op in te spelen. * Het aanbesteden en verlening van de contracten spreiden in de tijd zodat capaciteit flexibeler kan worden op- of afgeschaald. De werkzaamheden voor bouwvergunningen zijn gespreid over de periode van aanvraag tot beschikking, maar ook daarna voor toezicht tijdens de bouw. De inzet van de flexibele schil c.q. inhuur van externe capaciteit kent een naijleffect (opbrengst leges wordt ontvangen na afgeven vergunning; werkzaamheden toezicht vinden in periode daarna plaats tijdens bouw. Dus opbrengst en kosten vallen lang niet altijd in hetzelfde boekjaar). Door middel van het spreiden van contracten kunnen we beter inspelen op de behoefte. * Hoewel we geen invloed hebben op economische en juridische ontwikkelingen onderzoeken we mogelijkheden om de exploitatie van de bouwleges te verbeteren. We werken de alternatieven voor u uit en komen met voorstellen. *	50%	€ 1.000.000	€ 500.000	I
1882	<u>Grondbedrijf niet-bedrijventerreinen</u> Risicogebeurtenis: Kostenstijgingen, verkopen onder vastgestelde grondprijs, vertragingen in verkoopproces, scope aanpassingen om gebied te kunnen verkopen. De kosten vallen hoger uit dan voorzien doordat het onderzoeksgebied bijvoorbeeld net niet de verontreiniging of archeologische vondst beslaat. Door planuitwerking en/of planwijzigingen moeten ramingen worden bijgesteld. Er moet meer natuur worden gecompenseerd dan voorzien, waardoor de kosten van bijvoorbeeld grondverwerving stijgen. Het programma moet worden bijgesteld. <u>Beheersmaatregelen</u> * Projectorganisatie conform het Apeldoorns Projectmatig Werken zodat een continue stroom van informatie ontstaat, waarop geacteerd kan worden. * Continue aandacht voor de relatie tussen ruimtelijke plannen en grondexploitatie.	73%	€ 12.900.000	€ 9.417.000	I

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
1961	Hogere onrendabele top warmtenet Kerschoten	20%	€ 30.000.000	€ 6.000.000	I
	Ondanks de nauwkeurigheid waarmee de business case is opgesteld en de second opinions die zijn uitgevoerd, kunnen er zich onverwachte ontwikkelingen voordoen. Deze ontwikkelingen kunnen de business case verslechteren. <u>Beheersmaatregelen</u> * * Lobby op verkrijgen van voldoende subsidie van het Rijk* Kostenbeheersing.* Uitvoeren gevoeligheidsanalyse om hoofdvariabelen inzichtelijk te krijgen en impactscenario's te kunnen maken				
2081	Hertzbergerpark	50%	€ 12.200.000	€ 6.100.000	I
	Voor het gehele plangebied (HP1, HP2 en HP3) zal een gemeentelijke grondexploitatie worden gevoerd. Bij het openen van de gemeentelijke grondexploitatie worden de risico's in kaart gebracht die hiermee samenhangen. Het openen van een grondexploitatie vraagt een apart raadsbesluit. Dit risico heeft betrekking op de aankoop van Hertzbergerpark die in december 2024 plaats vond. <u>Beheersmaatregelen</u> * Alle planologische onderzoeken uitvoeren die nodig zijn om duidelijkheid te krijgen over de woningbouw en ontwikkeling van HP2 (de Rots). Daarnaast zal op korte termijn gestart worden met de asbestsanering, waardoor eventuele tegenvallers op dit terrein zichtbaar zullen worden.				
Totaal				€ 23.517.000	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
302	<u>Ongeval medewerkers of derden bij uitvoerend werk</u>	25%	1	3	
	Risicogebeurtenis: Ongeval van een medewerker en of derde bij uitvoerend werk met ernstig of blijvend letsel <u>Beheersmaatregelen</u> * Maatregelen om de risico's te minimaliseren zijn opgenomen in de RI&E (Risico Inventarisatie & Evaluatie) van het arbosysteem OHSAS * Veiligheidskleding * Jaarlijkse toolbox bijeenkomsten * Startbijeenkomsten projecten * Aanschaf van afzettingsmaterialen * Specifieke cursus 'veilig werken langs de weg'				
1381	<u>Gevolgen klimaatschade</u>	75%	3	1	
	Risicogebeurtenis: schade als gevolg van extreem weer. Wateroverlast, langdurige droogte, extreme hitte. <u>Beheersmaatregelen</u> * extra water geven (handmatig) * klimaatbestendige bomensoorten terug planten * minimaal gebruik maken van 'droogte gevoelige heesters' * inzaaien nieuwe grasmengsels in slechte gazons * brandweer is alert op branden, gemeente deelt informatie over brandgevaar via haar kanalen * kappen van bomen (in verband met de onveiligheid doordat de letterzetter zich heeft ingevreten in bomen) * gecontroleerd afvoeren van hout wat is aangetast door de letterzetter * water vasthouden in de openbare ruimte * afkoppelen				
1421	<u>Overlastgevende soorten</u>	75%	3	1	
	Risicogebeurtenis: overlast van (invasieve) dieren, insecten en/of planten <u>Beheersmaatregelen</u> * bomen preventief bespuiten * nesten laten verwijderen door specialisten * aansluiten op het landelijke actieplan * meer diversiteit in boomsoorten bij boomvervanging aanbrengen * meerjarig aanbesteden van het verwijderen van de rupsen en nesten * de openbare ruimte meer ecologisch inrichten * monitoren				
1501	<u>Gevolgen en aanpak verplichtingen uit diverse natuur-, water-, en klimaatdoelstellingen</u>	50%	2	2	
	Risicogebeurtenis: Vergunningverlening vertraagt of stopt als we niet kunnen voldoen aan landelijke maatregelen die voortvloeien uit Europese en internationale verplichtingen ten aanzien van diverse natuur-, water-, en klimaatdoelstellingen zoals verwoord in het Nationaal programma Landelijk Gebied (NPLG). <u>Beheersmaatregelen</u> * We kiezen voor een projectmatige aanpak. Er is een projectleider aangesteld en een programmaorganisatie in uitvoering om in te kunnen spelen op kansen en mogelijkheden die zich in de praktijk aandienen. Er is nauw contact met het Rijk en de Provincie Gelderland. Binnen de bestaande toestemmingsverlening bestaan er mogelijkheden om tot een adequate oplossing te komen. De landelijke en provinciale ontwikkelingen op gebied van bronmaatregelen, toestemmingsverleningen (vergunningen) en stikstofbanken worden nauw gevolgd. Inventarisatie uitgevoerd naar de huidige stikstofproblematiek in Apeldoorn. Inventarisatie uitgevoerd naar de stikstofbehoefte voor Apeldoorn. Betreft de benodigde ruimte voor projecten op gebied van o.a. wonen, werken en mobiliteit. Juridisch extern advies gevraagd voor het aankopen van stikstof.				

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1801	<u>Uitvoering energietransitie blijft achter (arbeidskrapte, mogelijkheden opwek energie, onvoldoende draagvlak bij bewoners, vertraagde wet- en regelgeving, vertraging tempo samenwerkingen), waardoor doelen niet worden gehaald</u> Risicogebeurtenis: • Projecten worden niet geïnitieerd. • Projecten stagneren en komen niet tot uitvoer. • De opgave wordt steeds groter. <u>Beheersmaatregelen</u> * Marktpartijen betrekken bij ontwikkeling van eisen en randvoorwaarden. * Keuzes maken in integrale afweging van diverse belangen en consequenties aanvaarden. * Flexibiliteit en wendbaarheid zoveel mogelijk inbouwen, raad nauw betrekken houden bij ontwikkelingen, inbouwen van experimenteren en leren. * Kennisdelen over inzet van bewezen technieken en ruimte geven aan innovaties. * Inzetten op besparen en bewustwording en laagdrempelige kennisdeling. * Nog meer inzetten op besparen en bewustwording. * Afspraken via raamcontracten en in samenwerkingen met uitvoerende partijen (leveren van mensen, producten en diensten), samen met sociaal, hr en ez werken aan vergroten aantrekkelijkheid als werkgever en afnemer. * Prioriteiten aanpassen, stoppen van activiteiten of niet starten, accepteren van vertraging. * Voordelen inzichtelijk maken. * Deels accepteren en deels focus verleggen waar wel ruimte is.	60%	3	2	
1802	<u>Wijzigingen in Rijks- en provinciaal beleid t.a.v. energietransitie</u> Risicogebeurtenis: Ons beleid sluit niet meer aan op provinciaal en Rijksbeleid. <u>Beheersmaatregelen</u> * Disclaimer opnemen in afspraken met partners * Jaarlijkse monitoring en gesprek met college en raad en indien nodig bijsturen van actieplan of programma. * Invloed uitoefenen via VNG e.d.	50%	3	2	
1803	<u>Ombuigingen op Rijks-, provinciale en gemeentelijke bijdragen energietransitie</u> Risicogebeurtenis: Onvoldoende financiële middelen beschikbaar om uitvoering te realiseren <u>Beheersmaatregelen</u> * Flexibiliteit in programma inbouwen * Middelen reserveren in AOF * Lobby * Prioriteiten aanpassen * Stoppen van activiteiten * Bezuinigingen doorvoeren	50%	3	2	
1841	<u>Herontwikkeling Oranjerie</u> De Oranjerie komt niet tot ontwikkeling. <u>Beheersmaatregelen</u> * In het aangevraagde krediet is een post onvoorzien opgenomen. * In de planning is ruimte opgenomen om tegenvallers op te vangen.	25%	3	1	

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1861	<u>Nadeel op de legesinkomsten kan niet meer worden opgevangen door de voorziening leges omgevingsvergunning.</u>	50%	3	1	
	Risicogebeurtenis: legesopbrengsten zijn zodanig lager dan begroot, dat de voorziening onvoldoende ruimte biedt om dit nadeel op te kunnen vangen. Voor het verstrekken van omgevingsvergunningen worden leges geheven. Uitgangspunt is dat de kosten die voor de vergunningverlening worden gemaakt volledig (100%) worden gedekt uit de legesopbrengsten. Fluctuaties in de opbrengsten moeten kunnen worden opgevangen door de ingestelde voorziening leges omgevingsvergunning. Jaarlijks kunnen opbrengsten echter sterk fluctueren. Onze uitgaven kunnen hierop binnen een bandbreedte meebewegen omdat we werken met een flexibele schil. We zien dat de laatste drie jaren een fors beroep op de voorziening (> € 2 miljoen) is gedaan omdat de opbrengsten van met name grote projecten achterbleven bij de raming. De voorziening bedraagt eind 2023 circa € 200.000. Het risico bestaat dat de voorziening niet meer toereikend is om fluctuaties op te vangen. <u>Beheersmaatregelen</u> * Hoewel we geen invloed hebben op economische en juridische ontwikkelingen onderzoeken we mogelijkheden om de exploitatie van de bouwleges te verbeteren. We werken de alternatieven voor u uit en komen met voorstellen. * Periodiek worden de verwachte opbrengsten uit grote bouw- en woningbouw projecten geïnventariseerd, geactualiseerd en gemonitord. Hiermee wordt getracht een actueel beeld te houden op de opbrengsten om daar zo goed mogelijk met de inzet van de flexibele schil op in te spelen. * Het aanbesteden en verlening van de contracten spreiden in de tijd zodat capaciteit flexibeler kan worden op- of afgeschaald. De werkzaamheden voor bouwvergunningen zijn gespreid over de periode van aanvraag tot beschikking, maar ook daarna voor toezicht tijdens de bouw. De inzet van de flexibele schil c.q. inhuur van externe capaciteit kent een naijleffect (opbrengst leges wordt ontvangen na afgeven vergunning; werkzaamheden toezicht vinden in periode daarna plaats tijdens bouw. Dus opbrengst en kosten vallen lang niet altijd in hetzelfde boekjaar). Door middel van het spreiden van contracten kunnen we beter inspelen op de behoefte.				
2021	<u>Oplossen netcongestie duurt te lang, waardoor doelen niet worden gehaald</u>	70%	3	2	
	Risicogebeurtenis • Projecten worden niet geïnitieerd. • Projecten stagneren en komen niet tot uitvoering doordat aansluiting op stroomnet niet mogelijk is. • Inwoners investeren minder in elektrificatie • Er wordt langer gebruik gemaakt van fossiele oplossingen <u>Beheersmaatregelen</u> * Door middel van het beschikbaar stellen van een handelingsperspectief netcongestie Apeldoorn, geeft de gemeente Apeldoorn aan welke praktische opties er zijn om energiezekerheid voor onze ondernemers, organisaties en bewoners overeind te houden. * Intensief overleg met Liander over prioritering op het stroomnet * In prioritering projecten de netcongestie (als onderdeel van de haalbaarheid) per project inzichtelijk maken * Oplossingen voor de netcongestie, zoals buurtgewijze aanpak MSR's, nieuw onderstation, smart grids, warmtenet, WKO's in BSK gebied				
2081	<u>Hertzbergerpark</u>	50%	2	3	
	Voor het gehele plangebied (HP1, HP2 en HP3) zal een gemeentelijke grondexploitatie worden gevoerd. Bij het openen van de gemeentelijke grondexploitatie worden de risico's in kaart gebracht die hiermee samenhangen. Het openen van een grondexploitatie vraagt een apart raadsbesluit. Dit risico heeft betrekking op de aankoop van Hertzbergerpark die in december 2024 plaats vond. <u>Beheersmaatregelen</u> * Alle planologische onderzoeken uitvoeren die nodig zijn om duidelijkheid te krijgen over de woningbouw en ontwikkeling van HP2 (de Rots). Daarnaast zal op korte termijn gestart worden met de asbestsanering, waardoor eventuele tegenvallers op dit terrein zichtbaar zullen worden.				

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
2101	<u>Ontbreken provinciaal beleid rond soortenmanagementplannen (SMP), voor Apeldoorn van belang dorpen en buitengebied</u> Risicogebeurtenis • Onvoldoende uitvoering van het Nationaal Isolatie Programma NIP. • Onvoldoende mogelijkheden om de ontvangen rijksmiddelen voor het bestrijden van energiearmoede te besteden. • Gemeente moet de ontvangen SPUK voor de Lokale Aanpak Isolatie terugbetalen wanneer de subsidie inspanning niet behaald wordt binnen het door Rijksoverheid opgelegde bestedingstermijn • Energierekeningen blijven onnodig hoog. • Gebouwen bereiken niet het voor de warmtetransitie benodigde isolatieniveau • Gemeenten, bedrijven en inwoners overtreden onbedoeld de Omgevingswet (voormalig Wet Natuurbescherming) <u>Beheersmaatregelen</u> * Samenwerking en kennisdeling met provincie * Communicatie richting bewoners en isolatiebedrijven	70%	3	1	

Budgetten

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2024	Saldo 2025 (incl 1e wijziging)	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029
Natuurlijk kapitaal								
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	22.243	24.924	24.729	1.680	23.049	23.054	22.685	23.978
7.2 Riolering	-3.419	-3.754	10.558	14.686	-4.128	-4.150	-4.257	-4.367
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-575	-692	1.371	2.175	-804	-843	-859	-892
Totaal deelbudget	18.249	20.478	36.658	18.541	18.117	18.061	17.569	18.719
Ruimtelijke samenhang en kwaliteit								
0.63 Parkeerbelasting	-5.056	-4.371		4.591	-4.591	-4.819	-4.815	-4.908
1.2 Openbare orde en veiligheid	288	428	374		374	386	398	411
2.1 Verkeer en vervoer	20.864	21.982	23.982	1.523	22.459	24.007	25.170	27.063
2.2 Parkeren	6.908	6.063	6.035	3	6.032	6.571	7.169	7.280
2.5 Openbaar vervoer	59	112	88		88	39	41	42
7.3 Afval	-5.257	-5.229	23.567	30.001	-6.434	-6.638	-6.876	-7.096
7.4 Milieubeheer	6.900	8.866	16.323	954	15.369	15.115	13.210	13.674
8.1 Ruimte en leefomgeving	11.793	9.581	10.320	525	9.795	7.628	6.194	6.450
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-4.534		8.135	8.135				
8.3 Wonen en bouwen	5.618	4.338	10.360	5.359	5.001	5.088	2.909	3.071
Totaal deelbudget	37.583	41.770	99.184	51.091	48.093	47.377	43.400	45.987
Saldo voor bestemming	55.832	62.248	135.842	69.632	66.210	65.438	60.969	64.706
Natuurlijk kapitaal	4.472	-308						
Ruimtelijke samenhang en kwaliteit	16.097	34.111	11.657	8.557	3.100	-6.679	-1.989	-1.939
Mutaties reserves	20.569	33.803	11.657	8.557	3.100	-6.679	-1.989	-1.939
Saldo	76.401	96.051	147.499	78.189	69.310	58.759	58.980	62.767

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Natuurlijk kapitaal

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Per saldo neemt het budget ten opzichte van de begroting 2025 af met € 1,9 miljoen.

Dit wordt veroorzaakt door lagere begrote lasten van € 1,4 miljoen door de projecten Markthof/Hoofdstraat 80-82 en Camping De Marshoeve. De locatie Markthof/Hoofdstraat 80-82 is in 2025 gesloopt. In 2026 zal de herinrichting van de openbare ruimte plaatsvinden. De financiering hiervan komt uit investeringsmiddelen voor Stadmaken op de Veluwe. Camping de Marshoeve is in 2023 opgekocht. In 2024 heeft bedrijfsbeëindiging plaatsgevonden. In 2025 is een partner gezocht om het campingterrein te ontwikkelen.

Op de begrotingspost 'Groenprojecten' heeft een herallocatie van € 900.000 plaatsgevonden naar andere taakvelden. Een voorbeeld hiervan zijn budgetten voor prijsstijgingen en energielasten.

Verder zijn er nog kleine verschillen zoals bijvoorbeeld reguliere prijs- en volumestijgingen die leiden tot verhoging van de budgetten met € 400.000.

Ruimtelijke samenhang en kwaliteit

Taakveld 7.3 Afval

Per saldo neemt het budget ten opzichte van de begroting 2025 af met € 1,2 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door extra opbrengsten voor afvalstoffenheffing als gevolg van het doorberekenen van de veegkosten in het afvalstoffentarief en door een hogere bijdrage van Verpakt en onttrekking aan de voorziening afvalstoffenheffing.

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Per saldo neemt het budget ten opzichte van de begroting 2025 toe met € 6,5 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door wijzigingen in het programmabudget van Energietransitie en de middelen van Energiearmoede. De rijksbijdrage wordt in plaats van een SPUK in 2025 een decentralisatie-uitkering voor 2026, waardoor de baten op dit taakveld 7.4 verplaatsen naar het taakveld van de algemene uitkering in programma 4. Hierdoor vervallen de geraamde baten van circa € 2 miljoen. Verder is het lastenbudget verhoogd met circa € 4,5 miljoen. Dit komt met name door de hogere financiering van het rijk ten hoogte van € 3,3 miljoen ten opzichte van 2025 voor het programma Energietransitie en de nieuw toegewezen budget voor Energiearmoede van € 1,16 miljoen in 2026. Dit tezamen geeft een nadeel van circa € 6,5 miljoen op taakveld 7.4.

Taakveld 8.3 Wonen en Bouwen

Per saldo neemt het budget ten opzichte van de begroting 2025 toe met € 650.000. Dit wordt met name veroorzaakt door een hogere uitgavenraming van € 1,25 miljoen voor het ondergronds brengen van de hoogspanning in de Maten. Er is een realisatieovereenkomst gesloten en de betaling richting TenneT vindt gefaseerd plaats naar mate van de voortgang van werkzaamheden. De eerste deelbetaling vond in 2024 plaats en de tweede deelbetaling staat voor 2026 begroot. De laatste deelbetaling zal naar verwachting in 2027 plaatsvinden.

Daarnaast neemt de begroting af met € 800.000 als gevolg van een incidenteel budget in 2025 voor een reservering voor de onrendabele top voor de uitbreiding van woonwagendplaatsen. Verder zijn er nog kleinere verschillen, zoals de reguliere prijs- en volumestijgingen die leiden tot een verhoging van € 200.000 op taakveld 8.3.

Verbonden partijen compact

Voor een volledig overzicht van de Verbonden Partijen verwijzen wij u naar de [Paragraaf Verbonden Partijen](#).

Circulus BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Circulus BV is de overheids-bv van 13 gemeenten die specifiek is aangewezen voor de inzameling van het afval. Afvalbeheer en advisering over vermindering van restafval hoort ook tot haar taken.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

De prestaties zijn vastgelegd in de Resultaten Overeenkomst 2026.

Risico's

Het financiële risico is beperkt tot het ingelegde aandelenkapitaal.

Ontwikkelingen beleid

In 2025 is het beleidsplan "Recycleservice 2025" geevalueerd.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 25.500.000

NV Luchthaven Teuge

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Luchthaven Teuge biedt voorzieningen voor General Aviation (kleine luchtvaart) en draagt bij aan de recreatieve, educatieve en economische doelstellingen van de gemeente. De luchthaven zet zich in voor de ontwikkeling van duurzaam vliegverkeer en verduurzaming van de luchthaven.

Link naar jaarstukken

[Jaarrekening 2024](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Besluiten die het Nederlandse vliegverkeer raken, hebben effect op vliegveld Teuge.

Ontwikkelingen beleid

Belangrijke ontwikkelingen zijn gesprekken over stationering traumahelikopter, de opkomst van elektrisch vliegen en een kwestie rond de Schengenstatus.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Omgevingsdienst Veluwe (ODVeluwe)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Borgen van een gezonde fysieke leefomgeving (o.a. schoner, stiller en duurzamer) creëren door regulering op basis van vergunningverlening, milieutoezicht, handhaving en milieuadvisering.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Deze worden op basis van de begroting uitgewerkt en vastgelegd in een Samenwerkingsovereenkomst en uitvoeringsprogramma 2026

Risico's

In de begroting en jaarrekening van de ODVeluwe staan interne risico's. Die kan ODVeluwe zelf opvangen binnen haar eigen begroting. Er wordt nog steeds een stijgende lijn in het aantal adviesproducten geconstateerd. Met name op het gebied van ruimtelijke ordening (RO), stikstof, energietransitie, PFAS en bodemgerelateerde adviezen. Deze stijging kon nog worden opgevangen binnen de begroting. Dit begint echter wel op gespannen voet te staan met de bijdrage van de ODVeluwe op het onze ambities in het licht van Brede Welvaart. Feit is ook dat er onder de Omgevingswet extra taken op het gebied van onder meer bodem en geluid bij de ODVeluwe terecht zijn gekomen.

Ontwikkelingen beleid

De ODVeluwe werkt in het kader van de verdere profesionalisering aan een wettelijk verplichte regionale uitvoerings- en handavingsstrategie

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 5.757.579

Kanaalzone Zuid (Schatkamer van Zuid)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Herontwikkeling plangebied volgens ontwikkelingskader Kanaalzone Zuid.

[Link naar jaarstukken](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het belangrijkste risico zijn eventuele tegenvallers in het civieltechnische werk, zoals bodemsaneringen en verrassingen tijdens het bouw- en woonrijp maken. In de exploitatie is een post onvoorzien als buffer tegen risico's. Daarnaast is er een afhankelijkheid voor wat betreft de Koldewijnlocatie met de ontwikkeling Kayersmolen Noord, die door private partijen wordt opgepakt.

Ontwikkelingen beleid

In 2024 heeft de afrekening "fase 4" plaatsgevonden. Met deze afrekening is de gehele inbreng van de gronden door elke deelnemer uitbetaald. Ook is de uitname van de 17 kavels door de Woonmensen afgerekend. Financieel technisch is dat nu in de PPS afgerekend maar de Woonmensen dienen deze kavels (voor haar risico) nog te verkopen.

Wat resteert is een afrekening fase 5 (laatste deel Koldewijnlocatie). Deze zal uitsluitend tussen de PPS en de Woonmensen en tussen de PPS en de gemeente gaan plaatsvinden. Met de Woonmensen worden de 18 kavels aan de Koldewijnlocatie uitgenomen en afgerekend. Dat kan echter pas als de bestemming hiervan is gewijzigd.

Tussen de PPS en de gemeente dient er nog één woonkavel te worden afgerekend. In de stuurgroepvergadering van 9 juli 2024 is besloten dat deze kavel door de gemeente wordt aangekocht en tijdelijk wordt ingezet voor een parkeeroplossing. De overdracht van deze kavel zal in het 2e kwartaal 2025 plaatsvinden. Na een gebruiksduur van maximaal 10 jaar wordt deze kavel als woonkavel op de markt gebracht, voor rekening en risico van de gemeente.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Wegener

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling De PPS Wegener is oorspronkelijk bedoeld voor de realisatie van kantoren en enkele kavels voor vrijstaande woningen.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Van het bovengenoemde programma valt een derde deel toe aan de gemeente. Dit deel is opgenomen in de grondbedrijf programmering per 1 januari 2025. Actualisatie vindt plaats indien het Ontwikkelplan verder is uitgewerkt. Voor het gecalculeerde verlies van deze grondexploitatie is een verliesvoorziening getroffen. Er is hier sprake van een nieuwe ontwikkeling waarbij een bestemmingsplanwijziging nog moet plaatsvinden. Net als andere projecten in deze fase is er sprake van een stikstofrisico. In dat kader is deelname aan de pilot "stikstofarme woonwijken" mogelijk een oplossing. Het gemeentelijke deel van de risico's van dit project zijn afgedekt binnen de Algemene Reserve.

Ontwikkelingen beleid

Op dit moment is er nog geen vigerende planologische titel om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken. Op 21 januari 2021 is het Masterplan Wegener Campus door de raad geamendeerd vastgesteld. Het masterplan biedt in de toekomst ruimte voor een programma van 50.000 m2 bvo in maatschappelijke voorzieningen en bedrijvigheid. Daarnaast is ruimte voor 7.000 m2 bvo kantoren en 15 woningen. Het aangenomen amendement "Landmark" riep het college op om de gebouwhoogte van het gebouw in de oksel Europaweg-Laan van de Westenenk te verhogen naar maximaal 35 meter om hiermee een landmark te creëren.

Daarnaast was een motie aangenomen waarin het college werd opgeroepen om maximaal in te zetten op het omzetten van de kantoren- en bedrijvenfunctie naar woningbouw (een gevarieerd aanbod aan betaalbare appartementen) en maximaal in te zetten op een half verdiepte aanleg van de benodigde parkeerplaatsen.

De provincie heeft recent het voorbereidingsbesluit voor de stroken (zones) van maximaal 500 meter rondom stikstofgevoelige natuur in de Natura 2000-gebieden Veluwe genomen. Op basis hiervan blijkt dat realisatie van het project Wegener Campus op dit moment niet haalbaar is in het licht van stikstof en natura 2000. Echter in dit besluit staat ook vermeld dat er uitzonderingen mogelijk zijn. Aan de provincie is verzocht of dit project onder de uitzondering kan vallen of dat de provincie andere mogelijkheden ziet om het project of delen ervan alsnog te kunnen gaan realiseren.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

BV Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Bijdrage aan toeristische recreatieve versterking van vakantieparken

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Risico's bij opheffing en risico's bij revolverendheid.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 30.000

Zonnepark Brinkenweg Exploitatie B.V.

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling De B.V. exploiteert een park met zonnepanelen. De opwek van zonne-energie draagt bij aan energieneutraliteit in 2050

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Beheren en exploiteren van het zonnepark gevestigd aan de Brinkenweg in Apeldoorn.

Risico's

Reguliere exploitatierisico's

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

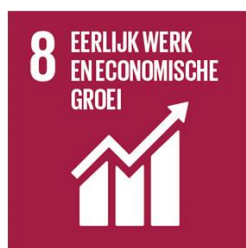
Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Programma 3 - Economie en inkomen

Portefeuillehouders

1. [N. Derks](#)
2. [D. Huizer](#)
3. [S. Biharie](#)
4. [A. Prins](#)
5. [S. M. Wenzkowski](#)

Global goals

Doelenboom

Hoofddoelstelling

1. Een groene en innovatieve economie die bouwt aan de brede welvaart van Apeldoorn

Subdoelstelling

1.1 Apeldoorn is een aantrekkelijke werk en (be)leefstad voor bedrijven, talenten, inwoners en bezoekers

Prestatie

1.1.1 Apeldoorn versterkt haar groene en royale profiel

1.1.2 Wij moeten scherpe keuzes maken bij het evenementenaanbod

1.1.3 Wij actualiseren het horeca- en detailhandelsbeleid in 2026

1.1.4 We versterken de samenwerking in de binnenstad

1.2 Ruimte voor werk

1.2.1 In 2026 ontwikkelen we een gedragen toekomstplan voor Bedrijventerrein Apeldoorn Zuid en starten we samen met stakeholders met de uitvoering van activiteiten

1.2.2 In 2026 realiseren we een beleidskader 'werken in de wijk', zodat we beter sturing geven aan de wijk economie

1.2.3 Vaststellen van een uitgifteprotocol voor nieuwe bedrijventerreinen

1.3 Een sterk ondernemersklimaat met volop ruimte voor ondernemen, groeien en innoveren

1.3.1 Voor eind 2026 hebben minimaal 250 MKB-bedrijven een vervolgstap gezet op het gebied van ondernemerschap, verduurzaming, digitalisering en/of personeel

1.3.2 In 2026 ondersteunen we ten minste vijf samenwerkingen of projecten die instroom bevorderen

1.3.3 We versterken de organisatiegraad van ondernemers in 2026

1.4 Impactvolle economische vernieuwing en sterke missiegedreven clusters

1.4.1 In 2026 is het aantal PSO-gecertificeerde bedrijven in Apeldoorn met 10% toegenomen ten opzichte van 2024

1.4.2 In 2026 ontwikkelen we een economische ontwikkelstrategie voor de Spoorzone

		1.4.3 In 2026 ondersteunen we minimaal vijf samenwerkingen, projecten die bijdragen aan de missie gedreven clusters
2. Inclusieve samenleving: iedereen doet mee!	2.1 Meer inwoners doen naar vermogen mee door werk, scholing of zijn anderszins maatschappelijk actief	2.1.1 Het aantal bijstandsuitkeringen in Apeldoorn volgt in 2026 minimaal de trend onder de referentiegemeenten, of beter.
		2.1.2 In 2026 begeleidt Lucrato minimaal 90 inwoners naar deeltijdwerk. Dat zijn er 10 meer dan in 2025 met Lucrato is afgesproken.
		2.1.3 We meten in 2026 onder de deelnemers van Apeldoorn Werkt Mee op welke wijze deelname hun leven heeft beïnvloed.
	2.2 Meer inwoners komen uit met hun inkomsten	2.2.1 Volgens het NIBUD hoeft niemand in Apeldoorn in armoede te leven, mits zij toegang hebben tot alle landelijke en gemeentelijke regelingen. We zetten in 2026 en 2027 het armoede actieplan voort voor een grote groep inwoners met een laag inkomen.
		2.2.2 Wij stimuleren de maatschappelijke deelname van inwoners met een laag inkomen via de Stadspas. Door ruime bestedingsmogelijkheden en inwoners actief te benaderen streven we er naar dat minimaal 80% van de tegoeden op de passen wordt gebruikt.
		2.2.3 Onze armoede-aanpakkers spreken inwoners over werk, participatie en de regelingen waar zij recht op hebben. Waar mogelijk vullen zij samen met de inwoner de digitale tool Berekenuwrechtplus in.
	2.3 Minder inwoners hebben problematische schulden, hen bieden we ondersteuning aan om weer regie te krijgen op hun financiële zelfredzaamheid	2.3.1 We doen iedereen een hulpaanbod die via vroegsignalering wordt aangedragen. Ons doel is om in ten minste 55% van de meldingen persoonlijk contact te krijgen om een maatwerk advies te maken met, waar nodig, een aanvullend hulpaanbod.

	2.3.2 Om problematische schulden te voorkomen, geven we prioriteit aan jongvolwassenen tot 27 jaar bij vroegsignalering en/of als zij op de CAK-lijst komen. We maken gebruik van de aanpak die in het project Vroegsignalering is ontwikkeld.
	2.3.3 Om problematische schulden van inwoners zoveel mogelijk te voorkomen, zetten we in op preventie door het verbeteren van financiële vaardigheden en door inwoners die zich melden met geldzorgen te begeleiden van intake tot nazorg.
2.4 De samenwerking met onze partners in de regionale arbeidsmarkt versterkt de arbeidsmarkt in Apeldoorn	2.4.1 In 2026 is het regionaal werkcentrum actief en is de dienstverlening van de netwerkpartners toegankelijk voor alle werkgevers en inwoners.
	2.4.2 In 2026 voert het regionaal werkcentrum Veluwe en Stedendriehoek het eerste uitvoeringsplan uit, dat onderdeel is van haar Meerjarenagenda

Ambities en speerpunten

Ambitie van het programma

Een sterke economie vormt de basis voor bestaanszekerheid en brede welvaart. Daarom zetten wij in op een inclusieve en toekomstgerichte economische ontwikkeling, waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen. Op deze manier dragen we bij aan zowel het welzijn van onze inwoners als aan het succes van onze ondernemers. De gewenste koers is vastgelegd in de Economische Koers 2040.

Tot 2040 groeien wij naar ten minste 180.000 inwoners binnen onze gemeentegrenzen, hetgeen leidt tot toenemende druk op de fysieke ruimte. Hierdoor wordt ruimte voor bedrijvigheid steeds schaarser. Om een gezonde balans tussen wonen en werken te behouden en onze positie als regionale banenmotor te verstevigen, streven wij naar een vitale arbeidsmarkt met minimaal 117.000 arbeidsplaatsen in 2040. Dit vraagt om randvoorwaarden zoals voldoende fysieke ruimte, een robuust energienetwerk, beschikbaarheid van gekwalificeerde arbeidskrachten, goede bereikbaarheid via weg, water, spoor en digitale infrastructuur, en toekomstgericht onderwijs dat aansluit op de arbeidsmarkt.

We investeren daarom structureel in een aantrekkelijk en concurrerend vestigingsklimaat. Dit doen we samen met bedrijven en in regionaal verband, met gerichte aandacht voor het verduurzamen en optimaler benutten van bedrijventerreinen. We focussen ons daarbij op bedrijven die ons economisch profiel versterken, met name op het gebied van kennisontwikkeling, groene groei en innovatie.

Initiatieven die bijdragen aan een bredere welvaart worden actief ondersteund. We versterken de positionering van Apeldoorn als groene, royale hoofdstad van de Veluwe, met een innovatieve en vooruitstrevende benadering van thema's als veiligheid, energietransitie en gezondheid. Concreet doen we dit via een krachtige citymarketingstrategie, de transformatie van de binnenstad tot stadspark, en het stimuleren van samenwerkingen en initiatieven voor start-ups en het MKB, onder meer via clusterontwikkeling.

Om onze economische en maatschappelijke opgaven zorgvuldig en effectief aan te pakken, werken we nauw samen met partners in de regio. Zowel binnen de Stedendriehoek als in de Arbeidsmarktregio Veluwe-Stedendriehoek bouwen we aan een sterke regionale economie. Deze samenwerking levert hoogwaardige voorzieningen en verbindingen op binnen het 'daily urban system' van de regio. Door ons vestigingsklimaat te verbeteren en de regionale samenwerking te intensiveren, levert Apeldoorn een actieve bijdrage aan een toekomstbestendige economie waarin ruimte is voor goed werk, ondernemerschap, onderwijs, wonen en ontspanning.

De samenhang tussen participatie, werk en economie is groot. Niet iedereen heeft dezelfde uitgangspositie. Daarom bieden wij laagdrempelige en gerichte ondersteuning aan inwoners die dat nodig hebben, vanuit een stevig sociaal vangnet. Tegelijkertijd verwachten we dat inwoners zoveel mogelijk actief deelnemen aan de samenleving, bij voorkeur via werk. De krapte op de arbeidsmarkt zal de komende jaren verder toenemen. Voor een vitale lokale en regionale economie is voldoende arbeidspotentieel dan ook essentieel.

Tegelijk moet het aanbod vanuit bedrijven en sectoren aansluiten bij de kwaliteiten van onze beroepsbevolking. Daarbij is het van belang dat bedrijven ook financieel gezond zijn en blijven. Onze dienstverlening sluit steeds beter aan op deze wisselwerking. Zo begeleiden we inwoners met een kwetsbare positie actief richting werk en organiseren we onze dienstverlening zo dicht mogelijk bij inwoners en ondernemers. Het actief bestrijden van armoede is daarbij een belangrijk speerpunt. Dit realiseren we onder meer via het Actieplan Armoede en de inzet van onze armoede-aanpakkers. Daarnaast richten we onze dienstverlening specifiek op cruciale sectoren en bedrijven, zoals de zorg en de techniek.

Speerpunten van beleid

Onze economische beleidsinzet richt zich op de volgende speerpunten:

Een aantrekkelijk vestigings- en leefklimaat

Apeldoorn biedt ruimte om goed te werken, ondernemen, leren, wonen en ontspannen. Wij streven naar bestaanszekerheid voor alle inwoners en naar een voortdurende balans tussen economische groei, maatschappelijk welzijn en een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.

Toekomstbestendige werklocaties

Wij zetten in op de ontwikkeling, revitalisering, verduurzaming en optimale benutting van bestaande en nieuwe werklocaties, waaronder bedrijventerreinen, kantoorlocaties en gemengde woon-werkgebieden. Daarbij ligt de nadruk op goede ruimtelijke inrichting, economische waardecreatie, duurzame energievoorziening en bereikbaarheid. Bij uitgifte van gemeentelijke gronden sturen wij actief op vestiging van bedrijven die aantoonbare economische en maatschappelijke meerwaarde bieden en passen binnen het gewenste economische profiel van Apeldoorn.

Lokale en regionale samenwerking

Wij versterken de samenwerking met bedrijven, kennisinstellingen, het MKB en startups om maatschappelijke en economische vraagstukken zoals digitale veiligheid, energietransitie en innovatieve zorg gezamenlijk aan te pakken. Regionaal werken wij toe naar een gezamenlijke Meerjarige Arbeidsmarktagenda in samenwerking met het Regionaal Werkcentrum (RWC) Veluwe-Stedendriehoek. Tevens ontwikkelen wij een regionale Kennis- en Innovatieagenda binnen de Regio Stedendriehoek.

Verantwoordelijkheid nemen om inwoners te bereiken

Wij werken outreachend en vanuit vertrouwen, met als doel armoede en uitsluiting van maatschappelijke participatie actief tegen te gaan. Daarbij ondersteunen we inwoners om naar vermogen deel te nemen aan de samenleving en in hun eigen inkomen te voorzien, onder meer via passende hulp, zorg en werk. Wij zetten ons tevens in om problematische schulden te voorkomen en op te lossen.

Gerichte samenwerking voor (zij)instroom in kansrijke sectoren

Wij versterken de samenwerking met onderwijsinstellingen, werkgevers en andere partners om de instroom en zijinstroom van werknemers naar cruciale sectoren zoals zorg en techniek te bevorderen. Hiermee spelen we in op de toenemende arbeidsmarktkrapte en de noodzaak om het arbeidspotentieel optimaal te benutten.

Doelen & prestaties

Hoofddoelstelling

1. Een groene en innovatieve economie die bouwt aan de brede welvaart van Apeldoorn

Apeldoorn kiest nadrukkelijk voor een economie die bijdraagt aan brede welvaart. In lijn met de Economische Koers 2040 richten wij ons op groene groei en innovatie. Het begrip 'groen' vatten wij breed op: als hoofdstad van de Veluwe omarmen wij ons natuurlijke karakter en investeren wij in de opschaling van duurzame initiatieven. Deze initiatieven vormen een belangrijke bron van economische kansen.

Tegelijkertijd zetten wij sterk in op innovatie, zowel in de manier waarop wij samenwerken als in de toepassing van nieuwe technologieën. Wij bevorderen kennisontwikkeling, onderzoek en de vertaling daarvan naar concrete producten en diensten. Daarbij geven wij speciale aandacht aan innovatieve ecosystemen rondom de thema's veiligheid, energietransitie en zorg. Dit vraagt om fysieke ruimte én ruimte in wet- en regelgeving en bestuurlijke samenwerking. Zo creëren we in Apeldoorn de voorwaarden om te experimenteren, vernieuwen en technologische vooruitgang te realiseren.

Doelstelling

1.1 Apeldoorn is een aantrekkelijke werk en (be)leefstad voor bedrijven, talenten, inwoners en bezoekers

De komende jaren ondergaat de binnenstad een ingrijpende transformatie. Diverse straten krijgen een nieuwe functie, de openbare ruimte wordt aangepakt en vergroend, en grootschalige ontwikkelingen zoals de Oranjerie en de Grote Markthof veranderen het stadsbeeld blijvend. Door middel van gerichte interventies beperken wij de tijdelijke negatieve effecten van deze veranderingen.

Het einddoel is een multifunctioneel Stadspark: een groene binnenstad waar wonen, werken, winkelen, verblijven en beleven op een aantrekkelijke manier samenkomen. In samenwerking met partners streven we naar een programmering van evenementen die past bij de uiteenlopende wensen van inwoners en bezoekers, en die zorgt voor levendigheid en dynamiek. Met een gerichte citymarketingstrategie versterken we ons profiel en binden we jongeren en studenten aan de stad. Dit doen we samen met bedrijven, onderwijsinstellingen, studenten, inwoners en culturele en maatschappelijke organisaties. Gezamenlijk zetten wij Apeldoorn steviger op de kaart als groene en royale hoofdstad van de Veluwe.

Prestaties

1.1.1 Apeldoorn versterkt haar groene en royale profiel

In 2025 is er een nieuwe citymarketingvisie opgesteld. De gemaakte keuzes in de visie worden in 2026 verder uitgewerkt en in acties uitgezet. Om dit profiel kracht bij te zetten, investeren we in massamediacampagnes en het aantrekken van congressen. We streven naar brede erkenning en uitdraging van dit profiel door inwoners, bedrijven, onderwijsinstellingen en maatschappelijke en culturele organisaties.

1.1.2 Wij moeten scherpe keuzes maken bij het evenementenaanbod

De jaarlijks ruim 600 evenementen zorgen voor levendigheid in de binnenstad, dorpen en wijken. Het aanbod varieert van kleinschalige bijeenkomsten tot grote evenementen zoals Koningsdag, die veel bijdragen aan ons imago. Door bezuinigingen worden scherpere keuzes noodzakelijk, maar we streven ernaar het huidige niveau van het evenementenaanbod te behouden om aantrekkelijk te blijven voor inwoners en bezoekers. Door bezuinigingen worden in 2026 scherpere keuzes noodzakelijk bij de verdeling van de budgetten. Hoewel we er naar streven om het huidige niveau van het evenementenaanbod te behouden, lijkt het op voorhand niet mogelijk om hetzelfde evenementen aanbod te kunnen aanbieden. De bezuinigingen zouden mogelijk opgevangen kunnen worden via de herverdeling van de extra toeristenbelasting.

1.1.3 Wij actualiseren het horeca- en detailhandelsbeleid in 2026

Voor een adequate sturing op ontwikkelingen binnen horeca en detailhandel is actueel beleid noodzakelijk. Het bestaande beleid is verouderd en wordt herzien. Aangezien horeca en detailhandel steeds meer verweven zijn in de invulling van winkelgebieden, ontwikkelen we een gecombineerd horecabeleid en detailhandelsbeleid. Ook een visie op hotelontwikkelingen maakt hier onderdeel van uit.

1.1.4 We versterken de samenwerking in de binnenstad

Samen met onze partners zetten we ons in voor een vitale binnenstad. Dit doen we door gezamenlijk op te trekken bij fysieke projecten. Wij hebben onze ambities vast gelegd in een gezamenlijk ambitieplan, waar de binnenstadspartijen ook gezamenlijk aan werken. Op basis hiervan bepalen we jaarlijks waar wij samen aan werken en investeren. In 2026 verkennen we bovendien hoe we deze samenwerking verder kunnen professionaliseren.

Doelstelling

1.2 Ruimte voor werk

Bedrijven creëren werkgelegenheid en leveren daarmee een directe bijdrage aan de bestaanszekerheid van inwoners van Apeldoorn, de regio en daarbuiten. Om ondernemerschap en werk te faciliteren, is het van belang dat er voldoende én toekomstbestendige werklocaties beschikbaar zijn.

De groeiende vraag naar ruimte, de noodzaak tot maatschappelijke transities (op het gebied van energie, circulariteit en digitalisering), én structurele uitdagingen zoals ruimtegebrek, lage leegstand, net- en verkeerscongestie, stikstofproblematiek en een krappe arbeidsmarkt, onderstrepen dat een nieuwe generatie werklocaties nodig is.

Met het Programma Werklocaties richten wij ons op de ontwikkeling van een duurzame, kwalitatieve en toekomstbestendige portefeuille aan werklocaties. Deze locaties moeten goed aansluiten op de huidige en toekomstige behoeften van ondernemers, en tegelijkertijd bijdragen aan de brede welvaart van Apeldoorn. We hanteren het principe van 'de juiste functies op de juiste plek'. Dit betekent dat we bestaande locaties optimaal benutten én selectief nieuwe locaties ontwikkelen — waaronder Ecofactorij II. Nieuwe kantoorontwikkelingen worden uitsluitend toegevoegd in de Spoorzone en op de Zwitsallocatie.

Prestaties

1.2.1 In 2026 ontwikkelen we een gedragen toekomstplan voor Bedrijventerrein Apeldoorn Zuid en starten we samen met stakeholders met de uitvoering van activiteiten

In 2025 zijn we gestart met een integrale gebiedsaanpak voor Bedrijventerrein Apeldoorn Zuid. In 2026 werken we, op basis van een projectplan, samen met de Bedrijvenkring Apeldoorn Zuid en andere stakeholders aan een breed gedragen toekomstplan. Dit plan bevat concrete activiteiten om het bedrijventerrein toekomstbestendig te maken.

1.2.2 In 2026 realiseren we een beleidskader 'werken in de wijk', zodat we beter sturing geven aan de wijk economie

Een sterke wijk economie draagt bij aan sociale samenhang, inkomen, werkgelegenheid en leefbaarheid in buurten. Buiten de formeel aangewezen werklocaties willen we deze kleinschalige economie beschermen en versterken. In 2026 stellen we een beleidskader op dat bestaat uit een nulmeting, analyse en handelingsperspectief, zodat we gericht kunnen sturen op het behoud en de ontwikkeling van deze werkplekken.

1.2.3 Vaststellen van een uitgifteprotocol voor nieuwe bedrijventerreinen

Door de schaarse ruimte is een zorgvuldige afweging bij gronduitgifte noodzakelijk. We willen actief sturen op de vestiging van bedrijven die lokale en regionale economische en maatschappelijke meerwaarde bieden. Daarom ontwikkelen we in 2026 een uitgifteprotocol voor nieuwe bedrijventerreinen, waarmee we selectiecriteria vastleggen en gericht invulling geven aan onze economische ambities.

Doelstelling

1.3 Een sterk ondernemersklimaat met volop ruimte voor ondernemen, groeien en innoveren

Apeldoorn biedt een gunstig klimaat voor ondernemers. Ondernemers kunnen rekenen op een gemeente die actief meedenkt, initiatieven ondersteunt en ondernemers onderling met elkaar verbindt. Met name het midden- en kleinbedrijf (MKB) helpen we om toekomstbestendig te ondernemen, door hen in contact te brengen met partners en een ondersteuningsaanbod dat past bij hun specifieke behoefte aan kennis, advies en dienstverlening.

We investeren in sterke lokale en regionale netwerken tussen bedrijven, overheden en kennis- en onderwijsinstellingen binnen de Regio Stedendriehoek. Daarbij is talentontwikkeling essentieel. In samenwerking met onderwijsinstellingen en werkgevers zorgen we voor een divers, toekomstgericht opleidingsaanbod dat aansluit op de veranderende arbeidsmarkt én op maatschappelijke opgaven. Zo blijven we gezamenlijk werken aan het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en werk, én aan het werven en opleiden van voldoende vakmensen voor kansrijke sectoren.

Prestaties

1.3.1 Voor eind 2026 hebben minimaal 250 MKB-bedrijven een vervolgstap gezet op het gebied van ondernemerschap, verduurzaming, digitalisering en/of personeel

We gaan in gesprek met MKB-ondernemers om hun vragen en behoeften in beeld te brengen. Op basis daarvan brengen we hen in contact met publieke en private partijen – lokaal en regionaal – die passende kennis, diensten of middelen kunnen bieden. We verwachten dat minimaal de helft van de benaderde ondernemers een vervolgstap zet. Daarom mikken we op het benaderen van ongeveer 500 bedrijven met een ondersteuningsaanbod.

1.3.2 In 2026 ondersteunen we ten minste vijf samenwerkingen of projecten die instroom bevorderen

We investeren in activiteiten en projecten die de (zij-)instroom van werkzoekenden en studenten in sectoren zoals techniek, zorg en IT bevorderen. Denk aan banenmarkten, oriëntatiesessies en inspiratiedagen. Waar mogelijk sluiten deze initiatieven aan bij bestaande programma's van de arbeidsmarktregio, het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering en het NewTechPark.

1.3.3 We versterken de organisatiegraad van ondernemers in 2026

Een sterk verbonden en goed georganiseerde ondernemersgemeenschap draagt bij aan een veerkrachtig en vitaal economisch klimaat. Daarom stimuleren we in 2026 collectieve initiatieven en samenwerking binnen ondernemersnetwerken. Dit stelt ondernemers in staat om gezamenlijk te investeren in hun directe omgeving én in de bredere economische ontwikkeling van Apeldoorn.

Doelstelling

1.4 Impactvolle economische vernieuwing en sterke missiegedreven clusters

We investeren extra in onze drie missiegedreven clusters: veiligheid & digitalisering, energietransitie & techniek en welzijn & zorg. Met een goede mix van grote bedrijven, kennisinstellingen, midden- en kleinbedrijven, startups en het beroepsonderwijs die samenwerken in de clusters vinden we de antwoorden op de grote maatschappelijke uitdagingen, bieden we ruimte voor samenwerking en het toepassen van innovaties. Lokaal, regionaal en landelijk.

Prestaties

1.4.1 In 2026 is het aantal PSO-gecertificeerde bedrijven in Apeldoorn met 10% toegenomen ten opzichte van 2024

De Prestatieladder Socialer Ondernemen (PSO) is een wetenschappelijk onderbouwd keurmerk van TNO. Het laat zien in hoeverre organisaties meer dan gemiddeld bijdragen aan arbeidsparticipatie van mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. We stimuleren ondernemers in Apeldoorn actief om zich hiervoor te certificeren.

1.4.2 In 2026 ontwikkelen we een economische ontwikkelstrategie voor de Spoorzone

Om het missie gedreven cluster op het gebied van veiligheid en digitalisering verder te versterken, bouwen we aan een krachtig innovatie-ecosysteem in en rond de Spoorzone. Hier ontstaat ruimte voor startups, onderzoeksinstellingen, vernieuwende bedrijven en nieuwe vormen van samenwerking. Met het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering is een stevige basis gelegd; in 2026 stellen we samen met partners een economische ontwikkelstrategie op. Mogelijke partners zijn onder meer Oost NL, Saxion, Aventus, de Provincie Gelderland, Apeldoorn IT, het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering en Defensie.

1.4.3 In 2026 ondersteunen we minimaal vijf samenwerkingen, projecten die bijdragen aan de missie gedreven clusters

We stimuleren (financieel en met ondersteuning) projecten en samenwerkingen waarin bedrijven, onderwijsinstellingen, inwoners en overheden samenwerken aan technologische vernieuwing, de toepassing van nieuwe producten en werkvormen, en het versterken van netwerken. Deze initiatieven richten zich specifiek op de drie missiegedreven clusters. Belangrijke samenwerkingspartners hierbij zijn onder andere het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering, de Regiotafel Human Capital Zorg en Welzijn, en het NewTechPark.

Hoofddoelstelling

2. Inclusieve samenleving: Iedereen doet mee!

Doelstelling

2.1 Meer inwoners doen naar vermogen mee door werk, scholing of zijn anderszins maatschappelijk actief

Samen met onze partners streven we ernaar, dat zo veel mogelijk Apeldoorners actief meedoen in de samenleving en hun plek op de arbeidsmarkt vinden. Wij ondersteunen waar nodig bij het vinden van werk, verkleinen de afstand tot werk door onder andere scholing of zorgen dat mensen een activiteit krijgen waardoor zij volwaardig in de samenleving kunnen meedoen.

Prestaties

2.1.1 Het aantal bijstandsuitkeringen in Apeldoorn volgt in 2026 minimaal de trend onder de referentiegemeenten, of beter.

In de begroting wordt rekening gehouden met de verwachte bijstandsontwikkeling in Nederland zoals die door het CPB is afgegeven. Het CBS rapporteert over de daadwerkelijke bijstandsontwikkeling in Nederland, maar dit gebeurt met aanzienlijke vertraging. Daarom gebruiken we in 2026 de ontwikkeling van de referentiegemeenten als indicator om de prestatie te meten. Een groep grote gemeenten levert maandelijks gegevens aan waardoor een goed en actueel beeld ontstaat van de bijstandsontwikkeling. Samen zijn de referentiegemeenten goed voor ongeveer de helft van het totale aantal bijstandsuitkeringen in Nederland.

2.1.2 In 2026 begeleidt Lucrato minimaal 90 inwoners naar deeltijdwerk. Dat zijn er 10 meer dan in 2025 met Lucrato is afgesproken.

Doel van de Participatiewet is dat inwoners naar vermogen deelnemen aan de samenleving. Een deel van de inwoners heeft mogelijkheden om aan het werk te gaan, maar volledige uitstroom uit de uitkering is niet mogelijk vanwege hun beperkingen. Het vinden van werk in deeltijd is voor deze inwoners het hoogst haalbare.

En voor een ander deel van de inwoners is deeltijdwerk een tussenstap om vervolgens een baan te vinden waarbij ze niet meer afhankelijk zijn van een Participatiewetuitkering.

Lucrato heeft de opdracht van de gemeente in de Gemeenschappelijke Regeling gekregen om inwoners naar werk te begeleiden, waaronder naar deeltijdwerk.

2.1.3 We meten in 2026 onder de deelnemers van Apeldoorn Werkt Mee op welke wijze deelname hun leven heeft beïnvloed.

Niet iedereen die een bijstandsuitkering heeft, kan uitstromen naar werk. Participeren en deelname aan de samenleving waarbij je andere mensen ontmoet, leiden tot een meer zinvolle invulling van het leven. Inwoners begeleiden we naar een participatieplek via Apeldoorn Werkt Mee. We verwachten dat deelname een positieve verandering teweegbrengt in het leven van deze inwoners. We meten dit in 2026 door middel van een representatief onderzoek onder de deelnemers van Apeldoorn Werkt Mee. Dit onderzoek laten we door een extern bureau uitvoeren.

Doelstelling

2.2 Meer inwoners komen uit met hun inkomsten

We stimuleren inwoners om zoveel mogelijk hun eigen inkomen te verdienen. We geven financiële ondersteuning aan die inwoners voor wie dat (tijdelijk) niet lukt. Daarnaast zien we, dat ook mensen met een baan soms niet meer uitkomen met hun geld. Dit komt door de gestegen kosten van het basislevensonderhoud. Via het Actieplan Armoede Apeldoorn ondersteunen we inwoners met een laag inkomen zodat meer mensen uitkomen met hun inkomen.

Prestaties

2.2.1 Volgens het NIBUD hoeft niemand in Apeldoorn in armoede te leven, mits zij toegang hebben tot alle landelijke en gemeentelijke regelingen. We zetten in 2026 en 2027 het armoede actieplan voort voor een grote groep inwoners met een laag inkomen.

Vanaf 2023 (start van het actieplan armoede) krijgen meer huishoudens toegang tot minimaregelingen, namelijk alle huishoudens met een inkomen tot 130% zodat ook werkende armen ondersteund worden. Dit was een inkomen tot 120%. We kunnen daarnaast op basis van individueel maatwerk ondersteuning bieden aan inwoners met een inkomen hoger dan 130%. Ook bouwen we met onze netwerkpartners zoals woningbouwcorporaties en het onderwijs aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen. Volgens de meest recente cijfers waren er in 2023 in Apeldoorn 16.000 inwoners met een inkomen tot maximaal 130% van het sociaal minimum.

2.2.2 Wij stimuleren de maatschappelijke deelname van inwoners met een laag inkomen via de Stadspas. Door ruime bestedingsmogelijkheden en inwoners actief te benaderen streven we er naar dat minimaal 80% van de tegoeden op de passen wordt gebruikt.

De Stadspas Apeldoorn is een belangrijk middel om de participatie van inwoners met een laag inkomen te vergroten. Dit geldt voor zowel volwassenen als kinderen. De waardering voor de pas is groot blijkt uit een klanttevredenheidsonderzoek en het onderzoek van Sense Guide uit 2024 waar ervaringen van inwoners zijn opgehaald. De aanbevelingen uit het klanttevredenheidsonderzoek gebruiken we om de Stadspas waar dat mogelijk is te verbeteren en het aantal inleverpunten uit te breiden. De Stadspas wordt ook verstrekt als mantelzorgwaardering aan mantelzorgers en het eindejaarsgeschenk voor medewerkers van de gemeente Apeldoorn wordt in de vorm van de Stadspas verstrekt.

2.2.3 Onze armoede-aanpakkers spreken inwoners over werk, participatie en de regelingen waar zij recht op hebben. Waar mogelijk vullen zij samen met de inwoner de digitale tool Berekenuwrechtplus in.

Armoedeaanpakkers gaan sinds 2023 wijken en buurten in om inwoners te spreken over hun levenssituatie. Deze gesprekken geven ons informatie waarmee wij onze dienstverleningen blijven verbeteren. Ook bieden we hulp aan inwoners als uit de gesprekken blijkt dat zij die nodig hebben. Onze armoedeaanpakkers bouwen aan vertrouwen en informeren inwoners over mogelijkheden op werk, participatie en de regelingen die we hebben om armoede te beperken en mee te doen in de Apeldoornse samenleving. Zo vullen de armoedeaanpakkers bijvoorbeeld samen met inwoners via het internet de tool 'Berekenuwrechtplus' in. Daardoor kunnen inwoners direct zien of zij recht hebben op ondersteunende regelingen. Ook leggen de armoedeaanpakkers verbindingen met de verschillende partners in onze gemeente zodat inwoners makkelijk de weg naar hun dienstverlening kunnen vinden. Indien zij specifieke problematiek signaleren zorgen zij voor een juiste verwijzing naar informele en professionele hulp. Hiermee kunnen problemen vroegtijdig onderkend worden en kan een passende oplossing hiervoor worden geboden.

Doelstelling

2.3 Minder inwoners hebben problematische schulden, hen bieden we ondersteuning aan om weer regie te krijgen op hun financiële zelfredzaamheid

Het hebben van problematische schulden heeft grote impact op het leven en heeft gezondheidsproblemen tot gevolg. Ook zien mensen minder mogelijkheden om weer regie te pakken op alle leefgebieden en leven ze bij de dag. De gemeente is wettelijk verplicht schuldhelpverlening te bieden. Deze hulp is vaak een eerste stap naar een gezonder leven en het terugkrijgen van eigen regie en financiële zelfredzaamheid. Onze inspanningen zijn erop gericht problematische schulden te voorkomen door vroegsignalering en preventie, met bijzondere aandacht voor jongeren en jongvolwassenen. We bieden ook schuldhelpverlening aan ondernemers.

Prestaties

2.3.1 We doen iedereen een hulpaanbod die via vroegsignalering wordt aangedragen. Ons doel is om in ten minste 55% van de meldingen persoonlijk contact te krijgen om een maatwerk advies te maken met, waar nodig, een aanvullend hulpaanbod.

We krijgen van steeds meer organisaties signalen over achterstanden bij betalingen. Er komen extra signalen in het kader van het tweejarige experiment met de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen. We blijven zoeken naar de juiste vindplaatsen van mensen met beginnende schulden, om hen tijdig een passend hulpaanbod te doen en zo problematische schulden te voorkomen. We streven ernaar om in 55% van de gevallen daadwerkelijk te komen tot een persoonlijk advies en waar nodig aangevuld met een hulpaanbod.

2.3.2 Om problematische schulden te voorkomen, geven we prioriteit aan jongvolwassenen tot 27 jaar bij vroegsignalering en/of als zij op de CAK-lijst komen. We maken gebruik van de aanpak die in het project Vroegsignalering is ontwikkeld.

In 2025 hebben we een project Vroegsignalering uitgevoerd aan de hand van de CAK-lijst. Op deze lijst, die wordt bijgehouden door het Centraal Administratiekantoor (CAK), staan inwoners die tenminste 6 maanden achterstand hebben op hun zorgpremie. Gedurende het project hebben we verschillende doelgroepen op de CAK-lijst benaderd met een hulpaanbod enerzijds en anderzijds de vraag op welke wijze de gemeente hen in een eerder stadium had kunnen ondersteunen. Tevens is een datatool ontwikkeld door het Datalab waarmee de data kan worden geanalyseerd, om zo een datagedreven en doelgroepgerichte aanpak te ontwikkelen. De geleerde lessen laten zien dat het zo jong mogelijk benaderen van inwoners op de CAK-lijst ernstigere schuldenproblematiek op latere leeftijd kan voorkomen. Aan de hand van wat deze inwoners met ons gedeeld hebben ten aanzien van hun ondersteuningsbehoefte is een specifieke aanpak ontwikkeld om hen te benaderen en ondersteunen. Deze aanpak is de standaardwerkwijze in 2026.

2.3.3 Om problematische schulden van inwoners zoveel mogelijk te voorkomen, zetten we in op preventie door het verbeteren van financiële vaardigheden en door inwoners die zich melden met geldzorgen te begeleiden van intake tot nazorg.

Het Nibud stelt dat goed om kunnen gaan met geld een voorwaarde is om goed rond te kunnen komen. Goed met geld omgaan, oftewel financieel vaardig zijn, is verre van eenvoudig. Om je eigen financiën goed te kunnen beheren, zijn verschillende basisvaardigheden noodzakelijk: (begrijpend) lezen, schrijven, rekenen én weten hoe je digitaal je geldzaken kunt regelen. Bovendien is het belangrijk om sociaal weerbaar te zijn en sociale druk en verleidingen te weerstaan.

Het begeleidingstraject dat deel uitmaakt van de Basisdienstverlening wordt in 2026 geïmplementeerd. We bieden dit aan op maat, naar doe-vermogen en behoefte van de inwoner. Hierbij werken we nauw samen met vrijwilligersorganisaties voor schuldhelpverlening en sluiten aan bij bestaande educatieve programma's.

Doelstelling

2.4 De samenwerking met onze partners in de regionale arbeidsmarkt versterkt de arbeidsmarkt in Apeldoorn

Doelstelling 2.4 De samenwerking met onze partners in de regionale arbeidsmarkt versterkt de arbeidsmarkt in Apeldoorn. We hebben op dit moment te maken met een krappe arbeidsmarkt in veel sectoren. De werkgelegenheid groeit het meest in de zorg, techniek, vrijetijdssector en transport & logistiek. Samen met lokale en regionale partners werken we aan een duurzame toekomst in het perspectief van de brede welvaart.

Prestaties

2.4.1 In 2026 is het regionaal werkcentrum actief en is de dienstverlening van de netwerkpartners toegankelijk voor alle werkgevers en inwoners.

In opdracht van het Rijk moeten vanaf 1 januari 2026 landelijk 35 Regionale Werkcentra (RWC) staan. Door de samenwerking in de RWC's kunnen werkgevers en inwoners met een vraag over werk of scholing, bij alle netwerkpartners één ingang vinden en worden zij geholpen door de juiste netwerkpartner volgens het zogeheten "No Wrong Door" principe. Dit betekent veel voor de regionale afstemming en het inrichten en harmoniseren van processen. Alsook voor de monitoring zodat we in beeld hebben welk aanbod we kunnen inzetten om de arbeidsmarktvragen van werkgevers te beantwoorden en inwoners naar werk of scholing te begeleiden. Apeldoorn heeft hier als centrumgemeente binnen de arbeidsmarktregio Noordwest Veluwe en Stedendriehoek extra taken in de coördinatie. Ook zijn wij de financiële host, waardoor de financiering van het RWC via onze begroting loopt. De regio heeft gekozen voor een programmatische aanpak waarbij de programmamanager, in dienst van de centrumgemeente, verantwoordelijk is voor de uitvoering en de P&C-cyclus.

2.4.2 In 2026 voert het regionaal werkcentrum Veluwe en Stedendriehoek het eerste uitvoeringsplan uit, dat onderdeel is van haar Meerjarenagenda

Het werkcentrum Veluwe Stedendriehoek maakt een uitvoeringsplan bij de Meerjarenagenda. Eind 2025 is bepaald of dit plan 1 of 2 jaar gaat omvatten. In dit uitvoeringsplan wordt concreet invulling gegeven aan de doelstellingen in de agenda. Ze bevat acties die door de partners in het netwerk, bijvoorbeeld door Lucrato, worden uitgevoerd. De acties worden voorzien van een begroting, beoogd effect en een planning. Dit uitvoeringsplan valt onder de verantwoordelijkheid van de regionale programmamanager die verantwoording aflegt aan het Regionaal Beraad. Apeldoorn vervult de rol van Centrumgemeente en beheert daarmee de regionale gelden.

Nieuwe ontwikkelingen

Onontkoombare ontwikkelingen Voorjaarsnota

41 Verminderen contactmomenten participatiewet

In de MPB 2025-2028 was een structurele bezuiniging voorgesteld van € 410.000 vanaf 2026. Tijdens de raadsbehandeling van de MPB 2025-2028 is hier uitgebreid over gesproken wat uiteindelijk heeft geleid tot een motie (M18a-NvO Verandering dienstverlening Participatiewet) én tot een aanpassing van het te bezuinigen bedrag in de MPB. Deze is verlaagd naar een taakstelling van € 205.000 structureel vanaf 2026.

De motie riep het college op “om enkel de taakstelling in te vullen door middel van het verminderen van het aantal contactmomenten op basis van de behoefte van inwoners in de participatiewet”. Dit houdt in dat er in relatief korte tijd een onderzoek is gedaan waarbij inwoners gevraagd werden naar de behoefte van het aantal contactmomenten met de trajectregisseur van de gemeente. Dit om voor de Voorjaarsnota van 2025 (zoals in de motie is opgenomen) de raad te informeren over de uitkomst en de financiële gevolgen. De conclusie uit het onderzoek is dat inwoners behoefte hebben aan dienstverlening met contactmomenten op maat. Hierbij schatten we in dat 10 tot 15 % van de huidige groep inwoners die momenteel de reguliere dienstverlening ontvangen, behoefte hebben aan een verlaging van de contactmomenten, wat ongeveer 1 fte oplevert. Dit betekent dat van de taakstelling van € 205.000 uit het voorstel € 118.000 niet gerealiseerd kan worden.

Benodigd budget

2026: € 118.000
2027: € 118.000
2028: € 118.000
2029: € 118.000

42 Armoedebeleid

In de MPB 2025-2028 is voor 2025 en 2026 € 1,3 miljoen per jaar bovenop het reguliere budget voor armoedebeleid beschikbaar gesteld om armoedebestrijding structureel te versterken, met een focus op het verbeteren van de inzet van armoedepreventie en de toegankelijkheid van bestaande regelingen voor de meest kwetsbare inwoners. Deze investeringen vormen de basis voor een continue verbetering van de Apeldoornse aanpak van armoedebestrijding, waarbij naast preventie ook zorg wordt gedragen voor duurzame steunmaatregelen en lokale samenwerking. Voor 2027 en 2028 zijn in de MPB 2025-2028 geen extra middelen opgenomen. Tijdens de behandeling van deze MPB in november 2024 is de motie “Toekomstbestendig armoedebeleid” aangenomen. In de motie wordt opgeroepen om: “de continuering van het armoedebeleid te borgen, door middel van het alloceren van aanvullende financiële middelen van 1.9 miljoen euro over de jaren 2027 en 2028, en dit in de Voorjaarsnota van 2025 te verwerken.

Benodigd budget

2027: € 1.300.000
2028: € 600.000

Overige voorstellen na Voorjaarsnota

43 Saxion- nieuwe onderwijshuisvesting

Het college heeft de ambitie om het hoger onderwijs in Apeldoorn uit te breiden. Daartoe voert het al langere tijd gesprekken met hogeschool Saxion. Saxion heeft het college in juli 2024 per brief laten weten het onderwijsaanbod in Apeldoorn te willen uitbreiden. De uitbreiding van Saxion gaat ook gepaard met het ontwikkelen van een nieuw onderwijsgebouw. Hiervoor vraagt Saxion een bijdrage aan de gemeente Apeldoorn. Het afgelopen jaar is hierover met het bestuur van Saxion gesproken. Dat heeft geleid tot het voorstel om over een periode van drie jaar € 2,9 miljoen voor een nieuw onderwijsgebouw vanuit de bestemmingsreserve hoger onderwijs beschikbaar te stellen aan Saxion.

Benodigd budget

2027: € 2.000.000 (bijdrage reserve hoger onderwijs € 2.000.000)
2028: € 900.000 (bijdrage reserve hoger onderwijs € 900.000)

44 Lerend district

Het college heeft de ambitie om de Veldhuislocatie nieuw leven in te blazen door het ontwikkelen van een Lerend District. Op deze plek zijn reeds hogeschool Saxion, Wittenborg University en de Fotovakhschool gevestigd. Met de verwachte komst van een nieuw onderwijsgebouw voor Saxion en de uitbreiding van Wittenborg University, is er een reële kans om dit gebied verder te ontwikkelen als interessante broedplaats voor jong talent. In de bestemming voor dit gebied is ook ruimte voor studentenhuisvesting. Op die manier kan het profiel van het stationsgebied zich ontwikkelen tot een lerende- en ondernemende omgeving met aan beide zijde van het Centraal Station zichtbaar beroepsonderwijs. Om deze ambitie te realiseren zijn aanloopkosten nodig. Het voorstel is om een budget van € 100.000 beschikbaar te stellen, te dekken uit de reserve hoger onderwijs.

Benodigd budget

2026: € 100.000 (bijdrage reserve hoger onderwijs € 100.000)

45 Evenementen

Evenementen zijn van grote waarde voor Apeldoorn: ze versterken de aantrekkelijkheid van stad en dorpen, stimuleren toerisme en bestedingen, en bevorderen gezondheid, ontmoeting en culturele participatie. Door hogere veiligheidseisen en het verleggen van uitvoeringskosten (zoals hekken, verkeersregelaars en verkeersplannen) naar organisatoren, dreigt verschraving van het evenementenaanbod.

Er zijn nog geen afspraken gemaakt met de branche- en lobbyorganisaties in de toeristische sector over de invulling van de meeropbrengst toeristenbelasting (€ 500.000). De verhoging van het subsidiebudget is vooralsnog eenmalig, in de verwachting dat in de jaren na 2026 een deel van de meeropbrengst ingezet kan worden voor evenementen.

Het voorstel voorziet in een eenmalige verhoging van het budget met €150.000 in 2026, verdeeld over publieksevenementen en Koningsdag. Voor publieksevenementen gaat het om een tijdelijke extra bijdrage (zachte landing) om organisatoren te ondersteunen in een overgangsjaar.

Benodigd budget

2026: € 150.000

Ombuigingen

Spoor 1: Belastingen en heffingen

39 Marktgelden

In het streven om werk wat we voor derden doen zo veel als mogelijk kostendekkend te maken willen we dat de marktgelden in een periode van 2 jaar toegroeien naar een balans tussen de lasten en de baten. We blijven in gesprek met een vertegenwoordiging van de ambulante handel om deze balans te bereiken. In het eerste kwartaal van 2026 doen we hiertoe een voorstel aan de gemeenteraad. Voor 2026 voeren we geen tariefsverhoging door.

Om te buigen budget

2026: € 82.000
2027: € 164.000
2028: € 164.000
2029: € 164.000

Spoor 2: Taken en bezuinigingen

40 Meer vertrouwen en zekerheid in onze sociale taken

Vertrouwen geven, vertrouwen krijgen en vertrouwen voelen staan centraal in de uitvoering van onze sociale taken. We zorgen dat inwoners weten waar ze aan toe zijn. Dit doen we bijvoorbeeld door het drempelbedrag van terugvorderingen te verhogen, de periodieke bijzondere bijstand voor drie jaar toe te kennen in plaats van één en in de Participatiewet (vermoedens van) fraude op eenzelfde manier te benaderen als we in onze andere regelingen doen.

Om te buigen budget

2026: € 335.000
2027: € 654.000
2028: € 654.000
2029: € 654.000

Indicatoren

Via deze [link](#) komt u op het dashboard van de indicatoren inclusief toelichting van programma 3 bekijken via apeldoorn.incijfers.nl. U kunt via deze link doorklikken naar de indicatoren van de twee Brede Welvaarts onderdelen van programma 3 Economie en inkomen.

Via onderstaande links kunt u de dashboards in pdf-formaat bekijken.

- [Economisch kapitaal](#)
- [Consumptie en inkomen](#)

Kadernota's

[Actieplan Armoede 2.0](#)

[Economische Koers 2040](#)

[Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling 2022-2030, Een veerkrachtig Apeldoorn](#)

[Programma Werklocaties](#)

[Programma Werklocaties - bijlage](#)

Toprisico's

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
244	<u>Het definitieve Rijksbudget BUIG is lager dan waar we in de begroting rekening mee houden of de uitgaven zijn hoger dan begroot, waardoor we meer dan nu begroot niet met deze Rijksmiddelen uitkomen.</u> Risicogebeurtenis: Ieder begrotingsjaar kennen we bij het opstellen van de begroting het definitieve Rijksbudget voor de BUIG nog niet. Het definitieve budget wordt pas in het najaar van het lopende begrotingsjaar bekend gemaakt door het Rijk. Bij het opstellen van de begroting maken we gebruik van het op dat moment bekende Rijksbudget, het zogeheten nader voorlopig Rijksbudget BUIG. In de Meerjarenbegroting hebben we voor 2026-2029 als dekking voor de kosten van de bijstandsuitkeringen (BUIG) het nader voorlopig Rijksbudget BUIG opgenomen (publicatie mei 2025). Dit budget is echter nog onderhevig aan wijzigingen onder andere als gevolg van de landelijke volumeontwikkeling in 2025 of wijzigingen in het Rijksbeleid die financiële consequenties hebben. Vanwege deze onzekerheid lopen we het risico dat het Rijksbudget lager uitkomt dan waarmee we in de begroting rekening houden. Voor de verwachte kosten van de bijstandsuitkeringen hanteren we in beginsel de volumeontwikkeling zoals die door het CPB in de Meicirculaire 2025 is gepubliceerd. Het CPB gaat voor 2026 uit van een volumestijging. Deze voorspelde volumeontwikkeling is onzeker en kan in de realisatie anders (voordeliger maar ook nadeliger) uitvallen dan waar we nu in de Meerjarenbegroting rekening mee houden. Aangezien zowel de geraamde lasten als baten onzeker zijn bestaat het risico dat we met het definitieve Rijksbudget minder dan nu geraamd de kosten van de verstrekte bijstandsuitkeringen kunnen dekken. <u>Beheersmaatregelen</u> * We werken samen met onze partners in de arbeidsmarktregio in het RWC Veluwe Stedendriehoek. Het RWC stelt een regionale meerjaren agenda op, waarin concrete acties staan die bijdragen aan het naar werk of scholing begeleiden van inwoners. * Samen met partners in onze gemeente begeleiden we via het Programma "Apeldoorn Werkt Mee" inwoners naar participatie, waarbij we ook bekijken of inwoners een volgende stap kunnen maken naar werk. We bereiken daarmee dat de stappen die inwoners zetten in hun participatie- of re-integratietraject beter op elkaar aansluiten. * We gebruiken, zowel ambtelijk als bestuurlijk, onze lobby kanalen (VNG, G40, Divosa) om aanpassingen in de Participatiewet voor elkaar te krijgen en daar hoort ook een passende financiering door het Rijk bij. * Lucrato biedt dienstverlening aan werkzoekenden vanuit de Participatiewet. Zij heeft de opdracht inwoners zo goed als mogelijk naar werk te begeleiden op bestaande vacatures en in de kansrijke sectoren. De arbeidsmarkt is krap en dat biedt kansen voor werkzoekenden. Inwoners die desondanks nu toch nog werkloos zijn hebben vaak een grote afstand tot de arbeidsmarkt of kunnen geheel niet meer naar werk worden begeleid. Als inwoners een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben, is meer begeleiding en ontwikkeling nodig. Lucrato heeft de samenwerking met de werkgevers en het onderwijs versterkt, waarmee een kwalificatie en het re-integratie traject gekoppeld worden aan een baangarantie.	50%	€ 1.000.000	€ 875.000	S

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
1881	<u>Grondbedrijf bedrijventerreinen</u> Risicogebeurtenis: Kostenstijgingen, verkopen onder vastgestelde grondprijs, vertragingen in verkoopproces, scope aanpassingen om gebied te kunnen verkopen. Er moet meer natuur worden gecompenseerd dan voorzien. Hierdoor stijgen de kosten van bijvoorbeeld grondverwerving. Door planuitwerking en/of planwijzigingen kunnen ramingen moeten worden bijgesteld. De werkelijke kosten vallen hoger uit dan voorzien doordat het onderzoeksgebied bijvoorbeeld net niet de verontreiniging of de archeologische vondst beslaat. Het programma moet worden bijgesteld. <u>Beheersmaatregelen</u> * Projectorganisatie conform het Apeldoorns Projectmatig Werken zodat een continue stroom van informatie ontstaat, waarop geacteerd kan worden. * Continue aandacht voor de relatie tussen ruimtelijke plannen en grondexploitatie.	74%	€ 19.900.000	€ 14.726.000	I
1941	<u>Onze bijdrage in het financiële resultaat van Lucrato is hoger dan waar wij in onze begroting rekening mee houden</u> We zijn volgens de Gemeenschappelijke Regeling verplicht om te zorgen dat Lucrato aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Dat betekent dat bij tekorten de deelnemende gemeenten bijdragen in het tekort van Lucrato. Vanaf 2025 is er in onze begroting geen bedrag voor de bijdrage opgenomen. Lucrato heeft in de begroting 2026 een bijdrage van Apeldoorn opgenomen van € 604.000. De ervaring leert echter dat het daadwerkelijke tekort van Lucrato en daarmee onze bijdrage lager uitvallen dan begroot. Dit maakt het moeilijk inschatten wat onze werkelijke bijdrage in het tekort zal zijn, en hiervoor nemen we dit risico op. <u>Beheersmaatregelen</u> * Maandelijks spreken we zowel ambtelijk als bestuurlijk over de voortgang van het bedrijfsresultaat van Lucrato. Wethouder Biharie van Apeldoorn is voorzitter van het bestuur van Lucrato. * Lucrato probeert minimaal de bedrijfsvoering volgens begroting te laten verlopen. Zij zal kosten besparen en extra inkomsten genereren waar mogelijk.	30%	€ 1.000.000	€ 525.000	S
Totaal				€ 16.126.000	

* Als het risico structureel is, wordt het financiële gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Budgetten

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2024	Saldo 2025 (incl 1e wijziging)	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029
Economisch kapitaal								
3.1 Economische ontwikkeling	3.595	6.373	5.243		5.243	6.215	5.018	2.852
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	519		11.744	11.744				
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	327	411	812	574	238	177	192	209
3.4 Economische promotie	2.769	3.273	2.879		2.879	2.481	2.204	2.246
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.091	643	657		657	691	712	730
Totaal deelbudget	8.301	10.700	21.335	12.318	9.017	9.564	8.126	6.037
Consumptie en inkomen								
6.3 Inkomensregelingen	24.790	26.007	100.008	74.505	25.503	26.049	25.960	25.926
6.4 WSW en beschut werk	22.704	21.470	22.530		22.530	21.487	21.042	19.691
6.5 Arbeidsparticipatie	8.217	8.106	10.900	20	10.880	11.181	11.647	10.494
Totaal deelbudget	55.711	55.583	133.438	74.525	58.913	58.717	58.649	56.111
Saldo voor bestemming	64.012	66.283	154.773	86.843	67.930	68.281	66.775	62.148
Economisch kapitaal	2.698	3.533		2.271	-2.271	-3.490	-2.275	
Consumptie en inkomen	-1.757							
Mutaties reserves	941	3.533		2.271	-2.271	-3.490	-2.275	
Saldo	64.953	69.816	154.773	89.114	65.659	64.791	64.500	62.148

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Consumptie en inkomen

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

Economisch kapitaal

De verschillen op de taakvelden van dit onderdeel van het programma zijn kleiner dan € 500.000.

Verbonden partijen compact

Voor een volledig overzicht van de Verbonden Partijen verwijzen wij u naar de [Paragraaf Verbonden Partijen](#).

Leisurelands (RGV)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Samenwerking
Link naar jaarstukken	Jaarverslag 2024

Prestatie afspraken

Risico's

De kans is klein dat er bij ontbinding van de BV verplichtingen zijn die we nu niet kennen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie	n.v.t.
------------------------------	--------

Werkleerbedrijf Lucrato

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Lucrato bedient drie doelgroepen. Ten eerste is zij werkgever voor inwoners met een indicatie Wsw. In dit kader begeleidt Lucrato mensen naar een werkplek, zoveel mogelijk bij een reguliere werkgever. Daarnaast is Lucrato ook werkgever voor inwoners die in het kader van Beschut Werk een werkplek nodig hebben. De derde groep inwoners die Lucrato bedient, zijn inwoners die naar verwachting vanuit de Participatiewet binnen een jaar aan het werk kunnen gaan. Tevens kan Lucrato tijdelijke dienstverbanden aanbieden aan inwoners die onder de doelgroep van het Doelgroepregister vallen (zogenoemde ADS-banen).

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Het college maakt ieder jaar prestatieafspraken met het bestuur van Lucrato. Dit zal in het voorjaar van 2026 worden afgerond.

Risico's

Sinds 2020 heeft Lucrato tekorten begroot op het bedrijfsresultaat welke zij niet meer uit eigen middelen kan dekken. Lucrato heeft in de begroting 2026-2029 een aanvullende bijdrage van Apeldoorn opgenomen van € 604.000. Vanaf 2025 is in onze begroting geen bijdrage opgenomen, maar hebben we hier in de paragraaf weerstandsvermogen een risico voor opgenomen. Gelukkig hebben we de afgelopen jaren gezien dat de daadwerkelijke bijdrage van de gemeente in het exploitatietekort lager was dan begroot.

Ontwikkelingen beleid

De wetswijziging "Participatiewet in Balans" treedt per 2026 in werking. De invoering gebeurt in fases. We bespreken met Lucrato op welke wijze en vanaf wanneer de maatregelen uit deze wetswijziging van invloed zijn op de werkwijze en de dienstverlening van Lucrato aan de inwoners van Apeldoorn. Lucrato actualiseert haar meerjarige uitvoeringskoersdocument "Kompas" naar de jaren 2026-2029. Hierin worden ook de middelen betrokken die het Rijk beschikbaar gesteld voor de doorontwikkeling van de sociale ontwikkelbedrijven.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 24.317.000

Centrum voor Veiligheid en Digitalisering

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering stimuleert innovatie bij Apeldoornse bedrijven en zorgt voor een Leven Lang Ontwikkeling voor medewerkers.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

- Ontwikkelen van een volwaardige en doorlopende leerlijn van mbo, hbo tot wo - Het ontwikkelen van een Leven Lang Ontwikkel programma voor werkende van Apeldoornse bedrijven- Het ontwikkelen van hoogwaardige kennis, waar mogelijk met- en voor het Apeldoornse bedrijfsleven, in onderzoeksprogramma's- Het stimuleren van ondernemerschap van studenten.

Risico's

Risico's komen voort uit het doel van dit project. Het hoofddoel is om samen met de kennisinstellingen en het Apeldoornse bedrijfsleven te werken aan een gezond en aantrekkelijk kennis-ecosysteem in Apeldoorn en daarmee de grote vraag naar kennisspecialisten op de arbeidsmarkt op te lossen. Het risico is dat de doelstellingen niet- of onvoldoende gehaald worden aangezien er geen verplichtingen aan deze samenwerking zijn verbonden.

Ontwikkelingen beleid

- In 2025 is de Master Digitale Veiligheid van start gegaan, daarmee is de doorlopende leerlijn voor veiligheidsonderwijs compleet. Er is een volwaardige doorlopende leerlijn ontwikkeld van mbo-niveau 2 t/m 4 en hbo niveau 5 t/m 7.
- Met de Belastingdienst, Achmea en het Kadaster wordt gewerkt aan bij- en omscholing voor werknemers. Alweer voor het vierde jaar op rij.
- Ook met Defensie zijn gesprekken gaande over samenwerking. Het CVD hoopt deze begin 2026 af te ronden.
- Er zijn 6 PHD's van de Universiteit Twente momenteel onderzoek aan het doen, vaak voor of in opdracht van bedrijven.
- Met de Regiodealgelden die in februari 2025 zijn toegekend, is het CVD samen met Novel-t het ondernemerschap van start- en scale-ups aan het begeleiden. We hopen binnen enkele jaren een volwaardige omgeving te ontwikkelen voor- en met startende ondernemers in het CVD.
- Ook de provincie Gelderland heeft bijgedragen aan de doorontwikkeling van het CVD. Er is een programma gestart om het MKB cyber bewust te maken en te helpen middels cyberscans om digitaal veiliger te worden.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 148.000

Programma 4 - Bestuur, inwoners en financiën

Portefeuillehouders

1. [T. Heerts](#)
2. [N. Derks](#)
3. [P. Messerschmidt](#)
4. [D. Huizer](#)
5. [H. van den Berge](#)
6. [S. Biharie](#)
7. [A. Prins](#)
8. [M. Wenzkowski](#)

Doelenboom

Hoofddoelstelling	Subdoelstelling	Prestatie
1. De gemeenteraad geeft een sterke invulling aan zijn rol binnen het lokale bestuur	1.1 We vergroten het draagvlak voor de democratie en versterken de gemeenteraad in zijn volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol.	1.1.1 We geven uitvoering aan de door de raad vastgestelde strategische werkagenda.
		1.1.2 We zetten in op het vergroten van het draagvlak voor democratie
		1.1.3 We houden grip op de regionale samenwerking. We werken daarin conform de inhoud van onze zienswijzen op de gemeenschappelijke regelingen.
2. Alles wat we doen draagt bij aan Brede Welvaart	2.1 We zijn transparant, betrouwbaar en navolgbaar.	2.1.1 We zijn als hele organisatie betrokken bij de benadering rond Brede Welvaart. Brede Welvaart maakt zichtbaar deel uit van collegebesluiten.
		2.1.2 We voeren de informatiecategorieën van de Wet Open Overheid in.
		2.1.3 We hebben een werkwijze ingevoerd die duidelijk maakt wat de ethische kant van onze afwegingen is.
3. We wenden regionale, provinciale en landelijke samenwerkingen aan om impact te maken voor onze ambities	3.1 We zijn in Apeldoorn bekend en erkend in Arnhem, Den Haag en Brussel.	3.1.1 We werken samen in de regio.
		3.1.2 We zorgen er voor dat onze opgaven en belangen bekend zijn bij bestuurders en beslissers.
4. We houden onze organisatie en financiële positie, ook op de lange termijn, gezond.	4.1 We hebben voldoende eigen vermogen om risico's te kunnen opvangen	4.1.1 We hebben een weerstandsratio van minimaal 1,4, uitgezonderd het grondbedrijf
		4.1.2 We hebben een solvabiliteitsratio met een minimale waarde van 20%
	4.2 We hebben een schuldenlast die in verhouding tot onze inkomsten niet te hoog is	4.2.1 We hebben een netto schuldquote van < 90%

4.3 We hebben een meerjarenbegroting die minimaal in de eerste twee jaar sluitend is.	4.3.1 We maken afspraken met de raad over de (bandbreedte van) eventuele tekorten in de latere jaren
	4.3.2 We verhogen de OZB alleen voor inflatie
4.4 We zetten risicomanagement in om de realisatie van onze doelen te monitoren	4.4.1 Risicomanagement komt in het kader van de P&C-cyclus minimaal twee keer per jaar naar voren in het kwartaalgesprek

Ambities en speerpunten

Ambitie van het programma

Als gemeente Apeldoorn staan we midden in de samenleving. Ons handelen is van grote invloed op het gevoel van vertrouwen van onze inwoners. En dat is van wezenlijk belang, want vertrouwen vormt de hoeksteen van elke betekenisvolle relatie. De band tussen inwoners en overheid vormt daarop geen uitzondering. Maar vertrouwen is ook kwetsbaar en vraagt dat we elke dag weer in elkaar investeren.

Onze rol als gemeente wordt belangrijker en zichtbaarder, maar ook ingewikkelder. Er komen steeds meer taken naar ons toe, wat een ander en groter beroep doet op onze manier van werken en organiseren. Tegelijkertijd zijn de maatschappelijke opgaven omvangrijk, verhardt het maatschappelijke debat en wordt de samenleving voor veel inwoners complexer of zelfs té complex.

Een snel veranderende wereld vraagt dat we als gemeente het goede doen in het hier en nu én oog hebben voor de toekomst. De heldere koers die 'Brede Welvaart' biedt geeft richting en houvast. De realisatie van onze doelen vraagt om wendbaarheid en samenspel. Met aandacht voor de stemmen die we nu horen en het 'stille midden' dat wat meer kan worden uitgenodigd naar voren te treden. Als gemeentebestuur, organisatie en inwoners geven we samen invulling en betekenis aan onze lokale democratie.

Speerpunten van beleid

1. We zijn een overheid die dichtbij haar inwoners staat. We werken daarom blijvend aan het onderhouden en vernieuwen van de lokale democratie. De inwoners staan hierbij centraal, niet de gemeente.
2. Brede welvaart is ons kompas. Alles wat we doen draagt bij aan Brede Welvaart.
3. Bij de aanpak van grote maatschappelijke opgaven zetten we in op samenwerking in de meest brede zin van het woord. Doel hierbij is zoveel mogelijk impact maken voor onze inwoners.
4. We zijn een wendbare organisatie met een groot adaptief vermogen. Hierdoor zijn we in staat te anticiperen en in te spelen op de onzekerheden van nu en in de toekomst.
5. Om onze ambitie en doelen te bereiken houden we onze organisatie en financiële positie sterk en gezond. Ook op de lange termijn. We zijn bereid daarvoor eventueel noodzakelijke ombuigingen door te voeren. We zijn en blijven in control.

Doelen & prestaties

Hoofddoelstelling

1. De gemeenteraad geeft een sterke invulling aan zijn rol binnen het lokale bestuur

Doelstelling

1.1 We vergroten het draagvlak voor de democratie en versterken de gemeenteraad in zijn volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol.

Prestaties

1.1.1 We geven uitvoering aan de door de raad vastgestelde strategische werkagenda.

De gemeenteraad heeft op 5 juli 2023 de Strategische Werkagenda raad 2023-2026 vastgesteld met zes strategische thema's en met instrumenten en activiteiten om de rolname van de raad te versterken. Dit betreft de thema's democratie & participatie, bestaanszekerheid, verstedelijking, Veluwe, veiligheid en energietransitie.

1.1.2 We zetten in op het vergroten van het draagvlak voor democratie

Het versterken van het vertrouwen in de democratie is een strategisch doel, dat de gemeenteraad oppakt in deze raadsperiode. De opkomst bij de raadsverkiezingen in 2022 was in Apeldoorn 51,6%, terwijl dat in 2018 nog 56,3% was. Het dalende draagvlak voor de Apeldoornse democratie is voor de raad aanleiding om zichtbaarder te willen zijn, ook in de dorpen en wijken, met gesprekken over onderwerpen die relevant zijn voor inwoners, ondernemers en organisaties.

1.1.3 We houden grip op de regionale samenwerking. We werken daarin conform de inhoud van onze zienswijzen op de gemeenschappelijke regelingen.

Apeldoorn is een centrumgemeente met veel regionale partners. Apeldoorn is als centrumgemeente de trekker bij regionale samenwerking en het instellen van een eventuele regionale advies- en agendacommissie op basis van de wet. Gemeenteraadsleden zien zich mede als ambassadeur in de lobby voor Apeldoorn en de Stedendriehoek en vertellen in hun netwerken ook het bredere verhaal van de opgaven en ambities van Apeldoorn en de Stedendriehoek.

Hoofddoelstelling

2. Alles wat we doen draagt bij aan Brede Welvaart

Met de introductie van Brede Welvaart hebben we een heldere koers voor Apeldoorn uitgezet, met oog voor de huidige inwoners en onze samenleving van de toekomst. Het is ons vertrekpunt voor hoe we ons verhouden tot de wereld om ons heen, van lokale tot nationale ontwikkelingen. Alles wat we als gemeente doen, draagt bij aan het bevorderen van Brede Welvaart. We zijn hierin transparant en navolgbaar. Onze besluitvorming ademt Brede Welvaart en door middel van een jaarlijkse openbare monitor brengen we de Apeldoornse ontwikkeling in kaart.

Doelstelling

2.1 We zijn transparant, betrouwbaar en navolgbaar.

Prestaties

2.1.1 We zijn als hele organisatie betrokken bij de benadering rond Brede Welvaart. Brede Welvaart maakt zichtbaar deel uit van collegebesluiten.

We werken verder aan de verfijning van de MPB-opzet, conform brede welvaart. Ook in collegevoorstellen wordt de relatie met brede welvaart opgenomen. Daarnaast brengen we informatie uit op buurt- en wijkniveau verrijkte monitor. En we signaleren en duiden trends op basis van het Trendoverzicht.

2.1.2 We voeren de informatiecategorieën van de Wet Open Overheid in.

We werken aan de implementatie van het projectplan Wet Open Overheid. Dit werkt door in de wijze van opslaan van gegevens en de organisatie van het bestuurlijk besluitvormingsproces.

Zie voor nadere toelichting paragraaf Openbaarheid.

2.1.3 We hebben een werkwijze ingevoerd die duidelijk maakt wat de ethische kant van onze afwegingen is.

We geven dit jaar verdere uitvoering aan de implementatie van een ontwikkelde werkwijze en instrumenten t.a.v. goede ethische afwegingen bij digitale vraagstukken.

Hoofddoelstelling

3. We wenden regionale, provinciale en landelijke samenwerkingen aan om impact te maken voor onze ambities

Veel van onze ambities kunnen we niet alleen voor elkaar krijgen. We hebben anderen nodig. Soms gaat het dan om partnerorganisaties, instellingen, ondernemers, onderwijsinstellingen en ook inwoners in de stad en de omliggende dorpen. Maar soms gaat het ook om beleidsmakers en bestuurders in Den Haag, Brussel of bij het provinciehuis in Arnhem of Zwolle. Omdat er keuzes over beleid, regels of geld worden gemaakt. Dit betekent dat we naast zelf een duidelijk beeld en een heldere focus ook inzicht willen hebben wat er op die plekken gebeurt. Het betekent dat wij hen en hun agenda's willen kennen en vice versa. Alleen op die manier kunnen we onze ambities waarmaken.

Doelstelling

3.1 We zijn in Apeldoorn bekend en erkend in Arnhem, Den Haag en Brussel.

Om de positie van Apeldoorn binnen de regio, het land en Europa te versterken, investeren we in het actief onderhouden en uitbreiden van ons netwerk in Arnhem (provinciaal), Den Haag (nationaal) en Brussel (Europees).

Prestaties

3.1.1 We werken samen in de regio.

We werken intensief samen met de regio en trekken gezamenlijk op richting provincie en het Rijk. Een duidelijk profiel van de regio is daarom ook in het belang van Apeldoorn.

3.1.2 We zorgen er voor dat onze opgaven en belangen bekend zijn bij bestuurders en beslissers.

We zijn actief in verschillende gremia zoals de G40 en de VNG om daar samen met andere gemeenten, invloed uit te oefenen op beleidsvorming op nationaal niveau. We organiseren werkbezoeken waarin we bestuurders (statenleden, ministers, Kamerleden, etc.) kennis laten maken met Apeldoorn en de Apeldoornse opgaven. We organiseren conferenties en evenementen met landelijke bekendheid, om zo bezoekers van nationale en internationale allure, naar Apeldoorn te trekken. Door als gaststad op te treden, verrijkt Apeldoorn haar netwerk.

Hoofddoelstelling

4. We houden onze organisatie en financiële positie, ook op de lange termijn, gezond.

We werken aan belangrijke ambities en leggen de lat hoog. Tegelijkertijd hebben we niet alleen onze financiële positie gezond te houden, maar ook onze organisatie. Uitvoeringskracht - in staat zijn om de ambities te realiseren - en goed werkgeverschap gaan hierbij hand in hand. We versterken de integrale bedrijfsvoering, investeren in systemen en versterken de strategische posities.

Doelstelling

4.1 We hebben voldoende eigen vermogen om risico's te kunnen opvangen

We calculeren onze risico's en we hebben voldoende weerstandsvermogen om deze risico's op te vangen.

Prestaties

4.1.1 We hebben een weerstandsratio van minimaal 1,4, uitgezonderd het grondbedrijf

We zorgen er voor dat in de algemene reserve voldoende middelen aanwezig zijn om risico's op te kunnen vangen. Hierbij wordt voor de risico's van het grondbedrijf een weerstandsratio van 1,0 gehanteerd. Daarbovenop moet nog een bedrag van minimaal 1,4 x het risicobedrag van de overige risico's in de algemene reserve aanwezig zijn.

4.1.2 We hebben een solvabiliteitsratio met een minimale waarde van 20%

Wij streven naar een solvabiliteitsratio van minimaal 20%. Dat betekent dat we dan voldoende eigen vermogen hebben om in tijden van ernstige crisis de continuïteit van beleid te kunnen borgen. Deze ratio toont de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Doelstelling

4.2 We hebben een schuldenlast die in verhouding tot onze inkomsten niet te hoog is

De netto schuldquote - verhouding schuld en baten - is het criterium waar wij onze schuldenlast aan toetsen.

Prestaties

4.2.1 We hebben een netto schuldquote van < 90%

We streven naar een netto schuldquote < 90%. De laatste jaren is de netto schuldquote gedaald: In de jaarrekening 2024 bedraagt de netto schuldquote afgerond 44%. Dit percentage laat zien wat de schuld van de gemeente is in verhouding tot de baten.

Doelstelling

4.3 We hebben een meerjarenbegroting die minimaal in de eerste twee jaar sluitend is.

Het begrotingstoezicht van de provincie eist dat ten minste het eerste begrotingsjaar structureel en reëel sluitend is. In de Voorjaarsnota 2025 is met de raad afgesproken dat in de MPB 2026-2029 de jaren 2026 en 2027 sluitend zijn. Afhankelijk van de structurele ontwikkeling van de rijksvergoeding (algemene uitkering Gemeentefonds) en van duidelijkheid over de financiering van de jeugdzorg vanaf 2028 bereiden we maatregelen voor om tot een meerjarig sluitende begroting te komen.

Prestaties

4.3.1 We maken afspraken met de raad over de (bandbreedte van) eventuele tekorten in de latere jaren

Indien nodig nemen we in de MPB scenario's op waardoor de raad onderbouwde keuzes kan maken over het financieel meerjarenperspectief.

4.3.2 We verhogen de OZB alleen voor inflatie

Voor de OZB hanteren wij de prijs Nationale bestedingen (pNb) van het Centraal Planbureau als inflatiecorrectie. Deze wordt ook door het Rijk gehanteerd voor de meicirculaire. Voor 2026 leidt dit tot een inflatiepercentage van 2,6%.

Doelstelling

4.4 We zetten risicomanagement in om de realisatie van onze doelen te monitoren

Prestaties

4.4.1 Risicomanagement komt in het kader van de P&C-cyclus minimaal twee keer per jaar naar voren in het kwartaalgesprek

In deze kwartaalgesprekken bespreken budgethouders, proceseigenaren en projectleiders met ondersteuning de voortgang van prestaties, projecten en het behalen van doelen. Risico's die deze voortgang bedreigen en de werking van de beheersmaatregelen die daarvoor zijn getroffen, komen minimaal twee keer per jaar op de agenda van dat gesprek.

Nieuwe ontwikkelingen

Onontkoombare ontwikkelingen Voorjaarsnota

55 Adres- en bureauonderzoek

In de MPB 2023-2026 zijn tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld voor het verbeteren van de kwaliteit van de basisregistraties door middel van adres- en bureau onderzoek. Nu blijkt dat deze middelen structureel nodig zijn. Daarbij zien we een maatschappelijke ontwikkeling van een toename van complexiteit (denk aan ondermijning en fraude) waardoor de verwachting is dat de vraag niet af zal nemen.

Benodigd budget

2026: € 170.000
2027: € 170.000
2028: € 170.000
2029: € 170.000 (S)

56 Onderhoudsbudget vastgoed

Om ervoor te zorgen dat we als gemeente voldoende sparen voor onderhoud, nu en in de toekomst, storten we jaarlijks het gemiddelde bedrag van de totale kosten voor onderhoud die in de komende 20 jaar worden verwacht in een onderhoudsvoorziening. De werkelijke kosten, die jaarlijks fors kunnen verschillen, onttrekken we vervolgens uit deze voorziening. We zorgen er daarmee voor dat grote schommelingen in het benodigde budget worden opgevangen binnen deze voorziening en dat we langjarig in het noodzakelijke en door huurders/gebruiker verwachte onderhoud van onze panden kunnen voorzien. Recent hebben we alle Meerjaren Onderhoudsplannen (MJOP's) voor onze panden door een externe partij laten actualiseren. De verschillen tussen de oude en de nieuwe MJOP's laten een toename van kosten zien die voor een groot deel kan worden opgevangen door het eerder door de raad aanvullend toegekende budget (€ 0,5 miljoen structureel). We hebben echter geconstateerd dat voor het onderhoud dat Accres voor ons uitvoert in de gemeentelijke begroting rekening is gehouden met een budget gebaseerd op het gemiddelde van de onderhoudskosten voor de 1e 4 jaar en niet zoals gebruikelijk met het gemiddelde van de onderhoudskosten voor de komende 20 jaar. Dit 20-jaars gemiddelde ligt fors hoger. We hebben nadrukkelijk gekeken naar mogelijkheden om het totale extra tekort van € 1,1 miljoen grotendeels op te vangen. Met een taakstelling die we willen realiseren door inzet op stevige integrale sturing op het onderhoud en het herschikken van budgetten binnen het vastgoedbedrijf kunnen we dit tekort terugdringen tot € 0,2 miljoen structureel per jaar.

Benodigd budget

2026: € 200.000
2027: € 200.000
2028: € 200.000
2029: € 200.000 (S)

Overige voorstellen na Voorjaarsnota

57 Audiovisuele middelen raadzaal en PMA zalen

De huidige Audio Visuele (AV)-middelen in de raadszaal en PMA zalen moeten vervangen worden. Het presidium heeft besloten te kiezen voor een oplossing waarbij de PMA zalen dezelfde cameraposities als de raadszaal krijgen, zodat het raadswerk meer toegankelijk wordt voor hen die de debatten online volgen en/of terugkijken. Dit past in een maatschappij waarin het belang van communiceren via beeld toeneemt.

Benodigd budget

2026: € 45.000
2027: € 151.000
2028: € 151.000
2029: € 151.000 (S)

Ombuigingen

Spoor 1: Belastingen en heffingen

46 Toeristenbelasting: reeds gerealiseerde meeropbrengst

In de besluitvorming omtrent Nieuw voor Oud is vanwege een structurele verhoging van het aantal overnachtende toeristen per 2026, de begrote meeropbrengst verhoogd met € 250.000. Vanuit Spoor 1, Lokale heffingen is gebleken dat de structurele opbrengst hoger is.

Om te buigen budget

2026: € 300.000
2027: € 300.000
2028: € 300.000
2029: € 300.000 (S)

47 Toeristenbelasting: aanpassing forfait

In spoor 1 is voorgesteld de forfaitaire berekeningswijze van de toeristenbelasting aan te passen zodat deze meer in balans komt met de realiteit. Dit heeft geen effect op de hoogte van het tarief.

Om te buigen budget

2026: € 150.000
2027: € 150.000
2028: € 150.000
2029: € 150.000 (S)

48 Forensenbelasting

Uit een administratief onderzoek van Tribuut blijkt dat naar schatting circa 1.370 onderkomens van niet-ingezetenen mogelijk in de forensenbelasting kunnen worden betrokken.

Deze onderkomens moeten vervolgens voldoen aan de voorwaarden:

- beschikbaar houden van een gemeubileerde woning gedurende meer dan 90 dagen voor eigen gebruik, en;
- aanwezigheid van toilet, keuken en wasgelegenheid conform jurisprudentie.

Er wordt verwacht dat uiteindelijk ongeveer 1.100 onderkomens aan de vereisten zullen voldoen en daadwerkelijk in de forensenbelasting betrokken kunnen worden.

Voor de invoering wordt gebruik gemaakt van 'Model Epe'. Dat betekent dat € 255.000 wordt gerealiseerd door een verhoging van de toeristenbelasting en € 155.000 door invoering van forensenbelasting.

Om te buigen budget

2026: € 450.000
2027: € 450.000
2028: € 450.000
2029: € 450.000 (S)

Spoor 2: Taken en bezuinigingen

49 Inzet op projecten en programma's doorbelasten

We voeren een sturingswijziging door en hanteren voortaan één uniforme werkwijze voor werkzaamheden binnen projecten en programma's, waarbij alle inzet wordt doorbelast. Op dit moment gebeurt dit slechts gedeeltelijk.

Om te buigen budget

2026: € 1.000.000
2027: € 1.000.000
2028: € 1.000.000
2029: € 1.000.000 (S)

50 Transformatie van de beleidsfunctie

We brengen meer focus aan op de invulling van taken binnen beleidsafdelingen. Uitvoeringsbeleid organiseren we dichterbij de inhoud, kerntaken worden eenvoudiger uitgevoerd en maken beleid op de regel, niet de uitzondering. Tegelijkertijd bewegen we toe naar een wendbare beleidsfunctie, gericht op innovatie en vernieuwing. Met behulp van een projectmatige manier van werken wordt beleidsmatige ingezet op vraagstukken waar traditionele kaders tekortschieten.

Om te buigen budget

2026: -
2027: € 2.850.000
2028: € 2.850.000
2029: € 2.850.000 (S)

51 Verlagen van budget voor beheer en exploitatie van de strategische voorraad

De omvang van de strategische voorraad is de afgelopen jaren afgenomen en daarom kan het budget dat beschikbaar is voor dekking van de beheer- en exploitatiekosten worden verlaagd.

Om te buigen budget

2026: € 100.000
2027: € 100.000
2028: € 100.000
2029: € 100.000 (S)

52 Werkwijze bezwaarschriften en verordeningen standaardiseren

Door middel van standaardisatie en vereenvoudiging is minder juridisch advies nodig. Voor de ontwikkeling van verordeningen wordt voortaan gebruikgemaakt van modelverordeningen van de VNG. In plaats van behandeling door een onafhankelijke bezwarencommissie, worden bezwaarschriften voortaan ambtelijk gehoord.

Om te buigen budget

2026: € 303.000
2027: € 303.000
2028: € 303.000
2029: € 303.000 (S)

53 Telefonische en digitale bereikbaarheid Gemeente Apeldoorn & Samen055

We willen inwoners stimuleren om meer gebruik te maken van onze digitale kanalen, onder andere door onze telefonische bereikbaarheid af te schalen. De gemeente blijft telefonisch bereikbaar maar inwoners moeten soms langer wachten voor ze een medewerker aan de lijn krijgen. In de tussentijd worden ze gewezen op de andere (digitale) kanalen van de gemeente. Het persoonlijke contact aan de balie houden we zoals het is.

Om te buigen budget

2026: € 100.000
2027: € 100.000
2028: € 100.000
2029: € 100.000 (S)

Spoor 3: Subsidies, bijdragen aan derden

54 Tribuut

De besparingen zijn diverse besparingen die conform eerder besluitvorming zijn opgenomen in de conceptbegroting 2026 van Tribuut (dit betreft het Apeldoornse deel).

Om te buigen budget

2026: € 342.000
2027: € 342.000
2028: € 342.000
2029: € 342.000 (S)

Indicatoren

Via deze [link](#) komt u op het dashboard van de indicatoren inclusief toelichting van programma 1 bekijken via apeldoorn.incijfers.nl. U kunt via deze link doorklikken naar de indicatoren van het vier Brede Welvaarts onderdeel van programma 4 Bestuur, inwoners en financiën.

Via onderstaande link kunt u het dashboard in pdf-formaat bekijken.

- [Bestuur, inwoners en financiën](#)

Kadernota's

[Discussienota regionale samenwerking](#)

[Financiële Verordening 2024](#)

[Nota Nieuw voor oud](#)

[Nota Nieuw voor oud - totaaloverzicht scenario's](#)

[Nota Reserves en Voorzieningen 2023-2026](#)

[Nota Samen naar een stabiele toekomst](#)

[Regio Stedendriehoek Uitvoeringsagenda 2023-2030](#)

[Visie op Dienstverlening 2023-2027](#)

[Voorjaarsnota 2025](#)

Toprisico's

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
264	Financiering en rente risico's	25%	€ 1.100.000	€ 481.250	S
	Risicogebeurtenis: 1. Een hogere stijging van de rente, dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. 2. Een afwijking in de liquiditeitsplanning kan leiden tot extra financieringsbehoefte of overfinanciering en dus extra rentekosten. <u>Beheersmaatregelen</u> * Continu monitoren van liquiditeitsprognose * Werkprocessen en treasurystatuut actueel houden * Netwerk opbouwen met andere gemeenten voor kennisuitwisseling * Achtervang functie op peil houden * Het toepassen van de kaders wet FIDO * bewaken marktontwikkelingen * (Continu) opleiden personeel * Treasurycommissie als besluitvormend orgaan				
427	Afwaardering vastgoed en gronden	25%	€ 4.000.000	€ 1.000.000	I
	Risicogebeurtenis: De functie van vastgoed wijzigt van maatschappelijk in bedrijfseconomisch en/of duurzame intentie tot het in eigendom behouden van maatschappelijk vastgoed wijzigt. De huidige boekwaarde van de strategische aankopen is hoger dan de actuele marktwaarde. De waardering op toekomstige bestemming voor "warme gronden" moet bijgesteld worden naar waardering op huidige bestemming. <u>Beheersmaatregelen</u> * Op basis van expliciete verkoopbesluiten van het vastgoed is eventuele afwaardering aan de orde. Gemeente kan zelf regie voeren op het te nemen besluit. Vertrekpunt zijn de door de raad in juni 2014 vastgestelde uitgangspunten waardering vastgoed Vastgoedbedrijf en het toekomstperspectief zoals sinds 2015 opgenomen in het jaarlijks terugkerende Meerjaren Perspectief Vastgoed (MPV). Op dit moment wordt het meest recent MPV 2023 aangehouden als vertrekpunt. * Jaarlijkse waardering van de strategische voorraadgronden op basis van goed onderbouwde taxaties als uitgangspunt van de vigerende bestemming gebouwd en ongebouwd. Zo kan de samenhang tussen boekwaarde en marktwaarde worden getoetst en bepaald worden of extra afwaardering noodzakelijk is.				
1641	Stelposten hogere rijksvergoeding jeugdzorg	25%	€ 12.700.000	€ 5.556.250	S
	Op basis van de MPB 2026-2029 is sprake van begrotingstekorten in 2028 en in 2029. Deze tekorten zijn beperkt vanwege het inboeken van stelposten hogere rijksvergoeding voor jeugdzorg. Voor 2028 en verder bedragen deze stelposten opgeteld € 12,7 miljoen. Een nieuw landelijk onderzoek in 2027 door een deskundigencommissie zal duidelijkheid geven in hoeverre gemeenten recht hebben op aanvullende middelen. Voor de MPB 2027-2030 maken we opnieuw de stand van zaken op. <u>Beheersmaatregelen</u> * Tijdig onderzoeken van mogelijke ombuigingen * In de volgende bestuursperiode aanvullende ombuigingsmaatregelen nemen * Borgen dat tekort door andere ontwikkelingen niet verder toeneemt				
Totaal				€ 7.037.500	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Budgetten

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2024	Saldo 2025 (incl 1e wijziging)	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029
Bestuur, inwoners en financiën								
0.1 Bestuur	13.873	12.542	11.751	171	11.580	12.028	12.618	13.218
0.2 Burgerzaken	2.119	2.061	7.364	4.476	2.888	2.961	2.525	3.935
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	7.499	4.512	5.163	1.433	3.730	8.298	-2.916	4.768
0.5 Treasury	-1.234	-1.704	8.898	9.014	-116	1.804	3.807	6.771
0.61 OZB Woningen	-26.792	-28.073	2.407	31.425	-29.018	-29.935	-30.933	-31.930
0.62 OZB niet-woningen	-30.521	-31.782	366	33.452	-33.086	-34.412	-35.830	-37.270
0.64 Belastingen overig	-1.555	-1.731	49	1.832	-1.783	-1.832	-1.883	-1.935
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-464.169	-470.257		498.717	-498.717	-504.244	-506.650	-520.484
0.8 Overige baten en lasten	-3.437	-2.702	-3.596	389	-3.985	-15.049	-26.671	-21.174
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	190							
3.4 Economische promotie	-2.901	-2.633	4	4.645	-4.641	-4.719	-4.799	-4.881
Totaal deelbudget	-506.928	-519.767	32.406	585.554	-553.148	-565.100	-590.732	-588.982
Saldo voor bestemming	-506.928	-519.767	32.406	585.554	-553.148	-565.100	-590.732	-588.982
Bestuur, inwoners en financiën	-31.324	-49.231	1.452	19.617	-18.165	-2.915	7.748	975
Mutaties reserves	-31.324	-49.231	1.452	19.617	-18.165	-2.915	7.748	975
Saldo	-538.252	-568.998	33.858	605.171	-571.313	-568.015	-582.984	-588.007

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Bestuur, inwoners en financiën

Taakveld 0.1 Bestuur:

De daling van de het saldo met circa € 1 miljoen wordt door diverse zaken veroorzaakt.

Enkele opvallende zaken betreffen:

1. Vorig jaar is een ombuigingsvoorstel gedaan om van 7 wethouders na de verkiezingen terug te gaan naar 5. Deze bezuiniging is deels ingeboekt.
2. In spoor 2 van de bezuinigingen zijn de posten werkwijze bezwaarschriften en telefonische bereikbaarheid ingeboekt. Een nadere toelichting staat hiervoor opgenomen.

Taakveld 0.2 Burgerzaken:

Bij het taakveld 0.2 Burgerzaken is sprake van een stijging van € 0,8 miljoen ten opzichte van de begroting 2025. Deze stijging wordt met name veroorzaakt doordat er budget voor de gemeenteraadsverkiezingen is begroot.

Taakveld 0.3 Beheer overige gronden en gebouwen

De lasten binnen dit taakveld dalen in 2026 met circa € 0,8 miljoen ten opzichte van 2025. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2025 begrote incidentele koste van € 0,4 miljoen, waaronder sloopkosten, niet terugkeren. Daarnaast zijn vanuit Nieuw voor Oud vanaf 2026 structurele besparingen op dit taakveld ingeboekt: € 0,35 miljoen op energielasten als gevolg van duurzaamheidsmaatregelen en € 0,1 miljoen op lagere beheer- en exploitatiekosten op strategische voorraad vastgoed. Daar staat tegenover dat in 2025 structureel € 0,2 miljoen extra onderhoudsbudget is toegevoegd voor het gemeentelijk vastgoed in het kader van onontkoombare ontwikkelingen.

Taakveld 0.5 Treasury.

In 2026 daalt het saldo van het taakveld treasury. Op korte termijn is de verwachting dat er minder rentelasten zijn. Deze daling is verrekend in het renteomslagpercentage, waardoor er minder baten op het taakveld komen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Financiering.

Taakveld 0.61, 0.62 en 0.64 OZB en overige belastingen

De verschillen worden veroorzaakt door inflatie en volume ontwikkelingen.

Taakveld 3.4 Economische promotie

De toeristenbelasting wordt in 2026 verhoogd met € 1 miljoen. Ook is de meeropbrengst van de afgelopen jaren (€ 0,3 miljoen) verwerkt in deze begroting.

Taakveld 0.7 Algemene uitkering

De baten stijgen ten opzichte van 2025 als gevolg van de meicirculaire 2025 (de basis voor de begroting bestaand beleid) en de eerste analyse van de septembercirculaire 2025 waarin de gevolgen van de Miljoenennota 2026 zijn verwerkt.

Taakveld 0.10: Mutaties reserves

Het taakveld 0.10 onder programma 4 laat een grote afwijking zien, omdat hier de mutatie in de Algemene reserve wordt opgenomen en deze fluctueert per jaar.

Verbonden partijen compact

Voor een volledig overzicht van de Verbonden Partijen verwijzen wij u naar de [Paragraaf Verbonden Partijen](#).

Alliander NV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Alliander is het energienetwerkbedrijf dat verantwoordelijk is voor de levering van gas en electriciteit naar inwoners en bedrijven in onze gemeente. Alliander is het netwerkbedrijf van het vroegere Nuon. Het is in 2009 afgesplitst van Nuon. Alliander heeft alleen publieke aandeelhouders.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Risico's

N.v.t.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Bank Nederlandse Gemeenten

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

De BNG bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor maatschappelijk belang. Via financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het dividend kan tegenvallen, als de winst van de BNG tegenvalt of als de BNG minder dividend over de winst betaalt. Daarnaast kunnen toezichthouders beperkingen opleggen ten aanzien van dividenduitkeringen.

Ontwikkelingen beleid

Over 2024 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van EUR 294 miljoen (2023: EUR 254 miljoen).

De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2025 kan de bank daarom niet maken.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Vitens

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf in Nederland. Het verzorgt ook de drinkwatervoorziening in onze gemeente. Vitens is in de afgelopen jaren ontstaan door fusies van lokale en regionale drinkwaterbedrijven. Wij hebben sinds 2007 een belang in Vitens.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Er zijn geen risico's.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Regio Stedendriehoek

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Regio Stedendriehoek draagt bij aan onze ambities uit programma 2 en 3 door belangenbehartiging op het gebied van duurzaamheid, ruimtelijke ordening (waaronder milieu en mobiliteit) en economische zaken.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het weerstandsvermogen van de Regio Stedendriehoek is zeer beperkt. Bij deze WGR 'light' is de afspraak gemaakt dat de Stedendriehoek geen eigen vermogen opbouwt. Indien de Regio Stedendriehoek op enig moment onverhoopt niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen moet teruggevallen worden op de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.330.543

Tribuut

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Met ingang van 1 januari 2016 voert Tribuut voor de gemeente Apeldoorn de belastingtaak uit. Naast de uitkeringen van de rijksoverheid vormen de gemeentelijke belastingen een belangrijke bron van inkomsten.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Risico's

De risico's zijn opgenomen in het ontwerp toekomstplan en begroting 2026-2029 (pagina 20).

Ontwikkelingen beleid

In de begroting 2026 van Tribuut is een pakket met besparingsmaatregelen verwerkt die bijna € 0,7 miljoen moet opleveren.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 4.161.000

Stichting Apeldoorns Archief

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Krachtens de Archiefwet 1995 zijn archieven van de overheid van 20 jaar e.o. openbaar. Samen met archieven en documentaire collecties van private instellingen, bedrijven en personen wordt bijgedragen aan versterking van de informatiepositie van inwoners die hiermee kennis kunnen nemen van een zo breed mogelijk gedocumenteerd verleden van de Apeldoornse samenleving (Raadsbesluit 28-02-2002 en 01-04-2020). De doelstelling van de stichting is het bewaren, beheren en beschikbaar stellen van archieven en collecties zoals die zijn opgenomen in de archiefbewaarplaats van de gemeente Apeldoorn.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2024](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het risico dat de gemeente o.g.v. het aanbestedingsrecht wordt gedwongen de taak zelf uit te voeren of aan te besteden is gemitigeerd met de in 2020 genomen maatregel tot quasi inbesteding door de archieftaak op te dragen aan de Stichting Apeldoorns Archief, waarover het college volledige zeggenschap heeft. De SAA heeft een samenwerkingsovereenkomst met CODA om de archieftaak zoveel mogelijk integraal met de museum- en bibliotheektaken van CODA uit te voeren.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.034.692

Brede Welvaart

Brede Welvaart

Brede Welvaart is een manier van denken en werken waarbij we verder kijken dan alleen economische groei of inkomen. Het gaat om alles wat mensen belangrijk vinden voor een goed leven — nu én later. Denk aan gezondheid, leefomgeving, sociale samenhang en duurzaamheid. Het is een brede, integrale benadering van welvaart en welzijn, waarin we oog hebben voor de samenhang tussen verschillende thema's in de samenleving.

We gebruiken Brede Welvaart als een denkkader om met een brede blik naar maatschappelijke vraagstukken te kijken. Het helpt ons om verbanden te leggen tussen bijvoorbeeld economie, gezondheid, mobiliteit en leefkwaliteit. In Apeldoorn sluiten we aan bij het CBS-concept, maar geven we er ook een eigen invulling aan via drie programma's: samenleving, economie & inkomen, en leefomgeving. Zo werken we domeinoverstijgend, met oog voor het grotere geheel en de lange termijn.

We gebruiken in Apeldoorn meerdere instrumenten om de ontwikkeling van de Brede Welvaart te volgen. We bespreken deze instrumenten hieronder.

Dashboard MPB-indicatoren

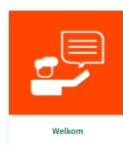
Dit dashboard bestaat uit de vier begrotingsprogramma's, elk opgedeeld in bijbehorende taakvelden van Brede Welvaart. Ook de beleidsindicatoren BBV staan op dit dashboard.

Door te klikken op de knoppen kom je terecht bij gerichte informatie over de indicatoren. Je vindt er tabellen en grafieken met uitleg en duiding over de indicatoren. Juist deze tekstuele aanvullingen maakt dit dashboard anders dan de andere instrumenten.

Je vindt het dashboard op Apeldoorn in cijfers: [Jaarrekening & MPB - MPB](#).

[Home](#) [Databank](#) [Panel](#) [Rapportages](#)

Welkom

Samenleving

Leefomgeving

Economie

Powered by Swing Mosaic (Privacy statement, Accessibility and Disclaimer)

Datavenster Brede Welvaart

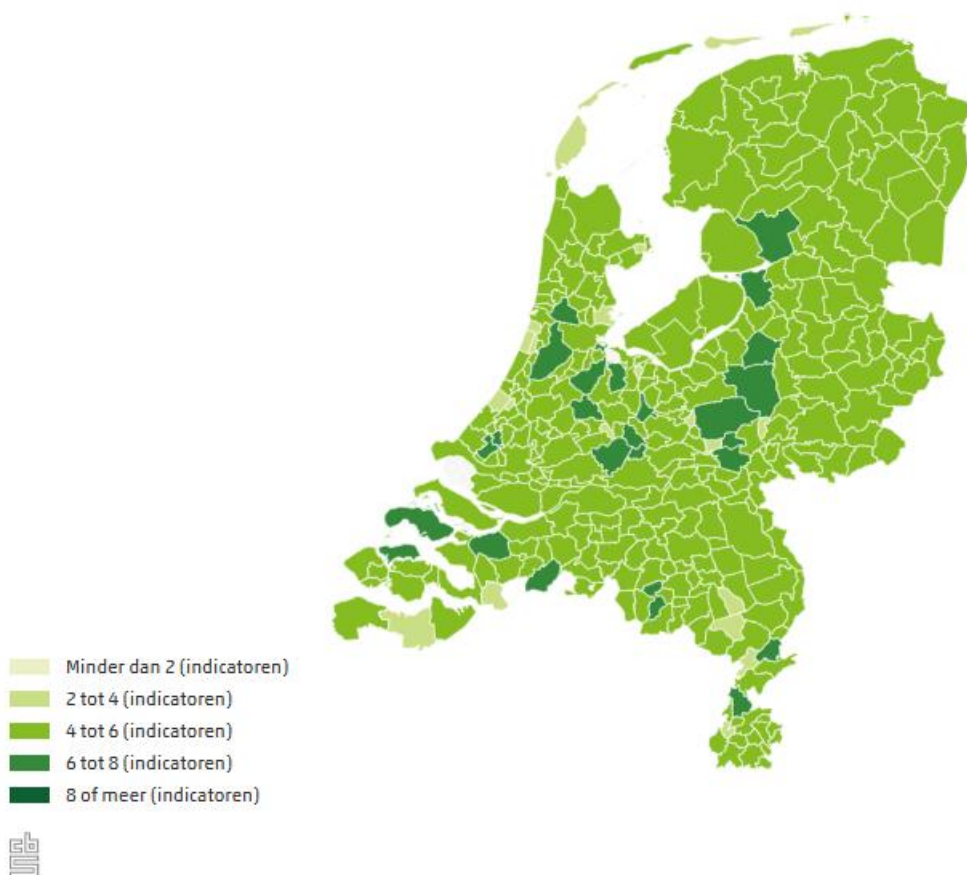
Het datavenster is een overzicht waarin data worden gecombineerd om inzicht te geven in Brede Welvaart. Het toont de hoofdlijnen en de samenhang tussen verschillende thema's. In het venster staan indicatoren uit meerdere bestaande dataproducten, die representatief zijn voor onderdelen van Brede Welvaart, met daarbij accenten die specifiek zijn voor Apeldoorn. Door deze informatie op één pagina te bundelen, ontstaat een helder startpunt voor beleid. Het venster is opgebouwd uit diverse dataproducten en verwijst naar onderliggende bronnen en monitors voor verdere verdieping. Zo maakt het de samenhang tussen het fysieke en sociale domein zichtbaar en vormt het een basis voor het gesprek hierover. Het datavenster staat sinds de zomer van 2025 op Apeldoorn in cijfers: [Venster Brede Welvaart - Apeldoorn](#).

Regionale monitor CBS

Deze CBS-monitor bestaat al vijf jaar en is daarom geschikt om trends te volgen. Ook kunnen we hier Apeldoorn vergelijken met andere gemeenten, provincies en COROP-regio's. In deze monitor worden

41 indicatoren gebruikt om de Brede Welvaart 'hier en nu' en 'later' in kaart te brengen. De monitor laat zien dat Apeldoorn voor 6 indicatoren in 'hier en nu' en voor 4 'later' een stijging van de brede welvaart laten zien. Dit is bovengemiddeld in vergelijking met andere gemeenten, zoals op onderstaande kaart is te zien.

Indicatoren met een groene trend voor de brede welvaart 'hier en nu' en 'later'

Bron: CBS, regionale Monitor Brede Welvaart 2024

De kaart toont het aantal indicatoren in een gemeente dat een stijging van de brede welvaart laat zien

In de regionale monitor is een “wiel” te zien. De kleuren geven aan of de ontwikkeling van een indicator leidt tot een stijging (groen) of daling (rood) van Brede Welvaart of dat het gelijk is gebleven (grijs). De binnenste ring van het wiel toont de trendmatige ontwikkeling in de jaren 2016-2023. De buitenste ring geeft de meest recente verandering van jaar op jaar weer.

Hier & nu, Apeldoorn

Op de interactieve [website van de Regionale monitor](#) zijn nog veel meer vergelijkende kaarten te vinden, en is ook het wiel voor 'later' te raadplegen.

Paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op onze risico's en hoe we daarmee omgaan. Dit doen we door een weergave te geven van de risico's die we lopen bij het realiseren van onze doelstellingen en de maatregelen die we nemen om die te beheersen. Ook brengen wij in beeld welke buffer (weerstandscapaciteit) aanwezig is om financiële risico's op te vangen mochten die zich onverhoopt toch voordoen.

We starten de paragraaf met een weergave van onze financiële positie. Dat vormt immers een belangrijke context om de impact van risico's te duiden: hoe gevoelig zijn we daarvoor? Het financiële beeld duiden we aan de hand van de verplichte financiële kengetallen en ijkpunten, aangevuld met een aantal aanvullende indicatoren. Vervolgens beschrijven we ons systeem van risicomanagement, de geïnventariseerde risico's en daarbij getroffen beheersmaatregelen.

Financiële positie in vogelvlucht

Bij de jaarrekening 2024 hebben we gezien dat Apeldoorn er financieel gezien goed voorstaat. De kengetallen die hier uitdrukking aan geven waren positief. Tegelijkertijd hebben we als gemeente grote ambities voor de toekomst. Dit leidt tot het inzetten van een deel van het eigen vermogen om uitvoering te kunnen geven aan die ambities. Grotendeels is hierover al besloten in voorgaande meerjarenbegrotingen. Om risico's en tegenvallers op te kunnen vangen, blijft uiteraard een bedrag in de Algemene Reserve beschikbaar. De minimale hoogte van dit bedrag is gerelateerd aan het gekwantificeerde risicobedrag via de weerstandsratio. Deze weerstandsratio is 1,4; het risicobedrag wordt met 40% verhoogd voor onvoorziene risico's en tegenvallers. We stellen bij deze begroting voor om de risico's van het grondbedrijf buiten deze verhoging te houden en hiervoor een weerstandsratio van 1,0 aan te houden. Deze paragraaf en onderstaande kengetallen geven inzicht in onze financiële positie.

De onderstaande figuur geeft uitleg over de belangrijkste financiële kengetallen die we als gemeente gebruiken om inzichtelijk te maken hoe we er financieel voor staan.

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente / provincie

Bij de vaststelling van de Kadernota Reserves en Voorzieningen in mei 2023 is ook onderstaande normtabel vastgesteld. De tabel geeft een waardering aan de belangrijkste kengetallen die daaronder zijn uitgewerkt.

NORMEN	CATEGORIE A	CATEGORIE B	CATEGORIE C
	Minst risicovol	Gemiddeld risicovol	Meest risicovol
	Goed	Voldoende	Onvoldoende
1a Netto schuld quote	< 90%	90% - 130%	> 130%
1b Netto schuld quote excl. leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
2 Solvabiliteitsratio	>50%	20% - 50%	< 20%
3 Grondexploitatie	<20%	20% - 35%	> 35%
4 Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
5 Belastingcapaciteit	<95%	95% - 105%	>105%

Onderstaande tabel bevat de berekende kengetallen die horen bij bovenstaande tabel, plus nog drie andere kengetallen. Voor de drie additionele kengetallen geldt dat voor de weerstandsratio bij deze MPB wordt voorgesteld om de risico's van het grondbedrijf hier buiten te laten. De andere twee kengetallen kennen geen normering. Onder de tabel volgt verdere uitleg bij de verschillende kengetallen.

Indicator / kengetal	Peildatum / verwerkt in P&C-document						
	31-12-2024	1-9-2024	1-9-2025				Norm
	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	
1a Netto schuld quote	47,37%	64,26%	70,64%	78,52%	83,99%	84,65%	<90%
1b Netto schuld excl. leningen	44,03%	60,62%	67,40%	75,45%	81,05%	82,52%	<90%
2 Solvabiliteitsratio	34,22%	27,81%	22,68%	19,58%	18,77%	18,24%	>20%
3 Grondexploitatie	0,55%	1,95%	3,28%	4,80%	6,00%	5,14%	
4 Structurele exploitatieruimte	1,44%	0,46%	2,19%	1,99%	2,00%	-0,62%	
5 Belastingcapaciteit	98,49%	98,49%	95,35%	95,35%	95,35%	95,35%	
6 Weerstandsratio (excl. grondbedrijf)	2,34	1,91	1,56	1,51	1,73	1,76	>1,4
7 Eigen vermogen incl. resultaat x miljoen	€ 262,26	€ 218,76	€ 196,45	€ 183,81	€ 188,64	€ 184,68	
8 Kapitaallastenratio	3,70%	4,86%	4,37%	4,77%	5,42%	6,64%	

Netto schuldquote

Voor een financieel gezonde situatie moet deze netto schuldquote lager zijn dan 90%. Bij de jaarrekening 2024 was deze hier ruim onder. Met deze begroting laat dit kengetal een stijgende trend zien. De gecorrigeerde schuldquote blijft beneden de 90% in de laatste jaarschijf. Met de besteding van een deel van de reserves (voor incidentele uitgaven/projecten) en voorliggende investeringen (ook voor grondbedrijf activiteiten) verwachten wij een oplopende schuldquote. Hiermee ontstaat een toename van ons bezit (vaste activa) in de komende begrotingsjaren. In de paragraaf Financiering gaan we hier uitvoeriger op in.

Solvabiliteit (eigen vermogen / totale passiva)

Onze solvabiliteit is met de jaarrekening 2024 op een prima niveau van ruim 34% uitgekomen. Met de bestedingen van reserves voor onze ambities en nieuwe investeringen in de komende jaren zal de verhouding tussen dat deel wat met eigen geld is betaald en het totale bezit lager worden. Dit leidt tot een prognose van de solvabiliteit die in latere jaren onder de norm van 20% uitkomt. Dit komt enerzijds doordat de reserves (vooral de Algemene Reserve en het AOF) dalen vanwege gedeeltelijke

inzet hiervan voor onze ambities. Anderzijds stijgt juist het totale vermogen (de totale balans) doordat de komende jaren veel en grote investeringen gepland zijn. Het balanstotaal stijgt in de prognose van € 766 miljoen eind 2024 naar ruim € 1 miljard eind 2029, met name als gevolg van investeringen. Als het eigen vermogen niet meestijgt, heeft dat een negatief effect op de solvabiliteit. In de kadernota reserves en voorzieningen 2023-2026 is afgesproken dat als we onder de 20% dreigen te raken, maatregelen worden voorgelegd aan de raad in de eerst volgende voorjaarsnota. Met deze prognose dreigen we onder de 20% uit te komen in latere jaren. We zullen hier dan ook extra aandacht aan gaan besteden en volgend jaar hierop terug komen met een actualisatie en een voorstel hoe hiermee om te gaan. Die actualisatie is relevant omdat investeringen niet altijd volgens planning verlopen. Eventuele vertragingen in investeringen heeft als effect dat de solvabiliteit minder snel daalt. Maar uiteraard is onze ambitie juist om de gewenste investeringen in onze gemeente volgens planning door te zetten. En bijvoorbeeld ook de aanwijzing van het BSK-gebied als grootschalige woningbouwlocatie door het Rijk, zal invloed hebben hierop. De vraag is hoe om te gaan met de gevolgen van deze ontwikkelingen op de solvabiliteit en we zullen hier volgend jaar op terug komen.

Grondexploitatie

We nemen een iets actievere rol in met betrekking tot de grondexploitaties om Apeldoorn verder door te ontwikkelen en dat vertaalt zich in een toename van dit kengetal. De risico's die daarmee samenhangen zijn verwoord in het risico deel van deze paragraaf.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door de omvang van onze incidentele baten en lasten. Tot en met 2028 is dit kengetal positief en zijn de structurele baten dus hoger dan de structurele lasten. In 2029 is de structurele exploitatieruimte negatief. Dit komt mede doordat in dat jaar de begroting niet sluitend is en de lasten dus hoger zijn dan de baten.

Belastingcapaciteit

Onze belastingcapaciteit is de verhouding tussen lokale woonlasten meerpersoonshuishoudens (peiljaar 2025) ten opzichte van de landelijk gemiddelde woonlasten (peiljaar 2025). Deze zijn gebaseerd op berekeningen van Coelo. In de berekening van Coelo zijn de woonlasten in Apeldoorn in 2025 € 1.004, terwijl de landelijk gemiddelde woonlasten op € 1.053 uitkomen. De gemiddelde woonlasten in Apeldoorn zijn daarmee wat lager dan het landelijk gemiddelde, wat resulteert in een belastingcapaciteit van 95,35%.

Weerstandsratio

Voor de berekening van de weerstandsratio wordt de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit. De ratio die hieruit voortkomt is genormeerd op minimaal 1,4. Bij deze MPB is voorgesteld om de risico's van het grondbedrijf hiervan uit te zonderen en met dit voorstel is rekening gehouden in de cijfers. Dat betekent dat het risicobedrag van het grondbedrijf één op één als buffer in de Algemene Reserve wordt aangehouden. Voor het risicobedrag van de overige risico's wordt een opslag van 40% aangehouden en dat bedrag wordt ook als buffer in de Algemene Reserve aangehouden. Wanneer de risico's van het grondbedrijf buiten beschouwing worden gelaten (zowel in de noemer als de teller), komt de weerstandsratio op 1,5 in 2027 om daarna nog iets te stijgen.

Eigen vermogen

Met de ambities die wij hebben, zal een deel van het eigen vermogen de komende jaren "geïnvesteed" worden in de stad en daarmee afnemen richting € 183,8 miljoen in 2027 en daarna nog iets stijgen.

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio wordt berekend door het totaal van rente- en afschrijvingslasten met betrekking tot investeringen af te zetten tegen de totale lasten (excl. stortingen aan reserves). De

kapitaallastenratio zegt iets over de mate van flexibiliteit van de begroting. Investeringsdrukken door de kapitaallasten als last op de begroting, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten. De informatiewaarde zit vooral in de ontwikkeling van de kapitaallastenratio over de tijd.

Kader risicobeheersing en risico's

Op 16 april 2025 heeft de raad de kadernota risicomanagement 2025-2028 vastgesteld. Deze bevat de kaders en het voorgenomen beleid rondom risicomanagement. Het college heeft daarna nog een uitvoeringsnota risicomanagement vastgesteld met o.a. ontwikkelpunten die meer gericht zijn op de uitvoering van het risicomanagement.

Hier volgt een samenvatting van de vastgestelde kaders uit de kadernota:

Doelen en uitgangspunten

1. Apeldoorn onderkent het belang van goed risicomanagement. De kadernota 2025-2028 dient hiertoe als kaderstellend document. Deze dient op haar beurt weer als basis voor de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de diverse P&C-stukken. Doel van risicomanagement is het zicht krijgen op en het zoveel als mogelijk beheersen van de risico's die de realisatie van de doelstellingen van de gemeente Apeldoorn kunnen belemmeren.
2. Binnen Apeldoorn is integraal risicomanagement altijd een onderdeel van besluitvorming en verantwoording.
3. Apeldoorn is een ondernemende gemeente en accepteert dat aan onze initiatieven altijd risico's verbonden zijn. De gemeenteraad accepteert deze risico's met als uitgangspunt dat de risico's, de getroffen beheersmaatregelen en het restrisico tijdig aan de gemeenteraad worden gemeld (1), er een goed functionerend systeem van risicomanagement is (2), en voor de restrisico's weerstandscapaciteit aanwezig is (3) overeenkomstig de gestelde kaders.

Het proces

4. Risicomanagement is onlosmakelijk gekoppeld aan doelen en prestaties. Prestaties kunnen ook via projecten en grondexploitaties gerealiseerd worden.
5. Het sturen op en beheersen van risico's, het dynamisch aspect, zien we binnen Apeldoorn als spil van het risicomanagementproces. Dit proces doorlopen we via een zestal stappen, wat uiteindelijk resulteert in een resterend financieel risico dat wordt afgedekt via de beschikbare weerstandscapaciteit.
6. Alle geïdentificeerde risico's leggen we vast in een informatiesysteem.
7. Berekeningswijze financiële impact:
 - a. Het risicobedrag (financiële gevolg) bepalen we door de kwantitatieve kans van optreden te vermenigvuldigen met het (rest)risico.
 - b. Financiële risico's met een kans van optreden van 90% of meer zijn géén risico maar een werkelijkheid en nemen we als claim mee in de planning- en controlcyclus.
8. Voor een TOP – risico hanteren we de volgende criteria:
 - a. Financieel: De kans dat het risico zich voordoet is 25% of hoger en het financieel effect is € 1,0 mln of hoger / het netto effect van het risico is > € 2,5 miljoen;
 - b. Niet financiële: de impactscore is 4 of hoger en de kans dat het risico zich voordoet is 25% of hoger.
9. Binnen de programma's van de MPB of van de jaarrekening maken we jaarlijks een kwaliteitsanalyse en bespreken die tijdens een bijeenkomst met de risico-eigenaren
10. De raad stelt de kaders voor risicomanagement vanuit haar verantwoordelijkheid voor een begroting die duurzaam in evenwicht is en een weerstandsvermogen dat van voldoende omvang is.
11. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagementproces.
12. Risicomanagement is onderdeel van integraal management wat inhoudt dat de lijn

(themadirecteuren) primair verantwoordelijk is voor de realisatie van de doelstellingen en de risico's die hiermee samenhangen.

Informatievoorziening

13. Het integrale risicoprofiel wordt via een groeipad opgesteld via de Monte-Carlo systematiek.

14. Bij de begroting en jaarrekening geven wij via de paragraaf Weerstandsvermogen & risicobeheersing een integraal inzicht in de risico's. De informatie toont de verdeling van de risico's qua gevolg en kans (risicomatrix) en de verdeling van de risico's over de drie risicoprofielen.

15. Risico's nemen is onvermijdelijk, erover communiceren ook. Het college informeert de raad transparant over risico's bij ieder besluit dat wordt voorgelegd.

Specifieke onderwerpen

16. Over de risico's van kritische projecten wordt in de P&C-documenten apart gerapporteerd.

17. De gemeente Apeldoorn verwacht ook van de eigen verbonden partijen dat zij een actief beleid voeren op het gebied van risicomanagement en weerstandsvermogen en zal hier in de regionale overlegvormen actief aandacht voor vragen.

18. Frauderisico's vormen een bijzonder maar onlosmakelijk deel van het integrale risicomanagement. Jaarlijks wordt een aparte frauderisico-tabel geactualiseerd. Bevindingen daaruit worden opgenomen in de jaarstukken.

Risico's

Risicobeheersing is een continu proces welke vertrekt vanuit de doelstellingen die we als gemeente op de diverse beleidsvelden nastreven. De vraag staat centraal welke onzekerheden, kansen en risico's het behalen van deze doelstellingen kunnen beïnvloeden en hoe we daarmee omgaan. Het gesprek hierover leidt onder andere tot een overzicht van financiële en niet- financiële risico's met eventuele maatregelen. Dit overzicht actualiseren wij periodiek. Zoals afgesproken nemen we vervolgens de TOP-risico's uit dat overzicht in deze paragraaf op. Ook in de programma's zijn deze risico's te vinden. Het gaat dan om risico's met een groot financieel gevolg (€ 1 miljoen of meer) en/ of met forse invloed op het imago of het halen van onze doelstellingen. De kans van optreden is minimaal 25%. Ook wordt een risico als TOP-risico gezien als het netto effect van het risico € 2,5 miljoen of hoger is;

Hiermee leggen we direct het verband met de doelen die wij nastreven en de onzekerheden die daar invloed op hebben.

Bij het inventariseren van risico's kijken we naar:

- de kans, dat een gebeurtenis zich voordoet;
- de invloed op de prestaties en het imago van de gemeente;
- de eventuele financiële gevolgen van een gebeurtenis.

Die gevolgen kunnen eenmalig voorkomen of zijn (deels) structureel. Bij de bepaling van de grootte van financiële risico's gaan we ervan uit, dat structurele risico's in vier jaar worden gedekt door ombuigingen binnen de begroting, aanpassing van beleid of beheersmaatregelen. Deze systematiek leidt tot een vermenigvuldiging van de financiële gevolgen met 1,75. Het 1e jaar zijn de gevolgen 100%, het 2e jaar 50%, het 3e jaar 25% en het 4e jaar 0%.

Risico's (projecten) Grondbedrijf

Bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen in mei 2023 is de Algemene Reserve Grondbedrijf opgeheven. Het benodigd weerstandsvermogen voor de risico's van grondexploitaties maakt sindsdien onderdeel uit van het gemeentebrede weerstandsvermogen. Deze risico's worden meegenomen in de TOP-risico's.

In mei 2025 is het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2025 vastgesteld. In hoofdstuk 6 daarvan is ingegaan op de risico's en het benodigd weerstandsvermogen. Medio 2025 zijn deze risico's geactualiseerd voor de tussentijdse rapportage 2025. In deze paragraaf komen we daar in hoofdlijnen op terug.

Projectoverstijgende risico's

Dit zijn risico's waar de gemeente geen of zeer beperkt invloed op heeft. Bijvoorbeeld inflatie, rente, uitgiftevertraging en opbrengstenstijging. Op basis van statistische analyse (Monte Carlo analyse) is een bruto risicobedrag van € 7,7 miljoen bepaald. Dit betreft grotendeels de in 2023 geopende grondexploitatie Ecofactorij II en de in 2025 geopende grondexploitatie Zuidrand woningbouw – fase 1.

Projectspecifieke risico's

Dit zijn, soms unieke, risico's die zich kunnen voordoen binnen de projecten. Bijvoorbeeld mee- of tegenvallers op de civiele ramingen, stikstofrisico's, prijzen van nog te verkopen kavels, kosten voor planschade bij bestemmingswijzigingen, tegenvallende saneringskosten en natuurcompensatie.

Op basis van statistische analyse (Monte Carlo analyse) is een bruto risicobedrag van € 18,4 miljoen bepaald. Dit betreft grotendeels de in 2023 geopende grondexploitatie Ecofactorij II en de in 2025 geopende grondexploitatie Zuidrand woningbouw – fase 1.

Specifieke gebeurtenissen

Deze gebeurtenissen hebben betrekking op die aspecten die feitelijk niet begroot zijn. Dit heeft betrekking op het stikstofrisico, een ingeschat risico van € 4,1 miljoen.

Systematiek tussentijdse winstneming

In de BBV is het realisatieprincipe voor winstneming aan de orde. Op basis van het door de raad vastgestelde voorzichtigheidsbeginsel is een risico op winstneming bepaald van € 2,6 miljoen.

Bijdrage in het gemeentebrede weerstandsvermogen

Bovengenoemde risicobedragen vormen samen een totaal van € 32,8 miljoen aan bruto risico's voor alle grondexploitaties. Tegenover deze bedragen staan ook winstverwachtingen en budgetposten onvoorzien die (gedeeltelijk) als dekking ingezet worden voor het opvangen van de risico's. Als deze bedragen van de bruto risico's worden afgetrokken, resteert er een netto risico van € 24,2 miljoen. Dit is ook zichtbaar in de opgenomen risicobeschrijvingen van de grondexploitaties op basis van het bruto risicobedrag vermenigvuldigd met het kanspercentage. Het gaat dan om de optelsom van risico 'Grondbedrijf bedrijventerreinen' (programma Economie & Inkomen) en risico 'Grondbedrijf niet-bedrijventerreinen' (programma Leefomgeving).

Risico's totaal

Hoewel in de jaarstukken vóór 2023 in onderstaande grafiek alleen de risico's van de algemene dienst werden getoond, zijn daar nu met terugwerkende kracht ook de risico's van het grondbedrijf in meegenomen voor het integrale beeld.

De omvang van de financiële risico's van de gemeente als geheel is berekend op € 64,6 miljoen en is daarmee gedaald ten opzichte van het berekende bedrag van € 73,2 miljoen bij de jaarrekening 2024.

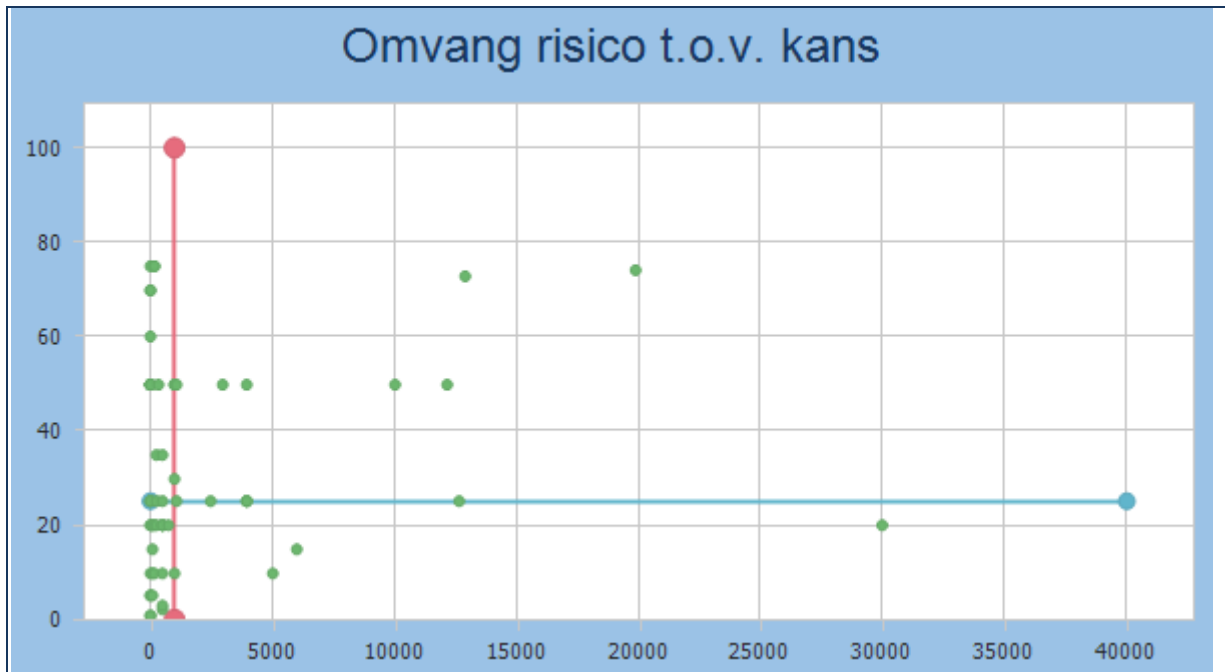
Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

Ontwikkeling risico's (x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Financieel effect	35.000	48.245	73.244	64.634	64.634

Risicoprofielen

Het risicobestand bestaat uit een groot aantal risico's die verschillen in omvang en kans van optreden. Om het risicoprofiel goed te kunnen duiden, is het interessant om in beeld te hebben hoe de verdeling van de risico's naar omvang / kans eruit ziet. Dit is grafisch onderstaand weergegeven. Elke punt in de grafiek verwijst naar een risico waarop geklikt kan worden om een uitgebreide beschrijving en de bij het risico horende beheersmaatregelen te lezen.

De onderstaande grafiek is alleen op de web-versie beschikbaar. Op de webversie kan hier worden doorgeklikt naar de risico's.

TOP-risico's									
Nr.	Afdeling	Risico	Bedrag	Kans	I/S	Netto financieel gevolg weerstands-vermogen	Impact op de doelstelling	Impact op het imago	Totaal
Paragraaf									
1741	Afdeling concern zaken	Geslaagde hackaanval (bv. ransomware)	4.000.000	25%	I	1.000.000	3	3	6
Programma 1									
641	Afdeling Keten en accountmanagement	Volume- en prijsontwikkeling Jeugdhulp	2.500.000	25%	S	1.093.750	2	1	3
761	Afdeling loket sociaal	Oplopende kosten (volume- en prijsontwikkeling) Wmo	4.000.000	50%	S	3.500.000	2	1	3
2001	Directieraad	Geen dekking voor de huurpenningen van gemeentelijke opvanglocaties ten behoeve van Oekraïners	1.100.000	50%	I	550.000	2	1	3
1441	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling	Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage Beschermd Wonen	10.000.000	50%	I	5.000.000	3	2	5
474	Afdeling Keten en accountmanagement	Haalbaarheid besparingspotentieel Hervormingsagenda Jeugd	3.000.000	50%	S	2.625.000	2	1	3
Programma 2									
1841	Afdeling PPIM	Herontwikkeling Oranjerie	4.000.000	25%	I	1.000.000	3	1	4
1882	Afdeling vastgoed en grond	Grondbedrijf niet-bedrijventerreinen	12.900.000	73%	I	9.417.000	1	1	2
1961	Afdeling omgevingsbeleid	Hogere onrendabele top warmtenet Kerschoten	30.000.000	20%	I	6.000.000	3	2	5
1861	Afdeling omgevingsrecht en vergunningen	Nadeel op de legesinkomsten kan niet meer worden opgevangen door de voorziening leges omgevingsvergunning.	2.000.000	50%	I	1.000.000	3	1	4
2081	Afdeling PPIM	Hertzbergerpark	12.200.000	50%	I	6.100.000	2	3	5
Programma 3									
1881	Afdeling vastgoed en grond	Grondbedrijf bedrijventerreinen	19.900.000	74%	I	14.726.000	1	1	2
244	Afdeling loket sociaal	Het definitieve Rijksbudget BUIG is lager dan waar we in de begroting rekening mee houden of de uitgaven zijn hoger dan begroot, waardoor we meer dan nu begroot niet met deze Rijksmiddelen uitkomen.	1.000.000	50%	S	875.000	2	1	3
1941	Afdeling loket sociaal	Onze bijdrage in het financiële resultaat van Lucrato is hoger dan waar wij in onze begroting rekening mee houden	1.000.000	30%	S	525.000	2	1	3

TOP-risico's									
Nr.	Afdeling	Risico	Bedrag	Kans	I/S	Netto financieel gevolg weerstands-vermogen	Impact op de doelstelling	Impact op het imago	Totaal
Programma 4									
264	Afdeling financiën en control	Financiering en rente risico's	1.100.000	25%	S	481.250	2	1	3
1641	Afdeling financiën en control	Stelposten hogere rijksvergoeding jeugdzorg	12.700.000	25%	S	5.556.250	2	1	3
427	Afdeling vastgoed en grond	Afwaardering vastgoed en gronden	4.000.000	25%	I	1.000.000	1	1	2
	Overige risico's					4.184.250			
	Totaal					64.633.500			

Naast bovengenoemde TOP-risico's zijn er diverse overige risico's. Dit zijn risico's met een kleiner financieel effect die gezamenlijk optellen tot bijna € 4,2 miljoen. Deze risico's zijn opgenomen in de grafiek waarin elke punt een risico weergeeft. Door op een punt te klikken kan meer informatie over het betreffende risico worden verkregen.

Mutaties in de TOP-risico's:

Ten opzichte van de financiële TOP-risico's in de jaarrekening 2024 is er één nieuw TOP-risico, zijn er zes gewijzigd en is er één vervallen.

Risico 1961 *Hogere onrendabele top warmtenet Kerschoten* is qua risico ongewijzigd, maar is nu opgenomen in de lijst met TOP-risico's. Voorheen was dit niet het geval omdat de bijbehorende kans lager is dan 25%. Met de nieuw vastgestelde uitvoeringsnota risicomanagement wordt dit risico wel als TOP-risico gedefinieerd omdat het netto effect hoger is dan € 2,5 miljoen. Risico 861 *Niet voldoen aan de AVG, inclusief datalekken* staat niet meer in de lijst met TOP-risico's, maar is verschoven naar de overige risico's omdat de kosten van dit risico naar beneden zijn bijgesteld.

Risico 1641 *Begrotingstekorten 2028 en verder* is aangepast en heeft nu de titel *Stelposten hogere rijksvergoeding jeugdzorg*. In deze begroting zijn vanaf 2028 stelposten opgenomen ter hoogte van € 12,7 miljoen die invulling geven aan de verwachting van hogere rijksvergoedingen jeugdzorg. Dit risico houdt rekening met de mogelijkheid dat deze verhogingen niet worden geëffectueerd.

De risico's 1881 en 1882 zijn de twee grondbedrijfsrisico's. Deze zijn naar boven bijgesteld zoals eerder in deze paragraaf is toegelicht. Het risico 641 *Volume- en prijsontwikkeling jeugdzorg* is naar beneden bijgesteld vanwege de diverse maatregelen die worden genomen om hier meer grip op te krijgen. Risico 474 *Haalbaarheid besparingspotentieel Hervormingsagenda Jeugd* is naar beneden bijgesteld omdat de stelpost omlaag is gebracht. Tot slot is risico 264 *Financiering en rente risico's* iets naar beneden bijgesteld.

Niet-financiële risico's

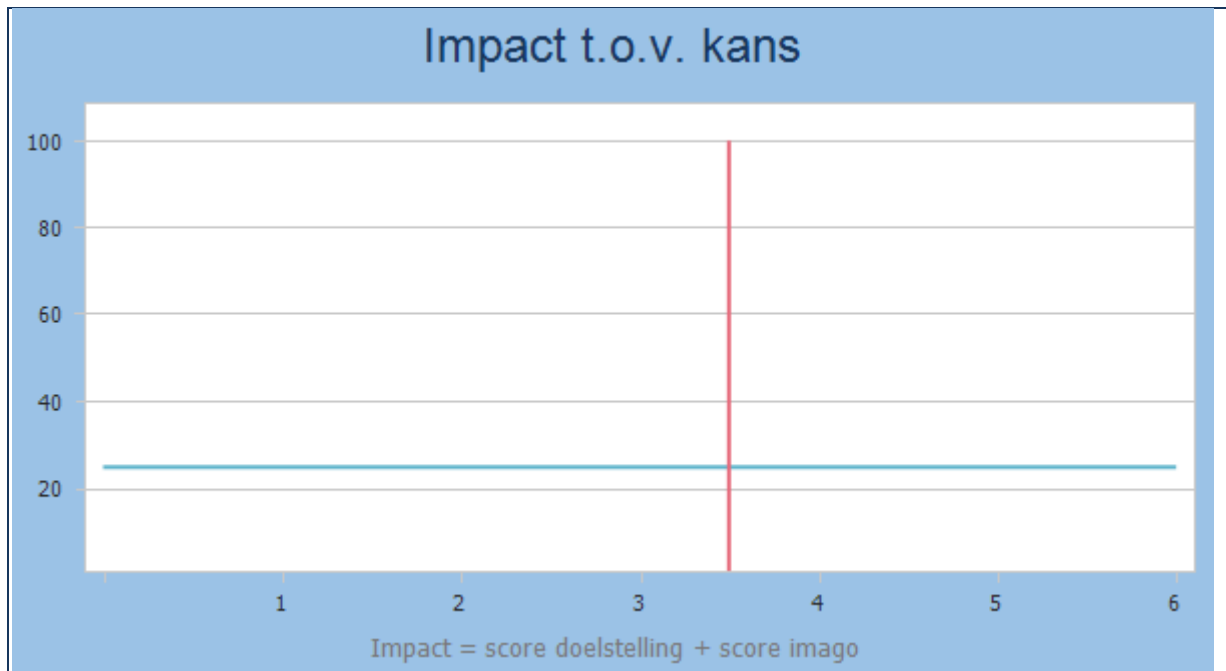
Niet ieder risico heeft een financieel gevolg, maar ze kunnen er wel voor zorgen dat wij doelstellingen niet halen en/of dat imago geschaad wordt. Ook die risico's zijn belangrijk om te beheersen en worden apart in beeld gebracht. Voor de niet-financiële risico's geldt dat zij als TOP-risico worden aangemerkt als zij een kans van 25% of hoger hebben en een score van 4, 5 of 6 hebben, waarbij de score een optelsom is van de scores op doelstelling en imagoschade.

De scores betreffen:

- Doelstelling wordt toch gehaald (1), de doelstelling wordt later gehaald (2), de doelstelling wordt niet gehaald (3);
- Imagoschade: geringe schade (1), ernstige schade (2), zeer ernstige schade (3).

Grafisch ziet het risicoprofiel van deze niet-financiële risico's er als volgt uit:

De onderstaande grafiek is alleen op de web-versie beschikbaar. Op de webversie kan hier worden doorgedrukt naar de risico's.

Het risicoprofiel laat zien dat er 16 niet-financiële TOP-risico's zijn, waarvan er 5 tevens een financieel TOP-risico zijn.

TOP-risico's Algemene dienst						
Nr.	Afdeling	Risico	Kans	Impact op de doelstelling	Impact op het imago	Totaal
Paragraaf						
1741	Afdeling concern zaken	Geslaagde hackaanval (bv. ransomware)	25%	Doelstelling wordt niet gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	6
861	Afdeling concern zaken	Niet voldoen aan de AVG, inclusief datalekken	25%	Doelstelling wordt niet gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	6
Programma 1						
1441	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling	Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage Beschermd Wonen	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
1681	Afdeling Vitaal ondernemend Apeldoorn	Zwembad Noord Oost	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
Programma 2						
302	Afdeling beheer en onderhoud	Ongeval medewerkers of derden bij uitvoerend werk	25%	Doelstelling is gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	4
1841	Afdeling PPIM	Herontwikkeling Oranjerie	25%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
1421	Afdeling beheer en onderhoud	Overlastgevende soorten	75%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
1801	Afdeling omgevingsbeleid	Uitvoering energietransitie blijft achter (arbeidskrachte, mogelijkheden opwek energie, onvoldoende draagvlak bij bewoners, vertraagde wet- en regelgeving, vertraging tempo samenwerkingen), waardoor doelen niet worden gehaald	60%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
1861	Afdeling omgevingsrecht en vergunningen	Nadeel op de legesinkomsten kan niet meer worden opgevangen door de voorziening leges omgevingsvergunning.	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
1802	Afdeling omgevingsbeleid	Wijzigingen in Rijks- en provinciaal beleid t.a.v. energietransitie	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
2081	Afdeling PPIM	Hertzbergerpark	50%	Doelstelling wordt later gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	5
2101	Afdeling omgevingsbeleid	Ontbreken provinciaal beleid rond soortenmanagementplannen (SMP), voor Apeldoorn van belang dorpen en buitengebied	70%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
1381	Afdeling beheer en onderhoud	Gevolgen klimaatschade	75%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
1501	Afdeling omgevingsbeleid	Gevolgen en aanpak verplichtingen uit diverse natuur-, water-, en klimaatdoelstellingen	50%	Doelstelling wordt later gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	4
1803	Afdeling omgevingsbeleid	Ombuigingen op Rijks-, provinciale en gemeentelijke bijdragen energietransitie	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
2021	Afdeling omgevingsbeleid	Oplossen netcongestie duurt te lang, waardoor doelen niet worden gehaald	70%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5

Ten opzichte van de jaarrekening 2024 zijn twee risico's bijgesteld qua impact waardoor deze niet meer in de lijst met TOP-risico's voorkomen. Dit zijn risico 1662 *Beperkt absorptievermogen organisatie bij digitalisering van processen* en risico 301 *Ongeval door gladheid*.

Ook heeft heroverweging geleid tot het vervallen van drie niet-financiële risico's, namelijk risico 303 *beheer en onderhoud wegen, bruggen etc.*, risico 1781 *vervangingsgolf wegen als gevolg van naoorlogse groei van Apeldoorn kan niet opgevangen worden binnen toekomstige beschikbare financiële ruimte* en risico 1383 *Groen: toename van invasieve soorten*.

Benodigde weerstandscapaciteit

Onderstaande tabel geeft weer wat het berekende risicobedrag was op verschillende momenten in de tijd. In de meest recente berekening (laatste kolom) is hierbij onderscheid gemaakt tussen de risico's van het grondbedrijf en de overige risico's. Bij deze MPB wordt namelijk voorgesteld om met ingang van dit jaar de weerstandsratio van minimaal 1,4 alleen te hanteren op de overige risico's. De risico's van het grondbedrijf tellen daarmee één op één mee in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en er wordt niet nog eens 40% bovenop gedaan. Dit omdat vanaf 2025 alle risico's van het grondbedrijf project specifiek zijn geïnventariseerd waarop vervolgens de Monte Carlo analyse wordt toegepast. Daarmee is de risicovolwassenheid van het grondbedrijf dermate dat een verlaging van de minimale weerstandsratio voor die risico's naar 1,0 passend is. In de normtabel die wordt gebruikt vanuit provinciaal toezicht wordt een weerstandsratio in de range van 1 tot en met 1,4 als voldoende beschouwd.

Omschrijving	Peildatum / verwerkt in P&C-document				
	1-9-2023	31-12-2023	1-9-2024	31-12-2024	1-9-2025
	MPB 2024-2027	Jaarrekening 2023	MPB 2025-2028	Jaarrekening 2024	MPB 2026-2029
Risicobedrag	54,9	48,2	60,7	73,2	64,6
waarvan grondbedrijf					24,1
waarvan overig					40,5
Minimale weerstandsratio	1,7	1,7	1,7	1,4	1,4
Benodigde weerstandscapaciteit	93,3	82,0	84,9	102,5	80,8

In de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit wordt het risicobedrag van de overige risico's van € 40,5 miljoen vermenigvuldigd met de weerstandsratio van 1,4 en het risicobedrag van het grondbedrijf van € 24,1 miljoen wordt hierbij opgeteld. Dat resulteert in een benodigde weerstandscapaciteit van € 80,8 miljoen. In het volgende onderdeel wordt uitgewerkt of dit bedrag ook aanwezig is.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Onderstaande tabel toont opnieuw de benodigde weerstandscapaciteit, maar geeft daarna ook weer wat de beschikbare weerstandscapaciteit is. Deze wordt gevormd door de totale Algemene Reserve. De Algemene Reserve neemt in de komende jaren af vanwege de voeding van het Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (deze bedragen worden overgeheveld vanuit de Algemene Reserve). Ook is er sprake van een afname doordat de Algemene Reserve als dekkingsbron dient voor een aantal voorstellen in vorige MPB's. In 2028 stijgt de Algemene Reserve weer, omdat verwacht wordt dat een eerder voorgesloten bedrag dan weer teruggestort kan worden in de reserve. Dit betreft een verplaatsingsvergoeding die uit de AR wordt voorgesloten, omdat de reeds ontvangen WBI-subsidie hier nu nog niet voor gebruikt mag worden, maar later wel.

In de regel 'surplus AR' wordt het verschil getoond tussen de benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. Deze is in 2027 het kleinst met een surplus van € 4,6 miljoen. In alle jaren is het surplus positief.

Ontwikkeling Algemene Reserve (x €1 mlj)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Risicoreserve	82,0	102,5	80,8	80,8	80,8	80,8	80,8
Surplus AR	49,5	47,3	23,3	6,4	4,6	13,4	14,7
Algemene reserve	131,5	149,8	104,1	87,3	85,4	94,2	95,5

Weerstandsvermogen

Onderstaande tabel geeft weer wat de ratio weerstandsvermogen is in verschillende jaren. Hierbij zijn de risicobedragen van het grondbedrijf buiten beschouwing gelaten. Voor de risico's van het grondbedrijf is bij deze MPB voorgesteld om ze één op één mee te rekenen als benodigd weerstandsvermogen en daar geen extra factor bovenop te zetten. In de berekening zijn deze bedragen dan ook uit het risicobedrag en uit de beschikbare weerstandscapaciteit gehaald.

Omschrijving	JR	JR	Prognose MPB 2026-2029				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Risicobedrag (excl. grondbedrijf)	39,1	57,0	40,5	40,5	40,5	40,5	40,5
Beschikbare weerstandscapaciteit (excl. grondbedrijf)	122,4	133,6	80,0	63,1	61,2	70,0	71,3
Ratio weerstandsvermogen (excl. grondbedrijf)	3,1	2,3	2,0	1,6	1,5	1,7	1,8

De weerstandsratio daalt vanwege de ambities en komt uit op 1,5 in 2027 waarna deze weer stijgt.

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente Apeldoorn heeft veel geïnvesteerd in kapitaalgoederen (assets) in de vorm van wegen, groen, riolering, openbare verlichting, speelvoorzieningen en andere technische infra. In deze paragraaf treft u een overzicht van onze assets aan, met uitzondering van het gemeentelijk vastgoed. Dit wordt in de paragraaf vastgoed verder behandeld.

Het beheer van de kapitaalgoederen is van groot belang voor het zo goed mogelijk functioneren van de gemeente op vele terreinen. In deze paragraaf willen we inzicht geven op welke wijze het beheer van de gemeentelijke kapitaalgoederen wordt geborgd.

Voor het beheer van onze openbare ruimte is het Strategisch Assetmanagement Plan (SAMP) leidend. Hierin zijn onder meer de huidige kwaliteit van de assets, de ontwikkelingen op functioneel en technisch vlak en de ambities die we met de assets hebben uitgewerkt. Kerngedachte is dat we met vervanging van assets meer integraal en gebiedsgericht werken en met het beheer expliciet bijdragen aan de doelstellingen van gemeente Apeldoorn.

Belang openbare ruimte

De openbare ruimte is de plek waar alles letterlijk en figuurlijk samen komt; het is de plek waar mensen elkaar ontmoeten, naar hun werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. Het is ook de plek waar ambities rondom bijvoorbeeld klimaatadaptatie, biodiversiteit, inclusiviteit en circulariteit worden gerealiseerd.

De openbare ruimte vervult daarmee een belangrijke rol in onze Brede Welvaart. Via onze assets in de openbare ruimte sturen we op de leefkwaliteit voor mens en dier. Die assets moeten allereerst functioneel en veilig zijn. In totaliteit beheren we de volgende assets, met een totale waarde van 2 miljard euro.

Overzicht assets	
Groen	1.009 hectare groen 660 hectare bossen 70.000 bomen (exclusief bos)
Wegen	1.065 hectare wegen 135 hectare hoofdwegen 610 hectare woonstraten 238 hectare buiten bebouwde kom 80 hectare fietspaden
Kunstwerken	36 grote bruggen en tunnels 261 houten bruggen 10 tunnels 116 overige kunstwerken
Riolering	1.098 km vrij verval 350 km persleiding 51.000 kolken 17 grotere gemalen 854 pompunits 8 fonteinen
Openbare verlichting	31.360 masten 33.000 armaturen
Technische infra	75 verkeersregelininstallaties 7 dynamische afsluitpalen 30 camera's
Spelen en meubilair	200 grotere speelvoorzieningen 2.100 speelobjecten 33.000 stuks straatmeubilair 30.000 borden
Gebouwen en gebieden	5 begraafplaatsen 5 parkeergarages 6 rijwielstallingen

Toenemende vervangingsinvesteringen

Apeldoorn is na de oorlog snel gegroeid, grote delen van de openbare ruimte zijn verouderd en komende jaren aan vervanging toe.

Belangrijke assets in deze vervangingsgolf zijn de wegen. De opgave voor wegen neemt komende 15 jaar met een factor 3 tot 4 toe. De structurele investeringsmiddelen hiervoor (tot 2028) zijn inmiddels in de MPB opgenomen.

Een andere kapitaalintensieve asset zijn de riolen. Vanwege de draagkrachtige (zand)bodem gaan riolen in Apeldoorn lang mee. Ook voor riolen is er sprake van een vervangingsgolf, alleen ligt deze een stuk verder in de toekomst (na 2060).

In 2027 zal u een nieuw SAMP worden aangeboden waarbij een nieuwe langjarige prognose is gemaakt. De globale prognose vanuit het huidige SAMP ziet u in onderstaande grafiek:

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

Prognose investeringen beheer openbare ruimte (x € 1 milj)	2020	2022	2027	2031	2036	2041	2046	2051
investeringen	15	16,4	23,5	32	37	42	42	43

Beleidskaders

Het belangrijkste beleidskader is het Strategisch assetmanagementplan (SAMP)

In het [SAMP](#) zijn vijf doelen benoemd waar we komende jaren aan werken:

Onze openbare ruimte

1. biedt een aantrekkelijke, schone, hele en veilige basis voor alle functies (basis op orde)
2. stimuleert bewegen en ontmoeten
3. draagt bij aan klimaatadaptatie
4. draagt bij aan biodiversiteit
5. ondersteunt inclusiviteit en levert daarmee een bijdrage aan de brede welvaart van Apeldoorn.

Daarnaast werken we aan een meer integrale en gebiedsgerichte manier van werken. Niet de techniek van de assets is leidend, maar de meerwaarde die onze werkzaamheden hebben voor de doelstellingen en ambities van Apeldoorn. Dat zien we terug als we (delen van) de openbare ruimte vervangen. Tegelijkertijd zorgen we dat de openbare ruimte wordt aangepast naar de eisen en wensen van deze tijd. We verbeteren de waar mogelijk de verkeersveiligheid en toegankelijkheid. We koppelen hemelwater af en vergroenen zoveel mogelijk. Bij aanpassingen in de inrichting van hun leefomgeving krijgen omwonenden de kans om te participeren.

Om dit aantoonbaar en transparant te kunnen doen implementeren we assetmanagement.

In het SAMP zijn 2 kwaliteitsnormen opgenomen voor de openbare ruimte:

1. Kwaliteitsnorm voor het dagelijks onderhoud (schoon)
Gemiddeld een basiskwaliteit (CROW beeldsystematiek)
Dit gaat om werkzaamheden zoals maaien, vegen en klein onderhoud. De mate waarin we onze openbare ruimte netjes en verzorgd is, heeft gemiddeld een basiskwaliteit. Op drukke plekken een iets hogere kwaliteit en op plekken waar dat kan iets lager. Deze werkzaamheden worden betaald uit exploitatiemiddelen.
2. Kwaliteitsnorm voor de technische kwaliteit (functioneren)
Gemiddeld 80% heeft minimaal een redelijke kwaliteit (NEN2767)
Dit gaat over vervanging en groot onderhoud, daarmee zorgen we dat onze openbare ruimte nu en in de toekomst goed blijft functioneren en we geen onoverkomelijke achterstanden oplopen. In de regel worden de kosten van deze werkzaamheden geactiveerd.

Overige relevante beleidsdocumenten voor onderhoud kapitaalgoederen:

- [Gemeentelijk water en rioleringsplan 2022-2026](#)
- [Agenda klimaatadaptatie en natuur 2024-2027](#)
- [Verkeersvisie \(2016\)](#)
- [Parkeervisie \(2019\)](#)
- [Omgevingsvisie](#)
- [Bomennota \(2024\)](#)

Stand van zaken

In het SAMP is verantwoord welke exploitatie- en investeringsmiddelen nodig zijn om de kwaliteitsdoelstellingen te halen en wat er aanvullend nodig is om te kunnen werken aan de 5 beheerdoelen.

Voldoende goed gekwalificeerd personeel vinden om beheerdoelen te halen blijft een aandachtspunt en risico. Dat is onder meer het geval bij projecten voor vervanging en groot onderhoud of ecologisch beheer. En niet alleen intern hebben we hier last van, maar ook extern en bij partners in de openbare ruimte (zoals Liander). We zien dan ook dat afgelopen jaren de investeringsuitgaven achterblijven ten opzichte van de middelen. Doelstelling hiervoor is maximaal 5M€ overlopen in 2027 (projecten duren soms langer dan één jaar, dus enige overloop is onvermijdelijk).

Inmiddels komt de energie- en warmtetransitie op stoom. Veel is nog onzeker, maar de kans is aanwezig dat we op meerdere plekken warmtenetten krijgen. Dat is een ingrijpende opgave. De ondergrondse ruimte is beperkt en we hebben daarin ook andere doelstellingen (zoals riolering, berging hemelwater of wortelruimte voor bomen). Ook lijkt het logisch om vervanging van de openbare ruimte te combineren met de aanleg van een warmtenet. Komende jaren gaan we aan de slag met een langjarige breed afgestemde programmering. Op aantal plekken in de wijken Kerschoten en De Maten temporiseren we op dit moment vervanging en onderhoud om kapitaalvernietiging te voorkomen indien tot een warmtenet wordt besloten. Hoewel we een grootschalig aanpak in deze buurt afstemmen op een mogelijk warmtenet, blijven we klein onderhoud uitvoeren en/of investeren we gericht op leefbaarheid.

Klimaatverandering heeft invloed op onze assets. Hitte, droogte, hevige buien, invasieve soorten en plagen zijn onvoorspelbaar, maar komen in toenemende mate voor. In onze exploitatie houden we al rekening met deze risico's. In de klimaatagenda staat hoe we deze onderwerpen structureel aanpakken.

Wat doen we in 2026

In 2026 gaan we verder met de uitrol van ecologisch beheer bij het dagelijks onderhoud. Hiermee wordt o.a. de biodiversiteit bevordert. Vooral in het onderhoud van grassen is dit duidelijk zichtbaar. Grote delen gras die voorheen intensief werden gemaaid, worden nu extensiever onderhouden. Hierdoor ontstaat een bloemrijke grasvegetatie, met een hogere ecologische waarde. Voor onkruidbestrijding in heestervakken geldt hetzelfde. Onkruiden worden bestreden waar nodig en kruiden gestimuleerd waar mogelijk.

Een greep uit onze projecten:

- 1e Wormenseweg, vervanging en herinrichting;
- Revitalisering Rivierenkwartier
- Oude Beekbergerweg, rioolmaatregelen, vervanging en herinrichting
- Vervanging/herinrichting diverse wegen in buurten oud Zevenhuizen, Beekbergen en Componistenbuurt.
- Westenenkerpark - Inrichten basketbalveld mede geschikt voor rolstoelbasketbal
- Mheenpark Actieve speelplek - Opknappen tennisbaan en basketbalveld tot speel- en ontmoetingsplek die uitnodigt om meer te gaan bewegen voor jong en oud.
- Verbeteren groeiplaatsen bestaande bomen. (ca. 600 stuks);
- Vervanging van 4 VRI's (reguliere vervanging)
- Alle armaturen die we vervangen, vervangen we door dimbare LED. Komende jaren ligt er extra focus op de hoofdwegen. Naar verwachting zijn rond 2035 alle armaturen vervangen door dimbare LED's;
- Koning Lodewijklaan - Nieuwe speelplek voor kinderen in basisschoolleeftijd passend in de beschermde status van de laan.
- Voor de ca. 20-25 kapitaalintensieve kunstwerken worden voor de komende 10 tot 15 jaar nog geen grote investeringen verwacht.

Ook gaan we verder met de implementatie van assetmanagement in onze organisatie. Hierbij ligt in 2026 de nadruk op betere programmering.

Onderhoud vastgoed

Wij verwijzen u naar de [Paragraaf Vastgoed](#).

Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering gaat over de manier waarop de begroting (activiteiten en projecten) wordt gefinancierd en de manier waarop de gemeente Apeldoorn de liquiditeiten beheert. De Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDO) verplicht overheden tot het transparant en inzichtelijk maken van het lokale treasurybeheer.

Treasury is het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op: de financiële vermogenswaarden; de financiële geldstromen; de financiële posities en de daaraan verbonden risico's.

Het actuele beleidskader voor de gemeentelijke financiering is het [Treasurystatuut 2013](#).

Daarnaast biedt de treasurycommissie jaarlijks ter vaststelling aan het college een Treasuryjaarplan aan. Via het Treasuryjaarplan wordt het financieringsbeleid van de gemeente nader ingevuld.

In lijn met de wettelijke voorschriften geeft deze paragraaf inzicht in:

- De beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.
- De financieringsbehoefte.

De rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend.

Algemene ontwikkelingen

Ontwikkelingen geld- en kapitaalmarkt

Gemeenten maken verplicht gebruik van Schatkistbankieren, wanneer sprake is van overtollige middelen. Voor Apeldoorn is dat niet structureel aan de orde, maar na grote ontvangsten kunnen korte overschotten ontstaan. Deze worden op de rekening courant bij de schatkist aangehouden. De tarieven op deze rekeningcourant houden gelijke tred met de ontwikkeling van de tarieven op de geldmarkt (voor korte leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar). En deze tarieven zijn de afgelopen periode gedaald, als gevolg van een verlaging van de rente door de ECB. Waar wij van september 2023 tot juni 2024 tarieven van rond de 4% voor kort geld hebben gezien als maximaal tarief, schommelen de tarieven nu rond de 2% (1,95% voor een maand, oplopend naar 2,1% voor een jaar), na de laatste verlaging in juni.

Ingrepen van de ECB op de korte rente houden sterk verband met de inflatieverwachting. In eerste instantie was de verwachting dat er in juli nog een verlaging door de ECB zou worden doorgevoerd, maar dit is niet gebeurd en de behoefte tot verlagen lijkt iets te zijn afgenomen. De prognose voor de inflatie in 2026 is 2,6%.

Kijken wij naar de rente voor lange leningen, dan zien wij juist een stijging van de tarieven. Niet alleen de basisrente (de renteswap) is gestegen, maar ook de liquiditeitsopslag, de opslag voor het beschikbaar stellen van geld, is toegenomen, met name voor leningen van 25 jaar en langer. Waar de afgelopen jaren sprake was van een inverse rentestructuur (de korte rente was hoger dan de lange rente) hebben wij nu te maken met een "normale" rentestructuur. Een lening van twee jaar kost rond de 2,20% en voor een 10-jarige lening moet rond de 3,20% worden betaald, wat meer is dan een jaar geleden. Het tarief voor leningen van 25 tot 50 jaar ligt dicht bij elkaar, op zo'n 3,75 a 3,80 procent.

Daarbij is voor een 25 jarige lening de basisrente wat hoger, en voor een 50 jarige lening de opslag. Deze compenseren elkaar.

Algehele verwachting voor de komende periode is dat de prijs voor lange leningen licht zal oplopen. Wij zien dat de prijs (gerelateerd aan de basisrente) die het Rijk moet betalen is gestegen. Daardoor is het verschil tussen Rijksleningen en gemeentelijke leningen relatief klein. Voor gemeenten kan dat betekenen dat, als er niet veel liquiditeit in de markt is, beleggers de voorkeur hebben om voor het kleine rendementsverschil hun geld liever bij het Rijk te plaatsen. Dit kan nog een verhogend effect hebben op de rente die gemeenten voor een lening moeten betalen. Ook de mondiale onrust (Oost-Europa en het Midden Oosten) en de importheffingen vanuit de USA zullen effect hebben op de. De mate waarin laat zich niet voorspellen.

In de paragraaf Weerstandsvormogen en Risicobeheersing wordt er rekening mee gehouden dat de feitelijke rente anders kan verlopen. In de alinea (3.2.1.) over renterisicobeheer blijkt weliswaar dat de kosten van een eventuele rente stijging gedempt worden door een grotere spreiding van de leningenportefeuille dan de minimale spreiding die de wettelijk kaders voorschrijven.

In de doorrekening van de begroting gaan wij uit van gemiddeld 2% voor leningen met een korte looptijd in 2026. Bij de rente voor nieuw aan te trekken lang lopende leningen gaan wij uit van gemiddeld 3,5% in 2026.

Wetgeving en de gevolgen

De Wet schatkistbankieren is ingesteld om medeoverheden te verplichten eventueel tijdelijk overtollige middelen te stallen bij het Rijk en niet buiten de overheid aan te houden.

Met betrekking tot deze Wet streven wij er naar in 2026 in principe geen geld onder te brengen in de Schatkist, echter de positie in rekening-courant saldi kunnen fluctueren en positief worden. Indien een positief saldo op de rekening-courant langer aanhoudt, kan het mogelijk interessant zijn om tijdelijk geld bij medeoverheden uit te zetten. In de Wet Schatkistbankieren is deze optie opgenomen.

Om de nationale schuld en het Nederlandse begrotingstekort te beheersen, zijn er afspraken gemaakt tussen het Rijk en de gemeenten. Deze afspraken zijn in een wet vastgelegd, de zogenaamde Wet Hof (Houdbare overheidsfinanciën). In de septembercirculaire worden de nieuwe referentiewaarden opgenomen. Als tekorten overheidsbreed oplopen dan kan het kabinet aanvullende beperkingen opleggen aan decentrale overheden.

In de Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (RUDDO) als onderdeel van de Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDO) zijn beperkingen opgelegd. Er zijn onder andere ratingeisen voor de mogelijke tegenpartijen. Er geldt een wettelijke ondergrens van single A-rating. Wij hanteren in ons treasurystatuut voorlopig nog een ondergrens van AA-. Nu liquiditeitsopslagen bij leningen met langere looptijden zijn opgelopen (tot zo'n 0,80% voor een lening met een looptijd van 30 jaar), zouden derivaten (theoretisch) erg interessant zijn. De beschikbaarheid aan banken die derivaten aan gemeenten willen verstrekken zijn echter (zeer) beperkt, omdat een gemeente niet als professionele financiële partij wordt gekwalificeerd en er daardoor achteraf een discussie kan ontstaan over de wijze waarop de bank de gemeente heeft geïnformeerd. Dit risico houden de banken af. Uiteindelijk zullen wij bij een daadwerkelijke financieringsbehoefte bepalen wat de gewenste financieringsvorm is.

De administratieve organisatie van de treasuryfunctie is georganiseerd conform het door ons in 2014 vastgestelde Treasurystatuut. Naar verwachting zal het Treasurystatuut op korte termijn worden geactualiseerd.

Risicobeheer

Renterisicobeheer

Renterisico over de vlottende schuld

De kasgeldlimiet wordt conform de Wet FiDO berekend naar een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor 2026 schatten wij de kasgeldlimiet voorlopig in op € 65,0 miljoen.

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

Het beleid is er op gericht om, indien de rente voor kort lopende leningen lager is dan de rente voor leningen met een langere looptijden, de kasgeldlimiet optimaal te benutten. Bij extreem lage rente voor lange leningen is het mogelijk dat er eerder wordt besloten om kort lopende leningen om te zetten in langer lopende leningen. Daarnaast kunnen afwijkende renteontwikkelingen (bijvoorbeeld een hogere rente bij kortlopende leningen dan bij langer lopende leningen) redenen zijn om eerder langer lopende leningen aan te trekken.

Renterisico over de vaste schuld

Voor het renterisico over het begrotingstotaal geldt een norm van maximaal 20% per jaar. Dit houdt in dat wij in enig jaar niet meer dan een bedrag ter grootte van 20% van het begrotingstotaal aan herfinanciering dan wel renteherziening mogen hebben. Dat maximum percentage is door het Rijk ingesteld om een enigszins stabiele rentelast over de jaren te bewerkstelligen. In onderstaand overzicht is dit voor onze gemeente weergegeven voor het lopende jaar en de komende 4 jaren.

Renterisico (bedragen x € 1 mln.)	2025	2026	2027	2028	2029
- Maximaal renterisico op vaste schuld	35,0	55,0	25,0	40,0	35,0
- Renterisiconorm	153,0	153,0	153,0	153,0	153,0
Ruimte onder de limiet	118,0	98,0	128,0	113,0	118,0

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de renterisiconorm in 2025 en verdere jaren niet overschreden gaat worden en dat het maximale renterisico zelfs zeer ruim onder de toegestane norm blijft.

Voor 2026 houden we voorlopig rekening met € 60 miljoen aan nieuwe, lange leningen. Naast lange leningen zal sprake zijn van het financieren met kasgelden. Het te lenen bedrag is met name bestemd voor herfinanciering van bestaande leningen (€ 55 miljoen) en voor nieuwe investeringen. Wij verwachten dat, rekening houdend met enige onderuitputting van investeringen en inkomsten en uitgaven bij het grondbedrijf, per saldo de lange schuld zal oplopen. Zie verder het onderdeel 'Gemeentefinanciering'.

Kredietrisico's op beleggingen

Kredietrisico op beleggingen (bedragen x € 1 mln)	Restant vordering Per 1-1-2025		Waarvan met aanvullende zekerheid
	Absoluut	%	
- Gemeenten / provincies	-	0,0%	
- Woningbouwcorporaties met garantie WSW	7,9	29,8%	
- Semi-overheidsinstanties	15,0	56,6%	
- Financiële instellingen met rating A, of hoger	-	0,0%	
- Energiefonds Apeldoorn	0,3	1,3%	
- Overige instellingen	3,3	12,3%	0,4
Totaal	26,5	100,0%	

De beleggingen zijn oplopend gerangschikt naar risico, waarbij alle beleggingen binnen de toegestane kredietrisico's vallen. In 2024 zijn de risico's op uitzettingen in Financiële instellingen weggevallen als gevolg van aflossingen en wij verwachten niet dat daar gelden zullen worden uitgezet. Dat laatste geldt ook voor gemeenten en provincies. De semioverheidsinstellingen zijn SVN (€ 8,8 miljoen, onder andere ten behoeve van startersleningen) en NUON (€ 6,2 miljoen).

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

Wij monitoren van de belangrijkste partijen de kredietrisico's door in elk geval de jaarverslagen te beoordelen en/of rating ontwikkelingen te volgen.

Risico's op gemeentegaranties

De gemeenteraad heeft vooral in het verleden garanties verstrekt voor leningen die onder meer door lokale woningbouwverenigingen, verzorgingstehuizen, sportverenigingen en dergelijke zijn aangegaan. Tegenwoordig opereren er waarborgfondsen voor o.a. woningbouw, zorg en sport. Hiermee wordt een rechtstreeks beroep op de gemeente om garant te staan voor leningen, aangegaan door deze instanties, steeds kleiner. Bij de sociale woningbouw is de gemeente nog steeds verplicht om als 'achtervang' garant te staan via het Waarborgfonds voor de Woningbouw (WSW), gezamenlijk met het Rijk.

Ons college heeft besloten om vanaf 1-1-2011 niet meer garant te staan voor nieuwe leningen die worden verstrekt onder de Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Vanaf die datum draagt het Rijk het volledige risico van nieuwe onder NHG-garantie verstrekte leningen.

Risico op gemeentegaranties (bedragen x € 1 mln)	Restant bedrag per 1-1-2025	
	Absoluut	%
- Rechtstreekse garantstelling	8,0	1,2%
- Als achtervang met WSW-garantie	427,7	66,3%
- Als achtervang NHG (tot 2011)	209,0	32,4%
Totaal	644,7	100,0%

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

Ten aanzien van rechtstreekse borg-/ garantstellingen zullen wij een prudent beleid voeren.

Gemeentefinanciering

Financieringspositie

De jaarlijkse financieringsbehoefte wordt bepaald door een aantal elementen:

- mutaties in de leningen- en beleggingenportefeuille;
- de begrote besteding van de reserves en voorzieningen;
- Meerjarige investeringsplannen;
- het meerjarige liquiditeitsverloop van het Grondbedrijf.

In 2026 voorzien wij voorlopig een financieringsbehoefte van circa € 112 miljoen. Dit gaat voornamelijk om herfinanciering van aflossingen op de huidige leningenportefeuille (€ 55 miljoen) en consolidatie van investeringen in 2025. Ten aanzien van de additionele investeringen merken wij op dat er vaak sprake is van enige vertraging in de uitvoeringsplannen, zodat de financieringsbehoefte deels doorschuift naar volgende jaren. Er is een aparte paragraaf over investeringen in deze begroting opgenomen. We hopen met deze paragraaf beter vorm te gaan geven aan de sturing op investeringen, met als gevolg dat we ook de kasstromen (lees financieringsbehoefte) beter kunnen inschatten.

Daarnaast verwachten wij voor de korte termijn meer uitgaven dan inkomsten uit de activiteiten van het grondbedrijf.

De beleidsvoornemens van de treasuryfunctie

Ons beleid is er in 2026 op gericht om een redelijk gelijkmatige financieringsbehoefte te verkrijgen. Bij het afsluiten van nieuwe lange leningen, rekening te houden met de meerjarige financieringsbehoefte en de huidige vervalkalender van de bestaande portefeuille.

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

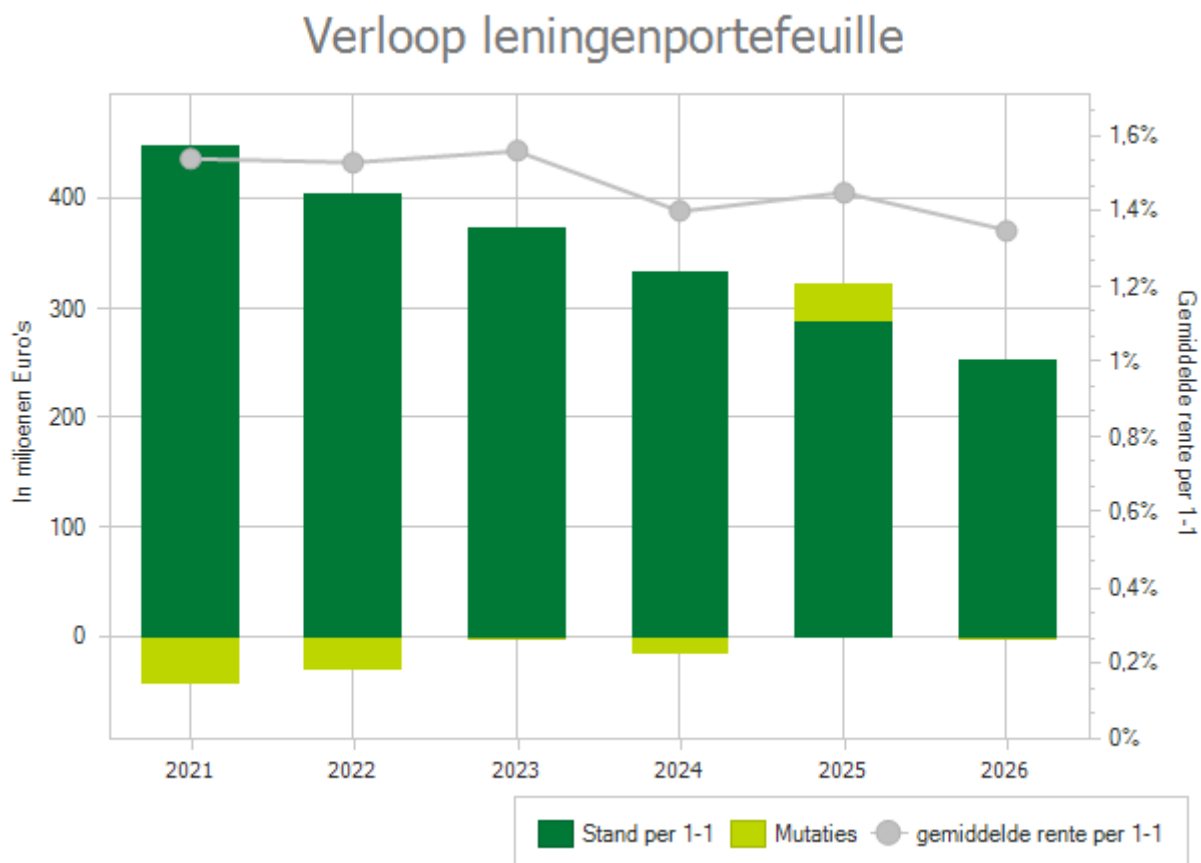
Meerjarig financieringsbehoefte (incl. herfinanciering) (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Meerjarig financieringsbehoefte	91.146	112.724	106.640	129.354	121.868	11.895	1.998	2.063	2.105	2.593

Leningenportefeuille opgenomen gelden

Mutaties leningenportefeuille	Bedrag (x € 1.000)	Gemiddelde rente
Verw stand per 1 januari 2026	253,6	1,36%
- Nieuwe leningen	60,0	3,50%
- Reguliere aflossing	-55,0	0,56%
- Vervroegde aflossing	n.v.t.	
- Renteherziening oud	n.v.t.	
- Renteherziening nieuw	n.v.t.	
Stand per 31 december 2026	258,6	2,03%

Zolang de korte rente lager is dan de lange rente, zullen wij zo optimaal mogelijk gebruik maken van de kasgeldlimiet, steeds met een doorkijk naar de toekomst. Volgens de voorlopige raming zal in 2026 voor circa € 60 miljoen aan nieuwe langlopende leningen moeten worden aangetrokken. De looptijden van de nieuwe leningen worden afgestemd op het meerjaren financieringsperspectief. Wij verwachten dat de gemiddelde rente over de leningenportefeuille behoorlijk zal oplopen, die trend zal in de eerst

komende jaren voortzetten. De externe rentelasten zullen in absolute zin ook oplopen omdat we weer kortlopende leningen moeten afsluiten (vanaf april 2021 konden wij ons cashmanagement zo danig vormgeven dat wij geen kortlopende leningen hebben aangetrokken tot heden), naast de verwachte nieuwe lange leningen. De verwachting is dat de gemiddelde rente per eind 2026 met circa een 0,6% oploopt ten opzichte van het begin van het jaar, van circa 1,4% naar circa 2,0%.

Leningenportefeuille uitgezette gelden

Tot deze portefeuille behoren vooral de leningen die conform uw besluiten zijn verstrekt aan woningbouwverenigingen, leningen verstrekt via het SVN, leningen verstrekt via het Apeldoornse Energiefonds, sportverenigingen, en dergelijke. Verder vallen hier de gelden onder die belegd zijn vanwege de verkoop van voormalige VNB-aandelen.

Mutaties beleggingsportefeuille	Bedrag (x € 1.000)	Gemiddelde rente
Verw stand per 1 januari 2026	26,8	3,57%
- Nieuwe leningen	0,0	0,00%
- Reguliere aflossing	0,5	2,55%
- Vervroegde aflossing	n.v.t.	
- Renteherziening oud	n.v.t.	
- Renteherziening nieuw	n.v.t.	
Stand per 31 december 2026	26,3	3,62%

Er zijn diverse kleine aflossingen vanuit met name de sportinfrastructuurleningen en energieleningen. In deze tabel is geen rekening gehouden met mogelijk nieuw te verstrekken leningen na 1 september

2025. Dit kunnen leningen zijn vanuit de diverse stimuleringsregelingen, waaronder die voor duurzaamheid en sportvelden.

Netto schuldquote en houdbaarheid financiën

Voor de definitie van de schuld sluiten wij aan bij de wettelijk gehanteerde definitie. Deze berekeningswijze van de Netto Schuldquote is vastgesteld als één van de financiële kengetallen voor gemeenten, waarbij zowel terug als vooruit gekeken wordt. In de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing hebben wij ijkpunten voor enkele kengetallen benoemd, waaronder die voor de (Gecorrigeerde) Netto Schuldquote.

De definitie van de Gecorrigeerde Netto Schuldquote luidt:

(Onderhandse leningen+overige vaste schuld+kortlopende schuld+overlopende passiva -langlopende uitzettingen - kortlopende (debiteuren) vorderingen en uitzettingen – liquide middelen – overlopende activa)/ totaal van de inkomsten op de exploitatiebegroting.

Het doel gedurende deze collegeperiode is om onze netto schuldquote beneden de 90% te houden.

Jaar	Begroting	Rekening	Waarde ijkpunt	Provincie Begroting	Provincie Rekening
2022	78,86%	46,23%	Goed	A	A
2023	66,79%	44,23%	Goed	A	A
2024	62,81%	44,03%	Goed	A	A
2025	60,62%		Goed	A	
2026	67,40%		Goed	A	

Al jaren zien wij een trend van verbetering van de schuldquote, bij de jaarrekening 2024 zelfs een niveau dat ten opzichte van 2023 nog iets daalde naar 44,03%. Met de activiteiten uit de vorige MPB 2025-2028, de plannen in de voorliggende MPB 2026-2029, de investeringen onderhanden en die voor ons liggen, verwachten wij wel een oplopende Schuldquote in de komende jaren. Ons bezit (vaste activa) zal de komende jaren behoorlijk toenemen. Daarnaast kunnen tegenvallende baten dit kengetal negatief beïnvloeden, of hogere baten juist een positieve invloed hebben. Wij voorzien voor nu met een doorkijk naar de nabije jaren dat de gecorrigeerde netto schuldquote ruim beneden de 90% blijft. Wij blijven de ontwikkeling van dit kengetal nauwgezet volgen.

EMU-saldo

Hieronder staat een overzicht hoe wij de ontwikkeling van ons EMU-saldo inschatten.

Jaar	Referentiewaarde EMU-saldo	Begroting EMU-Saldo	Werkelijk EMU-Saldo
2022	€ 22,0 mln	- € 16,029 mln	+ € 63,242 mln
2023	€ 24,9 mln	-€ 16.117 mln	-/-€ 14,600 mln
2024	€ 36,1 mln	- € 42.838 mln	-/-€ 26,881 mln
2025	€ 38,3 mln	- € 54.642 mln	
2026	€ 40,1 mln	- € 87.752 mln	

Ook via de EMU-saldo ontwikkeling kunt u zien of onze schulden juist afnemen of juist iets oplopen. Hadden wij bij de jaarrekeningen 2021 en 2022 nog een positief EMU-saldo, in 2023 was sprake van een tekort, bijna gelijk aan wat werd begroot voor dat jaar. Vanaf 2024 werd een verder oplopend EMU-tekort begroot, echter was het over het jaar 2024 weer een positief saldo, ter grootte van € 26,9 miljoen.

Hoe kunnen we meer concreet de Schuldquote verlagen en het EMU-saldo positief beïnvloeden?

- Indien we de inkomsten in de exploitatie kunnen opvoeren heeft dat een positief effect. Als die inkomsten worden toegevoegd aan de reserves kan er schuld worden afgelost. Dan ontstaat een extra positief effect op de netto schuldquote;
- Indien de grondverkopen de investeringen overstijgen dan heeft dat een positief effect op de Schuldquote en het EMU-saldo.

Al deze mogelijkheden hebben (politiek bestuurlijke) consequenties, die verder gaan dan alleen een verlaging van de Netto Schuldquote.

Overigens is de verwachting dat de netto schuldquote in de komende jaren, met de ambities die wij hebben, gaat oplopen, daarbij zijn de volgende aandachtspunten te noemen:

- Het overschot op de Algemene Reserve is, conform eerdere besluitvorming, deels besteed aan de AOF. Ook in 2026 zullen nog middelen richting het AOF gaan;
- Diverse investeringen waaronder die in activa met maatschappelijk nut, investeringen in de infrastructuur en investeringen in het kader van het programma Stadmaken op de Veluwe, waardoor de schuld weer zal toenemen;
- Als de begroting niet volledig tot besteding komt, dan kan het overschot worden aangewend om schuld af te lossen, wat een positief effect heeft.

Rentetoerekening

In het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) zijn met ingang van 2017 regels omtrent de rentetoerekening voorgeschreven. Met ingang van deze begroting is er, als gevolg van de gewijzigde BBV-rentenotitie 2023, geen onderscheid meer tussen het concern rente-omslagpercentage en het rente-omslagpercentage dat voor het grondbedrijf wordt gehanteerd. Het te hanteren percentage dient op een éénduidige wijze berekend te worden door alle gemeenten. Met onderstaand schema wordt inzicht verschaft in de rentekosten en wijze waarop deze rente aan de activa wordt toegerekend binnen de begroting.

Renteschema (bedragen x € 1.000)		Begroting 2026
a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	6.913
b	De externe rentebaten (idem)	-956
c	Saldo rentelasten en rentebaten	5.958
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-975
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-322
c3	De rentebaai van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	322
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	4.983
d1	Rente over eigen vermogen	+/- 0
d2	Rente over voorzieningen	+/- 1.894
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	6.877
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- 6.812
f	Renteresultaat op taakveld treasury	-65

De aan de taakvelden toegerekende rente is omgeslagen tegen 1,0%. Nieuwe financiering tegen hogere rentes dan de huidige omslagrente in combinatie met aflossingen op leningen met een erg lage rente zullen op den duur weer leiden tot een stijging van het renteomslagpercentage.

Wij verwachten dat nieuwe financieringen in 2026 zullen leiden tot hogere gemiddelde externe rentekosten, omdat nieuwe leningen een hoger rentepercentage zullen hebben dan de actuele gemiddelde rentevoet van de portefeuille.

Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn derde rechtspersonen waarmee de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een rechtspersoon of het hebben van stemrecht. Financieel belang is er, als de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Wij hebben bestuurlijke en financiële belangen in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen, publiek-private samenwerkingsconstructies (pps) en stichtingen. Afhankelijk van onze mate van verbondenheid zijn wij in staat om invloed op het beleid van de betreffende verbonden partij uit te oefenen.

Op 16 april 2025 heeft uw raad de [Kadernota verbonden partijen 2025-2028](#) vastgesteld. Hierin wordt onder meer ingegaan op de keuze om een verbonden partij in te stellen, de sturing op onze deelnemingen en de rol van de raad daarin. De kadernota bevat daarmee de kaders en het voorgenomen beleid rondom verbonden partijen. In deze paragraaf wordt dat niet allemaal herhaald, maar wordt volstaan met het geven van inzicht in de belangrijkste gegevens en ontwikkelingen per verbonden partij.

Ook de CommissieBBV heeft in 2025 een [notitie](#) uitgebracht over verbonden partijen. Deze notitie bevat o.a. informatie over definities, instrumentarium en rechtmatigheid. Ook is een hoofdstuk opgenomen speciaal voor raadsleden.

In 2025 worden voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd die zouden kunnen leiden tot de oprichting van of deelname aan nieuwe verbonden partijen. Uiteraard is en wordt de raad hierbij betrokken. Gewerkt wordt aan de mogelijke oprichting van een GR Jeugdzorg, een BV voor het warmtenet en een Risicobeheerfonds.

Overzicht van verbonden partijen

Prg.	Verbonden partij	Wat	Bestuurlijk belang of aandelen belang	Financiële bijdrage/subsidie	Portefeuillehouder(s)
Programma 1	Accres Holding BV	DLN	100% aandelen	€ 17.500.000	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski (opdrachtgever)
Programma 1	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland/GHOR	GR	DB en AB lid	€ 13.624.060	A.J.M. Heerts
Programma 1	GGD Noord- en Oost-Gelderland	GR	DB lid	€ 1.877.360	A.J. Prins
Programma 1	NV Orpheus theater/congrescentrum	DLN	72,7% aandelen	€ 5.402.521	H. van den Berge (aandeelhouder), P.C.J. Messerschmidt (cultuur)
Programma 1	PlusOV	GR	DB lid	€ 3.881.036	A.J. Prins
Programma 2	NV Luchthaven Teuge	DLN	54,61% aandelen	n.v.t.	H. van den Berge
Programma 2	Circulus BV	DLN	28,9% aandelen	€ 25.500.000	H. van den Berge (aandeelhouder), D.S. Huizer (opdrachtgever)
Programma 2	Omgevingsdienst Veluwe (ODVeluwe)	GR	DB en AB lid	€ 5.757.579	D.S. Huizer
Programma 2	Wegener	PPS	33 1/3% deelname	n.v.t.	P.C.J. Messerschmidt
Programma 2	Kanaalzone Zuid (Schatkamer van Zuid)	PPS	50% deelname	n.v.t.	P.C.J. Messerschmidt
Programma 2	BV Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken	DLN	13,5% aandelen	€ 30.000	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski
Programma 2	Zonnepark Brinkenweg Exploitatie B.V.	DLN	50% aandelen	n.v.t.	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski
Programma 3	Leisurelands (RGV)	DLN	16,23%	n.v.t.	H. van den Berge
Programma 3	Werkleerbedrijf Lucrato	GR	Voorzitter van het bestuur	€ 24.317.000	S. Biharie
Programma 3	Centrum voor Veiligheid en Digitalisering	ST	Voorzitter RvT	€ 148.000	A.J.M. Heerts
Programma 4	Regio Stedendriehoek	GR	DB lid en AB lid	€ 1.330.543	N. Derks (DB); P.C.J. Messerschmidt (AB)
Programma 4	Tribuut	GR	Bestuurslid	€ 4.161.000	H. van den Berge
Programma 4	Bank Nederlandse Gemeenten	DLN	0,24% aandelen	n.v.t.	H. van den Berge
Programma 4	Alliander NV	DLN	0,043% aandelen	n.v.t.	H. van den Berge
Programma 4	Vitens	DLN	1 aandeel	n.v.t.	H. van den Berge
Programma 4	Stichting Apeldoorns Archief	ST	RvT	€ 1.034.692	P.C.J. Messerschmidt

* DLN=deelneming, GR=gemeenschappelijke regeling, PPS=publiek private samenwerking.
ST=stichting.

Gemeenschappelijke regelingen

Werkleerbedrijf Lucrato

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Lucrato bedient drie doelgroepen. Ten eerste is zij werkgever voor inwoners met een indicatie Wsw. In dit kader begeleidt Lucrato mensen naar een werkplek, zoveel mogelijk bij een reguliere werkgever. Daarnaast is Lucrato ook werkgever voor inwoners die in het kader van Beschut Werk een werkplek nodig hebben. De derde groep inwoners die Lucrato bedient, zijn inwoners die naar verwachting vanuit de Participatiewet binnen een jaar aan het werk kunnen gaan. Tevens kan Lucrato tijdelijke dienstverbanden aanbieden aan inwoners die onder de doelgroep van het Doelgroepregister vallen (zogenoeten ADS-banen).
Betrokken partijen	De Gemeenschappelijke Regeling Lucrato is een verbonden partij tussen de gemeenten Apeldoorn, Epe en Heerde.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur van Werkbedrijf Lucrato bestaat uit drie leden, waaronder de voorzitter. Gemeente Apeldoorn levert de voorzitter en deze heeft bij het staken der stemmen de doorslaggevende stem. Het lid van de gemeente Apeldoorn heeft twee stemmen. Het lid van de gemeente Epe en het lid van de gemeente Heerde hebben ieder één stem. Een besluit van het bestuur is genomen als dit meer dan de helft van het aantal uitgebrachte stemmen heeft verkregen.
Portefeuillehouder(s)	S. Biharie
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	Gemeenschappelijke Regeling Lucrato

Prestatie afspraken

Het college maakt ieder jaar prestatieafspraken met het bestuur van Lucrato. Dit zal in het voorjaar van 2026 worden afgerond.

Risico's

Sinds 2020 heeft Lucrato tekorten begroot op het bedrijfsresultaat welke zij niet meer uit eigen middelen kan dekken. Lucrato heeft in de begroting 2026-2029 een aanvullende bijdrage van Apeldoorn opgenomen van € 604.000. Vanaf 2025 is in onze begroting geen bijdrage opgenomen, maar hebben we hier in de paragraaf weerstandsvermogen een risico voor opgenomen. Gelukkig hebben we de afgelopen jaren gezien dat de daadwerkelijke bijdrage van de gemeente in het exploitatietekort lager was dan begroot.

Ontwikkelingen beleid

De wetswijziging "Participatiewet in Balans" treedt per 2026 in werking. De invoering gebeurt in fases. We bespreken met Lucrato op welke wijze en vanaf wanneer de maatregelen uit deze wetswijziging van invloed zijn op de werkwijze en de dienstverlening van Lucrato aan de inwoners van Apeldoorn. Lucrato actualiseert haar meerjarige uitvoeringskoersdocument "Kompas" naar de jaren 2026-2029. Hierin worden ook de middelen betrokken die het Rijk beschikbaar gesteld voor de doorontwikkeling van de sociale ontwikkelbedrijven.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 24.317.000

Aandelenbelang Voorzitter van het bestuur

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 1.144.000	- € 411.000	- € 785.000
Eigen vermogen	€ 4.131.000	€ 4.131.000	€ 4.131.000
Vreemd vermogen	€ 3.406.000	€ 5.262.000	€ 5.289.000

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Burgers leven zo veel mogelijk in veiligheid en gezondheid. Doel en openbaar belang: het bewaken, beschermen en verbeteren van de gezondheid van de inwoners. De taken op het gebied van de jeugdgezondheidszorg zijn per 2017 overgedragen aan het CJG.
Betrokken partijen	22 gemeenten in de regio Noord- en Oost-Gelderland
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De stemverhouding in het algemeen bestuur is gebaseerd op het aantal inwoners per gemeente. Apeldoorn heeft 20% van het aantal stemmen in het bestuur.
Portefeuillehouder(s)	A.J. Prins
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

De GGD heeft te maken met kortingen op de rijksbijdrage. Verder is de aanbesteding arrestantenzorg niet aan de GGD gegund. Dit leidt tot financiële tegenvallers

Ontwikkelingen beleid

Het werk van de GGD NOG is divers en kent activiteiten op zowel uitvoerend, toezichhoudend als (beleids) adviserend vlak. De Wet Publieke Gezondheid (WPG) verplicht gemeenten om gezondheidstaken uit te voeren. Een aantal hiervan moeten verplicht door de GGD worden uitgevoerd (A-taken), andere taken mogen via de GGD (B-taken). Gemeenten kunnen er ook voor kiezen om een afzonderlijke taak bij de GGD neer te leggen welke niet verplicht is vanuit de WPG (C-taken). Ten slotte voert de GGD ook taken uit in opdracht van derden (D-taken). In onderstaande schema staan de taken van de GGD benoemd:

In Apeldoorn is er voor gekozen om Jeugdgezondheid (B-taak) uit te laten voeren door het Centrum Jeugd en Gezin. De gemeente Apeldoorn heeft verschillende C-taken belegd bij de GGD NOG zoals onderzoeken, maar ook de coördinatie van de ketenaanpakken binnen IZA/GALA.

Naast de hierboven beschreven landelijke wetgeving, landelijke richtlijnen en protocollen welke voor een groot deel de invulling van het takenpakket van de GGD bepalen, gaat Publieke gezondheid ook over de zoektocht naar en implementatie van nieuwe (beleids)interventies. Vaak wordt daarbij samengewerkt met een diverse groep actoren, op dit laatstgenoemde aspect van de publieke gezondheid richt de Bestuursagenda zich.

Onderwerpen van de bestuursagenda:

1. Vergroten van gelijke kansen op gezondheid voor iedereen
2. Mentale Gezondheid
3. Gezonde leefstijl
4. Gezonde fysieke en sociale leefomgeving

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.877.360

Aandelenbelang DB lid

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	- € 1.220.000	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 1.920.000	€ 2.050.000	€ 2.050.000
Vreemd vermogen	€ 11.330.000	€ 8.885.000	€ 7.985.000

Omgevingsdienst Veluwe (ODVeluwe)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Borgen van een gezonde fysieke leefomgeving (o.a. schoner, stiller en duurzamer) creëren door regulering op basis van vergunningverlening, milieutoezicht, handhaving en milieuadvisering.
Betrokken partijen	De gemeenten Apeldoorn, Brummen, Voorst, Harderwijk, Heerde, Hattem, Ermelo, Elburg, Oldebroek, Nunspeet, Putten en Epe en provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur bestaat uit een algemeen bestuur van 13 leden en een dagelijks bestuur van 5 leden. Wethouder D.S. Huizer vertegenwoordigt de gemeente Apeldoorn in beide besturen. Elk algemeen bestuur lid heeft 1 stem en besluiten worden genomen met gewone meerderheid van uitgebrachte stemmen. Indien 3 leden van het algemeen bestuur van opvatting zijn dat een besluit tot ongewenste en onrechtvaardige gevolgen leidt voor de deelnemers die zij vertegenwoordigen, kunnen zij een herstemming aanvragen. Bij een herstemming geldt het principe van gewogen stemmen, het aantal stemmen per deelnemer wordt dan vastgesteld op basis van het aandeel in de begroting.
Portefeuillehouder(s)	D.S. Huizer
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Deze worden op basis van de begroting uitgewerkt en vastgelegd in een Samenwerkingsovereenkomst en uitvoeringsprogramma 2026

Risico's

In de begroting en jaarrekening van de ODVeluwe staan interne risico's. Die kan ODVeluwe zelf opvangen binnen haar eigen begroting. Er wordt nog steeds een stijgende lijn in het aantal adviesproducten geconstateerd. Met name op het gebied van ruimtelijke ordening (RO), stikstof, energietransitie, PFAS en bodemgerelateerde adviezen. Deze stijging kon nog worden opgevangen binnen de begroting. Dit begint echter wel op gespannen voet te staan met de bijdrage van de ODVeluwe op het onze ambities in het licht van Brede Welvaart. Feit is ook dat er onder de Omgevingswet extra taken op het gebied van onder meer bodem en geluid bij de ODVeluwe terecht zijn gekomen.

Ontwikkelingen beleid

De ODVeluwe werkt in het kader van de verdere professionalisering aan een wettelijk verplichte regionale uitvoerings- en handhavingsstrategie

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie	€ 5.757.579
Aandelenbelang	DB en AB lid

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 462.678	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 584.178	€ 360.000	€ 347.000
Vreemd vermogen	€ 1.543.898	€ 1.450.000	€ 1.500.000

Regio Stedendriehoek

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Regio Stedendriehoek draagt bij aan onze ambities uit programma 2 en 3 door belangenbehartiging op het gebied van duurzaamheid, ruimtelijke ordening (waaronder milieu en mobiliteit) en economische zaken.
Betrokken partijen	De gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Voorst, Heerde en Zutphen.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur bestaat uit een regioraad van 16 leden en het dagelijks bestuur uit 8 vaste leden (de gemeenten) en 2 agendaleden (provincie Gelderland en Overijssel).
Portefeuillehouder(s)	N. Derks (DB); P.C.J. Messerschmidt (AB)
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Het weerstandsvermogen van de Regio Stedendriehoek is zeer beperkt. Bij deze WGR 'light' is de afspraak gemaakt dat de Stedendriehoek geen eigen vermogen opbouwt. Indien de Regio Stedendriehoek op enig moment onverhoopt niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen moet teruggevallen worden op de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.330.543

Aandelenbelang DB lid en AB lid

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 666.986	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 757.252	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 2.424.089	n.n.b.	n.n.b.

Tribuut	
Algemeen	
Bijdrage aan doelstelling	Met ingang van 1 januari 2016 voert Tribuut voor de gemeente Apeldoorn de belastingtaak uit. Naast de uitkeringen van de rijksoverheid vormen de gemeentelijke belastingen een belangrijke bron van inkomsten.
Betrokken partijen	Tribuut is een samenwerkingsverband van de gemeenten Apeldoorn, Epe, Lochem, Voorst, Brummen en Zutphen.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur van Tribuut bestaat uit 6 leden, onder wie de voorzitter. Iedere deelnemende gemeente levert 1 bestuurslid. Voor de gemeente Apeldoorn is dit wethouder van den Berge. Elk lid heeft 1 stem en besluiten worden genomen met gewone meerderheid van uitgebrachte stemmen. In geval van herstemming heeft Apeldoorn als enige meer stemmen en wordt besloten met ten minste twee derde meerderheid van de uitgebrachte stemmen.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	Gemeenschappelijke regeling Tribuut . De GR is gewijzigd. De financiële stukken zijn hier te raadplegen.

Prestatie afspraken

Risico's

De risico's zijn opgenomen in het ontwerp toekomstplan en begroting 2026-2029 (pagina 20).

Ontwikkelingen beleid

In de begroting 2026 van Tribuut is een pakket met besparingsmaatregelen verwerkt die bijna € 0,7 miljoen moet opleveren.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 4.161.000

Aandelenbelang Bestuurslid

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 562.720	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 673.214	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 1.243.721	n.n.b.	n.n.b.

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland/GHOR

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	De Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland voert de regionale taken uit op het terrein van de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De Veiligheidsregio doet dat ook op lokaal niveau zoals dat is aangegeven in de Wet Veiligheidsregio's. Daarmee draagt de VNOG bij aan het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid van de Apeldoornse burgers, bedrijven en instellingen.
Betrokken partijen	De VNOG is een gemeenschappelijke regeling (GR) en bestaat uit 22 gemeenten in Noord- en Oost- Gelderland.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De VNOG heeft een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. De gemeente Apeldoorn levert de voorzitter van deze besturen. Op grond van de Wet Veiligheidsregio's is dit de burgemeester. De gemeente Apeldoorn heeft 6 van de totaal 50 stemmen.
Portefeuillehouder(s)	A.J.M. Heerts
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	Regionaal Risicoprofiel en Beleidsplan

Prestatie afspraken

- Op basis van een sterke informatiepositie van de veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland worden in 2026 meer mensen geleerd gevaar te voorkomen en wordt hulp verleend wanneer mensen dat nodig hebben bij een brand, ongeval of crisis- We bereiden ons preventief voor op natuurbrandbestrijding in verband met de te verwachte toename van onbeheersbare natuurbranden.

Risico's

De VNOG kan normaal gesproken de risico's opvangen binnen haar eigen reserves. De weerstandscapaciteit bestaat uit het totaal van middelen dat beschikbaar is om de risico's financieel af te dekken. Deze zijn ruim voldoende.

Ontwikkelingen beleid

In samenwerking met partners voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en (langdurige) crises door informatie gestuurd en risicogericht te werken. Risicovolle situaties worden in beeld gebracht en gemonitord, eigenaren worden aangesproken, publiek geïnformeerd. De hulpverleningsdiensten staan paraat door actuele opleidingen en oefeningen door het personeel.

Bij incidenten, rampen en (langdurige) crises is de VNOG in staat om flexibel en slagvaardig op te treden. In de 2e helft van 2025 zal duidelijk zijn wat er aanvullend gerealiseerd moet worden in het kader van een weerbare en veerkrachtige samenleving, zodat de maatregelen die door het Rijk worden voorgesteld vanaf 2026 kunnen worden gerealiseerd.

In 2026 worden maatregelen doorgevoerd die voortkomen uit een plan van aanpak natuurbrandbeheersing (2024). In 2025 is een start gemaakt met de implementatie van de maatregelen.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 13.624.060

Aandelenbelang DB en AB lid

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 1.792.945	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 22.717.000	€ 21.160.000	€ 17.135.000
Vreemd vermogen	€ 30.501.190	€ 67.810.000	€ 86.575.000

PlusOV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	1. Subjectief welzijn - Meer inwoners, en mensen die in Apeldoorn verblijven, zijn betrokken, doen mee, doen ertoe en voelen zich veilig en gelukkig. 4. Gezondheid - De gezondheid van alle inwoners is toegenomen.
Betrokken partijen	Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Hattem, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur van de Vervoercentrale Stedendriehoek bestaat uit 9 leden, onder wie de voorzitter. Iedere deelnemende gemeente levert 1 bestuurslid. Voor de gemeente Apeldoorn is dit wethouder Prins. Bij stemmingen heeft elk lid 1 stem. Voor een besluit is een gewone meerderheid van de uitgebrachte stemmen nodig. Voor een aantal besluiten is een meerderheid van ten minste twee derde van de uitgebrachte stemmen nodig is. In het geval van herstemming geldt het principe van gewogen stemmen op basis van het aantal inwoners per gemeente.
Portefeuillehouder(s)	A.J. Prins
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	De Gemeenschappelijke Regeling Vervoerscentrale Stedendriehoek (PlusOV)

Prestatie afspraken

In de DVO PlusOV en het Service Level Agreement worden onderstaande prestatie-indicatoren genoemd waaraan PlusOV moet voldoen:-

- Periodiek rapporteren over de geleverde prestaties in de uitvoering van vervoer;-
- Aard en omvang van het aantal klachten;-
- Eisen aan de bereikbaarheid van PlusOV;-
- Stiptheid ritten 92% per kwartaal van het totaal aantal ritten;-
- Goedkeuring van de jaarrekening;-
- Klanttevredenheidsscore is minimaal 7,6%

Risico's

De samenvoeging van vervoertaken van de 9 gemeenten brengt risico's met zich mee, die in het bedrijfsplan van de vervoercentrale staan. Als één van deze risico's zich voordoet, kan dit leiden tot onrust bij reizigers en extra kosten. De vervoercentrale heeft weinig financiële ruimte in de begroting om financiële risico's op te vangen. Als de vervoercentrale niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, moeten de deelnemende gemeenten meer betalen. De gemeente Deventer zal per 1 augustus 2027 uittreden uit de GR PlusOV. Dit kan mogelijke consequenties hebben voor de resterende gemeente, specifiek wat betreft de overheadkosten per gemeente. Mogelijke consequenties worden ten tijde van schrijven nog nader uitgewerkt via een onafhankelijk onderzoek. Resultaten worden uiterlijk 1 december 2025 opgeleverd.

Ontwikkelingen beleid

Mensen prettig, betaalbaar en efficiënt vervoeren wanneer er geen vervoersalternatief is. Dat is de missie van PlusOV. Deze missie geeft PlusOV twee belangrijke opdrachten; kwalitatief goed vervoer, efficiënt georganiseerd en daarmee betaalbaar voor reiziger en gemeenten.

In 2024 nam het aantal uitgevoerde ritten verder toe, een stijging van 8,6% naar 286.895 ritten. Het aantal (geplande) kilometers steeg met 7,9%. En het aantal unieke reizigers met 1,7% naar 7.722.

De vervoerskosten stegen minder snel dan de stijging in het vervoersvolume en bleven binnen de begroting. In de planning van de ritten lag de focus op kosten beheersbaar houden door zoveel mogelijk ritten te combineren in één taxi. Hierdoor kon bespaard worden op de inzet van taxi-uren en stegen de vervoerskosten, ondanks de groei van het aantal ritten, beperkt.

Voor het vraagafhankelijk vervoer is de verwachting voor de begrotingsjaren 2026 – 2029 dat het totale vervoersvolume (uitgedrukt in reiseenheden) jaarlijks gemiddeld stijgt met 6,7%. Dit start met 7,2% in 2026 en vakt af in 2029 tot 6,3%. Dit kan per gemeente uiteraard verschillend zijn, waarbij de verwachte volumeontwikkeling voor onze gemeente hoger ligt met 10,1% in 2026. Tevens wordt er

rekening gehouden met een besparing van 1,4% vanwege verbeterde efficiëntie. Voor 2026 en de jaren daarna verwacht PlusOV een stijging van de NEA-index met 4,6% per jaar.

Het efficiënt uitvoeren van alle ritaanvragen met behoud van een hoge klanttevredenheid wordt een steeds grotere uitdaging.

In het afgelopen jaar gaven reizigers in het continue klanttevredenheidsonderzoek een 8,1 als algemeen rapportcijfer voor het vraagafhankelijk vervoer dat door PlusOV gereden wordt. PlusOV weet hiermee de missie-doelen goed te behalen; ze weet tevreden klanten te behouden terwijl de vraag stijgt, waarnaast de kosten relatief minder stijgen dan vraag.

Om het vraagafhankelijk vervoer ook in de toekomst betaalbaar te houden en beschikbaar te houden voor de mensen die het nodig hebben, heeft de stijgende vraag naar het vraagafhankelijk vervoer onze aandacht in 2025. Samen met de regio PlusOV kijken we naar de maatregelen die hiervoor nodig zijn.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 3.881.036

Aandelenbelang DB lid

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 0	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 89.809	€ 88.858	€ 89.809
Vreemd vermogen	€ 1.753.580	€ 2.340.187	€ 1.981.639

Deelnemingen

Accres Holding BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Accres Apeldoorn BV is een dochter van Accres Holding BV. Accres Apeldoorn BV beheert en exploiteert voor de gemeente maatschappelijk vastgoed en verleent diensten op het gebied van natuur, onderwijs, welzijn, educatie, recreatie en sport. Daarmee draagt zij bij aan diverse doelstellingen van onze gemeente met name uit het hoofdstuk Samenleving.
Betrokken partijen	Gemeente Apeldoorn is de enige eigenaar van Accres Holding BV. De holding heeft drie dochters: Accres Apeldoorn BV, Accres Shared Services BV en Accres Deelnemingen BV. Gemeente Apeldoorn heeft een dienstverleningsovereenkomst met Accres Apeldoorn BV. Accres Shared Services BV ondersteunt Accres Apeldoorn BV, de holding en de andere dochters.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Apeldoorn bezit 100% van de aandelen van Accres Holding BV, 1% van de aandelen van Accres Apeldoorn BV en 1% van de aandelen van Accres Shared Services BV.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski (opdrachtgever)
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

In 2025 wordt in overleg met Accres gewerkt aan een DVO 2026-2037 die eind 2025 moet worden vastgesteld.

Risico's

Het financiële risico van de gemeente als eigenaar van Accres is in principe beperkt tot de waarde van het aandelenbezit. Maar Accres draagt als opdrachtnemer ook bij aan verschillende begrotingsprogramma's. Als Accres de afgesproken prestaties niet of niet goed genoeg levert, kan dat gevolgen hebben voor de inwoners van Apeldoorn en omgeving. Die zouden de gemeente als opdrachtgever hierop kunnen aanspreken. Als een dochteronderneming van Accres verlies lijdt, kan dit voor Apeldoorn als 100% eigenaar van het moederbedrijf tot imagoschade leiden. We hebben hier invloed op door als aandeelhouder periodiek met de directie van Accres de ontwikkeling van het bedrijf te bespreken. Daarnaast beschikt Accres over een governancestructuur die inzicht biedt in toezicht en verantwoordelijkheden.

Ontwikkelingen beleid

Vanaf 2026 zal Accres niet meer verantwoordelijk zijn voor het eigenaren onderhoud, parkeren Berg & Bos en groenonderhoud.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 17.500.000

Aandelenbelang 100% aandelen

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 684.315	€ 178.740	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 4.543.274	€ 3.964.861	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 4.240.768	€ 4.696.252	n.n.b.

Alliander NV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Alliander is het energienetwerkbedrijf dat verantwoordelijk is voor de levering van gas en electriciteit naar inwoners en bedrijven in onze gemeente. Alliander is het netwerkbedrijf van het vroegere Nuon. Het is in 2009 afgesplitst van Nuon. Alliander heeft alleen publieke aandeelhouders.
Betrokken partijen	Apeldoorn heeft 0,043% van het aandelenkapitaal van Alliander.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Over 2024 heeft Alliander een bedrijfsresultaat gerealiseerd van € 976 mln. Dit is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan het positieve effect van de verkoop van Kenter. Van dit bedrag is € 148,8 mln aan dividend uitgekeerd, waarvan € 53 miljoen al als interim-dividend in april 2024 als gevolg van de verkoop van Kenter is uitgekeerd. Apeldoorn heeft een aandeel van 0,043% en heeft aanvullend nog € 41.194 aan dividend ontvangen.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

N.v.t.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 0,043% aandelen

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 975 mln	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 6.038 mln	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 6.908 mln	n.n.b.	n.n.b.

Bank Nederlandse Gemeenten

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	De BNG bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor maatschappelijk belang. Via financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Betrokken partijen	De Staat heeft de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een waterschap.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De gemeente Apeldoorn bezit 0,24% van de aandelen
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Het dividend kan tegenvallen, als de winst van de BNG tegenvalt of als de BNG minder dividend over de winst betaalt. Daarnaast kunnen toezichthouders beperkingen opleggen ten aanzien van dividenduitkeringen.

Ontwikkelingen beleid

Over 2024 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van EUR 294 miljoen (2023: EUR 254 miljoen).

De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2025 kan de bank daarom niet maken.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 0,24% aandelen

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 294 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 4,8 miljard	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 123,6 miljard	n.n.b.	n.n.b.

Circulus BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Circulus BV is de overheids-bv van 13 gemeenten die specifiek is aangewezen voor de inzameling van het afval. Afvalbeheer en advisering over vermindering van restafval hoort ook tot haar taken.
Betrokken partijen	Gemeenten Apeldoorn, Deventer, Zutphen, Voorst, Epe, Brummen, Lochem, Bronckhorst, Doesburg, Duiven, Westervoort, Rheden en Rozendaal.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Gemeente Apeldoorn had in 2024 een belang van 34,1%. In 2025 is dit 31,6% vanwege de toetreding van Duiven en Westervoort. Vanaf 2026 wordt dit 28,9% vanwege de toetreding van Rheden en Rozendaal.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), D.S. Huizer (opdrachtgever)
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

De prestaties zijn vastgelegd in de Resultaten Overeenkomst 2026.

Risico's

Het financiële risico is beperkt tot het ingelegde aandelenkapitaal.

Ontwikkelingen beleid

In 2025 is het beleidsplan "Recycleservice 2025" geevalueerd.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 25.500.000

Aandelenbelang 28,9% aandelen

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 857.198	€ 1.120.000	€ 1.321.000
Eigen vermogen	€ 17.439.208	€ 19.593.000	€ 20.800.000
Vreemd vermogen	€ 48.611.800	€ 47.232.000	€ 46.917.000

Leisurelands (RGV)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Samenwerking
Betrokken partijen	De (31) deelnemende gemeenten.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het (laten) exploiteren van voorzieningen voor dagrecreatie voor een breed publiek. Apeldoorn heeft 16,2% van de aandelen. Voor Apeldoorn is het belangrijk dat de voorzieningen (zoals Bussloo) laagdrempelig en goed onderhouden blijven. We kunnen hierop in hoofdlijnen invloed uitoefenen.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarverslag 2024
Link naar kaderstelling	n.v.t.

Prestatie afspraken

Risico's

De kans is klein dat er bij ontbinding van de BV verplichtingen zijn die we nu niet kennen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie	Niet van toepassing
Aandelenbelang	16,23%

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 3.489.000	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 84.762.000	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 17.409.000	n.n.b.	n.n.b.

NV Luchthaven Teuge

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Luchthaven Teuge biedt voorzieningen voor General Aviation (kleine luchtvaart) en draagt bij aan de recreatieve, educatieve en economische doelstellingen van de gemeente. De luchthaven zet zich in voor de ontwikkeling van duurzaam vliegverkeer en verduurzaming van de luchthaven.
Betrokken partijen	De gemeenten Apeldoorn, Deventer, Voorst en Zutphen.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De gemeente Apeldoorn heeft een belang van 54,62%.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarrekening 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Besluiten die het Nederlandse vliegverkeer raken, hebben effect op vliegveld Teuge.

Ontwikkelingen beleid

Belangrijke ontwikkelingen zijn gesprekken over stationering traumahelikopter, de opkomst van elektrisch vliegen en een kwestie rond de Schengenstatus.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 54,61% aandelen

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 38.096	€ 105.636	- € 111.070
Eigen vermogen	€ 1.942.720	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 353.754	n.n.b.	n.n.b.

NV Orpheus theater/congrescentrum

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Orpheus draagt met zijn theater- en congresfunctie bij aan de culturele en economische doelstellingen van de gemeente Apeldoorn: een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, een goed leefklimaat voor bewoners en een aantrekkelijke stad voor bezoekers.
Betrokken partijen	Gemeente Apeldoorn is de grootste aandeelhouder. Daarnaast hebben particulieren en bedrijven een belang in de NV.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De gemeente Apeldoorn heeft een prioriteitsbelang van 72,7%.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), P.C.J. Messerschmidt (cultuur)
Link naar jaarstukken	Jaarverslag 2024
Link naar kaderstelling	Cultuur- en Erfgoednota Apeldoorn 2025-2028 Apeldoorns Karakter

Prestatie afspraken

Er worden inhoudelijke subsidieafspraken gemaakt. De afspraken betreffen de programmering, de rol van Orpheus in Apeldoorn, publieksbenadering en toegankelijkheid, cultuureducatie en producerende activiteiten. In principe worden de afspraken van 2025 in 2026 grotendeels voortgezet.

Risico's

Het eigen vermogen van de NV is € 3.214.000. Orpheus heeft daarmee voldoende buffers om operationele financiële tegenvallers op te vangen. Orpheus informeert Apeldoorn als aandeelhouder door het jaar heen actief over de financiële ontwikkelingen en resultaten.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 5.402.521

Aandelenbelang 72,7% aandelen

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 392.000	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 3.214.000	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 6.672.000	n.n.b.	n.n.b.

Vitens

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf in Nederland. Het verzorgt ook de drinkwatervoorziening in onze gemeente. Vitens is in de afgelopen jaren ontstaan door fusies van lokale en regionale drinkwaterbedrijven. Wij hebben sinds 2007 een belang in Vitens.
Betrokken partijen	
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De gemeente Apeldoorn heeft 1 aandeel.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Er zijn geen risico's.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie	Niet van toepassing
Aandelenbelang	1 aandeel

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 34,5 mln	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 713,6 mln	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 1.684,8 mln	n.n.b.	n.n.b.

BV Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Bijdrage aan toeristische recreatieve versterking van vakantieparken
Betrokken partijen	Provincie Gelderland en de gemeenten Putten, Barneveld, Ermelo, Ede, Elburg, Epe en Apeldoorn.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Actieve invulling geven aan de strategische doelstelling van een Vitale Veluwe: samen werken aan een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied. Daarbij consistent handelen in lijn met het bestuursakkoord 'De samenwerking geborgd' en de regionale visie over de transformatie van parken met een beperkt toekomstperspectief. De stemverhouding is overeenkomstig de aandelenverhouding.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	n.v.t.

Prestatie afspraken

Risico's

Risico's bij opheffing en risico's bij revolverendheid.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 30.000

Aandelenbelang 13,5% aandelen

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	- € 220.486	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 6.518.336	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 13.925	n.n.b.	n.n.b.

Zonnepark Brinkenweg Exploitatie B.V.

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	De B.V. exploiteert een park met zonnepanelen. De opwek van zonne-energie draagt bij aan energieneutraliteit in 2050
Betrokken partijen	Gemeente Apeldoorn; energiecoöperatie De A
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Aandelenverhouding 50% gemeente Apeldoorn en 50% De A
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Beheren en exploiteren van het zonnepark gevestigd aan de Brinkenweg in Apeldoorn.

Risico's

Reguliere exploitatierisico's

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 50% aandelen

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ - 33.000	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 183.000	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 1.877.000	n.n.b.	n.n.b.

PPS constructie

Kanaalzone Zuid (Schatkamer van Zuid)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Herontwikkeling plangebied volgens ontwikkelingskader Kanaalzone Zuid.
Betrokken partijen	Woningbouwcorporaties De Woonmensen en Ons Huis.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Wij zijn lid van de projectgroep. Het gaat hier om een publiek-private samenwerking. Wij doen hierin mee voor 50%.
Portefeuillehouder(s)	P.C.J. Messerschmidt
Link naar jaarstukken	
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Het belangrijkste risico zijn eventuele tegenvallers in het civieltechnische werk, zoals bodemsaneringen en verrassingen tijdens het bouw- en woonrijp maken. In de exploitatie is een post onvoorzien als buffer tegen risico's. Daarnaast is er een afhankelijkheid voor wat betreft de Koldewijnlocatie met de ontwikkeling Kayersmolen Noord, die door private partijen wordt opgepakt.

Ontwikkelingen beleid

In 2024 heeft de afrekening "fase 4" plaatsgevonden. Met deze afrekening is de gehele inbreng van de gronden door elke deelnemer uitbetaald. Ook is de uitname van de 17 kavels door de Woonmensen afgerekend. Financieel technisch is dat nu in de PPS afgerekend maar de Woonmensen dienen deze kavels (voor haar risico) nog te verkopen.

Wat resteert is een afrekening fase 5 (laatste deel Koldewijnlocatie). Deze zal uitsluitend tussen de PPS en de Woonmensen en tussen de PPS en de gemeente gaan plaatsvinden. Met de Woonmensen worden de 18 kavels aan de Koldewijnlocatie uitgenomen en afgerekend. Dat kan echter pas als de bestemming hiervan is gewijzigd.

Tussen de PPS en de gemeente dient er nog één woonkavel te worden afgerekend. In de stuurgroepvergadering van 9 juli 2024 is besloten dat deze kavel door de gemeente wordt aangekocht en tijdelijk wordt ingezet voor een parkeeroplossing. De overdracht van deze kavel zal in het 2e kwartaal 2025 plaatsvinden. Na een gebruiksduur van maximaal 10 jaar wordt deze kavel als woonkavel op de markt gebracht, voor rekening en risico van de gemeente.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 50% deelname

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	n.v.t.	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	-/- € 1.913.000	-/- € 1.913.000	-/- € 1.913.000

Wegener

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	De PPS Wegener is oorspronkelijk bedoeld voor de realisatie van kantoren en enkele kavels voor vrijstaande woningen.
Betrokken partijen	Wieap Beheer BV (W. Goudkuil) en de VOF Apeldoornse Vastgoedcombinatie I, een samenwerking tussen 3 vennootschappen van de familie Roeterdink, de heer Van Berlo en de heer Van Riggelen.
Bestuurlijk belang/stemverhouding Portefuillehouder(s)	Wij zijn lid van de projectgroep. Het gaat hier om een publiek-private samenwerking. Wij doen hierin mee voor 33 1/3 %. P.C.J. Messerschmidt
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Van het bovengenoemde programma valt een derde deel toe aan de gemeente. Dit deel is opgenomen in de grondbedrijf programmering per 1 januari 2025. Actualisatie vindt plaats indien het Ontwikkelplan verder is uitgewerkt. Voor het gecalculeerde verlies van deze grondexploitatie is een verliesvoorziening getroffen. Er is hier sprake is van een nieuwe ontwikkeling waarbij een bestemmingsplanwijziging nog moet plaatsvinden. Net als andere projecten in deze fase is er sprake van een stikstofrisico. In dat kader is deelname aan de pilot "stikstofarme woonwijken" mogelijk een oplossing. Het gemeentelijke deel van de risico's van dit project zijn afgedekt binnen de Algemene Reserve.

Ontwikkelingen beleid

Op dit moment is er nog geen vigerende planologische titel om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken. Op 21 januari 2021 is het Masterplan Wegener Campus door de raad geamendeerd vastgesteld. Het masterplan biedt in de toekomst ruimte voor een programma van 50.000 m2 bvo in maatschappelijke voorzieningen en bedrijvigheid. Daarnaast is ruimte voor 7.000 m2 bvo kantoren en 15 woningen. Het aangenomen amendement "Landmark" riep het college op om de gebouwhoogte van het gebouw in de oksel Europaweg-Laan van de Westenenk te verhogen naar maximaal 35 meter om hiermee een landmark te creëren.

Daarnaast was een motie aangenomen waarin het college werd opgeroepen om maximaal in te zetten op het omzetten van de kantoren- en bedrijfsfunctie naar woningbouw (een gevarieerd aanbod aan betaalbare appartementen) en maximaal in te zetten op een half verdiepte aanleg van de benodigde parkeerplaatsen.

De provincie heeft recent het voorbereidingsbesluit voor de stroken (zones) van maximaal 500 meter rondom stikstofgevoelige natuur in de Natura 2000-gebieden Veluwe genomen. Op basis hiervan blijkt dat realisatie van het project Wegener Campus op dit moment niet haalbaar is in het licht van stikstof en natura 2000. Echter in dit besluit staat ook vermeld dat er uitzonderingen mogelijk zijn. Aan de provincie is verzocht of dit project onder de uitzondering kan vallen of dat de provincie andere mogelijkheden ziet om het project of delen ervan alsnog te kunnen gaan realiseren.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 33 1/3% deelname

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	n.v.t.	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 11.013.000	€ 11.013.000	€ 11.013.000

Stichting

Stichting Apeldoorns Archief

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Krachtens de Archiefwet 1995 zijn archieven van de overheid van 20 jaar e.o. openbaar. Samen met archieven en documentaire collecties van private instellingen, bedrijven en personen wordt bijgedragen aan versterking van de informatiepositie van inwoners die hiermee kennis kunnen nemen van een zo breed mogelijk gedocumenteerd verleden van de Apeldoornse samenleving (Raadsbesluit 28-02-2002 en 01-04-2020). De doelstelling van de stichting is het bewaren, beheren en beschikbaar stellen van archieven en collecties zoals die zijn opgenomen in de archiefbewaarplaats van de gemeente Apeldoorn.
Betrokken partijen	Geen andere partijen
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het college is bevoegd gezag (is formeel raad van toezicht).
Portefeuillehouder(s)	P.C.J. Messerschmidt
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Het risico dat de gemeente o.g.v. het aanbestedingsrecht wordt gedwongen de taak zelf uit te voeren of aan te besteden is gemitigeerd met de in 2020 genomen maatregel tot quasi inbesteding door de archieftaak op te dragen aan de Stichting Apeldoorns Archief, waarover het college volledige zeggenschap heeft. De SAA heeft een samenwerkingsovereenkomst met CODA om de archieftaak zoveel mogelijk integraal met de museum- en bibliotheektaken van CODA uit te voeren.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.034.692

Aandelenbelang RvT

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 0	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	€ 0

Centrum voor Veiligheid en Digitalisering

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering stimuleert innovatie bij Apeldoornse bedrijven en zorgt voor een Leven Lang Ontwikkeling voor medewerkers.
Betrokken partijen	Hogeschool Saxion, Universiteit Twente, Politieacademie, gemeente Apeldoorn en vanaf september 2022 ook het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en ROC Aventus
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Met de komst van een Centrum voor Veiligheid en Digitalisering wordt de kennisinfrastructuur van de arbeidsmarkt sterker in Apeldoorn en zijn bedrijven en organisatie beter in staat gekwalificeerd personeel te vinden. De gemeente heeft een belang bij het slagen van dit initiatief en is convenantpartner. De kennisinstellingen nemen zitting in het bestuur.
Portefeuillehouder(s)	A.J.M. Heerts
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2024
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

- Ontwikkelen van een volwaardige en doorlopende leerlijn van mbo, hbo tot wo - Het ontwikkelen van een Leven Lang Ontwikkel programma voor werkende van Apeldoornse bedrijven- Het ontwikkelen van hoogwaardige kennis, waar mogelijk met- en voor het Apeldoornse bedrijfsleven, in onderzoeksprogramma's- Het stimuleren van ondernemerschap van studenten.

Risico's

Risico's komen voort uit het doel van dit project. Het hoofddoel is om samen met de kennisinstellingen en het Apeldoornse bedrijfsleven te werken aan een gezond en aantrekkelijk kennis-ecosysteem in Apeldoorn en daarmee de grote vraag naar kennisspecialisten op de arbeidsmarkt op te lossen. Het risico is dat de doelstellingen niet- of onvoldoende gehaald worden aangezien er geen verplichtingen aan deze samenwerking zijn verbonden.

Ontwikkelingen beleid

- In 2025 is de Master Digitale Veiligheid van start gegaan, daarmee is de doorlopende leerlijn voor veiligheidsonderwijs compleet. Er is een volwaardige doorlopende leerlijn ontwikkeld van mbo-niveau 2 t/m 4 en hbo niveau 5 t/m 7.
- Met de Belastingdienst, Achmea en het Kadaster wordt gewerkt aan bij- en omscholing voor werknemers. Alweer voor het vierde jaar op rij.
- Ook met Defensie zijn gesprekken gaande over samenwerking. Het CVD hoopt deze begin 2026 af te ronden.
- Er zijn 6 PHD's van de Universiteit Twente momenteel onderzoek aan het doen, vaak voor of in opdracht van bedrijven.
- Met de Regiodealgelden die in februari 2025 zijn toegekend, is het CVD samen met Novel-t het ondernemerschap van start- en scale-ups aan het begeleiden. We hopen binnen enkele jaren een volwaardige omgeving te ontwikkelen voor- en met startende ondernemers in het CVD.
- Ook de provincie Gelderland heeft bijgedragen aan de doorontwikkeling van het CVD. Er is een programma gestart om het MKB cyber bewust te maken en te helpen middels cyberscans om digitaal veiliger te worden.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 148.000

Aandelenbelang Voorzitter RvT

	2024	2025	2026
Rekeningresultaat	€ 89.764	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	0	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 3,1 mln	n.n.b.	n.n.b.

Grondbeleid

Algemeen

Wat zijn wij verplicht te regelen in deze paragraaf?

Het grondbeleid is een vast onderdeel van de begroting- en verantwoordingscyclus van de gemeente.

De paragraaf grondbeleid is een vast onderdeel van de MPB (vooruitblik) en de jaarrekening (terugblik) op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De paragraaf grondbeleid bevat tenminste:

- de visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- beleidsuitgangspunten over reserves voor grondexploitatie in relatie tot de risico's die daaraan verbonden zijn.

De paragraaf is geen middel om 'nieuw beleid' vast te stellen. Nieuw beleid wordt via de lijn van het college ter bespreking naar de raad gebracht. Deze paragraaf is een middel om:

- Actuele onderwerpen terug te laten komen en nader uit te werken;
- Toekomstige ontwikkelingen waar grondbeleid een relatie mee heeft, te adresseren.

Vastgesteld beleid		
Algemeen	2021	Nota Grond- en Vastgoedbeleid
	Jaarlijks	Paragraaf Grondbeleid (begroting + jaarrekening)
Financieel	2023	Kadernota Reserves en Voorzieningen
	2025	Uitvoeringskader Grondbedrijf
Specifiek	2022	Nota Grondprijnsbeleid
	2023	Werkwijzer strategische verwervingen
	2024	Nota Kostenverhaal en financiële bijdragen
	2024	Nota Vastgoed- en Gronduitgiftebeleid

De afgelopen jaren zijn meerdere beleidsdocumenten vastgesteld die samen richting geven aan het grondbeleid van gemeente Apeldoorn. Elk document heeft een eigen functie, maar de samenhang ertussen is cruciaal voor een goede bestuurlijke en operationele aansturing. De Nota Grond- en Vastgoedbeleid beschrijft de overkoepelende strategische koers. Vanuit deze nota zijn de onderliggende nota's zoals de Werkwijzer Strategische Verwervingen, Nota Kostenverhaal en de Nota Vastgoed- en Gronduitgiftebeleid opgesteld om nadere invulling te geven aan de verschillende onderdelen. Het Uitvoeringskader Grondbedrijf verbindt deze beleidsstukken en beschrijft hoe we ze in samenhang toepassen in de praktijk. De Kadernota Reserves en Voorzieningen borgt de financiële spelregels en risicoafdekking binnen het bredere gemeentelijke kader.

Actuele ontwikkelingen (Onderwerpen in deze Paragraaf)
Actualisatie Nota Grond- en vastgoedbeleid
Actualisatie Nota Grondprijnsbeleid
Toevoeging herontwikkelingsopgaven aan het Grondbedrijf
Overige ontwikkelingen

Grondbeleid uitgelegd

Ad a + b - Nota Grond- en vastgoedbeleid

Als een gemeente een aparte Nota grondbeleid heeft vastgesteld, mag de paragraaf grondbeleid een samenvattend karakter hebben, waarbij het van belang is dat deze zelfstandig leesbaar blijft. Uw raad heeft in september 2021 de Nota grond- en vastgoedbeleid vastgesteld.

Grondbeleid is de manier waarop de gemeente Apeldoorn zich beweegt op de grondmarkt. Van het geheel overlaten aan marktpartijen (passief) tot actief verwerven van gronden en opstallen en het transformeren hiervan tot bouwrijpe percelen (actief). Het grond- en vastgoedbeleid is een hulpmiddel om de inhoudelijke programmatische doelen uit de begroting te verwezenlijken.

In de Nota Grond- en Vastgoedbeleid is de gereedschapskist voor het grondbeleid hiervoor verder uitgewerkt. We kijken hoe het grond- en vastgoedbedrijf kan ondersteunen bij de uitvoering van de ruimtelijke, maar ook maatschappelijke ontwikkeling van Apeldoorn. Hierbij streven we naar een zo goed mogelijk integraal resultaat, met een optimale mix van maatschappelijk en financieel rendement.

Omdat ontwikkelingen verschillende uitgangspunten en oorzaken hebben kan hier niet op een algemene manier op worden gestuurd. We hebben daarom gekozen voor situationeel grondbeleid. Bij situationeel grondbeleid zijn alle vormen van grondbeleid mogelijk en wordt per ontwikkeling bepaald welke rol passend is. We maken hierin onderscheid in regierollen en productierollen. Welke rol we kiezen wordt bepaald met een afwegingsmodel, de voorkeursrol is hierbij afhankelijk van de urgentie, potentie en positie van een project.

Ad b – Beleidskaders en proces passend bij situationeel grondbeleid

Met de keuze voor situationeel grondbeleid kunnen bij verschillende projecten verschillende rollen worden ingenomen. Dat betekent dat er situaties zijn waarin de gemeente zelf actief en strategisch grondposities aankoopt, en situaties waarin de gemeente een faciliterende rol aanneemt en haar kosten op de initiatiefnemers verhaalt. Hoe de gemeente de keuze voor een rol maakt en deze rollen uitvoert, is onder andere uitgewerkt in de Werkwijzer Strategische aankopen en de Nota Kostenverhaal.

Werkwijzer Strategische aankopen

Naast de noodzakelijke aankopen vanuit een voorgenomen gebiedsontwikkeling, die worden verworven nadat er een grondexploitatie is vastgesteld, zijn er ook nog andere situaties denkbaar waarin een aankoop door de gemeente van grond en/of opstal de gewenste strategie is. Dit zijn bijvoorbeeld aankopen om vraagstukken als ondermijning op te lossen of te voorkomen en aankopen die kunnen bijdragen tot de vermindering van de stikstofproblematiek voor ruimtelijke opgaven. In dat kader heeft de raad in april 2023 de “Werkwijzer Strategische Verwervingen” vastgesteld. In deze notitie staan praktische handvatten aan de raad voor betrokkenheid bij, en interne controle op strategische aankopen. De strategische aankopen worden onderverdeeld in drie categorieën:

- Aankopen vooruitlopend op een ontwikkeling;
- Aankopen voor het stikstofvraagstuk;
- Aankopen om (maatschappelijke) vraagstukken te voorkomen of op te lossen.

Voor elk van deze categorieën staan in de werkwijzer spelregels over de dekking en verantwoording van strategische aankopen, over de besluitvorming en het mandaat en over de financiële risico's. Als zich de situatie voordoet dat er een strategische aankoop wordt voorgesteld, wordt dit separaat ter besluitvorming voorgelegd aan de raad om de financiële dekking hiervoor te organiseren.

Nota Kostenverhaal

Een groot deel van de ontwikkelingen binnen de gemeente wordt niet door het grondbedrijf uitgevoerd, maar uitgevoerd door private partijen. Voor de ontwikkeling en uitvoering sluit de gemeente anterieure

overeenkomsten met deze partijen. De gemeente is op basis van de Omgevingswet verplicht om kosten die de gemeente voor deze ontwikkelingen maakt, te verhalen. Dit betreft naast de kosten voor de ruimtelijke procedure ook plankosten en eventueel te maken kosten voor grondexploitatie (bouw- en woonrijp maken). Ook bovenwijkse kosten die deels toe te rekenen zijn aan nieuwe ontwikkelingen maken hier deel van uit. Het instrumentarium kostenverhaal is daarom onderdeel van ons grondbeleid. Daarnaast biedt de wet de mogelijkheid om financiële bijdragen voor gebiedsoverstijgende kosten te vragen aan de private ontwikkelaars. Dit kan gaan om bovenwijkse kosten en om bijdragen voor bijvoorbeeld natuurcompensatie of bijdragen voor fondsen voor sociale woningbouw, zodat kosten en baten efficiënt en eerlijk kunnen worden verdeeld over de ontwikkelingen. Hier ligt een link naar de Omgevingsvisie, waarin de functionele samenhang tussen de gevraagde bijdragen en de uit te voeren werkzaamheden moet worden aangetoond.

In september 2024 is onze nieuwe integrale nota Kostenverhaal vastgesteld. Hierin is uitgewerkt hoe we omgaan met kostenverhaal, welke kosten we verhalen en zijn de uitgangspunten vastgelegd voor de bijdrage voor bovenwijkse kosten. Hiermee scheppen we duidelijke kaders voor het kostenverhaal bij private ontwikkelingen. Daarnaast biedt de nota de mogelijkheid dat het in de toekomst (andere) financiële bijdragen gevraagd kunnen worden op het moment dat we hiervoor mogelijkheden zien.

Nota Vastgoed- en gronduitgiftebeleid

In september 2024 is ook de nota gronduitgiftebeleid vastgesteld. De actualisatie hiervan was nodig om onder andere te kunnen voldoen aan de Didam-arresten. In de nota zijn de criteria vastgelegd voor de verkoop van onze gronden en opstallen.

Ad c+d – Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2025

In aanvulling op de paragrafen grondbeleid in de begroting en jaarrekening heeft de gemeente Apeldoorn een meerjarenperspectief grondexploitaties (MPG). Het MPG geeft informatie over de actuele voortgang van de grondexploitaties. In het MPG wordt teruggekeken op het afgelopen jaar en vooruitgekeken naar de komende jaren. De te verwachten ontwikkelingen worden financieel vertaald. Ook wordt een inschatting gemaakt van de risico's. Korthedshalve wordt naar het MPG 2025 verwezen dat in de raad van 15 mei 2025 is vastgesteld.

Ad d+e –Kadernota reserves en voorzieningen 2023 en Uitvoeringskader Grondbedrijf 2025

In mei 2023 heeft de raad de Kadernota Reserves en Voorzieningen 2023 geamendeerd vastgesteld. Onderdeel van de kadernota is dat de resultaten van de grondexploitaties rechtstreeks met de Algemene Reserve (AR) worden verrekend en de risico's van grondexploitaties moeten worden afgedekt binnen de AR.

In de Kadernota is ook de methodiek voor de risicobeheersing van de grondexploitaties beschreven. De risico's van grondexploitaties worden als één geheel meegenomen in de toprisico's van de gemeente, zodat het Grondbedrijf transparant een plek heeft binnen het geheel van onze risicobeheersing. Het benodigde weerstandsvermogen voor de risico's voor grondexploitaties wordt meegenomen in het totale weerstandsvermogen (en weerstandsratio) van de gemeente.

In april 2025 heeft het college het nieuwe Uitvoeringskader Grondbedrijf 2025 vastgesteld. In het uitvoeringskader is de werkwijze en de verantwoordelijkheden van het grondbedrijf vastgelegd. Met het document is er overzicht en duidelijkheid voor de sturing van het grondbedrijf. Het uitvoeringskader bestaat uit een technisch deel waarin wordt vastgelegd wanneer winsten worden genomen en wanneer afwaarderingen worden gedaan, en welke grenzen worden gehanteerd voor rapportages en kaderwijzigingen. Ook is hierin de werkwijze en verantwoordelijkheden van de medewerkers van de gemeente die werken aan projecten die in het grondbedrijf zijn ondergebracht omschreven.

Actuele ontwikkelingen

Grondbeleid

Onze Nota Kostenverhaal, het Uitvoeringskader Grondbedrijf en de Nota Vastgoed- en Gronduitgiftebeleid hebben we onze beleidsdocumenten aangepast aan nieuwe wet- en regelgeving en de keuzes uit de Nota Grond- en Vastgoedbeleid. Vooralsnog verwachten wij in 2026 geen verdere beleidsaanpassingen, tenzij landelijke ontwikkelingen of lokale opgaven daartoe aanleiding geven. De nota grond- en vastgoedbeleid is in 2021 geactualiseerd. In de komende tijd vindt de afweging plaats of deze nog actueel is en of deze geactualiseerd moet worden. In 2026 moet de nota grondprijnsbeleid worden geactualiseerd.

Toevoegen (her-)ontwikkelingsopgaven aan het Grondbedrijf

In de in 2022 vastgestelde Omgevingsvisie wordt uitgegaan van een flinke groei (schaalsprong) van Apeldoorn. Deze sprong moet onder andere worden gemaakt met de toevoeging van duizenden woningen. Het situationele grondbeleid zal hier een grote rol in gaan spelen. De locaties zijn namelijk vaak niet in bezit van de gemeente. Op basis van de planning zijn wij, zonder toevoeging van eigen programma, eind 2028 door onze grondvoorraad van woningbouw heen. Per situatie zal er gekeken moeten worden welke regie- en productierol passend is en welke rol wij hier in gaan nemen. De verwachting is dat dit leidt tot nieuwe actieve ontwikkelingsopgaven voor het grondbedrijf.

Op 26 juni 2025 is de grondexploitatie voor de eerste fase van de Zuidrand voor de toevoeging van 300 vaste woningen en 200 Hostkavels geopend door de raad. In de binnenstad zijn diverse partijen bezig met woningbouwlocaties, maar ook de gemeente is hier volop bezig met de plannen voor nieuwe woningen rondom het Hertzbergerpand in het Amaliakwartier. In de Kanaalzone Noord wordt eveneens gewerkt aan toevoeging van woningbouwprogramma, zowel door private partijen als op gronden van de gemeente aan de Laan van Kerschoten. Ook wordt gewerkt aan de verdere planvorming voor woningbouw op de locatie van de door de gemeente aangekochte voormalige camping De Marshoeve.

Tot slot wordt aan de toevoeging van gronden voor werklocaties gewerkt. In Uddel is voor een nieuwe locatie voorkeursrecht gevestigd en hiervoor zal een nieuw grondexploitatiecomplex worden geopend. Hiermee wordt een bedrijventerrein ontwikkeld waarmee aan de plaatselijke vraag naar nieuwe en/of vervangende werklocaties kan worden voldaan.

Overige ontwikkelingen

Financiële haalbaarheid en planning onder druk

Het realiseren van nieuwe locaties wordt steeds complexer. Benodigde gronden voor woningbouwontwikkelingen zijn vaak in eigendom bij derden. Er is hierdoor vaak sprake van hoge verwervingskosten en inbrengwaarden. Ook de stijgende rentes, bouwkosten en hogere eisen voor bijvoorbeeld duurzaamheid leiden tot hogere kosten. De financiële haalbaarheid van ontwikkelingen staat hierdoor, ondanks hogere/stabiele woningprijzen, vaak onder druk. Dit heeft ook zijn neerslag op de onderhandelingen tussen de gemeente en initiatiefnemers. De hiermee gepaarde risico's zijn onderdeel van de periodieke risicoanalyses.

De gemeente heeft in de afgelopen periode voor meerdere grote ontwikkelingen forse bijdragen van het rijk ontvangen. Dit is een positieve financiële impuls, maar legt ook druk op de planning van de verschillende projecten en de daarbij behorende cofinanciering.

Stikstofcrisis en netcongestie risico voor ontwikkelingen

De stikstofcrisis heeft nog steeds grote invloed op de ontwikkeling van nieuw programma en zorgt voor vertraging bij het tot uitvoer brengen van de ontwikkelopgaven. Veelal gaat de ontwikkeling van woning- en niet-woningbouw gepaard met de productie van stikstof en andere schadelijke stoffen.

Hiervoor moet voldoende stikstofcompensatie worden gevonden in de nabijheid van de gewenste ontwikkeling. Dit leidt bij alle ontwikkelingen tot uitdagingen. Eind 2024 heeft de Raad van State een uitspraak over stikstof gedaan die meer ontwikkelingen leek te raken dan eerder was verwacht. Intussen zijn er recente uitspraken van de provincie waarmee wij in de komende tijd voor een aantal projecten meer duidelijkheid verwachten te krijgen. Vooral bij ontwikkelingen dichtbij de natuurgebieden moeten we extra rekening houden met het stikstofbeleid.

Ook de netcongestie heeft forse invloed op de planning en ontwikkeling van nieuw programma. Bij meerdere projecten zijn er signalen dat deze mogelijk in tijd gefaseerd moeten worden, omdat een aansluiting op het elektriciteitsnetwerk pas over enkele jaren mogelijk is.

Nieuw rijksbeleid

Door het rijk wordt sinds 2023 fors ingezet op de modernisering van het huidige grondbeleidsinstrumentarium. Intussen worden verschillende sporen onderzocht en zijn ook al eerste stappen gezet. Onderdeel hiervan is een vervolg op de eerdere subsidieregelingen Woningbouwimpuls en het instellen van een uitkering aan gemeenten voor de publiek onrendabele toppen, gerelateerd aan de gerealiseerde betaalbare woningen binnen de gemeente. Daarnaast zijn er aanvullende gelden voor mobiliteitsvraagstukken.

Door de val van de coalitie in mei 2025 is nog niet duidelijk in hoeverre het ingezette beleid wordt voortgezet. De verwachting is echter dat kamerbreed wordt erkend dat de ontwikkeling van nieuwe woningen een hoge urgentie heeft en het beleid niet stil komt te liggen. Door het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening wordt verder gewerkt aan de resultaten uit het interdepartementaal onderzoek over het grondbeleidsinstrumentarium. Wij houden deze ontwikkelingen bij en zullen, als dat nodig is, op termijn ons beleid hierop aanpassen. Daar waar het mogelijk is om in te schrijven op de uit het beleid volgende (subsidie)regelingen, zullen wij hier ook aanvragen op indienen.

In 2025 is het gebied voor de Binnenstad, Spoorzone en Kanaalzone aangewezen als locatie met extra rijksregie. Dit betekent dat de gemeente aanvullende rijkssubsidies kan aanvragen en extra wordt ondersteund bij de uitdagingen in de realisatie en versnelling van (betaalbare) woningbouw. De subsidieaanvragen hiervoor lopen intussen.

Lokale heffingen

Inleiding

Het grootste deel van de totale baten van de gemeente Apeldoorn wordt ontvangen van het Rijk via de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en specifieke uitkeringen (bijv. sociale zekerheid, maatschappelijke dienstverlening). Bij de overige baten moet u denken aan bouwgrondexploitatie, interne verrekeningen en eigen belastingen (heffingen, rechten en leges). Bij de heffingen is de onroerende- zaakbelasting de belangrijkste component.

In deze paragraaf is conform de regels van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) per gebonden heffing een overzicht opgenomen van de kostendekkendheid. Ook worden de gehanteerde beleidsuitgangspunten en eventuele kruissubsidiëring toegelicht.

Spoor 1 verbreding belastinggebied en besluitvorming lokale heffingen Nieuw voor Oud

In de MPB 2025-2028 is opdracht gegeven om langs vier sporen invulling te geven aan een taakstelling van € 19,8 miljoen. Dit bezuinigingstraject is een vervolg op het ombuigingsproces Nieuw-voor-Oud. De uitkomst van de besluitvorming wordt verwerkt in de MPB 2026-2029.

De nota Lokale Heffingen is het resultaat van spoor 1 in het bredere traject van taken en bezuinigingen. In dit spoor zoomen we in op het “vergroten van het gemeentelijk belastinggebied”. In dit spoor gaat het primair over het vergroten van onze inkomsten of het dekken van de kosten. Besluiten die impact hebben op de samenleving en die direct onze inwoners, ondernemers en partners raken. Het college heeft geprobeerd een juiste balans tussen een goede financiële huishouding, de lastenverzwaring en de impact die dat heeft op de inwoners te vinden. Deze juiste balans vinden wij in het feit dat wij voorstellen om de tarieven van de onroerende-zaakbelastingen, behoudens indexatie en waardeontwikkeling, niet te verhogen. We stellen, rekeninghoudend met de besluitvorming uit Nieuw voor Oud, de volgende fiscale maatregelen voor:

In de besluitvorming omtrent Nieuw voor Oud is vanwege een structurele verhoging van het aantal overnachtende toeristen per 2026, de begrote meeropbrengst verhoogd met € 250.000. Vanuit Spoor 1, Lokale heffingen wordt voorgesteld om deze nogmaals te verhogen met € 300.000. Het betreft ook hier een technische aanpassing van de begroting en geen verhoging van het tarief. Ook wordt vanuit Spoor 1 voorgesteld om de forfaitaire berekeningswijze zodanig aan te passen dat hierdoor een structurele meeropbrengst ontstaat van € 150.000. Ook deze aanpassing heeft geen gevolgen voor de tarieven. In de besluitvorming rondom het traject Nieuw voor Oud is vervolgens opgenomen dat een meeropbrengst toeristenbelasting gerealiseerd zal worden van € 1.000.000, waarvan per 2026 € 500.000 wordt gereserveerd voor de toeristische sector. Voor 2027 en verder stellen wij in deze MPB voor om deze reservering terug te brengen tot € 250.000. Dit besluit heeft geen gevolgen voor de tarieven.

- Het invoeren van een woonforensbelasting per 2026, resulterend in een opbrengst tussen de €400.000 en €500.000. Door voor model Epe te kiezen zal de opbrengst forensenbelasting € 195.000 bedragen en de opbrengst toeristenbelasting met € 155.000 stijgen;
- De veegkosten per 2026 en binnen de wettelijke kaders voor 10% extra toe te rekenen aan de rioolheffing resulterend in een hogere dekkingsgraad van € 181.000;
- De veegkosten per 2026 binnen de wettelijke kaders voor 40% toe te rekenen aan afvalstoffenheffing, resulterend in een hogere dekkingsgraad van € 579.000;
- Per 1 januari 2027 verhogen van de parkeerbelasting (parkeren op straat en maaiveld) via tarief-differentiatie passend binnen de besluitvorming over parkeren in de nieuw-voor-oud voorstellen en in de voorstellen van spoor 2 (takendiscussie) resulterend in een opbrengst van € 160.000. De

tarieven voor de tweede vergunning worden verhoogd om zo een meeropbrengst te genereren. Per 1 januari wordt een tarief ingevoerd voor een tweede vergunning;

- De inkomsten en uitgaven van de begraafexploitatie per 2026 in balans te brengen, resulterend in een extra dekking van de gemeentelijke kosten voor een bedrag van € 220.000;
- De inkomsten en de uitgaven van de marktexploitatie per 2026 in balans te brengen resulterend in het in twee stappen verhogen van de dekkingsgraad voor een bedrag van € 164.000.

Huidige stand van zaken met betrekking tot de bouwstenen nieuw belastingstelsel

Demissionair minister Keijzer van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) heeft op vrijdag 20 juni 2025 de [brief 'Voorstel en dilemma's planbatenheffing of een vergelijkbaar systeem'](#) naar de Tweede Kamer gestuurd. In de brief licht de minister toe wat een planbatenheffing is en komt zij ook met een vergelijkbaar systeem: intensivering van het kostenverhaal. Van beide systemen schetst zij de kansen en beperkingen.

- [Actualisatie analyse uitbreiding belastinggebied](#)
- [Bepalen betekent betalen](#)
- [Planbatenheffing](#)

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

Lokale heffingen 2026	%
Onroerende zaakbelastingen	50,92
Afvalstoffenheffing	19,93
Rioolheffing	11,30
Precariobelasting	0,43
Hondenbelasting	0,32
Toeristenbelasting	3,49
Reclamebelasting	0,35
Marktgelden	0,22
Grafrechten	1,49
Leges burgerzaken	3,49
Leges omgevingsvergunning	4,12
Leges publiek domein	0,19
Parkeerbelastingen	3,60
Forensenbelasting	0,15

Overzicht belastingen en heffingen

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. De tarieven van deze belastingen worden in beginsel jaarlijks trendmatig verhoogd, echter per belastingsoort kan daarvan worden afgeweken. Het inflatiepercentage baseren we op de trendmatige groei BBP, prijsontwikkeling nationale bestedingen (pNb), zoals opgenomen in de meicirculaire gemeentefonds en bedraagt voor 2026 2,6% Dit percentage gebruiken wij in principe voor de verhoging van de belastingen (tweede kolom van onderstaande tabel).

Naast deze belastingen heft de gemeente rechten, heffingen en leges voor taken en individuele dienstverlening aan haar burgers. De gemeentelijke kosten voor deze zogenaamde gebonden belastingen worden maximaal kostendekkend doorberekend in de tarieven. De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2026 in Apeldoorn worden geheven zijn:

	Belastingen	Rechten/retributies	Bestemmingsheffingen
Besteding	Algemene middelen	Specifieke lasten, verband houdend met individuele diensten	Specifieke lasten, verband houdend met collectieve voorzieningen
Opbrengst	Vrij	Maximaal kostendekkend	Maximaal kostendekkend
Soort	Onroerende-zaakbelastingen	Marktgeden	Afvalstoffenheffing*
	Hondenbelasting*	Begraafplaatsrechten	Rioolheffing*
	Parkeerbelastingen	Leges	
	Precariobelasting		
	Toeristenbelasting*		
	Reclamebelasting*		
	Forensenbelasting		

* Voor deze belastingen zijn bijzondere afspraken gemaakt met betrekking tot de besteding, de opbrengsten en/of de tarieven.

Het Besluit Begroting en Verantwoording

Het BBV schrijft voor dat de kosten van overhead doorberekend mogen worden in de tarieven van gebonden belastingen. Dit doen we met een extra comptabele berekening:

- de kosten van overhead worden centraal geraamd op het taakveld overhead (zie Paragraaf Bedrijfsvoering). Vanuit dit taakveld kan vervolgens een overheadtarief per uur berekend worden.
- op basis van de geraamde uren per gebonden belasting worden de overheadkosten toegerekend

Het overheadtarief 2026 € 43,05 per uur. In de overzichten van de kostendekkendheid van de gebonden belastingen, zijn de overheadkosten apart vermeld. Ook de kosten van het betreffende taakveld en de btw zijn apart opgenomen. De wijze waarop de rente wordt toegerekend, wordt toegelicht in de Paragraaf Financiering.

Voorstel per belastingsoort

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De gemeente Apeldoorn heft belastingen op onroerende zaken. Onroerende zaakbelastingen (OZB) zijn de grootste eigen inkomstenbron van gemeenten. De opbrengst valt in de algemene middelen en wordt gebruikt om een deel van de taken van gemeenten te bekostigen en draagt bij aan het voorzieningenniveau van onze gemeente. De gemeenteraad bepaalt bij de begrotingsbehandeling waarvoor de opbrengsten worden ingezet.

De OZB aanslag wordt berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak, de heffingsmaatstaf. De nieuwe vastgestelde WOZ-waarden met als waardepeildatum 1 januari 2025 zijn bepalend voor het belastingjaar 2026. In 2026 worden voor alle onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen nieuwe WOZ-beschikkingen afgegeven die het hele jaar 2026 geldig zijn. De waarde van een woning in Apeldoorn is ten opzichte van peildatum 1 januari 2024 (aanslag 2025) gemiddeld met 12,5% gestegen. De gemiddelde waarde van een niet-woning is ten opzichte van de peildatum 2023 gestegen met 2%.

Bovenstaande wijzigingen leiden tot de volgende OZB- tarieven voor 2026:

Percentage van de heffingsmaatstaf (WOZ-waarde) voor berekening	2025	2026
Gebruikersbelasting: niet-woningen	0,3888%	0,3911%
Eigenarenbelasting: woningen	0,1027%	0,0937%
niet-woningen	0,4935%	0,4964%

Bij de berekening van de tarieven OZB is het uitgangspunt dat gemiddelde waardeinstijgingen (of waardedalingen) van woningen en niet-woningen geen invloed hebben op het bedrag dat betaald moet worden. Als de gemiddelde woningwaarde bijvoorbeeld met een procent stijgt, dan daalt het tarief ook met een procent, waardoor de aanslag gelijk blijft. De grote waardeinstijging van woningen in de afgelopen jaren hebben hierdoor geen invloed op de bedragen die de eigenaren aan OZB moeten betalen. Wel wordt rekening gehouden met een indexering van de OZB-aanslag. Voor 2026 indexeren we met het inflatiepercentage van 2,6%. Door de toename van de waarde van woningen daalt het tarief maar wordt iets gecorrigeerd door het inflatiepercentage. De waarde van de niet-woningen is licht gestegen, hierdoor dalen de tarieven, echter door de tarieven te indexeren met de inflatie is er sprake van een lichte stijging. De gemiddelde ozb-aanslag stijgt met 2,6%.

Toepassing woningtarief ozb sportverenigingen

Landelijk is er veel gesproken over de mogelijkheid van toepassing van het ozb woningtarief voor sportverenigingen in plaats van het hogere niet-woning tarief. In een [brief aan de Tweede Kamer](#) van 22 december 2023 geeft de Minister van BZK aan dat het onderwerp controversieel is verklaard. De Tweede Kamer is aan zet.

- [Brief](#) van november 2020 van toenmalig minister Ollongren aan de Tweede Kamer.
- De [resultaten](#) van een extern onderzoek om te bezien of en hoe o.a. uitvoerings- en toepassingsvraagstukken geadresseerd kunnen worden.

Rioolheffing

Naast de zorg voor inzameling en transport van afvalwater hebben gemeenten ook een regenwater zorgplicht en een rol als regisseur bij de aanpak van grondwaterproblemen. De gemeente is dus niet alleen verantwoordelijk voor het onderdeel afvalwater, maar voor bijna de gehele gemeentelijke waterhuishouding. De kosten die hiervoor worden gemaakt, worden met de rioolheffing verhaald op gebruikers van woningen en niet-woningen. De aanslagen rioolheffing worden berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak. De werkzaamheden, zoals opgenomen in het gemeentelijk Water- en Rioleringsplan 2022-2026 (WRP) zijn de basis voor de raming van de tarieven 2026.

In de begroting 2026 is € 200.000 extra opgenomen voor de renovatie van minigemalen, zijn de exploitatiekosten met € 420.000 verhoogd voor rioolreiniging en -inspectie, en is het aandeel toegerekende veegkosten verhoogd naar 60% (circa € 190.000). Daarnaast is de begroting met circa € 370.000 verlaagd door een lagere inhuur en een bijstelling van de storting in de voorziening groot onderhoud riolen naar WRP-niveau.

Berekening kostendekkendheid van de rioolheffing in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	12.010.000	
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	-18.700	
Netto kosten taakveld	11.991.300	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	846.000	
BTW	1.830.000	
Totale kosten	14.667.300	
Opbrengst heffingen	14.394.000	
Dekking		98%

Beleidsuitgangspunten

Het tarief in 2026 is nagenoeg kostendekkend. De straatveegkosten worden doorberekend in het tarief en is conform de besluitvorming bij de Voorjaarsnota verhoogd van 50% naar 60%. Alle andere kosten, inclusief kwijtschelding, worden volledig doorberekend in het tarief. Op basis van deze uitgangspunten bedraagt in 2026 de kostendekkendheid van de rioolheffing afgerond 98%. De overige circa 2% komt ten laste van de egalisatievoorziening.

Voor de rioolheffing hanteren we één tarief, waarbij onder meer rekening is gehouden met een areaalaccres. Voor 2026 is gerekend met een gelijkmatige opbrengststijging van 2,5%. Dit is beperkt hoger dan in het WRP was opgenomen (2%). Net als bij de OZB is de rioolheffing opgebouwd uit de waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen en een tarief. Dit zijn communicerende vaten (waarde x tarief = rioolheffing). Bij een gelijkblijvende opbrengst daalt het tarief vanwege de toegenomen waarde.

Percentage van de heffingsmaatstaf (WOZ-waarde) voor berekening rioolheffing	2025	2026
gebruikers (woningen en niet woningen)	0,0437	0,0399

Afvalstoffenheffing

De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de inzameling van het afval van huishoudens. Met de afvalstoffenheffing kunnen gemeenten de inzameling van het huishoudelijk afval betalen. De opbrengst van de heffing mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt. De belasting wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die opgenomen zijn in de verordening, te weten een vast tarief per perceel, verhoogd met enkele of meerdere gedifferentieerde tarieven zoals opgenomen in de Nota recycleservice 2025 .

Het systeem van omgekeerd inzamelen dat in 2020 en 2021 is ingevoerd, in 2025 geëvalueerd, is stabiel en voldoet aan onze verwachtingen. De inwoners van Apeldoorn scheiden hun afval goed. De kosten voor afvalverwerking blijven hierdoor relatief laag. Daarnaast doen zich fluctuaties voor met name op het verwerkingsdeel. Dat deel is sterk afhankelijk van marktschommelingen. Ontwikkelingen waar we als gemeente geen invloed op hebben. We houden zo veel mogelijk rekening met deze ontwikkelingen die niet altijd makkelijk te voorspellen zijn. We zijn echter goed in staat om mogelijke schommelingen en tegenvallers in de kosten en opbrengsten op te vangen met de huidige voorziening afvalstoffenheffing.

Voor 2026 hebben we de volgende begroting opgesteld:

Afvalstoffenheffing 2026		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	24.756.000	
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	3.271.000	
Netto kosten taakveld	21.485.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	192.000	
BTW	4.175.000	
Totale kosten	25.852.000	
Opbrengst heffingen	25.391.000	
Dekking		98%

In de afvalbegroting is de bezuinigingstaakstelling uit de Voorjaarsnota spoor 1 verbreding belastinggebied uitgewerkt. Dit heeft geleid tot het toerekenen van meer veegkosten aan de afvalstoffenheffing voor een bedrag van € 579.000 (40% van de veegkosten uit spoor 1, zie de toelichting bij programma 2 Leefomgeving - ombuigingen). Deze extra lasten wordt voor een deel gecompenseerd door aanvullende bijdragen van Verpact. Dit resulteert in een verantwoorde onttrekking uit de voorziening afvalstoffenheffing van €460.000 waardoor de stijging van het vaste deel van de afvalstoffenheffing beperkt blijft tot de indexering van de dienstverlening.

De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast en een variabel deel. Elk huishouden is het vast deel verschuldigd dat bestaat uit één tarief per jaar, ongeacht de omvang van dat huishouden.

Voor 2026 bedraagt dat tarief afgerond € 308 (was € 294 in 2025). Het variabele deel wordt berekend op basis van het aantal liters restafval wat neer komt op € 35 euro per doorsnee huishouden. De gemiddelde afvalstoffenheffing komt daarmee op €343.

Hoewel we de financiële effecten op het gebied van afval zo goed mogelijk trachten te ramen, blijven de ontwikkelingen rondom het PMD dossier een potentieel risico. Om het goede scheidingsgedrag te blijven stimuleren houden we het variabele tarief van de afvalstoffenheffing gelijk.

Beleidsuitgangspunten

Het afvalbeleid is gebaseerd op het recycleplan "Recycleservice 2025" dat juni 2017 door de gemeenteraad is vastgesteld. De raming is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Voorlopig geen wijzigingen in het beleid van "Recycleservice 2025".
- Een 100% kostendekkend tarief (gedekt door de bijna 74.000 huishoudens). Geen beroep op de algemene middelen. Voor 2026 begroten we een verantwoorde onttrekking van € 460.000 uit de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing maar rekenen we wel veegkosten toe aan de afvalstoffenheffing;
- Behoud van de financiële diftarprikkel t.b.v. maximaal scheidingsgedrag. De tarieven voor het variabel deel van de heffing blijven gelijk;
- Geen wijzigingen in het kwijscheldingsbeleid, wel prikkel op scheidingsgedrag. De kosten van kwijschelding worden gedekt uit het tarief van de afvalstoffenheffing;
- Een buffer/egalisatievoorziening ter beschikking hebben gezien het groot aantal in omvang wisselende variabelen.

Ontwikkeling woonlasten

De gemeentelijke woonlasten betreffen voor huishoudens met een eigen woning, de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel wordt een totaalbeeld gegeven van de ontwikkeling van de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met een woningwaarde van afgerond € 436.000. Een stijging van deze woningwaarde ten opzichte van de MPB 2025-2028 met 12,5%. Feitelijk stijgen de woonlasten met 3,2%.

Woonlasten meerpersoonshuishouden	2025	2026	Stijging in %
Gemiddelde woningwaarde	€ 387.870	€ 436.354	12,5%
Ozb	€ 398,34	€ 408,86	2,6%
Rioolheffing	€ 169,50	€ 174,11	2,7%
Afvalstoffenheffing	€ 329,00	€ 343,00	4,3%
Totaal	€ 896,84	€ 925,97	3,2%

Onze woonlasten zijn in 2025 volgens Coelo afgerond €1.004 voor een meerpersoonshuishouden. De gemiddelde woonlasten in 2025 waren in Nederland €1.053. Coelo wijkt af van onze berekeningen omdat zij werkt met gewogen gemiddelden. Zo gaat Coelo voor de gemiddelde WOZ-waarde uit van de gemiddelde waarde van het voorgaande jaar (bron CBS), verhoogd met het waardestillingspercentage (bron: Waarderingskamer).

Voor de afvaltarieven gaat Coelo uit van het gemiddeld aanbod van restafval en gft afval per inwoner per gemeente dat het CBS publiceert met daarbij een correctie voor het aanbod bij hogere tarieven (minder afvalaanbod). Wij gaan echter uit van de meest recente gegevens betreffende het afvalaanbod en waardeontwikkeling in onze berekeningen.

Overige belastingen, heffingen en rechten

Parkeerbelastingen

De parkeerbelasting heeft een regulerend karakter. Het parkeergedrag van bewoners en/of bezoekers van de gemeente Apeldoorn wordt door de parkeerbelasting gereguleerd. In de gemeente Apeldoorn worden de inkomsten uit de parkeerbelastingen ook gebruikt om de kosten voor parkeervoorzieningen te compenseren. We maken onderscheid tussen parkeren voor bewoners, bezoekers, woon- werk parkeren op de daarvoor aangewezen plaatsen en vergunningen. Het streven is zo min mogelijk auto's langs de openbare weg te laten parkeren en het gebruik van alternatieven voor de auto voor woon- werkverkeer te stimuleren.

Voor de bepaling van de parkeertarieven wordt een gedifferentieerd systeem toegepast. Op 21 maart 2019 is de nieuwe Parkeervisie vastgesteld met daarin het nieuwe beleid voor parkeren en de tarieven. Een van de wijzigingen betrof het tweejaarlijks aanpassen van de tarieven in plaats van jaarlijks. Dit wijkt af van alle andere belastingen en leges die wel jaarlijks worden geïndexeerd. Het doel was kosten te besparen voor het aanpassen van informatieborden zoals in parkeergarages. En om een vast tarief over twee jaar te bieden. Deze argumenten zijn achterhaald. De besparing op informatieborden is minimaal. Door met poster en stickers te werken kan ook bespaard worden. Daarnaast bestaat geen vraag naar een vast tarief over twee jaar. Tweejaarlijks indexeren zorgt ook voor een grotere stijging van de tarieven vergeleken met jaarlijks indexeren. Daarom worden de parkeertarieven weer jaarlijks geïndexeerd.

De onderbouwing van de naheffingsaanslag 2026 is als bijlage opgenomen in de verordening parkeerbelastingen 2026. Conform de uitwerking van Spoor 1 wordt voorgesteld om de tarieven in 2027, met € 150.000 te verhogen. De tarieven 2026 worden geïndexeerd met 2,6%. Tevens wordt, conform hetgeen besloten is in het Nieuw voor Oud traject, een tarief ingevoerd voor een tweede parkeervergunning.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven als vergoeding voor het gebruik van gemeente/openbare grond. Hieronder valt niet alleen het plaatsen van containers langs- of op de openbare weg, maar bijvoorbeeld ook lichtbakken aan winkels die boven gemeentegrond hangen. Precariobelasting is een ongebonden belasting, waarbij de gemeente volledige vrijheid heeft in de vaststelling van de hoogte van de tarieven. In de verordening worden verschillende maatstaven en tarieven gehanteerd.

Voorgesteld wordt om de tarieven voor de precariobelasting te verhogen met 2,6%.

Hondenbelasting

"Duurzame houders" van een hond betalen hondenbelasting. De maatstaf van heffing is het aantal honden dat wordt gehouden. Het tarief is vrij en bestaat uit een vast bedrag. Onze gemeente kent een oplopend tarief om zodoende het hondenbezit in te perken. Voor kennels geldt een apart tarief.

Hondenbelasting is een algemene belasting. Tijdens de behandeling van de voorjaarsnota 2023 heeft uw raad ervoor gekozen om de tarieven voor de hondenbelasting kostendekkend te maken. De kosten van uitvoering zijn daarom geïndexeerd met 1,7% ten opzichte van 2025. De tarieven worden zo afgerond dat er geen nadeel ontstaat voor de gemeente.

Op dit moment stellen wij jaarlijks gemiddeld 15 blindengeleidehonden en 28 hulphonden (ook in opleiding) voor gehandicapte personen vrij van hondenbelasting.

Kosten uitvoering hondenbeleid (afgerond)	2024 MPB 2025-2028	2025 MPB 2026-2029
Bijtincidenten en blaf/overlast incidenten (afhandelen en controleren)	€89.700	€91.200
Kosten kwijtschelding	€51.600	€52.400
Kosten opruimen hondenpoep	€265.800	€270.300
Kosten heffing, inning en controle hondenbelasting Tribuut	5.600	€5.600
Totaal	€412.700	€419.500

geschat aantal eerste honden	9.391
geschat aantal tweede honden	745
geschat aantal derde honden	64
geschat aantal 4e honden	9
geschat aantal kennels	9

Tarief hondenbelasting	2025 MPB 2024-2027	2026 MPB 2024-2028
Eerste hond	€39,00	€ 39,62
Tweede hond	€54,60	€ 55,46
Derde hond	€54,60	€ 55,46
Vierde hond	€54,60	€ 55,46
Kennel	€253,50	€ 257,52

Toeristenbelasting

Mensen buiten de gemeente Apeldoorn betalen toeristenbelasting over zakelijke of privé overnachtingen waar een vergoeding voor wordt gevraagd. De belasting wordt per accommodatie geheven naar het aantal overnachtingen in het belastingjaar.

De toeristenbelasting wordt in de basis in Apeldoorn geheven om de eigen inkomsten te verhogen en daarna gebruikt om voorzieningen binnen de gemeente op peil te brengen en/of te houden. In het Nieuw voor oud traject (voorstel 89) is besloten tot een verhoging van de opbrengst toeristenbelasting met € 1.000.000. Deze opbrengst wordt gerealiseerd door een verhoging van de tarieven naar het Veluws gemiddelde (exclusief indexatie). Van de te verwachten meeropbrengst van € 1.000.000 wordt in 2026 50% ingezet voor structuurversterking van de toeristische sector en voor evenementen. In deze MPB stellen wij om vanaf 2027 deze inzet te beperken tot € 250.000.

Tevens hebben wij de autonome meeropbrengst van in totaal € 550.000 (Nieuw voor Oud traject € 250.000 en voorgesteld in spoor 1 van € 300.000) structureel verwerkt in de begroting. Deze verwerking heeft geen invloed op de tarieven en zal daarom niet voor een lastenverzwaring voor de toerist zorgen. De keuze voor Model Epe voor de forensenbelasting zorgt voor een verhoging van de opbrengst toeristenbelasting van € 255.000. Tenslotte stellen wij voor de forfaitaire berekeningswijze (spoor 1) nog aan te passen zodat een meeropbrengst van € 150.000 gerealiseerd kan worden. Het aanpassen van de berekening van het forfait heeft geen gevolgen voor de hoogte van het tarief en betreft dus ook geen lastenverzwaring voor de toerist.

Met de toeristische branche zijn op dit moment geen afspraken gemaakt met betrekking tot de indexatie. Voorgesteld wordt om, in overeenstemming met de afspraken uit het verleden, de tarieven voor de toeristenbelasting per 2026 te verhogen met het CBS inflatiecijfer van juni van 3,1%.

Reclamebelasting

De gemeente Apeldoorn heft reclamebelasting over de openbare aankondigingen zichtbaar vanaf de openbare weg in het centrum van Apeldoorn. De reclame wordt geheven per vestiging en bedraagt een vast bedrag. Voor zover de waarde van de vestiging meer bedraagt dan € 100.000 dan wordt het vaste bedrag vermeerderd met een bedrag per € 1.000 aan waarde.

De reclamebelasting is een algemene belasting en de inkomsten zijn in principe vrij besteedbaar. In Apeldoorn wordt de opbrengst van de reclamebelasting echter, na aftrek van de gemeentelijke in- en uitvoeringskosten, als subsidie beschikbaar gesteld aan de stichting Centrum Management Apeldoorn. Aan de subsidie is de conditie verbonden dat de stichting met haar activiteiten de aantrekkelijkheid van de binnenstad versterkt.

De tarieven reclamebelasting verhogen we met de inflatie van 2,6%.

Forensenbelasting

Per 1 januari 2026 wordt de forensenbelasting ingevoerd. De forensenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen die geen hoofdverblijf hebben in de gemeente en binnen de gemeente gedurende het belastingjaar negentig dagen of meer voor zichzelf of voor hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Op verzoek van uw raad (motie) is voor het ontwerp van de forensenbelasting gekozen voor het model Epe. Dit betekent dat wij geen forensenbelasting heffen bij de gemeubileerde woningen/ stacaravans die op gehuurde grond staan. Dit onderdeel wordt geïncorporeerd in de toeristenbelasting en er wordt een vrijstelling opgenomen. Voor het overige worden aanslagen forensenbelasting opgelegd aan de eigenaren van gemeubileerde woningen op eigen grond. Om de verhouding in de tarieven tussen gemeubileerde woningen/stacaravans op eigen grond en die op gehuurde grond in balans te houden zal het tarief van de kampeeronderkomens en mobiele stacaravans van de toeristenbelasting moeten worden verhoogd. Het tarief van de forensenbelasting zal € 150 bedragen. Het gemiddelde landelijke bedrag aan forensenbelasting is € 702.

Marktgelden

Marktgeld is een retributie voor het innemen van een standplaats op een (gewoonlijk periodiek gehouden) markt. Dit zijn de dag- of weekmarkten waar voor de consument bijvoorbeeld eetwaren en textielwaren te koop zijn.

De marktgelden zijn op dit moment niet kostendeekkend. In de voorjaarsnota is de ambitie opgenomen om wel tot een kostendeekkend tarief te komen. Ons doel is om binnen twee jaar volledige kostendekking van de marktexploitatie te realiseren. Daarbij worden in 2026 de tarieven niet extra verhoogd. Het traject wordt in 2026 samen met de branche via co-creatie voortgezet en in het eerste kwartaal van dat jaar leggen wij hierover een voorstel aan de gemeenteraad voor. De reguliere indexatie bedraagt 4,1%.

Berekening kostendeekkendheid van de marktgelden in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	288.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen	0	
Netto kosten taakveld	288.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	149.000	
BTW	12.000	
Totale kosten	449.000	100%
Opbrengst heffingen	285.000	
Dekking		63%

Grafrechten

De lijkbezorgings- of begraafplaatsrechten zijn retributies voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats of het crematorium. Naast een retributie voor de uitgifte en het onderhoud van graven en urnen, regelt de verordening ook de vergoeding voor het gebruik van gemeentelijke diensten in verband met de begraafplaats en het crematorium.

Voorgesteld wordt om de tarieven van de grafrechten overeenkomstig ons voorstel voor spoor 1 (vergroten belastinggebied) per 2026 gediifferentieerd te verhogen waardoor een meeropbrengst van € 220.000 wordt gegenereerd. De gediifferentieerde tarief met een prijsindex en een index om de kostendeekkendheid weer op peil te brengen leidt tot een tarief van minimaal 14,6%. De tarieven zijn hiermee nog steeds marktconform.

In het gedifferentieerde scenario worden begrafenissen op beheerstechnisch intensievere momenten (einde van de dag, weekend en feestdagen) duurder, maar blijft een goedkoper alternatief geborgd. Vanuit sommige religies is begraven binnen 24 uur gewenst. Wettelijk gezien mag dit echter niet, de minimumtermijn is 36 uur. Het aantal mensen dat vanuit deze religies onevenredig benadeeld wordt door de voorgestelde gedifferentieerde tariefsverhoging is zeer beperkt.

De bij de Voorjaarsnota 2025 aangenomen motie 'Een zorgvuldige begraafplaatsexploitatie' verzoekt het college de taakstelling van € 220.000 in de MPB 2026-2029 over te nemen; waarbij echter eerst alternatieve inkomstenbronnen in kaart worden gebracht om als uitgangspunt te gebruiken voor een eventuele tariefsverhoging. Daarbij inbegrepen de mogelijkheden vanuit het minimeleid en het voorkomen van onbedoelde discriminatie.

Wij hebben verschillende mogelijkheden onderzocht vanuit het vertrekpunt dat wij reeds verschillende soorten asbestemming aanbieden en we tot 2032 gehouden zijn aan de erfpacht- en huurovereenkomsten voor de aula en het paviljoen op Heidehof. Natuurbegraven lijkt in de toekomst de meeste kans te bieden voor het genereren van extra inkomsten. Naar verwachting kan de natuurbegraafplaats vanaf 2027/2028 in gebruik worden genomen. Voor de korte termijn biedt dit daarom geen financiële oplossing. Voor de langere termijn denken wij met het aanbieden van natuurbegraven wel een solide basis te kunnen leggen voor de begraafplaatsexploitatie.

Naast de Wet op de Lijkbezorging komen aanvragen rechtstreeks binnen bij bijzondere bijstand. Daar bestaan mogelijkheden om in individuele situaties bijstand te verstrekken. Daarbij wordt altijd gekeken naar de verantwoordelijkheid van de nabestaanden en hun financiële situatie. Op basis daarvan wordt beoordeeld of de bijzondere bijstand kan worden verstrekt (als gift of in de vorm van een lening), waarbij wordt uitgegaan van de laagst mogelijke kosten.

Berekening kostendekkendheid van de grafrechten in €		
kosten taakveld incl. (omslag)rente	1.280.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen	-194.000	
Netto kosten taakveld	1.086.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag) rente	761.000	
BTW	57.000	
Totale kosten	1.904.000	100%
Opbrengt heffingen	1.904.000	
Dekking		100%

Leges en rechten

Wij heffen leges voor het verrichten van diensten die in het individuele belang van de aanvrager zijn. Dat geldt bijvoorbeeld voor de aanvraag van een reisdocument, rijbewijs of vergunning. De leges dekken de kosten van de dienstverlening. De verschillende leges en rechten die worden geheven, worden in principe en met uitzondering van de leges omgevingsvergunning, verhoogd met de gewogen kostenontwikkeling van 4,1%.

Bij de vaststelling van een aantal tarieven, zoals leges burgerzaken, is rekening gehouden met wettelijk vastgestelde tarieven en kent daardoor een lage kostendekkendheid.

Berekening kostendekkendheid van de leges burgerzaken (inclusief Naturalisatie) in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	3.634.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen		
Netto kosten taakveld	3.634.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	1.095.000	
BTW	39.000	
Totale kosten	4.768.000	100%
Opbrengst heffingen	4.451.000	
Dekking		93%

Berekening kostendekkendheid van de leges Publiek Domein in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	376.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen	0	
Netto kosten taakveld	376.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	217.000	
BTW	4000	
Totale kosten	597.000	100%
Opbrengst heffingen	255.000	
Dekking		43%

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten zijn opgenomen in de legesverordening:

- Het verstrekken van een digitaal aangevraagd uittreksel voor een persoon is goedkoper dan indien dit aan de balie of schriftelijk wordt aangevraagd. Een digitale afwikkeling is immers minder arbeidsintensief een daarom goedkoper;
- De maximale tarieven van reisdocumenten en rijbewijzen worden door het Rijk vastgesteld. De gemeente hanteert deze maximumtarieven;
- Het Rijk stelt de tarieven voor naturalisatie, Verklaring omtrent gedrag, uittreksel Burgerlijke Stand, verklaring huwelijkstoestemming en bewijs van in leven zijn vast;
- Daar waar mogelijk worden tarieven op grond van praktische redenen afgerond.

Berekening kostendekkendheid van de leges omgevingsvergunning, activiteit bouwen in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	3.782.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen		
Toe te rekenen kosten:	3.782.000	
Overhead incl. (omslag)rente	1.113.000	
BTW	354.000	
Totale kosten	5.249.000	
Opbrengst heffingen	5.249.000	
Dekking		100%

Bij de baten voor omgevingsvergunningen is ieder jaar sprake van onzekerheden over de hoeveelheden bouwvoorvragen. Dat kan leiden tot forse fluctuaties in de opbrengsten. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de stikstofproblematiek, de complexiteit van projecten en stijgende kosten waardoor projecten (en daarmee vergunningaanvragen) langdurig vertragen. Onze uitgaven kunnen hierop binnen een bandbreedte meebewegen omdat we werken met een flexibele schil. Omdat we de laatste jaren te maken hadden met tekorten op de exploitatie van de omgevingsvergunningen is er geen buffer meer in de voorziening leges omgevingsvergunning. Om de lasten en baten met elkaar in evenwicht te brengen hebben we de ramingen aangescherpt. Zo is het maximum legesbedrag voor grote projecten verhoogd, hebben we rekening gehouden met een risicomarge in de raming van de opbrengsten en is in verband met onzekerheden in het vergunning traject stikstof en natuurvergunningen nog kritischer naar de planning van grote projecten gekeken.

Ondanks deze aanpak blijft het risico op fluctuaties in de opbrengsten bestaan. In het programma Leefomgeving blijft daarom dit aspect benoemd in TOP-risico "nadeel op de legesinkomsten kan niet meer worden opgevangen door de voorziening leges omgevingsvergunning".

Beleidsuitgangspunten leges omgevingsvergunning

De volgende beleidsuitgangspunten voor de tarieven omgevingsvergunning, activiteit bouwen zijn opgenomen in de legesverordening:

- Volledige kostendekking (100%) van de taak vergunningverlening voor de activiteit bouwen (voorheen bouwvergunningen) bij alle betrokken organisatieonderdelen;
- Fluctuaties in de opbrengsten, gelet op het aantal grote plannen, kunnen bij een positieve stand worden opgevangen door de ingestelde voorziening leges omgevingsvergunning bouwen;
- Kruissubsidiëring binnen het tarief omgevingsvergunning, activiteit bouwen. Vergunningen met een lage bouwsom zijn niet kostendekkend. Hiervoor is gekozen om de drempel voor het indienen van aanvragen voor kleine plannen zo laag mogelijk te houden en daarmee te bevorderen dat aanvragen voor omgevingsvergunningen worden ingediend. Een hoge drempel kan de clandestiene bouw bevorderen en daarmee de handhavingstaak vergroten. De kosten van handhaving dienen uit de algemene middelen opgebracht te worden;
- Normkostensystematiek: voor nieuwbouw en uitbreiding van gebouwen wordt de zogenaamde normkostensystematiek toegepast. Hierbij worden de leges berekend aan de hand van een vast bedrag per vierkante meter gebruiksoppervlakte. Met deze systematiek wordt ten dele tegemoet gekomen aan de kritiek op de berekening van bouwleges aan de hand van alleen de bouwkosten omdat dan grote projecten relatief veel meer betalen dan de kleine initiatieven (kruissubsidiëring);
- Door de ervaringen in ons energieloket hebben we een goed beeld van de gevallen waarin leges een belemmering kunnen zijn om tot duurzaamheidsmaatregelen over te gaan. De tarieven voor de leges zijn daarom waar mogelijk zo vastgesteld dat leges geen onnodige drempel vormen voor het uitvoeren van duurzaamheidsmaatregelen bij bouw en verbouw. Dit betreft lagere leges bij het plaatsen van zonnepanelen, warmtepompen, installaties voor warmteterugwinning en laagtemperatuursystemen (en een combinatie van de laatste twee maatregelen).

Geraamde opbrengsten

In de tabel hieronder zijn de geraamde opbrengsten voor 2026 vergeleken met de geraamde opbrengsten van 2025 en 2024. Voor een toelichting op de hierna vermelde bedragen verwijzen wij u naar de [toelichting per belastingsoort](#).

(bedragen in €)	2024	2025	2026
OZB	60.714.000	62.535.000	64.877.000
Afvalstoffenheffing	22.071.000	24.172.000	25.391.000
Rioolheffing	14.042.000	14.043.000	14.394.000
Parkeerbelasting	4.970.000	4.722.000	4.590.000
Omgevingsvergunning bouwen	4.076.000	5.436.000	5.249.000
Leges burgerzaken	2.741.000	3.929.000	4.451.000
Overig			
Precariobelasting	534.000	528.000	543.000
Hondenbelasting	392.000	412.000	408.000
Toeristenbelasting	2.363.000	2.389.000	4.450.000
Begraafrechten	1.677.000	1.802.000	1.904.000
Leges vergunningen publiek domein	241.000	228.000	236.000
Reclamebelasting	460.000	464.000	447.000
Marktgelden	268.000	274.000	285.000
Forensenbelasting			195.000
Totaal	114.549.000	120.934.000	127.502.000

Lokale lastendruk 2025

Uit onderstaande grafieken blijkt dat de totale woonlasten van een éénpersoons huishouden in Arnhem en Nijmegen hoger liggen dan in Apeldoorn. Ede ligt ongeveer op het niveau van Apeldoorn. De overige referentiegemeenten hebben lagere lasten. Zwolle kent als referentiegemeente de laagste lasten voor eenpersoonshuishoudens. De gemeente Apeldoorn heeft, als het om een vierpersoons huishouden gaat, lagere lasten dan Nijmegen, Arnhem en Amersfoort. Ede kent de laagste lasten.

De bedragen zijn overgenomen uit COELO lokale lasten calculator en betreffen gemiddelden en wijken daarom af van onze eigen bedragen, zoals toegelicht in het onderdeel [Voorstel per belastingsoort](#).

Onderstaande tabellen worden op de website weergegeven als interactieve grafieken.

Lokale lastendruk 2025 eenpersoonshuishouden	Apeldoorn	Ede	Nijmegen	Arnhem	Amersfoort	Zwolle
OZB	448	399	786	487	451	430
Afvalstoffenheffing	307	270	17	274	286	248
Rioolheffing	191	171	194	213	152	128

Lokale lastendruk 2025 meerpersoonshuishouden	Apeldoorn	Ede	Nijmegen	Arnhem	Amersfoort	Zwolle
OZB	448	399	786	487	451	430
Afvalstoffenheffing	328	305	43	365	401	345
Rioolheffing	191	171	194	213	152	128

Kwijtscheldingsbeleid

Apeldoorn hanteert als kwijtscheldingsnorm 100% van de bijstandsuitkering. Voor gepensioneerden geldt 100% van de AOW-norm. Apeldoorn maakt daarmee, net als in het overgrote deel van de andere gemeenten in Nederland, gebruik van het recht dat lokale overheden hebben om de landelijke norm van 90% van het bijstandsniveau te verhogen tot maximaal 100% van die norm. Dit houdt in dat als men onder de norm komt, men in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van gemeentelijke belastingen.

Het kwijtscheldingsbesluit is zodanig aangepast dat ook zelfstandigen met een minimum inkomen en zonder BBZ uitkering in aanmerking komen voor kwijtschelding van de privé aanslag.

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de volgende regelingen:

- [Kwijtscheldingsbesluit 2025 en voorgesteld besluit 2026](#);
- [Leidraad Invordering 1990](#);
- [Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990](#).
- Het kwijtscheldingsbeleid is aangepast omdat onze gemeente een te ruim beleid voerde ten aanzien van de wettelijke normen. Een en ander als gevolg van de casus Utrecht. De raad van Utrecht had normen vastgesteld boven het wettelijk toegestane maximum. De burgemeester van Utrecht heeft dat raadsbesluit voor vernietiging voorgedragen. Het besluit is vervolgens bij Koninklijk Besluit vernietigd. Tegen dat besluit heeft de raad van Utrecht beroep ingesteld bij de Raad van State. Die laatste heeft dat beroep ongegrond verklaard (Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, nr. 202400721/1/A2, 11 september 2024, [ECLI:NL:RVS:2024:3674](#)). Dat betekent dat de vernietiging van dat raadsbesluit in stand blijft. In 2025 is hier door Tribuut reeds rekening mee gehouden en betrokken (27 huishoudens) zijn, door middel van een brief op B1 niveau, op de hoogte gesteld van de wijzigingen. In 2026 wordt de wijziging ook daadwerkelijk doorgevoerd in het kwijtscheldingsbesluit.

Niet voor alle heffingen wordt kwijtschelding verleend. De afvalstoffenheffing, rioolheffing, hondenbelasting (voor 1 hond) en een gedeelte van de onderhoudsrechten graven komen in Apeldoorn in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking. Voor het onderhoudsrecht van graven wordt slechts zeer beperkt kwijtschelding aangevraagd en verleend. Voor de overige heffingen zijn voor 2026 de kosten van kwijtschelding geraamd op:

Hondenbelasting	€ 53.000
Afvalstoffenheffing	€1.224.000
Rioolrechten	€432.000
OZB	€12.000

Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder

1. [M. Wenzkowski](#)

Doelenboom

Hoofddoelstelling

1. De dienstverlening en bedrijfsvoering van de gemeente is solide en betrouwbaar en we voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Bedrijfsvoering ondersteunt effectief de realisatie van de doelen van de gemeente.

Subdoelstelling

1.1 Onze organisatie is in control en handelt volgens de afgesproken kaders en normen.

1.2 We nemen maatregelen ten behoeve van de bedrijfscontinuïteit

1.3 We voeren de visie op bedrijfsvoering uit

Prestatie

1.1.1 De jaarstukken zijn voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring

1.1.2 We nemen vanuit interne controle en de accountant maatregelen gericht op het beheersen van risico's en het realiseren van doelen

1.1.3 We zorgen voor tijdige informatievoorziening over de financiële resultaten waarbij de voorspellende waarde van de prognoses wordt verbeterd.

1.1.4 We krijgen grip op onze inkoopprocessen

1.1.5 We brengen privacy risico's terug tot een acceptabel niveau en voldoen aantoonbaar aan geldende wet- en regelgeving in relatie tot privacy, waaronder in ieder geval de AVG en Wpg.

1.1.6 We voldoen aan de in de Archiefwet gestelde eisen

1.1.7 We brengen beveiligingsrisico's terug tot een acceptabel niveau en voldoen aantoonbaar aan geldende wet- en regelgeving in relatie tot informatiebeveiliging, wat bijdraagt aan een betrouwbare dienstverlening aan onze inwoners.

1.2.1 We zijn goed voorbereid op onverwachte grote verstoringen van de dienstverlening en bedrijfsvoering, zodat de impact ervan beperkt blijft en we de dienstverlening weer snel kunnen herstellen.

1.3.1 We zetten de visie op bedrijfsvoering in als leidraad bij de ontwikkeling van het thema en afdelingen

1.4 De interne dienstverlening aan de organisatie is op orde	1.4.1 We integreren doelrealisatie in de beoordeling van controles.
	1.4.2 Het proces van te verstrekken subsidies is adequaat georganiseerd
	1.4.3 Onze huisvesting is toekomstbestendig
1.5 We voeren de visie op dienstverlening uit.	1.5.1 Wij voeren de kanaalstrategie 2025-2028 uit
	1.5.2 Wij reageren tijdig op terugbelnotities en contactformulieren
	1.5.3 Wij communiceren begrijpelijk en toegankelijk
1.6 We voeren de HR-visie uit	1.6.1 We bevorderen ondernemerschap bij onze medewerkers.
	1.6.2 We realiseren een toekomstbestendig personeelsbestand.
1.7 We voeren de I-visie uit	1.7.1 Wij gaan bij de uitvoering van de I-visie van plan naar realisatie.
	1.7.2 Technologie en data worden zodanig ingezet dat dit een maximale positieve opbrengst voor Apeldoorn en de gemeentelijke dienstverlening oplevert.
1.8 We verbeteren de klachtbehandeling	1.8.1 Wij werken aan de verdere doorontwikkeling van de klachtbehandeling
	1.8.2 Wij leren van de ontvangen klachten

Ambities en speerpunten

Ambitie van het programma

Onze ambitie is om te komen tot een wendbare, voorspelbare en betrouwbare bedrijfsvoering. We hebben hiertoe al een aantal belangrijke stappen gezet. Om verdere invulling te geven aan deze ambitie is in juni 2024 de Visie op Bedrijfsvoering opgesteld:

'Bedrijfsvorming vormt de ruggengraat van de organisatie. Bedrijfsvoering is "wendbaar, voorspelbaar en betrouwbaar" en stelt zo de collega's in staat hun werk zo goed mogelijk uit te voeren. Samen met hen werkt Bedrijfsvoering aan slimme oplossingen die recht doen aan de maatschappelijke vraagstukken, met de inwoners en bedrijven van de gemeente Apeldoorn voor ogen. Bedrijfsvoering adviseert en ondersteunt vanuit vakmanschap en innovatiekracht. Met een integrale blik verbetert men continu en gestructureerd de bedrijfsvoering. Standaardisatie en eenvoud vormen de basis.'

Onder het motto 'Samen werken aan slimme oplossingen' zal deze visie worden uitgevoerd.

Bij de uitvoering van onze werkzaamheden voldoen we aan de geldende wet- en regelgeving en werken we volgens de afgesproken kaders en normen. We verhogen het volwassenheidsniveau voor AVG en Wpg en we zetten de nodige stappen om te voldoen aan de eisen die in de Archiefwet zijn geformuleerd. We zijn voorbereid op onverwachte grote verstoringen van de dienstverlening en bedrijfsvoering, zodat de impact ervan beperkt blijft en we de dienstverlening weer snel kunnen herstellen.

Om meer in control te komen willen we meer grip krijgen op onze inkoopprocessen. Verder willen we de financiële informatievoorziening verbeteren en daardoor de voorspellende waarde van onze financiële prognoses. Tevens is in 2024 is een traject gestart dat moet leiden tot de implementatie van een nieuw financieel systeem in 2027.

In onze dienstverlening staan inwoners, ondernemers, organisaties, ketenpartners en medewerkers centraal; 'We zijn er voor jou.' Onze ambities en de wijze waarop deze kunnen worden gerealiseerd zijn vastgelegd in het document 'Visie op dienstverlening.' Om aan te sluiten op de behoeften van de (interne) klanten is hierbij de uitvoering van de I-visie eveneens van groot belang.

Onze ambities kunnen alleen worden uitgevoerd wanneer we beschikken over de juiste medewerkers, zowel kwantitatief als kwalitatief. De HR-visie geeft invulling aan de realisatie van een toekomstbestendig personeelsbestand.

Speerpunten van beleid

1. Onze organisatie is (in toenemende mate) in control en handelt volgens afgesproken kaders en normen.
2. Onze (interne) dienstverlening is op orde.
3. Onze organisatie is toekomstbestendig.
4. We voeren de Visie op Bedrijfsvoering uit, alsmede de visiedocumenten op deelterreinen (Visie op dienstverlening, de HR-visie en de I-visie).

Doelen & prestaties

Hoofddoelstelling

1. De dienstverlening en bedrijfsvoering van de gemeente is solide en betrouwbaar en we voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Bedrijfsvoering ondersteunt effectief de realisatie van de doelen van de gemeente.

De dienstverlening en bedrijfsvoering van de gemeente is solide en betrouwbaar en we voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Bedrijfsvoering ondersteunt effectief de realisatie van de doelen van de gemeente. Belangrijk daarbij is dat inwoners, ondernemers en organisaties één gemeente ervaren. Standaardisatie en eenvoud vormen onze basis.

Doelstelling

1.1 Onze organisatie is in control en handelt volgens de afgesproken kaders en normen.

Prestaties

1.1.1 De jaarstukken zijn voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring

1. Naar het oordeel van de accountant geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening van de gemeente Apeldoorn een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de activa en passiva van de gemeente op 31 december van het betreffende verslagjaar en van de baten en lasten van dat jaar in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten ('BBV').
2. Het college stelt de rechtmatigheidsverantwoording op bij de jaarstukken en verklaart dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

1.1.2 We nemen vanuit interne controle en de accountant maatregelen gericht op het beheersen van risico's en het realiseren van doelen

Business controllers vanuit de 2e lijn voeren gesprekken met de 1e lijn om opvolging te geven aan bevindingen vanuit interne controle en de accountant en om maatregelen te bespreken die gericht zijn op het beheersen van risico's en het realiseren van doelen binnen de afgesproken kaders en normen.

1.1.3 We zorgen voor tijdige informatievoorziening over de financiële resultaten waarbij de voorspellende waarde van de prognoses wordt verbeterd.

Binnen de gemeente Apeldoorn is behoefte aan meer betrouwbare en tijdige informatievoorziening over de financiële resultaten. Daarvoor is in 2024 een plan van aanpak opgesteld en met het Auditcomité besproken. We maken bij de aanpak onderscheid in de korte en lange termijn. Voor de korte termijn wordt het volgende gerealiseerd:

1. Quick wins zoals het opstellen van een rapportage investeringen, goed verwerken van DVO's, vereenvoudiging van de systematiek voor risico-uren en het informeren van het college over de stand van zaken na het 1e kwartaal.
2. Een externe partij adviseert op procesverbetering en versteviging van de bedrijfsvoering. Hierin staan de volgende vragen centraal:
 - Wat is nodig voor de integrale transformatie waarmee we beter in control komen en met onze financiële functie betrouwbaar en wendbaar worden?
 - Welke mogelijkheden zijn er voor innovatie en efficiency?
 - Wat zijn de leidende principes voor het inrichten van de financiële administratie?
3. Op 1 januari 2027 wordt een nieuw financieel systeem geïmplementeerd met vervolgens een doorontwikkeltraject van 2 jaar. Hierdoor gaan processen efficiënter verlopen en worden geautomatiseerde rapportage gemakkelijker.
4. Het verschil tussen de resultaatsprognose van het derde kwartaal en het resultaat van de jaarrekening wordt elk jaar kleiner met uiteindelijk als doel een bandbreedte van 10%.
5. In het kader van de bezuinigingen wordt de P&C-cyclus afgeschaald.

1.1.4 We krijgen grip op onze inkoopprocessen

Vanuit het project Grip op Inkoop zetten we extra in de kwaliteit en rechtmatigheid door:

1. We leveren een complete aanbestedingskalender op.
2. We verhelderen het inkoopbeleid.
4. We implementeren een centraal spend en contractmanagement systeem en centraliseren maximaal de contractbeheer- en contractmanagementtaken.
5. We versterken onze centrale inhuurdesk

1.1.5 We brengen privacy risico's terug tot een acceptabel niveau en voldoen aantoonbaar aan geldende wet- en regelgeving in relatie tot privacy, waaronder in ieder geval de AVG en Wpg.

We hebben inzicht in het huidige volwassenheidsniveau voor de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en zijn in staat de AVG duurzaam te implementeren en na te leven. We brengen de beleidsmatige basis op orde en actualiseren we onze registers. Op basis hiervan toetsen we de naleving van de AVG en ontwikkelen we een passend groeipad voor een duurzame implementatie en naleving. Hier geven we uitvoering aan.

We implementeren en bestendigen de PDCA-cyclus voor de borging en naleving van de Wet politiegegevens (Wpg). Middels de jaarlijks uit te voeren audits, worden de effecten van genomen maatregelen getoetst. De resultaten in de auditrapportage worden gedeeld met het college van B&W. Op basis van de uitkomsten van de audit, worden indien noodzakelijk passende maatregelen genomen.

1.1.6 We voldoen aan de in de Archiefwet gestelde eisen

Vanuit de Archiefwet en onderliggende regelgeving brengen we onze informatiehuishouding op orde en voldoen hiermee aantoonbaar aan in de Archiefwet gestelde eisen om op deze manier een transparante en betrouwbare overheid te zijn. De volgende werkzaamheden voeren we hiervoor uit:

1. Binnen het project WOO / project Gewoon Goed Gedocumenteerd (GGG) voeren we inventarisaties uit naar de wijze waarop afdelingen hun informatie opslaan en beheren. Verbeterplannen helpen ons om het informatiebeheer beter op orde te krijgen, informatie terug te kunnen vinden en toegankelijk en openbaar te maken;
2. We zorgen ervoor dat achterstanden in overbrenging en vernietiging van informatie worden weggewerkt. Een belangrijke stap hierin is de implementatie van de Selectielijst e-mailarchivering 2024.
3. We gaan marktonderzoek doen voor het aanschaffen van een e-depot.
4. We voeren ons toezicht uit voor de gemeente en vijf gemeenschappelijke regelingen en leggen daarmee ook verantwoording af aan de provincie / IBT Gelderland.
5. In kwartaaloverleggen met CODA Archief houden we zicht op de voortgang van de overeengekomen prestatieafspraken en besteding van de door de Stichting Apeldoorns Archief (SAA) ter beschikking gestelde gelden. In 2026 gaan we de overeengekomen afspraken herijken.

1.1.7 We brengen beveiligingsrisico's terug tot een acceptabel niveau en voldoen aantoonbaar aan geldende wet- en regelgeving in relatie tot informatiebeveiliging, wat bijdraagt aan een betrouwbare dienstverlening aan onze inwoners.

We hebben inzicht in het huidige volwassenheidsniveau van informatiebeveiliging en zijn in staat geldende wet- en regelgeving duurzaam te implementeren en na te leven

De nieuwe Europese richtlijn over informatiebeveiliging (NIS2) wordt in Nederlandse wetgeving omgezet in de Cyberbeveiligingswet. Deze wet zal naar verwachting vanaf Q2 2026 van kracht zijn. Een nieuwe versie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid krijgt hierin een wettelijke verankering.

Op basis van een plan van aanpak sturen we op het voldoen aan de Cyberbeveiligingswet, waaronder:

1. het opstellen of actualiseren van beleidsmatige kaders, die verplicht zijn vanuit de Cyberbeveiligingswet;
2. het inrichten en beschrijven van ons Informatiebeveiligingsproces (ISMS), zodat de PDCA-cyclus aantoonbaar werkend en rond is;
3. het inrichten van het risicomanagementproces voor beveiliging en het uitvoeren van risicoanalyses voor in ieder geval de kritische bedrijfsprocessen, op basis waarvan we het gewenste optimale niveau van beveiliging en de daarbij horende beveiligingsmaatregelen vaststellen.

Doelstelling

1.2 We nemen maatregelen ten behoeve van de bedrijfscontinuïteit

Prestaties

1.2.1 We zijn goed voorbereid op onverwachte grote verstoringen van de dienstverlening en bedrijfsvoering, zodat de impact ervan beperkt blijft en we de dienstverlening weer snel kunnen herstellen.

-
1. We beschikken over een getrainde crisisorganisatie voor het afhandelen van grote verstoringen van de dienstverlening en bedrijfsvoering. In 2026 organiseren we hiervoor weer een aantal crisisoefeningen;
 2. We beschikken over een actueel overzicht van bedrijfsprocessen die kritisch zijn en hebben maatregelen getroffen om deze weer volgens de daarover gemaakte afspraken te herstellen na een grote verstoring. Jaarlijks voeren we continuïteitstesten uit om de werking van de getroffen maatregelen aan te tonen.
 3. De PDCA-cyclus in relatie tot bedrijfscontinuïteit is geborgd. Jaarlijks rapporteert de CISO over de mate waarin we voldoen aan ons Bedrijfscontinuïteitsbeleid.

Doelstelling

1.3 We voeren de visie op bedrijfsvoering uit

Onze bedrijfsvoering wordt vormgegeven met de visie ‘Samen werken aan slimme oplossingen’ als leidraad. We zetten ons in voor vereenvoudiging, standaardisatie en centralisatie, waardoor we als organisatie wendbaarder, efficiënter en effectiever worden. Onze inzet begint altijd bij het resultaat voor Apeldoorn. Haar opgaven en haar inwoners. Jaarlijks vertalen we onze visie naar concrete plannen en projecten met als resultaat een steeds meer geïntegreerde en samenhangende bedrijfsvoering.

Prestaties

1.3.1 We zetten de visie op bedrijfsvoering in als leidraad bij de ontwikkeling van het thema en afdelingen

Om te komen tot een wendbare, resultaatgerichte organisatie die snel kan anticiperen op veranderende omstandigheden en zo continu kan werken aan de maatschappelijke opgaven, is er een noodzaak voor een stabiele, robuuste en eenvoudige bedrijfsvoering met duidelijke keuzes over sturing, inrichting, werkwijzen en gedrag van professionals. Op basis van de hiervoor vastgestelde visie ‘Samen werken aan slimme oplossingen’ werken we aan vereenvoudiging, standaardisatie en centralisatie van de bedrijfsvoering. Jaarlijks vertalen we onze visie naar concrete plannen en projecten met als resultaat een steeds meer geïntegreerde en samenhangende bedrijfsvoering. Deze kent een integrale aanpak, die inzet en samenwerking van de gehele organisatie vereist. Dit is essentieel om onze ambitie om een toekomstbestendige organisatie te zijn, te realiseren.

Doelstelling

1.4 De interne dienstverlening aan de organisatie is op orde

Prestaties

1.4.1 We integreren doelrealisatie in de beoordeling van controles.

We integreren doelrealisatie in de beoordelingen van de administratieve organisatie en interne controle. We beoordelen niet alleen de financiën maar ook of we werken aan het (efficiënt) halen van onze eigen doelstellingen.

1.4.2 Het proces van te verstrekken subsidies is adequaat georganiseerd

Vanuit het project Grip op Subsidies wordt gewerkt aan diverse verbeterlagen en die worden komend jaar verder uitgewerkt en uitgerold. Daarbij gaat het om het komen tot één transparant en eenvoudig subsidieproces, het komen tot één subsidieregeling en het centraliseren van de subsidies en subsidierollen in één centraal subsidieteam.

1.4.3 Onze huisvesting is toekomstbestendig

Wij realiseren een werkplekconcept waarbij we onze medewerkers faciliteiten bieden om op een passende manier met elkaar samen te werken. Denk met namen aan voldoende werkplekken en geschikte teams- en vergaderfaciliteiten. Het concept is inmiddels met alle betrokkenen nader uitgewerkt en wordt in 2025 en 2026 stapsgewijs gerealiseerd.

Daarnaast brengen we de diverse gemeentelijke werklocaties nader in beeld en sturen we op het optimaal inzetten – en waar mogelijk verminderen – van de locaties. Dit “werkvastgoed-portfolio” maakt het mogelijk om te anticiperen op groei, krimp, aan- en verkoop van vastgoed in relatie tot de bedrijfsvoering. Aanhangende de beslissing om het oude raadhuis af te stoten wordt onderzocht onder welke voorwaarden de fracties kunnen worden gehuisvest in het stadhuis.

Doelstelling

1.5 We voeren de visie op dienstverlening uit.

Prestaties

1.5.1 Wij voeren de kanaalstrategie 2025-2028 uit

We zetten concrete stappen in de uitvoering van de kanaalstrategie 2025-2028, gericht op het verbeteren van de dienstverlening aan inwoners, ondernemers en organisaties. Zij staan in onze dienstverlening centraal. Met een omnichannel aanpak richten we ons op het in samenhang inrichten en beheren van onze dienstverleningskanalen. MijnApeldoorn wordt doorontwikkeld tot een persoonlijke internetpagina waar inwoners hun zaken centraal kunnen volgen. De uitvoering van de kanaalstrategie verloopt langs drie sporen: organisatie & processen, data & sturing, en technologie & innovatie. Zo versterken we het vertrouwen in de gemeente Apeldoorn.

1.5.2 Wij reageren tijdig op terugbelnotities en contactformulieren

We zeggen wat we doen en doen wat we zeggen. Inwoners, ondernemers en organisaties weten wat ze van ons kunnen verwachten - en wanneer. Door afspraken na te komen, tonen we ons betrouwbaar en beperken we herhaalverkeer. We reageren tijdig: op minimaal 80% van de terugbelverzoeken en contactformulieren binnen de afgesproken termijnen. We monitoren continu of we deze norm halen en sturen hier actief op.

1.5.3 Wij communiceren begrijpelijk en toegankelijk

We zorgen dat onze communicatie aansluit bij de doelgroep door het belang van begrijpelijke taal te benadrukken en stimuleren, onder andere met de training 'Direct Duidelijk Schrijven' en het testpanel laaggeletterdheid. Voor hulp bij het schrijven van begrijpelijke teksten gebruiken we in toenemende mate AI. Waar nodig communiceren we meertalig, bijvoorbeeld op bepaalde webpagina's en in webformulieren, gebruikersonderzoeken en ons afsprakensysteem. We toetsen en verbeteren continu de digitale toegankelijkheid, met in 2026 focus op Apeldoorn.nl, Samen055 en Energie van Apeldoorn. Het doel is om in 2030 te voldoen aan WCAG 2.1, met in 2026 alle genoemde websites op status B. Gebruikersonderzoek helpt ons om Apeldoorn.nl steeds gebruiksvriendelijker te maken.

Doelstelling

1.6 We voeren de HR-visie uit

Prestaties

1.6.1 We bevorderen ondernemerschap bij onze medewerkers.

We stimuleren medewerkers om verantwoordelijkheid te nemen en actief in te spelen op maatschappelijke vragen. Dit doen we via:

- Nieuwe competenties: Focus op zelfsturing, samenwerking, creativiteit en betrouwbaarheid via training en coaching.
- Digitale volwassenheid: Versterken digitale vaardigheden, veilig datagebruik en verantwoord inzetten van AI. Enquête en leeraanbod ondersteunen dit.
- Eigenaarschap: Medewerkers krijgen meer ruimte om oplossingen te vinden. Leidinggevendenden coachen actief. We introduceren een LMS en besteden jaarlijks minimaal 90% van het opleidingsbudget.
- Het nieuwe werken: Teams bepalen samen hoe ze werken. Het stadhuis wordt aangepast om dit te ondersteunen.

1.6.2 We realiseren een toekomstbestendig personeelsbestand.

Door bezuinigingen en groei verandert ons personeelsbestand. We zetten in op:

- Anders en slimmer werven: Positionering als aantrekkelijke werkgever via nieuw werkgeversmerk en campagne.
- Diversiteit & inclusie: Jaarlijkse activiteiten en monitoring via CBS-barometer.
- Duurzame inzetbaarheid: Betere inzet van tools voor vitaliteit en ontwikkeling. Jaarlijks sociaal jaarverslag. Nieuwe Arbodienst en herziening verzuimaanpak.
- Veiligheid: Heldere integriteitsstructuur, gedragscode, medewerkersonderzoek en introductiebijeenkomsten voor nieuwe collega's.

Doelstelling

1.7 We voeren de I-visie uit

Prestaties

1.7.1 Wij gaan bij de uitvoering van de I-visie van plan naar realisatie.

De iVisie 2023-2026 is eind 2021 met brede steun vastgesteld en opgenomen in het bestuursakkoord. In 2026 wordt een vernieuwde iVisie aan de raad aangeboden. Apeldoorn benut digitalisering om stedelijke opgaven te realiseren, de dienstverlening inclusiever te maken en de uitdagingen van de digitale transformatie aan te gaan. Dit vraagt om een wendbare, robuuste en weerbare informatievoorziening. Met en voor inwoners benutten we kansen op uiteenlopende gebieden: van sensoren tegen hittestress en digitale toepassingen in mobiliteit tot toegankelijke onlinediensten. Informatie en technologie zijn cruciaal voor betere dienstverlening en het aanpakken van complexe opgaven. De maatschappelijke belangstelling voor mogelijkheden én dilemma's is groot, zoals bij AI en het gebruik van algoritmen.

1.7.2 Technologie en data worden zodanig ingezet dat dit een maximale positieve opbrengst voor Apeldoorn en de gemeentelijke dienstverlening oplevert.

Apeldoorn gebruikt data om beter inzicht te krijgen in opgaven als mobiliteit, veiligheid en zorg, waarbij betrouwbaarheid, inclusiviteit, privacy en veiligheid leidend zijn. We ontwikkelen nieuwe data-producten zoals de Monitor Maatschappelijke Ontwikkeling, het Dashboard Veiligheid, de Sociale kaart, de Buurtbelever en de Vitaliteitsagenda. Ook voeren we een digitale "tweelingstad" in voor uiteenlopende toepassingen. Data worden ingezet voor inzicht, samenwerking en bedrijfsvoering, en open data worden gedeeld met inwoners en bedrijven. We versterken digitale competenties van medewerkers en verbeteren de digitale toegang, met oog voor inclusieve, gebruiksvriendelijke en persoonlijke dienstverlening, inclusief alternatieven voor wie niet digitaal vaardig is. Privacy, dataveiligheid en ethische afwegingen – zoals bij sensoren en algoritmen – zijn hierbij steeds geborgd.

Doelstelling

1.8 We verbeteren de klachtbehandeling

Klachten kunnen worden gezien als waardevolle feedback. Klachten brengen onvolkomenheden in de organisatie aan het licht en zouden moeten leiden tot het doorvoeren van verbeteringen in de organisatie. Dit is nog niet altijd een vanzelfsprekendheid.

Prestaties

1.8.1 Wij werken aan de verdere doorontwikkeling van de klachtbehandeling

We ronden in 2025 een analyse af om vast te stellen in hoeverre de klachtbehandeling voldoet aan de 'Klachtenregeling gemeente Apeldoorn' en de Algemene wet bestuursrecht en we werken in 2026 op basis van een plan van aanpak aan de verdere doorontwikkeling van de klachtbehandeling.

1.8.2 Wij leren van de ontvangen klachten

Op basis van de geregistreerde uitkomsten van de klachtbehandeling trekken we lessen voor de toekomst en sturen actief op het leereffect van de klacht.

Nieuwe ontwikkelingen

Onontkoombare ontwikkelingen Voorjaarsnota

65 Vervanging financieel systeem

Onze financiële bedrijfsfunctie willen we robuust en wendbaar maken. Hiervoor is een ingrijpende verandering op meerdere vlakken noodzakelijk. Daarnaast moet ons financiële ICT-systeem worden vervangen. Het betreft een cruciale bedrijfsfunctie waar de gehele gemeente in haar uitvoering van afhankelijk is.

Benodigd budget

2026: € 2.280.000
2027: € 1.083.000
2028: € 80.000
2029: € 80.000 (S)

66 Warme en koude dranken en catering

De kosten voor de dienstverlening rondom warme en koude dranken staan op dit moment behoorlijk onder druk. Het huidige budget is grotendeels incidenteel en blijkt helaas niet voldoende om alle uitgaven te dekken. Dit komt vooral door een paar belangrijke veranderingen: er is een nieuwe aanbieder én de wettelijke verplichting om geen plastic koffiebekers meer te gebruiken.

Op basis van deze nieuwe situatie is een pilot gestart. Hierbij worden SROI-medewerkers ingezet voor het onderhoud. Het doel is niet alleen de kosten beter in beeld brengen, maar ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een kans geven. In 2025 volgt er een nieuwe aanbesteding. Dan wordt opnieuw zorgvuldig bekeken of het tekort kan worden teruggedrongen.

Daarnaast stijgen de prijzen voor catering harder dan in de gemeentelijke begroting voorzien. Dit betekent een verschil van zo'n € 65.000, waar de komende periode rekening mee gehouden moet worden.

Benodigd budget

2026: € 365.000
2027: € 365.000
2028: € 365.000
2029: € 365.000 (S)

67 Verbetering werkomgeving stadhuis

De werkomgeving in het stadhuis moet worden verbeterd om het werkplekconcept beter te laten aansluiten bij de huidige huisvestingsbehoefte en zo een aantrekkelijke werkgever te blijven. Daarnaast maakt de optimalisatie van het gebouw het mogelijk om de raadsfracties hierin te huisvesten. Tot slot is de toegangscontrole momenteel beperkt, waardoor maatregelen nodig zijn om de veiligheid en privacy van informatie te verbeteren.

Benodigd budget

2026: -
2027: € 400.000
2028: € 400.000 +pm
2029: € 400.000 +pm (S)

Investeringen

2026: € 6.950.000

68 Stijging IT kosten

De kosten voor IT zijn gestegen, een trend die landelijk zichtbaar is. Uit IT-benchmarks blijkt dat deze stijging steeds sneller gaat. In Apeldoorn stegen de materiële IT-kosten met 29% in de periode 2015–2020 (5 jaar) en met 36% in de periode 2020–2023 (3 jaar).

Benodigd budget

2026: € 360.000
2027: € 360.000
2028: € 360.000
2029: € 360.000 (S)

69 Kosten stroomgebruik gemeentelijke locaties

Het huidige stroomcontract voor verschillende gemeentelijke locaties, waaronder het Stadhuis en Werkgebouw Zuid, is bijna volledig benut. Verdere uitbreidingen leiden tot overschrijding van het gecontracteerde vermogen en mogelijke sancties, zoals een boete van leverancier Liander.

Bij het optimaliseren van de werkomgeving in het stadhuis neemt het aantal elektrische apparaten toe, terwijl de elektrificatie van het wagen- en machinepark van Werkgebouw Zuid eveneens extra capaciteit vraagt. Hierdoor lopen we tegen de grenzen van het beschikbare stroomvermogen aan.

Benodigd budget

2026: -
2027: pm
2028: pm
2029: pm

70 Verbijzonderde Interne Controle (VIC)

Door de beperkte basiscapaciteit binnen de vakgroep Concerncontrol en VIC is de interne controle momenteel te reactief, waardoor het gevraagde werk niet tijdig kan worden uitgevoerd. In het accountantsverslag 2023 en de bestuursbrief 2024 heeft de accountant nadrukkelijk aangegeven dat zowel de kwaliteit als de kwantiteit van de interne controle verbeterd moet worden. Om hieraan tegemoet te komen, streeft de vakgroep Concerncontrol en VIC naar een kwalitatief sterk en voldoende bezet auditteam, dat onafhankelijke controles uitvoert op de naleving van wet- en regelgeving en de interne kaders.

Benodigd budget

2026: € 225.000
2027: € 175.000
2028: € 175.000
2029: € 175.000 (S)

Overige voorstellen na Voorjaarsnota

71 Cyberbeveiligingswet

Door de snelle ontwikkelingen in cybersecurity is een extra investering om risico's te beheersen onvermijdelijk. De gemeente is inmiddels direct geconfronteerd met incidenten als gevolg van de huidige geopolitieke spanningen, zoals de uitval van de website www.apeldoorn.nl door hackaanvallen vanuit Rusland. Daarnaast is sinds 17 oktober 2024 strengere Europese securitywetgeving van kracht (NIS2). De omzetting hiervan in de Cyberbeveiligingswet zal naar verwachting nog dit jaar door het parlement worden bekrachtigd.

Benodigd budget

2026: € 189.000
2027: € 189.000
2028: € 189.000
2029: € 189.000 (S)

Ombuigingen

Spoor 2: Taken en bezuinigingen

58 Werken voor derden kostendekkend maken

Alle werkzaamheden die we in onze dienstverlening voor derden uitvoeren, worden volledig in rekening gebracht. Wanneer de vooraf ingeschatte inzet onvoldoende blijkt, wordt de herijkte capaciteit alsnog doorbelast.

Om te buigen budget

2026: € 140.000
2027: € 350.000
2028: € 350.000
2029: € 350.000 (S)

59 Kostendekkende inzet ambtelijk secretariaat

We belasten de kosten voor managementondersteuning aan twee wijkteammanagers van Samen055 door aan de betrokken moederorganisaties.

Om te buigen budget

2026: € 38.000
2027: € 38.000
2028: € 38.000
2029: € 38.000 (S)

60 Terug naar de kern op HR- en organisatie advies

De focus van HRM-advies verschuift naar kerntaken. Dit betekent dat er minder advies wordt geleverd en dat een deel van de adviesfunctie wordt gestandaardiseerd en gecentraliseerd.

Om te buigen budget

2026: € 120.000
2027: € 120.000
2028: € 258.000
2029: € 258.000 (S)

61 Standaardiseren en optimaliseren Inkoop

Met de verdere implementatie van het project 'Grip op Inkoop' wordt de basis van inkoop op orde gebracht. Dit geeft ruimte voor standaardisatie en minder advisering vanuit team Inkoop en Juridische Zaken.

Om te buigen budget

2026: € 49.000
2027: € 260.000
2028: € 427.000
2029: € 427.000 (S)

62 Minder communicatie-inzet organisatie en bestuur

We verminderen de inzet van communicatie(-advies) richting organisatie en bestuur. In de organisatie doen we dit onder andere door geen acties of doorvertalingen meer te organiseren bij landelijke campagnes. Ook beperken we communicatieadvies tot complexe participatietrajecten en kiezen we voor een verlaging van de salarisschalen op het moment dat er nieuwe vacatures ontstaan als gevolg van uit- of doorstroom. Het aantal bestuurlijk communicatieadviseurs wordt verlaagd en dit betekent dat inzet steeds scherper zal moeten worden afgewogen.

Om te buigen budget

2026: € 121.000
2027: € 249.000
2028: € 292.000
2029: € 342.000 (S)

63 Afschalen P&C-cyclus

De inzet van niet-financiële afdelingen op de producten van de P&C-cyclus is de afgelopen jaren fors toegenomen. Door de P&C-cyclus te versoberen en het aantal teksten en prestaties in de MPB te verminderen, kan de organisatie meer focus leggen op de inhoudelijke taken.

Om te buigen budget

2026: € -
2027: € 220.000
2028: € 220.000
2029: € 220.000 (S)

64 Eén concerndirecteur minder

De afgelopen jaren werkte de gemeente Apeldoorn met een concerndirecteur die zich richtte op het aanjagen van projecten. Vanaf 2027 wordt deze functie niet meer ingevuld en schakelt de organisatie terug naar een kleinere concerndirectie. Hierdoor verschuift de focus van het aanjagen van vernieuwing naar de realisatie van de opgestelde plannen.

Om te buigen budget

2026: -
2027: € 195.000
2028: € 195.000
2029: € 195.000 (S)

Indicatoren

	Rekening 2023	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Toelichting
Formatie: aantal FTE per 1.000 inwoners	8,2	8,5	8,5	8,3	peildatum 1/1/2026
Bezetting: aantal FTE per 1.000 inwoners	8,9	8,9	8,1	8,9	peildatum 1/1/2025
Formatieruimte (aantal FTE per 1.000 inwoners)	-0,7	-0,4	0,5	-0,6	
Formatie (excl. Griffie): aantal FTE	1.372	1.432	1.451	1.422	peildatum 1/1/2026
Bezetting (excl. Griffie): aantal FTE	1.486	1.504	1.372	1.530	peildatum 1/1/2025
Formatieruimte (aantal FTE)	-114	-72	79	-108	
Apparaatskosten: kosten per inwoner	€ 1.050	€ 1.175	€ 1.063	€ 1.042	
Externe inhuur: kosten als % van totale loonsom + kosten inhuur externen	25,61%	21,49%	9,93%	3,74%	Het percentage externe inhuur is gedaald t.o.v. de begroting 2025, wegens een wijziging in de totstandkoming van de berekening.
Inhuur (aantal FTE)	275	328	n.t.b.	n.t.b.	Over het aantal fte inhuur wordt op realisatiebasis gerapporteerd. De omvang hangt samen met (tijdelijk) invullen van vacatureruimte, vervanging als gevolg van ziekte, projecten, tijdelijke behoefte aan specifieke deskundigheid en opvang van piekwerkzaamheden.
Overhead: % van totale lasten	8,37%	10,10%	10,84%	10,83%	
Automatiseringskosten (* € 1 mln.)	€ 17,10	€ 18,13	€ 18,60	€ 19,31	
Leren en Ontwikkelen: gemiddelde kosten per medewerker	€ 1.577	€ 1.656	€ 1.301	€ 1.484	
Aantal privacy-incidenten	61	57	n.t.b.	n.t.b.	

Formatiecijfers: De formatiecijfers zijn exclusief Loopbaancentrum en Raadsgriffie. In dit overzicht zijn de structurele en incidentele arbeidskosten uit de Begroting Bestaand Beleid verwerkt. De gevolgen van de bezuinigingssporen, de onontkoombare ontwikkelingen en de overige voorstellen nieuw beleid zijn niet in dit overzicht meegenomen.

Bezettingcijfers: Het overzicht geeft de bezetting op het formatieplan weer. De bezettingcijfers zijn inclusief medewerkers in vaste en tijdelijke dienst, medewerkers die bovenformatief in de afdelingen geplaatst zijn, medewerkers met een proefplaatsing, re-integratie kandidaten en HPK'ers. De bezettingcijfers zijn exclusief BBL- medewerker

Ten opzichte van de begroting 2025 zien we een toename van de bezetting. Dit betreft met name de uitwerking van besluiten nieuw beleid uit de MPB's 2024-2027 en 2025-2028.

Kadernota's

[Beheerregeling informatiebeheer 2020](#)

[Controleverordening](#)

[Financiële Verordening 2024](#)

[HRM-visie 2022-2025](#)

[Informatiebeveiligingsbeleid 2020-2024](#)

[Informatieverordening gemeente Apeldoorn 2020](#)

[I-visie 2022-2026](#)

[Kadernota Privacybeleid](#)

[Kadernota Verbonden Partijen 2025-2028](#)

[Normenkader Financiële Rechtmatigheid 2024](#)

[Nota Interne beheersing en rechtmatigheid](#)

[Nota interne beheersing fraude 2023-2026](#)

[Nota Reserves en Voorzieningen 2023-2026](#)

[Risicomanagement nota 2025-2028](#)

[Risicomanagement uitvoeringsnota 2025-2028](#)

[Verordening doelmatigheid en doeltreffendheid 2010](#)

[Visie op Bedrijfsvoering](#)

Toprisico's

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
1741	Geslaagde hackaanval (bv. ransomware)	25%	€ 4.000.000	€ 1.000.000	I
	Risicogebeurtenis: Er is sprake van een geslaagde hackaanval, waardoor de gegevens van de gemeente niet meer te gebruiken zijn doordat ze bijvoorbeeld versleuteld zijn door hacker. <u>Beheersmaatregelen</u> * Gemeenten gebruiken de normen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) om een basisniveau van beveiliging te garanderen. Hiermee verkleinen we de kans op een geslaagde hackaanval en de impact ervan. Periodiek controleren we of we nog voldoen aan de beveiligingsnormen. Wanneer dat nodig is voeren we verbeteracties uit om (blijvend) te kunnen voldoen aan de beveiligingsnormen.				
Totaal				€ 1.000.000	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
861	Niet voldoen aan de AVG, inclusief datalekken	25%	3	3	
	Risicogebeurtenis: De AVG wordt overtreden of er ontstaat een datalek. <u>Beheersmaatregelen</u> * We streven ernaar te voldoen aan geldende wet- en regelgeving op het gebied van privacy, zoals de AVG en Wpg. * Er is een crisisorganisatie ingericht voor beveiligingsincidenten * Er is een volwaardig security team om te adviseren. Het privacy team is nog in ontwikkeling. * Er is een proces rondom datalekken in onze organisatie. * Er loopt een continu programma om medewerkers te informeren en te scholen over informatiebeveiliging en privacy.				
1741	Geslaagde hackaanval (bv. ransomware)	25%	3	3	
	Risicogebeurtenis: Er is sprake van een geslaagde hackaanval, waardoor de gegevens van de gemeente niet meer te gebruiken zijn doordat ze bijvoorbeeld versleuteld zijn door hacker. <u>Beheersmaatregelen</u> * Gemeenten gebruiken de normen uit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) om een basisniveau van beveiliging te garanderen. Hiermee verkleinen we de kans op een geslaagde hackaanval en de impact ervan. Periodiek controleren we of we nog voldoen aan de beveiligingsnormen. Wanneer dat nodig is voeren we verbeteracties uit om (blijvend) te kunnen voldoen aan de beveiligingsnormen.				

Budgetten

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2024	Saldo 2025 (incl 1e wijziging)	Lasten 2026	Baten 2026	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029
Bedrijfsvoering								
0.4 Overhead	78.593	84.514	91.157	4.980	86.177	87.043	89.208	92.842
Totaal deelbudget	78.593	84.514	91.157	4.980	86.177	87.043	89.208	92.842
Saldo voor bestemming	78.593	84.514	91.157	4.980	86.177	87.043	89.208	92.842
Bedrijfsvoering	-2.303							
Mutaties reserves	-2.303							
Saldo	76.290	84.514	91.157	4.980	86.177	87.043	89.208	92.842

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Bedrijfsvoering

De financiële afwijking van de paragraaf bedrijfsvoering van 2025 naar 2026 is per sado € 1,7 miljoen, dit is afgerond 2%. Deze afwijking wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

- Onder bezuinigingsspoor 2 is € 468.000 ingeboekt voor 2026.
- De onontkoombare ontwikkelingen tellen op tot € 3,2 miljoen, de grootste binnen deze categorie is de vervanging van het financiële systeem, € 2,3 miljoen in 2026.

Eerder in deze paragraaf zijn de bezuinigingen van spoor 2 en de onontkoombare ontwikkelingen uitgebreider toegelicht.

Openbaarheid

Openbaarheid en Wet open overheid (Woo)

Per 1 januari 2027 moeten bestuursorganen voldoen aan de inspanningsverplichtingen van de Wet open overheid (Woo). Deze wet heeft twee hoofddoelen:

1. Het actief openbaar maken van overheidsinformatie uit de 11 verplichte informatiecategorieën.
2. Het op orde brengen van de informatiehuishouding.

De gemeente Apeldoorn volgt hierbij de meerjarenplanning van de VNG, zodat tijdig wordt voldaan aan de wettelijke deadlines voor actieve openbaarmaking. De inwerkingtreding van de verplichtingen is gefaseerd, afhankelijk van de complexiteit van de betreffende informatiecategorie.

Reeds verplicht openbaar (sinds 1 november 2024):Wetten en algemeen verbindende voorschriften

- Overige besluiten van algemene strekking
- Organisatie en werkwijze
- Bereikbaarheidsgegevens
- Vergaderstukken raad
- Woo-verzoeken

De gemeente Apeldoorn voldoet volledig aan de verplichting tot publicatie van deze categorieën. Voor Woo-verzoeken geldt dat deze nu ook digitaal, zonder DigiD-authenticatie, kunnen worden ingediend.

Nog te publiceren categorieën (data volgen vanuit rijksoverheid):

- Bestuursstukken
- Convenanten
- Onderzoeken
- Beschikkingen
- Klachten

Aanpak gemeente Apeldoorn

Om de Woo correct te implementeren zijn drie trajecten gestart, die allemaal onderdeel zijn van het project Woo #InfoOpOrde:

1. Implementatie Woo

- Opstellen implementatieplan.
- Invoering anonimiseringssoftware.
- Realisatie publicatieplatform en koppeling met PLOOI.
- Gefaseerde implementatie van informatiecategorieën (looptijd: 5 jaar).
- Inventarisatie Woo-waardige documenten per afdeling en opstellen informatiebeheerplannen.

2. Informatiehuishouding op orde

- Randvoorwaarde voor publicatie is dat informatie vindbaar en juist wordt opgeslagen.
- Vaststellen en invoeren van uniforme afspraken over opslag en beheer van informatie.
- Implementatie van de informatiebeheerplannen per afdeling.

3. Doorontwikkeling informatielandschap

- Verdere inrichting en ontwikkeling van het zaaksysteem.
- Realiseren van koppelingen tussen applicaties en het zaaksysteem.
- Ontwikkeling en inrichting van een gemeentebreed publicatieplatform.

Bestuurlijk Informatieproces (BIP)

Parallel aan de Woo-verplichtingen is een project gestart om het bestuurlijk informatieproces (BIP) te verbeteren. Dit sluit aan bij de behoefte aan meer inzicht, eenduidigheid en kwaliteitsborging.

Het doel is: “We leveren kwalitatief goede stukken die via een standaard proces eenvoudig kunnen worden geagendeerd en gepubliceerd. Het proces is inzichtelijk, efficiënt, bindend, met een duidelijke rolscheiding en is rechtmatig en transparant.”

Stappen in het project BIP:

- Uitvoeren adviesopdracht vergaderapplicatie: onderzoek naar een toekomstbestendige vergaderapplicatie.
- Ontwerpfase: uitwerking van de uitgangspunten, doorvoeren van de procesverbeteringen, met tussentijdse afstemming in de projectgroep en advisering richting de stuurgroep.
- Vaststelling in de driehoek, op basis van het advies van de stuurgroep.
- Implementatie: technische inrichting van systemen en gebruikersgroepen begeleiden in de adoptie van de nieuwe werkwijze.

Bewustwordingscampagne

Daarnaast zijn we bezig met een bewustwordingscampagne Woo als het gaat om de houding en het gedrag van medewerkers. De Woo vereist naast alle technische handelingen en het beschikbaar stellen van hulpmiddelen in de organisatie ook een bewustwording en verandering in de houding en het gedrag van de overheidsmedewerker. Medewerkers dienen zich bewust te zijn van het feit dat:

- Bepaalde overheidsinformatie voor de inwoners altijd transparant en openbaar hoort te zijn;
- Het openbaar maken van overheidsinformatie veranderingen met zich meebrengt in reeds gebruikte werkwijzen;
- Het gevolg heeft als overheidsinformatie niet of onjuist wordt gepubliceerd of te laat wordt verstuurd (afhandeling Woo-verzoek).

Bijzondere paragrafen

Investeringsen

Inleiding

Apeldoorn groeit, verandert en veroudert. Om hierop in te spelen moet de gemeente investeren. Investeringsen in gemeentelijke eigendommen leiden tot jaarlijkse kapitaallasten gekoppeld aan de verwachte gebruiksduur van het bezit. Deze termijnen zijn vastgelegd in de Financiële Verordening 2024 en variëren tussen de 3 en 60 jaar. Gezien de lange periode en omvang van de investeringsopgaven is het van belang om hier specifiek op in te zoomen. Dit biedt inzicht om eerder te gaan sturen en keuzes te maken in de verdeling van de investeringsruimte.

Voor nieuwe uitbreidingsinvesteringsen ramen we investeringsruimte, die op basis van uitgewerkte projectvoorstellen leiden tot een investeringskredietaanvraag waarvan de kapitaallasten gedekt worden uit deze gereserveerde investeringsruimte. Voor het in standhouden van onze activa ramen we vervangingsinvesteringsen, die met het vaststellen van de MPB worden geautoriseerd.

Investeringsen

De onderstaande grafiek geeft inzicht in de jaarlijkse investeringsen in de komende vier jaar. Dit bestaat enerzijds uit de gereserveerde investeringsruimte, om onze ambities waar te maken, die vervolgens beschikbaar wordt gesteld op basis van raadsvoorstellen. En aan de andere kant uit de reeds vastgestelde investeringskredieten voor uitbreidings- en vervangingsinvesteringsen. Ten opzichte van vorig jaar zijn de cijfers geactualiseerd. Dit wil zeggen: de toegekende uitbreidings- en vervangingsinvesteringsen zijn opnieuw gefaseerd en er is een jaarschijf toegevoegd voor de vervangingsinvesteringsen. Inhoudelijke toevoegingen zijn expliciet opgenomen in deze MPB. De benodigde investeringsruimte is ook geactualiseerd.

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

Investeringsen (x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Toegekende vervangingsinvesteringsen	29.331	26.815	30.008	26.313
Toegekende uitbreidingsinvesteringsen	52.697	62.925	58.430	28.675
Investeringsruimte	65.416	69.615	92.769	63.755
Nieuwe investeringsruimte MPB 2026-2029	8.050	2.500	8.600	56.800

Onder de vervangingsinvesteringsen zijn onder andere de vervangingskredieten, zoals wegen, riolering, vervoersmiddelen en automatisering opgenomen. In het strategisch assetmanagementplan (SAMP) en de MPB 2023–2026 is opgenomen dat door de vervangingsgolf in naoorlogse wijken extra investeringsen nodig zijn in de openbare ruimte: € 5 mln in 2026, oplopend naar € 6 mln per jaar vanaf 2027. Dit valt onder de toegekende vervangingsinvesteringsen in bovenstaande tabel. Er is achterstand in de uitvoering van onderhoud en vervanging. Oorzaken zijn divers, onder andere tekort aan personeel (ook bij aannemers), de opgave is groot aan zowel de beheer- als ontwikkelkant en dat vraagt om andere sturing. We verwachten in 2026/2027 de achterstand deels in te lopen doordat de uitvoeringskracht beter op orde komt. De kwaliteit van de openbare ruimte ligt onder de norm van 80%. Versterking van de uitvoeringskracht helpt, maar is mogelijk niet voldoende om de kwaliteitsnorm te halen (met de recente bezuinigingen zijn investeringskredieten ingeleverd). In het nieuwe SAMP wordt gekeken naar de investeringsbehoefte vanaf 2027.

Voor automatisering zijn vervangingsinvesteringsen omgezet naar exploitatiemiddelen. We zien dat steeds meer software wordt vervangen door een SAAS-oplossing. Dit wil zeggen dat we niet meer het pakket aanschaffen, maar alleen de licenties, om in te kunnen loggen in de software. We verwachten dat deze ontwikkeling zich de komende jaren gaat voortzetten.

Onder de toegekende uitbreidingsinvesteringen zijn de uitbreidingskredieten opgenomen die door de raad zijn vastgesteld. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de projecten ten behoeve van de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed en de groenprojecten in de binnenstad. Deze uitbreidingsinvesteringen zijn voor de komende 4 jaar circa € 196 miljoen. Dit is bijna € 100 miljoen meer dan vorige MPB. De twee grootste wijzigingen zijn de investeringsbudgetten die beschikbaar zijn gesteld voor het nieuw te bouwen Zwembad en het Veiligheidscentrum. In de bovenstaande grafiek is af te lezen dat de toegekende uitbreidingsinvesteringen de eerst komende 3 jaar oplopen en het vierde jaar beduidend lager zijn. Gedurende de komende jaren zullen nieuwe uitbreidingsinvesteringen aan de raad worden voorgelegd. Deze worden veelal gedekt uit de gereserveerde investeringsruimte. Hierdoor zal naar verwachting de trend in werkelijkheid de eerste jaren blijven oplopen om vervolgens te stabiliseren.

De investeringsruimte is gereserveerde investeringsruimte om de stedelijke ontwikkeling van Apeldoorn te borgen. Dit bestaat onder andere uit het programma Stadmaken op de Veluwe, stedelijke mobiliteit, vergroening, sport, vastgoed en veiligheid. Als gevolg van her-fasering van met name gereserveerde investeringsruimte voor stedelijke ontwikkeling en mobiliteit (2 spoortunnels) verschuift deze ruimte in de tijd en daarmee ook de kapitaallasten.

Bij projecten die al wat verder in de voorbereiding zijn, zien we externe factoren die vertragend werken. Bijvoorbeeld het Veiligheidscentrum. Naar aanleiding van de stikstofuitspraak van de Raad van State in december 2024 over intern salderen, is nu een natuurvergunning vereist, waar dit eerder niet zo was. Daarnaast zien we bij de bouwprojecten steeds vaker bewaarprocedure tot en met de Raad van State, die door omwonende worden aangespannen. Recente voorbeelden zijn Molenstraat-centrum en de Oranjerie. Dit heeft ook gevolgen voor de gemeentelijke projecten. Projecten die na de bouw waren gepland worden vaak doorgeschoven in de tijd.

In deze MPB wordt voorgesteld om ongeveer € 76 miljoen investeringsruimte toe te voegen, dit betreft Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting (63 miljoen), verkeersmaatregelen Zuidbroek-Zevenhuizen (€ 3 miljoen), verbetering ontsluiting bedrijventerrein Apeldoorn Noord (€ 2 miljoen), ontwikkeling overloopparkerterrein Landgoedlaan (€ 1 miljoen) en verbetering werkomgeving stadhuis (€ 7 miljoen).

De investeringsruimte is een globale inschatting van toekomstige netto-investeringsbedragen. Dit houdt in dat rekening is gehouden met bijdragen door derden zoals het Rijk, provincie en projectontwikkelaars.

Aan de vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen (reeds vastgestelde investeringsprojecten) zal zonder tussenkomst van de raad uitvoering geven. Wanneer de nieuwe investeringen vanuit de investeringsruimte omgezet gaan worden in projecten, zullen deze projecten ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.

Kapitaallasten

Uit de investeringen vloeien kapitaallasten voort of anders gezegd: het structurele effect in de begroting als gevolg van de investeringen. Met een groei van het investeringsvolume gaan ook de kapitaallasten groeien, dit is opgenomen in de onderstaande grafiek.

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

Kapitaallasten (x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Bestaande activa	30.802	29.885	29.345	27.680
Kredieten	3.644	7.489	11.160	15.070
Investeringsruimte	478	1.433	3.695	12.333
Nieuwe investeringsruimte MPB 2026-2029	-	400	561	838

Als eerste de kapitaallasten van bestaande activa. Dit zijn de structurele lasten van de eigendommen die de gemeente in gebruik heeft. Deze lasten lopen de komende jaren terug van circa € 30,8 miljoen naar circa € 27,7 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door bestaande activa die aan het einde van de (economische) levensduur zijn. Deze zijn dan volledig afgeschreven en veroorzaken daarmee geen kapitaallasten meer. Deze vrijval van kapitaallasten is beschikbaar als dekking voor vervanging en/of instandhouding van deze activa.

Vervolgens lopen de structurele lasten van de kredieten (vervangings- en uitbreidingsinvesteringen) de komende jaren op van circa € 3,6 miljoen naar circa € 15 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat aan de ene kant de vervangingsinvesteringen waaraan gewerkt wordt gebruik worden genomen en daardoor kapitaallasten gaan veroorzaken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de wegen die worden vervangen. Aan de andere kant worden er uitbreidingsinvesteringen in gebruik genomen die vervolgens worden afgeschreven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het zwembad.

Tenslotte de structurele gevolgen van de investeringsruimte in deze MPB (investeringsruimte en nieuwe investeringsruimte MPB 2026-2029). In deze MPB is hiervoor een stelpost opgenomen die in 2029 oploopt naar € 6,5 miljoen en is grotendeels gebaseerd op 50% van de kapitaallasten van de totale investeringsruimte. Dit heeft een aantal redenen. Als eerste leert de ervaring van de afgelopen jaren dat er regelmatig een onderbesteding van de kredieten is. Daarnaast wordt de voortgang ook bepaald door juridische complexiteit, planologische belemmeringen (o.a. stikstof) en beschikbare personele capaciteit. Er wordt gezocht naar de optimale balans waarbij de werkzaamheden met elkaar gecombineerd worden. Daarnaast worden de werkzaamheden geprioriteerd. Op deze wijze kan de beperkte capaciteit doelgericht worden ingezet. Hierdoor zal de sturing op en voorspelbaarheid van investeringen verbeteren.

In de paragraaf weerstandsvermogen is het kengetal kapitaallastenratio opgenomen. De kapitaallastenratio zegt iets over de mate van flexibiliteit van de begroting. De kapitaallasten van investeringen drukken langjarig als last op de begroting, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten. De informatiewaarde zit vooral in de ontwikkeling van de kapitaallastenratio over de tijd.

Risico's

Kapitaallasten bestaan uit 2 componenten: rente en afschrijving.

Op dit moment is het rentepercentage van de kapitaallasten 1%. De afgelopen 2 jaar was het percentage 1,3%. Dit is naar beneden bijgesteld omdat de gemiddelde rente over de leningenportefeuille op begrotingsbasis is gedaald. Wanneer de marktrente (verder) gaat stijgen zal dit op termijn ook effect hebben op het rentepercentage waarmee de kapitaallasten worden berekenend. Wanneer dit percentage gaat stijgen zullen ook de kapitaallasten van alle investeringen (bestaande en nieuwe) stijgen en daarmee de structurele lasten in de begroting. Met een groter structureel beslag op de begroting zal ook de wendbaarheid van de begroting afnemen. Voor de beeldvorming: Wanneer het rentepercentage van de kapitaallasten met 1% stijgt, zullen de kapitaallasten per jaar tussen de € 6 en 8 miljoen toenemen.

Vastgoed

Inleiding

De gemeente Apeldoorn is eigenaar van veel kadastrale eigendommen. Binnen onze gemeente maken we onderscheid in de gebruiksportefeuille die hoofdzakelijk is ondergebracht bij het Vastgoedbedrijf (193 objecten) en de ontwikkelportefeuille (41 objecten) die valt onder het Grondbedrijf. Beide “bedrijven” vallen onder de verantwoordelijkheid van de afdeling Vastgoed en Grond. Daarnaast heeft onze gemeente een economisch claimrecht op circa 87 schoolgebouwen. Het merendeel van het juridisch eigendom ligt bij de schoolbesturen.

Vastgoed Gemeente Apeldoorn

321 objecten

Onderwijs
87

Grondbedrijf
41

Vastgoedbedrijf
193

Scholen
49

Gymzalen
38

BIE
20

MVA
21

Kern
93

Kern
Accres
24

Erfpacht
51

Verkoop
25

Actuele ontwikkelingen

Beleidskaders

Voor het vastgoed gelden de beleidskaders zoals vastgesteld in de Vastgoednota Apeldoorn (2010), Nota grond- en vastgoedbeleid (2021) en het Uitvoeringskader Vastgoedbedrijf (2017) met bijbehorende werkwijzers. Het Uitvoeringskader met werkwijzers vernieuwen we momenteel.

Verkoop (maatschappelijk) vastgoed

De structurele taakstelling die het Vastgoedbedrijf sinds 2012 heeft gehad, is volledig gerealiseerd. Tot en met 2026 heeft het Vastgoedbedrijf te maken met een incidentele taakstelling. Voor 2024 t/m 2027 is in de MPB 2024-2027 besloten om weer een tijdelijke taakstelling op te nemen van € 250.000 per jaar voor het restant van de verkoopportefeuille. Dit in combinatie met extra inzet voor ondersteuning om de verkoopprocessen te versnellen. Deze taakstelling is gericht op de verkoop van vastgoed die buiten onze grondexploitaties en aangekochte strategische panden vallen.

Op 18 april 2024 is tijdens de raadsvergadering de Motie vreemd "Borg de activiteiten en initiatieven" aangenomen. Dit betekent dat de panden in de verkoopportefeuille met een maatschappelijke

bestemming on hold zijn gezet in afwachting van de analyse. Deze heeft effect op het verkoopresultaat van 2025 en van 2026.

In onderstaand overzicht is het verkoopresultaat opgenomen van de afgelopen jaren. Zowel in financieel opzicht als voor het aantal verkochte eigendommen van het Vastgoedbedrijf. Medio 2025 zijn de appartementen aan de Paslaan verkocht ad. € 1.9 mio met een boekwaarde van € 1.269.000,-, wat resteert (€ 631.000) kan betrokken worden in de taakstelling en deze is daarmee behaald voor 2025.

De voorraad per medio 2025 bedraagt nog circa 20 locaties, waarvan de verkoop van de Wenumse Watermolen loopt en de rest in de komende MPB-periode opgestart zal worden. De kanttekening die we hierbij moeten maken, is het feit dat het laaghangend fruit inmiddels is verkocht. Dit mandje omvat dan ook met name panden met verkoopbeperkingen (zoals lage huur), hoge boekwaarden (met mogelijk een boekhoudkundig verkoopverlies) en lange verkooptrajecten (milieu-onderzoeken, type pand). In de komende tijd zullen ook panden vanuit Onderwijshuisvesting via het Vastgoedbedrijf moeten worden verkocht.

Accres dienstverleningsovereenkomst (DVO)

De huidige DVO met Accres kende oorspronkelijk een looptijd tot eind 2024 welk met een jaar is verlengt tot eind 2025. De uitvraag voor de nieuwe DVO is inmiddels opgesteld en komend najaar zal Accres haar aanbieding aan ons voorleggen. De afgelopen maanden is tevens gewerkt aan een vernieuwd DVO contract, we hebben hierin afspraken gemaakt die passen bij de beoogde langjarige samenwerking. In november 2025 zal het college besluiten over de DVO 2026 – 2037 met de uitvraag en aanbieding. De stukken worden vervolgens aan de raad toegelicht middels een technische presentatie.

Risico's

Voor het vastgoedbedrijf onderkennen we een aantal risico's die zijn betrokken bij de paragraaf weerstandsvermogen. Deze vloeien voort uit de reguliere taken van het Vastgoedbedrijf. Het betreft op dit moment met name risico's op financiën en doelstellingen/imago. De risico's omvatten onderhoud, leegstand en afwaardering. Daarnaast zijn in de genoemde paragraaf een aantal specifiekere risico's voor het vastgoedbedrijf zoals renovatie Woldhuis 13 en verduurzaming vastgoed 2.0.

In de risicokaart onderhoud Vastgoedbedrijf - als onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen - worden risico's voorzien op het benodigd onderhoudsbudget versus het beschikbaar budget in de MPB. Enerzijds als gevolg van bijvoorbeeld prijsontwikkelingen in de markt versus gemeentelijke indexeringen, maar soms ook door de ontwikkelingen binnen de onderhoudsbegroting van enkele (majeure) panden en uitgevoerde conditiemetingen.

Onderhoud en vervanging

Zoals gemeld in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen betrekken we het onderhoud van de panden van het Vastgoedbedrijf in deze paragraaf.

Met betrekking tot het onderhoud wordt gewerkt met Meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's), conform de NEN 2767. In de onderhoudsvoorziening wordt jaarlijks geld gestort en onttrokken voor met name planmatig groot onderhoud. Dit om te voorkomen dat de exploitatiebegroting voor onderhoud teveel fluctueert per jaar. Maar ook om te waarborgen dat we kunnen voldoen aan de onderhoudsverplichting voor ons vastgoed. In 2024 zijn voor een groot deel van ons vastgoed conditiemetingen conform de NEN 2767 opgesteld door een onafhankelijke externe partij. Ook voor de panden die worden verbouwd, nieuw gebouwd of aangekocht zal conform het Uitvoeringskader Vastgoedbedrijf een actualisatie van het huidige MJOP plaatsvinden of een nieuw MJOP worden opgesteld.

Gezien de veranderende marktomstandigheden, maar ook de stappen die we de afgelopen jaren hebben gezet in de verduurzaming van ons vastgoed, verwachten we meer geld nodig te hebben om ook in de toekomst aan onze onderhoudsverplichting te kunnen blijven voldoen. Hier staat tegenover mogelijk hogere huurinkomsten, die voor de gebruiker wordt gecompenseerd door lagere energielasten.

Wanneer achterstallig onderhoud wordt vastgesteld ten opzichte van het raads-kader Uitvoeringskader Vastgoedbedrijf 2017 moet een extra storting in de voorziening achterstallig onderhoud worden gedaan. Vooralsnog is deze voorziening alleen aanwezig voor het complex Wenumse Watermolen.

De onderhoudsvoorziening Vastgoedbedrijf kent een stand van € 5,8 miljoen per 1 januari 2025 en dient voor de komende 20 jaar voldoende dekkend te zijn. Bij de vaststelling van de Jaarrekening 2023 is een egaliseringsreserve onderhoud gemeentelijk vastgoed ingesteld van € 6 miljoen. In combinatie met de stelpost kapitaallasten vervangingsinvesteringen Vastgoedbedrijf kan daarmee een extra benodigde jaarlijkse dotatie van € 1,3 miljoen aan de onderhoudsvoorziening plaatsvinden.

Voor 2025 bedraagt het onderhoudsbudget voor het Vastgoedbedrijf € 7,5 miljoen, waaronder de onderhoudsbijdrage aan Accres in kader van de dienstverleningsovereenkomst.

Meerjarige projecten en investeringen

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2.0

Met Verduurzaming 2.0 gaan we flinke een stap verder. We realiseren ons dat er meer nodig is om een duurzaam en toekomstbestendig Apeldoorn te realiseren. We kijken daarom niet meer alleen naar energiebesparing en financieel rendement, maar ook naar de maatschappelijke en ecologische meerwaarde die verduurzaming van ons vastgoed op kan leveren. Voor Verduurzaming 2.0 beschouwen we een grotere gebouwportefeuille en stellen we onszelf een nieuw doel met een nieuw ijkpunt voor onze verduurzamingsopgave: het jaar 2022. We starten dus weer vanaf nul en monitoren de voortgang van de verduurzaming vanaf en ten opzichte van het jaar 2022.

We beschouwen de verduurzaming vanuit vijf verschillende invalshoeken of thema's: (1) energie, (2) ruimte, (3) materialen, (4) water & groen en (5) welzijn. Deze thema's hangen grotendeels met elkaar samen en zijn dus niet los van elkaar te zien. Door ze apart te benoemen helpen ze ons wel om onze visie te structureren en om concrete doelen te stellen. In de door u in 2023 vastgestelde visie

verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2.0 en de bijbehorende routekaart worden de thema's en route verder toegelicht.

In de Voorjaarsnota 2023 is er al op voorgesorteerd, en vanaf de MPB 2025-2029 zijn uitgewerkte bedragen opgenomen.

Vanuit het dynamische uitvoeringsplan worden er jaarlijks kredietaanvragen ingediend, waarna de uitvoering van de projecten kan worden opgestart. In 2024 is een eerste krediet van circa € 10 miljoen verkregen voor uitvoering in 2024 en 2025. In 2026 zal de eerste monitor opgesteld worden, hierin worden de eerste behaalde resultaten zichtbaar.

Hertzberger

De gemeente Apeldoorn heeft eind 2024 het markante Hertzbergercomplex aangekocht om regie te nemen op de herontwikkeling van dit verwaarloosde, maar architectonisch waardevolle complex. Het maakt deel uit van de bredere gebiedsontwikkeling van het Amaliakwartier. In lijn met een aangenomen motie zijn twee scenario's uitgewerkt: transformatie of sloop/nieuwbouw, elk met meerdere varianten. Een voorkeursscenario wordt ter besluitvorming voorgelegd aan uw raad.

Programma Samenleving

Brandweerposten

In de MPB 2025-2028 is in het kader van onontkoombaar een reservering opgenomen voor kapitaallasten ter dekking van een geschatte investering van € 20 miljoen. Deze reservering is bedoeld voor de vervanging van vijf brandweerkazernes in de dorpen. Een aanvraag voor een voorbereidingskrediet is in voorbereiding. Het voorbereidingskrediet zal worden ingezet voor vervolgonderzoek en voor de uitwerking van de plannen tot een Definitief Ontwerp. De VNOG heeft een standaardontwerp (blauwdruk) voor nieuwbouw van brandweerkazernes ontwikkeld, die voldoet aan de laatste wet- en regelgeving. Op basis van locatieonderzoek uitgevoerd door een extern onderzoeksbureau zijn per dorp op basis van multicriteria een aantal potentiële locaties in kaart gebracht. Voor de locaties Klarenbeek en Hoenderloo wordt de blauwdruk ingepast op de huidige locaties. Hiervoor wordt momenteel een programma van Eisen uitgewerkt op basis van de blauwdruk. Voor de andere dorpen wordt gewerkt aan de selectie van een geschikte nieuwe locatie.

Omnizorg

Op 16 april 2025 heeft de gemeenteraad, op basis van het Definitief Ontwerp, een krediet beschikbaar gesteld voor de gebouwaanpassingen van het pand Omnizorg en de tijdelijke huisvesting van Omnizorg aan Kanaal Noord. De verwachte stijging van de eigenaarslasten vanaf begrotingsjaar 2026 is reeds verwerkt in de MPB. Op 19 december 2024 hebben de regiogemeenten besloten om de stijging van de huurderslasten als gevolg van de verbouwing ten laste te brengen van de regionale begroting algemene voorzieningen MO/BW. De realisatiefase van zowel de verbouwing als de tijdelijke huisvesting is inmiddels gestart. Deze fase omvat alle werkzaamheden vanaf het Definitief Ontwerp tot en met de uiteindelijke oplevering, inclusief de realisatie en ingebruikname van de tijdelijke huisvesting en de verhuizing daarnaartoe. Mits de vergunningsprocedures tijdig worden afgerond, start de verbouwing volgens planning in januari 2026 en zal naar verwachting 15 maanden duren.

CODA

Met CODA zijn we in gesprek over een nieuwe huurovereenkomst, onderwerp van gesprek is onder andere de onderhoudsverantwoordelijkheid. Het gehele onderhoud is nu de verantwoordelijkheid van de huurder. De gesprekken over de nieuwe overeenkomst worden in afstemming met de beleidsafdeling opgepakt.

Sportvelden en kleedaccommodaties

Momenteel is er nog geen vastgesteld accommodatiebeleid voor de sportlocatie. Het accommodatiebeleid zal kaders moeten bieden om tot een gelijk speelveld te komen. Met dit kader kan in de versnipperde afspraken die er nu zijn voor de gemeentelijke accommodaties duidelijkheid worden geschept. En ontstaat er uniformiteit in de afspraken met onze huurders.

Veiligheidscentrum

Op 27 maart 2025 heeft de gemeenteraad ingestemd met het investeringskrediet voor de realisatie van het Veiligheidscentrum. Inmiddels is de realisatiefase gestart. In juli van dit jaar is uw raad per brief geïnformeerd over de meest recente ontwikkelingen, waaronder de uitkomsten van het mobiliteitsonderzoek (voorkeursroute en de uitkomst van de beoordeling van de risicoanalyse), de actualisatie van de beleidsregels rond stikstof, de oplossing voor het benodigde extra aansluitvermogen in verband met netcongestie en de start van de aanbestedingsprocedure. Daarnaast vinden momenteel gesprekken plaats met potentiële huurders. De benodigde financiële dekking voor dit project is reeds opgenomen in de MPB.

Sporthal Zuiderpark

Vanaf 2017 is gewerkt aan een scenariostudie voor de toekomst van sporthal Zuiderpark. Na een intensief traject met Columbia en het recent in beeld brengen van alternatieve locaties is er inmiddels besloten om de nieuwe sporthal Zuid op het derde veld van voetbalvereniging Apeldoornse Boys te realiseren. De sporthal zal op deze locatie worden gecombineerd met de tevens nog te realiseren turnhal.

In 2024 hebben we in beeld gebracht welke maatregelen nodig zijn om de huidige sporthal nog 5 jaar in de lucht te houden. Met de reeds beschikbare middelen is dit mogelijk, maar er blijven risico's. Een datum van oplevering van de nieuwe sporthal is op dit moment nog niet in beeld.

Zwembad Noord

De bouw van het zwembad is begin 2025 gestart en conform planning zal het nieuwe zwembad in 2027 worden geopend.

Programma Leefomgeving

Parkeergarage Vlijtseweg

Het project parkeergarage Vlijtseweg maakt onderdeel uit van het programma Kanaalzone. Het project bevindt zich in de Structuurontwerpfase. Voor diverse infrastructurele en groenprojecten binnen Kanaalzone Noord is een WBI-subsidie aangevraagd en toegekend. Deze subsidie is bedoeld ter dekking van de kosten voor publieke investeringen die nodig zijn om betaalbare woningbouw in het gebied mogelijk te maken. De parkeergarage zal met 584 parkeerplaatsen ruimte bieden aan het parkeerprogramma van woningbouwprojecten op het terrein van Bakkerij Fuite, Vlijtsepark Torens, bezoekers van het zwembad en het huidige maaiveldparkeren t.b.v. onderwijs, Sport Kerschoten en Dansschool. Beoogd wordt dat de parkeergarage na realisatie in eigendom en beheer komt van het Vastgoedbedrijf. In de Voorjaarsnota is in het kader van onontkoombaar een reservering opgenomen voor een exploitatiebijdrage, bedoeld voor de dekking van de eigenaarslasten van de parkeergarage en de huurdersexploitatie ervan. Aan het einde van het jaar wordt een definitieve kredietaanvraag plus aanscherping van de exploitatiekosten voorgelegd aan de gemeenteraad.

Rijwielstallingen

In juli 2024 heeft uw raad ingestemd met de koop en verbouwing van Hofstraat 47 en 117D en hiervoor budget beschikbaar gesteld. Met de aankoop van de locatie Hofstraat 47 en 117D komt de functie van rijwielstalling aan de Kanaalstraat 7 en de Marktstraat 12 te vervallen. Deze panden worden onttrokken aan de kernportefeuille en (gedeeltelijk) gesloopt ten behoeve van vergroening in de binnenstad. Binnen het gevraagde budget voor het Aof in deze MPB zijn deze sloopkosten opgenomen.

Woningen Paslaan 1a t/m 1j

De appartementen aan de Paslaan 1a t/m 1j (boven de rijwielstalling) zijn in juli 2025 verkocht.

Landgoed Woldhuis

In 2024 is de restauratie van Het Woldhuis 13 voltooid en is gestart met de zoektocht naar een passende huurder. In hetzelfde jaar heeft IVN aangegeven de locatie op Het Woldhuis 11 te willen sluiten. IVN is per november 2024 vertrokken, maar de huurovereenkomst blijft vooralsnog doorlopen. Ook voor de 'witte villa' is gezocht naar een geschikte huurder. Bij de zoektocht naar een huurder voor de huisnummers 11 en 13 is, naast de bestemming, ook de ontwikkelvisie richting een Levendig Stadslandgoed meegenomen.

Per 1 maart 2025 is Het Woldhuis 13 verhuurd op basis van een langdurig contract met een looptijd van 20 jaar. De huurders zullen, aan de hand van hun bedrijfsplan, invulling geven aan het door de gemeente gewenste concept van een Levendig Stadslandgoed. Het Woldhuis 11 is via IVN aan dezelfde huurder onderverhuurd. De hoofdreden hiervoor is dat het bedrijfsplan op dit moment nog niet volledig past binnen de vigerende bestemming. Dankzij de onderhuurconstructie kan de huurder echter al in beperkte mate starten binnen de huidige bestemming. Doordat IVN in de tussentijd hoofdhuurder blijft, ontvangt de gemeente de begrote huuropbrengst.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Ontwikkeling vrijkomende ruimten Werkgebouw Zuid

Momenteel wordt volop gewerkt aan de ontwikkeling van het Veiligheidscentrum aan de Matenpoort. Doordat de brandweer Werkgebouw Zuid zal verlaten en gaat verhuizen naar een nieuwe kazerne, komt er ruimte vrij in Werkgebouw Zuid. Momenteel worden verschillende scenario's uitgewerkt voor het toekomstig gebruik van Werkgebouw Zuid na vertrek van de brandweer.

Financiële context

Begroting

Financieel gezien loopt het Vastgoedbedrijf door bijna alle programma's van Brede Welvaart en vele taakvelden heen. Het betreft hier de baten en lasten die betrekking hebben op het vastgoed exclusief de bijbehorende lasten bedrijfsvoering. Vanwege onder andere het feit dat eigen huisvesting en stallingsvoorzieningen niet worden verhuurd, is het begrotingssaldo structureel circa € 6,4 miljoen nadelig.

Begroting Vastgoedbedrijf in € 1.000		2025	2026	2027	2028	2029
exclusief onderwijs, Grondbedrijf		saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
Brede Welvaart Programma 1 Samenleving						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Brandweerposten	356	377	383	390	398
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	MFC's, wijkcentra	-241	-226	-293	-287	-351
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Omnizorg	-440	-684	-631	-194	-400
5.2 Sportaccommodaties	Zwembaden, sporthallen, sportvelden, Omnisport	2.108	1.496	1.460	1.438	921
5.3 Cultuurpresentatie	Orpheus, ACEC, Huis voor Schoone Kunsten	-387	-444	-571	-576	-584
5.4 Musea	CODA	-479	-534	-566	-599	-665
5.5 Cultureel erfgoed	Historische objecten	36	40	41	43	44
Brede Welvaart Programma 2 Leefomgeving						
1.2 Openbare orde en veiligheid	Wijkpost politie & toezicht/handhaving	32	27	27	27	27
2.2 Parkeren	Parkeergarages, rijwielstallingen	2.032	2.271	2.320	2.375	2.417
5.7 Openbaar groen en recreatie	Landgoederen, Berg & Bos, kinderboerderijen, overig	-305	-682	-643	-655	-671
7.3 Afval	Afvalverwerking	-353	-441	-454	-448	-465
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Begraafplaatsen	112	97	31	33	34
Brede Welvaart Programma 3 Economie en inkomen						
Brede Welvaart Programma 4 Bestuur, burgerzaken en financiën						
0.1 Bestuur	Raadhuis	91	36	53	39	41
0.3 Beheer overige gebouwen	Verkoop, erfpachten, overig, strategische voorraad	2.300	1.915	2.404	2.607	2.705
0.10 Mutaties reserves	Egalisatiereserve onderhoud VGB	-1.176	-917	-715	-727	0
Brede Welvaart Paragraaf Bedrijfsvoering						
0.4 Overhead	Eigen huisvesting	3.765	4.044	4.008	4.076	4.140
MPB 2026-2029 d.d. augustus 2025		7.451	6.375	6.853	7.541	7.592

De afname van het nadelig saldo 2025 ten opzichte van 2026 wordt per saldo voornamelijk veroorzaakt door

- Lagere kapitaallasten als gevolg van lagere rente
- Eenmalige kosten in 2025 die in 2026 vervallen, zoals van de brandwacht
- Hogere huuropbrengsten

Binnen de programma's zelf vindt u het totaalbeeld voor de specifieke taakvelden en de toelichting op nieuwe en onontkoombare ontwikkelingen. Het hierbinnen voor het vastgoedbedrijf gerelateerde deel is in bovenstaande tabel verwerkt.

Wanneer we inzoomen op de begroting jaarschijf 2026, zien we dit beeld:

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek

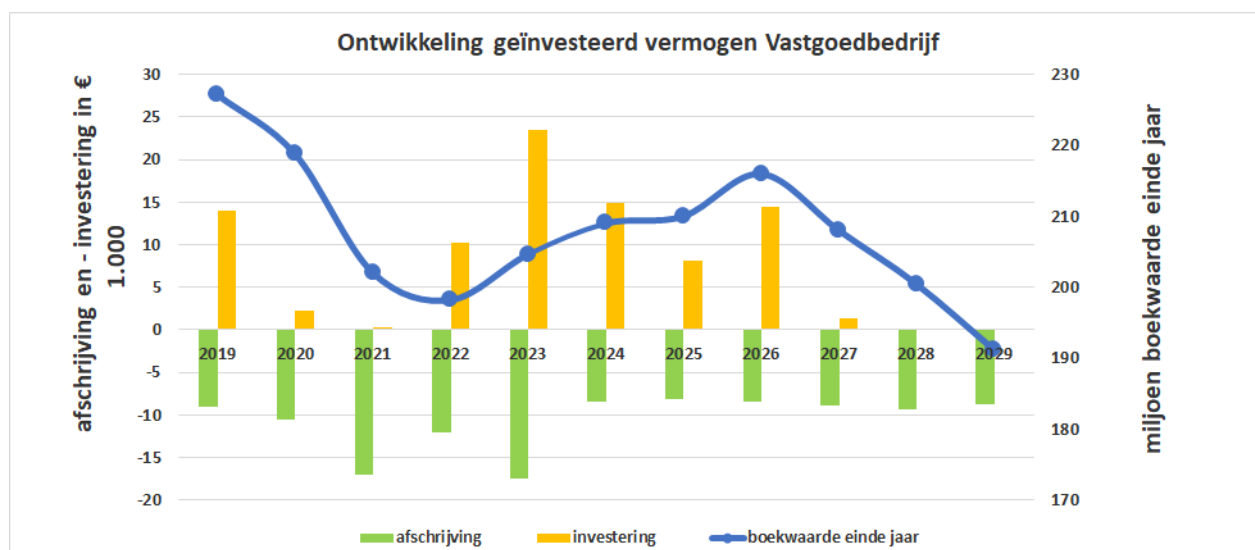
Begroting Vastgoedbedrijf jaarschijf 2026 (x € 1.000)	lasten	baten
verhuur		13.155
overige baten		2.244
kapitaallasten	10.662	
onderhoud	7.484	
overige lasten	3.628	

Te zien is dat ruim 50% van de lasten betrekking heeft op de niet te beïnvloeden kapitaallasten. Tussen de opbrengsten en kosten is een begrotingsnadeel van ruim € 6 miljoen aanwezig. Dit komt door bijvoorbeeld niet verhuurd vastgoed voor eigen gebruik (zoals stadhuis, gemeentewerven, parkeergarages).

Waardeontwikkeling van het vastgoed

De exploitatie is er op gericht dat we ons vastgoed goed beheren, exploiteren en onderhouden.

De totale boekwaarde van het vastgoed van het Vastgoedbedrijf bedraagt eind 2024 circa € 205 miljoen, inclusief strategische voorraad ten behoeve van mogelijke toekomstige grondexploitaties ad € 15 miljoen. In onderstaande grafiek geven we u een beeld van de ontwikkeling van de totale boekwaarde van het vastgoed Vastgoedbedrijf in de afgelopen jaren, zoals die ook in onze jaarrekeningen op de balans verantwoord wordt. Daarop aangevuld met de ontwikkeling zoals die nu bekend is op basis van reeds verstrekte investeringsbudgetten. In de periode t/m 2027 zijn vooral de investeringen in zwembad Noord, verduurzaming vastgoed 2.,0 en strategische aankopen aan de orde.

De structurele daling heeft onder meer te maken met de vaste jaarlijkse afschrijvingen van circa € 8 miljoen en met de verkoop van diverse vastgoedpanden in de afgelopen jaren. Met ingang van 2024 wordt de vrijval aan kapitaallasten ten opzichte van 2023 opgenomen in de stelpost kapitaallasten toekomstige vervangingen binnen het Vastgoedbedrijf. Een en ander conform uw besluitvorming bij de vaststelling van het Meerjaren Perspectief Vastgoedexploitaties 2019-2020. Deze budgetpost is beschikbaar als dekking voor de extra storting in de onderhoudsvoorziening Vastgoedbedrijf om het vervangingsonderhoud te kunnen uitvoeren. Deze post is mede afhankelijk van de ontwikkeling van het interne renteomslagpercentage.

De waardeontwikkeling betreft de boekwaarde en is dus exclusief eventuele stille reserves als gevolg van marktontwikkelingen. Ook zijn gewenste toekomstige investeringen, waarover door u nog geen besluitvorming voor verstrekking van een krediet is genomen, hierin niet opgenomen. Dit betreft bijvoorbeeld de bouw van de nieuwe brandweerlocatie, een nieuwe sporthal Zuid en eventuele strategische aankopen. Bij realisatie hiervan zal het geïnvesteerd vermogen van het Vastgoedbedrijf fors toenemen in de komende jaren.

Bijlagen

Bijlage - Doorrekening Algemene Reserve

Algemene reserve

Algemene Reserve
(bedragen x € 1.000)

Realisatie Jaarrekening 2024
en doorrekening

Stand per 31-12-2024 **149.767**

Resultaat jaarrekening 2024	3.186
Bestemmingsvoorstellen uit resultaat 2024:	
- Wet open overheid	-140
- IT landschap schuldhulpverlening	-232
- Joods vastgoed Apeldoornsche Bosch	-400
- Lokaal huiselijk geweld	-158
- Uitvoering plan van aanpak dak- en thuislozen	-629
- Veilige steden	-30
Actieplan welzijn	-1.000
Preventieaanpak zorg	-500
Aanpak wonen en zorg	-205
Energietransitie	-250
Storting in AOF ivm Actieprogramma Veluwe	-1.311
Besparing Huis van de Stad	270
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030
Bijdrage uit algemene reserve voorstellen MPB 2024-2027	-27.292
Overheveling naar AOF voor programma energietransitie	-9.000
Overheveling naar AOF voor programma werklocaties	-5.850
Bijdrage uit algemene reserve voorstellen MPB 2025-2028	-1.859
Eerste begrotingswijziging 2025	-367
Voorschieten WBI ivm verplaatsingsvergoeding	-3.500
Prognose resultaat 2025 ogv Turap	82
Prognose uitkomsten septembercirculaire	2.000

Stand per 31-12-2025 **103.612**

Besparing Huis van de Stad	270
Actieplan welzijn	-1.000
Preventieaanpak zorg	-500
Aanpak wonen en zorg	-205
Energietransitie	-250
Storting in AOF ivm Actieprogramma Veluwe	-1.189
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030
Bijdrage uit algemene reserve voorstellen MPB 2024-2027	-118
Bijdrage uit algemene reserve voorstellen MPB 2025-2028	-14.544
Bijdrage aan AR resultaat 2026, MPB 2026-2029	152

Stand per 31-12-2026	87.258
Besparing Huis van de Stad	270
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030
Bijdrage uit algemene reserve voorstellen MPB 2025-2028	-1.597
Voorschieten WBI ivm verplaatsingsvergoeding	-4.000
Bijdrage aan AR resultaat 2027, MPB 2026-2029	2.422
Stand per 31-12-2027	85.383
Besparing Huis van de Stad	270
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030
Terugstorten WBI ivm verplaatsingsvergoeding	7.500
Stand per 31-12-2028	94.183
Besparing Huis van de Stad	270
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030
Stand per 31-12-2029	95.483

Bijlage - Doorrekening Bestemmingsreserves

Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF)

Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
---	------	------	------	------	------	------	------

Stand per 1-1	14.618	37.027	61.408	62.498	54.599	50.999	48.874
---------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

Voeding AOF (MPB 2024-2027 Turap 2024 en MPB 2025-2028)							
Schaalsprong Apeldoorn 2040 inclusief strategische aankopen							
- strategische verwervingen/negatieve grondexploitatie (MPB 2024-2027)	16.500						
- strategische verwervingen/negatieve grondexploitatie (MPB 2025-2028)		15.165	13.047	500	pm	pm	pm
MPB 2026-2029:erschikking AOF			-2.000				
MPB 2026-2029:erschikking t.g.v. Versterking sociaal fundament			-2.685				
- Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie (MPB 2024-2027)	785	785					
- Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie (MPB 2025-2028)			560	560	pm	pm	pm
Bedrijventerreinen en economie							
Programma werklocaties (MPB 2025-2028)		5.850					
Onrendabele top energietransitie en warmtenet							
- Warmtenet (MPB 2024-2027)	17.000						
- Overdimensioneren warmtecentrale Kerschoten	3.500						
- Energietransitie (MPB 2024-2027)	2.000	650					
bijdrage Rijk	-750						
- Energietransitie (MPB 2025-2028)		9.000					
Versterking van het sociaal fundament							
- Onrendabele top zorgwoningen (MPB 2024-2027)	1.000	1.000					
- Herschikken budget zorgwoningen (MPB 2025-2028)		-2.000					
- Oekraïne gelden (Turap 2024)	13.500						
- Herschikken budget Oekraïnegelden (MPB 2025-2028)		-5.500					
- MPB 2026-2029: bijdrage vanuit Schaalsprong voor Projectkosten Jeugd en Wmo			2.685				
Totaal voeding	33.035	45.450	11.607	1.060	0	0	0

Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Onttrekkingen							
Schaalsprong Apeldoorn 2040 inclusief strategische aankopen							
- strategische verwervingen/negatieve grondexploitaties							
Molenstraat - Centrum/Mariastraat	-1.472						
Exploitatielasten Mariastraat	-22						
Aankoop Hoofdstraat 80-82	-1.609						
Marktwand	-pm						
- Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie (MPB 2024-2027)	-483	-785	-710	-712	-pm	-pm	-pm
- Programmabureau Stadmaken op de Veluwe/IPOR	-3.132	-3.470	-3.200	-1.207			
- Herzbergerpark	-3.457	-463	-325	-325	-325	-325	
- Hoog Soeren 134	-750						
- Verhuiskostenvergoeding Talens	-7.000						
- Stikstof aankoop	-146						
- WBI- aanvraag Kanaalzone	-5.500						
- Grex Hostcity	-1.658						
Bedrijventerreinen en economie							
Programma werklocaties	-1.500	-1.575	-1.400	-1.375			
Onrendabele top energietransitie en warmtenet							
- Energietransitie	299	-3.058	-3.941	-1.850	-1.800	-1.800	
Versterking van het sociaal fundament							
- Bijdrage t.b.v. opvang vluchtelingen	-547	-388					
- Projectorganisatie jeugdzorg		-1.061	-1.124				
- Wmo- verbinding tussen ondersteuning en zorg in de buurt		-200	-250	-50			
Totaal onttrekkingen	-10.626	-21.069	-10.517	-8.959	-3.600	-2.125	-1.800
Stand per 31-12	37.027	61.408	62.498	54.599	50.999	48.874	47.074

Toelichting Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF)

In deze bijlage gaan we nader in op de bestemmingsreserve Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF). We starten met het doel, de spelregels en de reikwijdte. Vervolgens presenteren we de huidige stand van deze reserve en staan we stil bij de voorstellen uit de MPB 2026-2029 die betrekking hebben op het AOF.

Tenslotte staan we stil bij de voorstellen uit de MPB 2026-2029 die betrekking hebben op het AOF.

Instellen AOF, doel en criteria.

In de MPB 2024-2027 zijn het doel en de criteria voor het inzetten van het fonds verder uitgewerkt. Besloten is om het AOF in te zetten voor de volgende opgaven:

1. Schaalsprong Apeldoorn 2040 inclusief strategische aankopen (prioritair: BSK, Zuidrand en Uddel)
2. Ontwikkeling en onrendabele top van bedrijventerreinen
3. Onrendabele top Energietransitie en warmtenet
4. Versterken van het sociaal fundament.

Ook zijn de volgende criteria vastgesteld:

- het AOF moet recht doen aan de bestuurlijke keuzes die eerder zijn gemaakt zoals bij de Omgevingsvisie 2040 en bij de Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling;
- in het fonds worden maatschappelijke opgaven opgenomen die belangrijk zijn voor de ontwikkeling van Apeldoorn 2040 en die niet in de jaarlijkse exploitatie van de MPB passen;
- het gaat om incidentele opgaven waarbij de uitvoering zich over meerdere jaren uitstrekt;
- jaarlijks wordt bij de MPB afgewogen of een nieuwe ambitie aan het Ontwikkelfonds moet worden toegevoegd inclusief de benodigde dekkingsmiddelen;
- voeding van het AOF gebeurt via de MPB of de Voorjaarsnota met een onderbouwing op hoofdlijnen van de ambitie. Hiermee worden de middelen in het fonds gereserveerd, maar het college kan het geld nog niet uitgeven;
- onttrekking uit het AOF vindt plaats met een door de raad vastgesteld bestedingsplan en begrotingswijziging. Op dat moment ontstaat in het AOF een project met een fasering van de uitgaven. Als het bestedingsplan al in de MPB concreet onderbouwd kan worden, dan is geen apart raadsbesluit meer nodig;
- voor overheveling tussen projecten in het AOF is instemming van de raad nodig.

Ontwikkelingen AOF MPB 2026-2029

Hierboven is een geactualiseerde doorrekening van het AOF opgenomen. In het bovenste gedeelte- **de voeding van het AOF**- is de besluitvorming uit voorgaande MPB's verwerkt. Vanaf 2025 wordt nog € 58 miljoen toegevoegd aan het AOF.

In het onderste gedeelte- **de onttrekkingen van het AOF**- is de besluitvorming van de raad over de aanwending van het AOF verwerkt en is de fasering geactualiseerd.

In deze MPB zijn de volgende mutaties verwerkt:

- conform besluitvorming bij de Voorjaarsnota 2025 valt vanuit het schot 'Schaalsprong' in 2026 een bedrag van € 2 miljoen vrij door herschikking van projecten;
- binnen het schot 'Versterken sociaal fundament' wordt in totaal € 2,7 miljoen voor de periode 2026-2028 beschikbaar gesteld voor de projectorganisatie jeugdzorg en Wmo. Dekking is gevonden door overheveling vanuit de beschikbare middelen van het schot 'Schaalsprong'.

In het hoofdstuk 'Financiële Beschouwingen' worden deze herschikkingen nader toegelicht.

Rekening houdend met de verwachte onttrekkingen resteert er een saldo van ruim € 47 miljoen in het AOF. Dit is als volgt opgebouwd:

- € 17,5 miljoen beschikbaar voor schot 'Schaalsprong'
- € 2 miljoen beschikbaar voor schot 'Bedrijventerreinen en economie'
- € 20,5 miljoen beschikbaar voor schot 'Onrendabele top energietransitie en warmtenet'
- € 7,1 miljoen beschikbaar voor schot 'Versterken sociaal fundament'

Voor aanwending van de middelen is instemming van de raad benodigd.

Bijlage - Overige bijlagen

Totaal overzicht baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025 (incl. 1e wijz.)	Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Programma	Saldo	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1 Samenleving	-303.861	-357.541	384.161	32.381	-351.780	391.881	34.906	-356.975	405.124	35.162	-369.963	411.751	35.524	-376.228
Programma 2 Leefomgeving	-55.833	-84.127	135.841	69.632	-66.209	132.800	67.362	-65.437	126.284	65.314	-60.970	130.491	65.784	-64.707
Programma 3 Economie en inkomen	-64.012	-76.168	154.773	86.843	-67.929	169.002	100.722	-68.280	164.942	98.166	-66.776	155.636	93.488	-62.148
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	506.737	547.908	23.330	6.882	-16.448	35.913	601.013	565.100	35.862	626.594	590.732	46.104	635.087	588.982
* Overhead			8.898	578.672	569.775	92.381	5.338	-87.043	94.701	5.493	-89.208	98.494	5.652	-92.842
* Algemene dekkingsmiddelen	190					0	0	0	0	0	0	0	0	0
* Heffing VPB			179		-179	821.977	809.341	-12.636	826.914	830.729	3.815	842.477	835.534	-6.943
Totaal mutaties reserves	4.628	-55.398	798.338	779.391	-18.947	821.977	809.341	-12.636	826.914	830.729	3.815	842.477	835.534	-6.943

* Overhead														
Programma 1 Samenleving	-13.558	21.698	6	1.617	1.611	1.822	1.374	-448	1.389	50	-1.339	6	2.999	2.993
Programma 2 Leefomgeving	-20.570	-14.319	11.657	8.557	-3.100	1.110	7.789	6.679	50	2.039	1.989	50	1.989	1.939
Programma 3 Economie en inkomen	-941	-2.063	0	2.271	2.271	0	3.490	3.490	0	2.275	2.275	0	0	0
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	31.324	49.289	1.452	19.617	18.165	3.722	6.637	2.915	8.800	1.052	-7.748	1.300	325	-975
* Overhead	2.303	793	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	-1.442	55.398	13.115	32.062	18.947	6.654	19.290	12.636	10.239	5.416	-4.823	1.356	5.313	3.957

Saldo na bestemming	3.186	0	811.453	811.453	0	828.631	828.631	0	837.153	836.145	-1.008	843.833	840.847	-2.986
----------------------------	--------------	----------	----------------	----------------	----------	----------------	----------------	----------	----------------	----------------	---------------	----------------	----------------	---------------

Overzicht incidentele baten en lasten

bedragen x € 1.000									
Progr.	Omschrijving	2026		2027		2028		2029	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1	Samenleving								
	Actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs	-1.742							
	Actieplan welzijn	-1.000							
	Preventieaanpak zorg	-500							
	Veiligheidscentrum	-1.000		-1.000					
	Wmo	-2.605							
	Projectkosten Jeugdzorg	-1.061		-1.124					
	Onontkoombare ontwikkeling jeugdzorg	-9.313		-9.115		-5.496			
	Reservemutaties	-6	1.617	-1.822	1.374	-1.389	50	-6	2.999
2	Leefomgeving								
	Agenda Klimaatadaptatie en natuur	-1.350		-1.350					
	Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie	-710		-712		-pm			
	Programmabureau Stadmaken op de Veluwe/IPOR	-3.470		-3.200		-1.207			
	Energietransitie	-3.058		-3.941		-1.850		-1.800	
	Ondergronds brengen hoogspanningskabels	-1.400		-1.740					
	Energiearmoede	-1.162		-100					
	Reservemutaties	-11.657	8.557	-1.110	7.789	-50	2.039	-50	1.989
3	Economie en inkomen								
	Programma werklocaties	-1.575		-1.400		-1.375			
	Armoedebeleid	-1.300		-1.300		-600			
	Saxion- nieuwe onderwijshuisvesting	-1.200		-1.200		-500			
	Reservemutaties		2.271		3.490		2.275		
4	Bestuur, inwoners en financiën								
	Reservemutaties	-1.452	19.616	-3.722	6.637	-8.800	1.052	-1.300	325

bedragen x € 1.000									
Progr.	Omschrijving	2026		2027		2028		2029	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	Bedrijfsvoering								
	Geormerkte hogere uitgaven meicirculaire	-1.339		-1.547		-1.746			
	Vervanging financieel systeem	-2.200		-1.003					
	Totaal	-49.100	32.061	-35.386	19.290	-23.013	5.416	-3.156	5.313
	Waarvan reservemutaties	-13.115	32.061	-6.654	19.290	-10.239	5.416	-1.356	5.313
	Waarvan overig	-35.985	0	-28.732	0	-12.774	0	-1.800	0

In dit overzicht zijn de incidentele baten en lasten vermeld. Deze baten en lasten hebben betrekking op de exploitatiebegroting, zijn in de programma's opgenomen en beïnvloeden eenmalig het begrotingsresultaat. Het betreft de bedragen > € 500.000. Hieronder volgt een korte toelichting per post.

Actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs:

Dit betreft onderdelen uit het actieplan die niet structureel zijn. De onderdelen 'regie' en 'verbinding school-thuis / schoolmaatschappelijk werk' zijn wel structureel en zitten hier niet in. Ook in de vorige MPB's waren hier al incidentele middelen voor beschikbaar gesteld.

Actieplan welzijn:

In de MPB 2023-2026 zijn incidentele middelen voor de jaren 2023 t/m 2026 beschikbaar gesteld voor uitvoering van het actieplan welzijn.

Preventie aanpak zorg:

In de MPB 2023-2026 zijn incidentele middelen voor de jaren 2023 t/m 2026 beschikbaar gesteld voor extra preventieve activiteiten.

Veiligheidscentrum:

Dit betreft incidentele middelen die nodig zijn voor de bouw van het Veiligheidscentrum aan de Matenpoort.

Wmo:

In de MPB 2026-2029 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor extra verwachte kosten Wmo.

Projectkosten Jeugdzorg:

Er is een tijdelijke taskforce in het leven geroepen die door de raad vastgestelde maatregelen Jeugd gaat uitvoeren.

Jeugdzorg

Als gevolg van de door de raad vastgestelde maatregelen Jeugd, is een deel van de kosten in de eerstvolgende jaren niet structureel.

Agenda Klimaatadaptatie en natuur:

De bedragen voor de jaren 2026 en 2027 zijn in de vorige MPB nieuw opgenomen. Het betreft incidentele exploitatielasten om deze klimaatagenda uit te voeren.

Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie:

Dit betreft incidentele middelen voor het ontwikkelportfolio Stadmaken/BSK die gedekt worden uit de reserve AOF

Programmabureau Stadmaken op de Veluwe/IPOR:

Dit programmabureau is tijdelijk waardoor het met incidentele middelen uit de reserve AOF wordt gedekt.

Energietransitie:

Deze middelen zijn beschikbaar gesteld vanuit de reserve AOF voor incidentele uitgaven Energietransitie

Ondergronds brengen hoogspanningskabels:

Dit betreft incidentele uitgaven aan het ondergronds brengen van hoogspanningskabels waar een speciale reserve voor is.

Energiearmoede:

Er wordt incidenteel extra geld vrijgemaakt om huishoudens in energiearmoede te ondersteunen.

Programma werklocaties:

De gemeenteraad heeft in november 2024 het programma werklocaties vastgesteld en incidenteel budget beschikbaar gesteld. De kosten worden gedekt uit het AOF.

Armoedebeleid:

Er zijn incidentele middelen voor 2025 t/m 2028 beschikbaar gesteld om een bredere doelgroep extra te ondersteunen.

Saxion, nieuwe onderwijshuisvesting:

Hogeschool Saxion ontvangt een eenmalige bijdrage van € 2,9 miljoen voor het realiseren van HBO huisvesting in het lerend district.

Geormerkte hogere uitgaven meicirculaire:

In de meicirculaire is voor een aantal taken incidenteel extra geld beschikbaar gesteld. Deze taken worden toegelicht in het hoofdstuk '[Financiële beschouwingen](#)'.

Vervanging financieel systeem:

Voor de implementatie van een nieuw financieel systeem zijn extra middelen beschikbaar gesteld.

Reserve mutaties:

Reserve mutaties zijn naar hun aard incidenteel. In Apeldoorn worden geen structurele lasten/baten verrekend met reserves.

Overzicht jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Afdeling	Loonkosten, uitkeringen, vergoedingen in €	Totaal aantal fte's	Loonsom per fte in €
Huidig personeel			
Raadsleden	1.383.096		
Bestuur (incl lasten APPA)	1.680.253		
Raadsgriffie	1.494.209	12,91	115.731
Organisatie afdelingen			
Concern			
Directieraad	1.021.686	5,00	204.337
Concernzaken	6.450.660	50,65	127.369
Projecten, programma's en interimmanagement	7.041.504	57,01	123.503
Ruimte			
Omgevingsbeleid	5.247.547	43,80	119.801
Ruimtelijk ontwerp en realisatie	5.910.247	56,76	104.135
Omgevingsrecht en vergunningen	4.230.703	40,56	104.319
Vastgoed en grond	3.452.564	28,72	120.228
Beheer en onderhoud	16.514.259	224,01	73.722
Preventie, toezicht en handhaving	5.926.772	63,71	93.028
Vitaal en ondernemend Apeldoorn	5.307.152	45,29	117.184
Maatschappelijke ontwikkeling			
Beleid Maatschappelijke Ontwikkeling	3.930.583	33,47	117.428
Keten en accountmanagement sociaal	2.708.555	23,82	113.716
Realisatie sociaal	19.815.600	223,48	88.668
Loket sociaal	5.273.197	53,98	97.687

Afdeling	Loonkosten, uitkeringen, vergoedingen in €	Totaal aantal fte's	Loonsom per fte in €
Dienstverlening en bedrijfsvoering			
Informatie	14.390.690	129,07	111.498
Interne dienstverlening	8.865.149	106,78	83.021
Personeel en organisatie	2.982.256	26,41	112.917
Juridische zaken	4.651.434	40,59	114.596
KCC	6.147.808	72,25	85.091
Financiën en control	7.008.249	63,55	110.272
Communicatie- en kabinetszaken	3.574.607	33,03	108.229
Totaal huidig personeel	145.008.780	1.434,84	
Voormalig personeel			
Pensioenen wethouders	245.304		
WW uitkeringen (totaal concern)	211.839		
Totaal voormalig personeel	457.143		
Totaal personele lasten	145.465.923	1.435	

*in dit overzicht zijn de structurele arbeidskosten uit de Begroting Bestaand Beleid verwerkt. De gevolgen van de voorstellen uit spoor 2 Taken en Bezuinigingen en de onontkoombare ontwikkelingen zijn niet in dit overzicht meegenomen.

Overzicht kapitaallasten en nieuwe investeringen

Bedragen x € 1.000							
	Boekwaarde 01-01-2026	Vermeerderingen 2026	Verminderings 2026	Afschrijvingen 2026	Boekwaarde 31-12-2026	Rente 2026	Kapitaallasten 2026
Economisch nut zonder heffing	488.864	47.953		21.062	515.755	4.891	25.952
Specificatie vermeerdering:							
Automatisering		4.349					
Beheer en onderhoud openbare ruimte		51					
Beken en Sprengen		343					
Gemeentelijke gebouwen		7.141					
Inrichting schoolpleinen		1.998					
Kanaalzone		18.429					
Nieuwbouw veiligheidscentrum		2.262					
Omnizorg		6.929					
Schoolgebouwen		2.639					
Spoorzone		206					
Strategisch vastgoed		514					
Verkeersvisie		79					
Vervanging vervoersmiddelen		3.014					
Economisch nut met heffing	40.351	587		2.069	38.868	404	2.473
Specificatie vermeerdering:							
Kanaalzone		154					
Klimaatadaptatie		432					

Bedragen x € 1.000							
	Boekwaarde 01-01-2026	Vermeerderingen 2026	Verminderings 2026	Afschrijvingen 2026	Boekwaarde 31-12-2026	Rente 2026	Kapitaallasten 2026
Maatschappelijk nut	134.399	31.654		4.462	161.592	1.384	5.846
<i>Specificatie vermeerdering:</i>							
<i>Beheer en onderhoud openbare ruimte</i>		20.600					
<i>Binnenstad</i>		5.683					
<i>Binnenstad, inclusief Plein v.d. Stad</i>		398					
<i>Gemeentelijke gebouwen</i>		93					
<i>Groenplan</i>		1.754					
<i>Kanaalzone</i>		437					
<i>Kunst en verfraaiing openbare ruimte</i>		201					
<i>Openbare ruimte groen en recreatie</i>		989					
<i>Spoorzone</i>		520					
<i>Verkeersvisie</i>		885					
<i>Wij zijn Veluwe</i>		96					
Strategische gronden	17.550	1.834		0	19.385	176	176
<i>Specificatie vermeerdering:</i>							
<i>Strategisch vastgoed</i>		1.834					
Eindtotaal	681.165	82.028	0	27.592	735.601	6.854	34.446

Overzicht reserves en voorzieningen (meerjarendoorrekening)

Staat van reserves

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025	Vermeerderingen	Verminderings	Boekwaarde 31-12-2026	Boekwaarde 31-12-2027	Boekwaarde 31-12-2028	Boekwaarde 31-12-2029
<u>Algemene reserves</u>								
Algemene reserve	149.767	103.612	1.452	17.806	87.258	85.383	94.183	95.483
Totaal Algemene Reserve	149.767	103.612	1.452	17.806	87.258	85.383	94.183	95.483
<u>Bestemmingsreserves</u>								
Reserve Onderwijshuisvesting	9.551	8.625	0	356	8.268	10.084	11.467	8.469
Sportactiviteiten	242	248	6	0	254	260	266	273
Reserve topsportevenementen	188	188	0	0	188	188	188	188
Overlopende projecten	15.313	11.295	0	0	11.295	11.295	11.295	11.295
Reserve frictiekosten	2.000	2.000	0	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer	1.321	1.321	50	50	1.321	1.321	1.321	1.321
Egalisatiereserve explosieven								
Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF)	37.028	61.409	11.607	10.517	62.499	54.600	51.000	48.875
Reserve MO/BW	20.672	6.897	0	0	6.897	6.897	6.897	6.897
Reserve kunstgrasvelden	2.300	2.300	0	0	2.300	2.300	2.300	2.300
Reserve ondergronds brengen hoogspanningskabels	6.251	6.101	0	1.400	4.701	2.961	2.961	2.961
Concern reserve bedrijfsvoering	2.000	2.000	0	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Reserve Hoger onderwijs	5.655	4.704	0	835	3.868	1.639	600	461
Ophogen activeringsgrens 2023	1.313	401	0	181	221	221	221	221
Egalisatiereserve onderhoud gemeentelijk vastgoed	4.843	3.667	0	917	2.749	2.034	1.307	1.307
Totaal bestemmingsreserves	109.306	111.785	11.663	14.257	109.191	98.430	94.453	89.196
Totaal reserves	259.073	215.397	13.115	32.063	196.449	183.812	188.636	184.679

Staat van voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2024	Boekwaarde 31-12-2025	Vermeer- dering	Verminder- ing	Boekwaarde 31-12-2026	Boekwaarde 31-12-2027	Boekwaarde 31-12-2028	Boekwaarde 31-12-2029	Doel en bijzonderheden
Voorzieningen									
Voorziening Groot Onderhoud WRP	644	571	683	683	571	571	571	571	De voorziening maakt het mogelijk om fluctuaties in de uitgaven aan het groot onderhoud op te vangen ten aanzien van pompen en gemalen.
Voorziening (vervangings)investeringen WRP	1.182	1.227	2.720	2.675	1.272	1.317	1.363	1.408	De bijdragen aan toekomstige (vervangings-)investeringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35 lid 1b BBV
Spaar- en egalisatievoorziening WRP	4.513	4.452	14.412	14.686	4.178	4.430	4.833	5.334	Egalisatievoorziening gekoppeld aan geoormerkte tarieven / leges met als doel egaliseren van lasten en baten
Voorz. Bovenwijken	4.038	4.038			4.038	4.038	4.038	4.038	Ter dekking van kosten voor bovenwijkse voorzieningen
Voorziening huisvuilrechten	7.103	6.990		461	6.529	6.529	6.529	6.529	Egalisatievoorziening gekoppeld aan geoormerkte tarieven / leges met als doel egaliseren van lasten en baten
Voorziening leges omgevingsvergunning bouwen									
Voorziening exploitatie begraafplaatsen	308	138	2.098	2.098	138	138	138	138	Ter dekking van toekomstige kosten onderhoud begraafplaatsen
Voorz. Bodemsanering	160	160			160	160	160	160	Ter dekking van kosten bodemsanering Holthuis
Voorziening Huisvesting oude raadhuys	62	68	31	8	91	3	31	62	Ter dekking van toekomstig onderhoud

Voorziening groot onderhoud Stadhuis org	1.093	1.222	252	330	1.144	1.282	1.495	573	Ter dekking van toekomstig onderhoud
Voorziening onderhoud Werkgebouw Zuid	269	263	101	71	293	376	379	468	Ter dekking van toekomstig onderhoud
Voorziening onderhoud Gem. Werf Noord		14	29	43		26	26	43	Ter dekking van toekomstig onderhoud
Voorziening verlofsparen	1.423	1.423			1.423	1.423	1.423	1.423	Miv van 2022 bestaat de mogelijkheid om verlof te sparen; de voorziening geeft een zo nauwkeurig mogelijke benadering van de verplichting
Voorziening Appa	5.507	5.507			5.507	5.507	5.507	5.507	Pensioenopbouw (oud-)bestuurders
Verliesvoorziening GRB passief	8.916	8.916			8.916	8.916	8.916	8.916	Wanneer de voorziening groter is dan de boekwaarde van de betreffende bouwgrond in exploitatie, dient het restant van de voorziening dat niet kan worden gesaldeerd, aan de passiefzijde van de balans onder de voorzieningen te worden gepresenteerd.
Voorziening achterstallig onderhoud vastgoed	282	282			282	282	282	282	Ter dekking kosten achterstallig onderhoud vastgoedportefeuille
Voorziening Groene Compensatie									Aanplant nieuwe bomen ter compensatie gekapte bomen (deze voorziening wordt omgezet naar een reserve)
Voorziening Vorderingen/Zaken onder rechter									Ter dekking vorderingen/zaken onder rechter
Voorziening tijdelijke flexwoningen	770	770			770	770	770	770	Ter dekking van toekomstige plaatsingskosten
Voorziening onderhoud Vastgoedbedrijf	5.815	1.716	2.859	2.678	1.897	1.427	227	2.135	De voorziening dient primair als doel een gelijkmatige verdeling van onderhoudslasten.
Voorziening Herzbergerpark	5.257	4.857			4.857	4.857	4.857	4.857	Ter dekking van achterstallig onderhoud
Totaal	47.345	42.615	23.186	23.734	42.067	42.053	41.546	43.214	

Enkele kerngegevens

Omschrijving		Begroting	
		2025	2026
A.	Belangrijkste maatstafgegevens voor uitkering Gemeentefonds		
1.	Waarde woningen (x € 1.000)	30.838.429	33.744.360
	Waarde niet woningen (x € 1.000)	4.299.483	4.329.283
	totale waarde onroerende zaken binnen de gemeente	35.137.912	38.073.643
2.	Inwoners	170.184	171.003
3.	Jongeren; inwoners jonger dan 18 jaar	31.249	31.399
4.	Ouderen; inwoners ouder dan 75 jaar (incl. drempelaantal)	7.390	8.041
5.	Huishoudens met een laag inkomen (incl. drempelaantal)	14.323	14.349
6.	Bijstandsontvangers o.b.v. 3 jaarsgemiddelde (WWB, IOAW, IOAZ)	3.508	3.533
7.	Loonkostensubsidie	289	309
8.	Eenpersoonshuishoudens	28.623	28.508
9.	Kernen	25	29
10.	Laag opleidingsniveau incl. drempelaantal	15.121	15.118
11.	Migratie achtergrond	18.368	18.973
12.	Landelijke centrumfunctie	247.834	247.732
13.	Lokale centrumfunctie	173.042	174.176
14.	Regionale centrumfunctie	255.328	255.519
15.	Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	12.080	12.199
16.	Oeverlengte*bodemfactor gemeente	2.465	2.474
17.	Omgevingsadressendichtheid	148.263	143.944
18.	Onderwijsachterstand	7.478	7.677
19.	Oppervlakte bebouwing buitengebied	192	186
20.	Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	192	186
21.	Oppervlakte bebouwing woonkern	878	892
22.	Oppervlakte bebouwing woonkern * bodemfactor woonkern	878	890

Omschrijving		Begroting	
		2025	2026
23.	Oppervlakte binnenwater	132	132
24.	Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	33.983	33.983
25.	Bewoonde oorden 1930	11.306	11.306
26.	Woonruimten	82.277	81.508
27.	Bedrijven	22.924	22.897
28.	Leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	5.151	5.171
29.	Leerlingen voortgezet onderwijs	8.482	8.529
B. Overige fysieke structuurgegevens			
1.	Lengte van de wegen (oppervlakte in ha.):		
	- buiten de bebouwde kom	252	252
	- binnen de bebouwde kom	813	813
totaal		1.065	1.065
2.	Lengte van de riolering in km	1.392	1.392
3.	Oppervlakte openbaar groen excl. bossen en begraafplaatsen (in ha)	1.009	1.009

Gegevens per 1 januari op basis van de meicirculaire 2025.

Meerjaren balans

Activa

Activa (bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029
<u>Vaste activa</u>						
00 Immateriële vaste activa						
- Bijdrage aan activa in eigendom van derden	1.036	1.036	1.036	1.036	1.036	1.036
01 Materiële vaste activa						
- Economisch nut	494.867	527.114	581.549	640.953	696.877	717.666
- economisch nut, met heffingsgrondslag	41.679	41.679	41.679	41.679	41.679	41.679
- Maatschappelijk nut	112.313	112.313	112.313	112.313	112.313	112.313
02 Financiële vaste activa						
- Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	1.694	1.694	1.694	1.694	1.694	1.694
- Leningen aan woningbouwcorporaties	7.900	7.900	7.900	7.900	7.900	7.900
- Leningen aan deelnemingen	0	0	0	0	0	0
- Overige langlopende leningen	18.335	17.840	17.382	16.957	16.533	9.922
- Overige uitzettingen	0	0	0	0	0	0
<i>Totaal vaste activa</i>	<i>677.824</i>	<i>709.576</i>	<i>763.553</i>	<i>822.532</i>	<i>878.032</i>	<i>892.210</i>

Activa (bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029
<u>Vlottende activa</u>						
03 Voorraden						
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden						
- Overige grond en hulpstoffen	258	258	258	258	258	258
- In exploitatie genomen bouwgronden/Onderhanden werk	4.101	14.334	25.290	38.604	49.617	42.730
- Vooruitbetalingen	0	0	0	0	0	0
04 Vorderingen korte termijn (< 1 jaar)						
- Vorderingen op openbare lichamen	38.667	38.667	38.667	38.667	38.667	38.667
- Overige vorderingen	7.158	7.158	7.158	7.158	7.158	7.158
- Rekening courant	7.259	259	259	259	259	259
05 Liquide middelen						
- Kas	1.834	1.834	1.834	1.834	1.834	1.834
- Banken	0	0	0	0	0	0
06 Overlopende activa	29.270	29.270	29.270	29.270	29.270	29.270
<i>Totaal vlottende activa</i>	88.547	91.780	102.736	116.050	127.063	120.176
Totaal Activa	<u>766.371</u>	<u>801.356</u>	<u>866.289</u>	<u>938.582</u>	<u>1.005.095</u>	<u>1.012.386</u>

Passiva

Passiva (bedragen x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029
<u>Vaste passiva</u>						
07 Eigen vermogen						
- Algemene reserve	149.767	103.612	87.258	85.383	94.183	95.483
- Bestemmingsreserves	109.306	111.785	109.191	98.430	94.453	89.197
- Rekeningresultaat	3.186	0	0	0	0	0
<i>Totaal reserves</i>	<i>262.259</i>	<i>215.397</i>	<i>196.449</i>	<i>183.813</i>	<i>188.636</i>	<i>184.680</i>
08 Voorzieningen	47.346	42.616	42.068	42.054	41.547	43.215
09 Schulden met een rentevaste periode > 1 jaar	288.820	283.788	340.754	421.718	510.680	591.640
<i>Totaal vaste passiva</i>	<i>598.425</i>	<i>541.801</i>	<i>579.272</i>	<i>647.585</i>	<i>740.863</i>	<i>819.535</i>
<u>10 Vlottende passiva</u>						
Schulden met een rentevaste periode < 1 jaar						
- Kasgeldleningen	0	61.146	61.870	62.510	62.864	63.732
- Overige schulden	9.699	9.699	9.699	9.699	9.699	9.699
11 Overlopende passiva	158.248	188.710	215.448	218.788	191.669	119.420
<i>Totaal vlottende passiva</i>	<i>167.947</i>	<i>259.555</i>	<i>287.017</i>	<i>290.997</i>	<i>264.232</i>	<i>192.851</i>
Totaal Passiva	<u>766.372</u>	<u>801.356</u>	<u>866.289</u>	<u>938.582</u>	<u>1.005.095</u>	<u>1.012.386</u>

EMU-saldo

(bedragen x € 1.000,-)						
	Omschrijving	Realisatie/raming	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2025	2026	2027	2028	2029
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-55.398	-18.947	-12.636	3.815	-6.943
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	25.900	27.593	30.336	32.514	34.199
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	-4.730	-548	-15	-507	1.669
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	58.147	82.028	89.740	88.438	54.988
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4					
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:					
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord					
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	18.018	18.618	26.191	16.652	6.101
8	Baten bouwgrondexploitatie:	11.288	4.796	9.565	13.006	12.545
	Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord					
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen					

(bedragen x € 1.000,-)						
	Omschrijving	Realisatie/raming	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2025	2026	2027	2028	2029
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten					
	Verkoop van effecten:					
11	Verkoop van effecten:					
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?					
	Berekend EMU-saldo	-99.105	-87.752	-88.681	-56.262	-19.619

Lasten en baten per taakveld

Taakveld/programma	Rekening 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur																		
Programma 1 Samenleving Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	14.070	197	-13.873	12.707	165	-12.542	11.751	171	-11.580	12.206	178	-12.028	12.803	185	-12.618	13.410	192	-13.218
Subtotaal	14.070	197	-13.873	12.707	165	-12.542	11.751	171	-11.580	12.206	178	-12.028	12.803	185	-12.618	13.410	192	-13.218
0.2 Burgerzaken																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	5.848	3.729	-2.119	6.060	3.999	-2.061	7.364	4.476	-2.888	8.061	5.099	-2.961	7.375	4.849	-2.525	7.692	3.757	-3.935
Subtotaal	5.848	3.729	-2.119	6.060	3.999	-2.061	7.364	4.476	-2.888	8.061	5.099	-2.961	7.375	4.849	-2.525	7.692	3.757	-3.935
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	10.317	2.818	-7.499	6.194	1.682	-4.512	5.163	1.433	-3.730	9.712	1.414	-8.298	5.757	8.673	2.916	5.957	1.188	-4.768
Subtotaal	10.317	2.818	-7.499	6.194	1.682	-4.512	5.163	1.433	-3.730	9.712	1.414	-8.298	5.757	8.673	2.916	5.957	1.188	-4.768
0.4 Overhead																		
Paragraaf bedrijfsvoering	84.451	5.858	-78.593	89.231	4.718	-84.514	91.157	4.980	-86.177	92.381	5.338	-87.043	94.701	5.493	-89.208	98.494	5.652	-92.842
Subtotaal	84.451	5.858	-78.593	89.231	4.718	-84.514	91.157	4.980	-86.177	92.381	5.338	-87.043	94.701	5.493	-89.208	98.494	5.652	-92.842
0.5 Treasury																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	6.304	7.538	1.234	9.589	11.293	1.704	8.898	9.014	117	11.499	9.695	-1.804	14.260	10.453	-3.807	17.766	10.995	-6.771
Subtotaal	6.304	7.538	1.234	9.589	11.293	1.704	8.898	9.014	117	11.499	9.695	-1.804	14.260	10.453	-3.807	17.766	10.995	-6.771
0.61 OZB Woningen																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	2.773	29.565	26.792	2.333	30.405	28.073	2.407	31.425	29.018	2.513	32.448	29.935	2.604	33.536	30.933	2.697	34.627	31.930
Subtotaal	2.773	29.565	26.792	2.333	30.405	28.073	2.407	31.425	29.018	2.513	32.448	29.935	2.604	33.536	30.933	2.697	34.627	31.930
0.62 OZB niet-woningen																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	317	30.838	30.521	347	32.129	31.782	366	33.452	33.086	382	34.794	34.412	396	36.226	35.830	410	37.681	37.270
Subtotaal	317	30.838	30.521	347	32.129	31.782	366	33.452	33.086	382	34.794	34.412	396	36.226	35.830	410	37.681	37.270

Taakveld/programma	Rekening 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.63 Parkeerbelasting																		
Programma 2 Leefomgeving	8	5.064	5.056		4.371	4.371		4.591	4.591		4.819	4.819		4.815	4.815		4.908	4.908
Subtotaal	8	5.064	5.056		4.371	4.371		4.591	4.591		4.819	4.819		4.815	4.815		4.908	4.908
0.64 Belastingen overig																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	57	1.613	1.555	60	1.791	1.731	49	1.832	1.782	51	1.883	1.832	53	1.936	1.883	55	1.991	1.935
Subtotaal	57	1.613	1.555	60	1.791	1.731	49	1.832	1.782	51	1.883	1.832	53	1.936	1.883	55	1.991	1.935
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën		464.169	464.169		470.257	470.257		498.717	498.717		504.244	504.244		506.650	506.650		520.484	520.484
Subtotaal		464.169	464.169		470.257	470.257		498.717	498.717		504.244	504.244		506.650	506.650		520.484	520.484
0.8 Overige baten en lasten																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	6.391	9.828	3.437	-2.342	360	2.702	-3.596	389	3.985	-8.515	6.534	15.049	-7.390	19.281	26.671	-1.889	19.286	21.174
Subtotaal	6.391	9.828	3.437	-2.342	360	2.702	-3.596	389	3.985	-8.515	6.534	15.049	-7.390	19.281	26.671	-1.889	19.286	21.174
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	190		-190															
Subtotaal	190		-190															
1.1 Crisisbeheer en brandweer																		
Programma 1 Samenleving	13.587		-13.587	14.561	93	-14.468	14.142	93	-14.049	14.811	93	-14.718	15.071		-15.071	15.180		-15.180
Subtotaal	13.587		-13.587	14.561	93	-14.468	14.142	93	-14.049	14.811	93	-14.718	15.071		-15.071	15.180		-15.180
1.2 Openbare orde en veiligheid																		
Programma 1 Samenleving	12.210	1.202	-11.009	11.401	1.252	-10.149	8.896	1.201	-7.695	8.890	1.206	-7.684	8.989	1.211	-7.778	9.283	1.216	-8.067
Programma 2 Leefomgeving	288		-288	428		-428	374		-374	386		-386	398		-398	411		-411
Subtotaal	12.498	1.202	-11.296	11.829	1.252	-10.577	9.270	1.201	-8.069	9.276	1.206	-8.070	9.387	1.211	-8.176	9.693	1.216	-8.477
2.1 Verkeer en vervoer																		
Programma 2 Leefomgeving	23.411	2.548	-20.864	23.405	1.422	-21.982	23.982	1.523	-22.460	25.531	1.524	-24.007	26.696	1.525	-25.170	28.590	1.527	-27.063
Subtotaal	23.411	2.548	-20.864	23.405	1.422	-21.982	23.982	1.523	-22.460	25.531	1.524	-24.007	26.696	1.525	-25.170	28.590	1.527	-27.063
2.2 Parkeren																		
Programma 2 Leefomgeving	7.026	118	-6.908	6.066	3	-6.063	6.035	3	-6.032	6.575	3	-6.571	7.172	3	-7.169	7.283	3	-7.280
Subtotaal	7.026	118	-6.908	6.066	3	-6.063	6.035	3	-6.032	6.575	3	-6.571	7.172	3	-7.169	7.283	3	-7.280

Taakveld/programma	Rekening 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
2.5 Openbaar vervoer																		
Programma 2 Leefomgeving	59		-59	112		-112	88		-88	39		-39	41		-41	42		-42
Subtotaal	59		-59	112		-112	88		-88	39		-39	41		-41	42		-42
3.1 Economische ontwikkeling																		
Programma 3 Economie en inkomen	3.679	84	-3.595	6.373		-6.373	5.243		-5.243	6.215		-6.215	5.018		-5.018	2.852		-2.852
Subtotaal	3.679	84	-3.595	6.373		-6.373	5.243		-5.243	6.215		-6.215	5.018		-5.018	2.852		-2.852
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur																		
Programma 3 Economie en inkomen	7.832	7.314	-519	11.972	11.972		11.744	11.744		22.307	22.307		15.857	15.857		6.748	6.748	
Subtotaal	7.832	7.314	-519	11.972	11.972		11.744	11.744		22.307	22.307		15.857	15.857		6.748	6.748	
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen																		
Programma 3 Economie en inkomen	712	385	-327	889	479	-411	812	574	-238	833	656	-177	859	667	-192	886	677	-209
Subtotaal	712	385	-327	889	479	-411	812	574	-238	833	656	-177	859	667	-192	886	677	-209
3.4 Economische promotie																		
Programma 3 Economie en inkomen	2.792	23	-2.769	3.273		-3.273	2.879		-2.879	2.481		-2.481	2.204		-2.204	2.246		-2.246
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	7	2.907	2.901	6	2.639	2.633	4	4.645	4.640	5	4.723	4.719	5	4.804	4.799	5	4.886	4.881
Subtotaal	2.798	2.930	132	3.280	2.639	-641	2.884	4.645	1.761	2.485	4.723	2.238	2.209	4.804	2.595	2.251	4.886	2.635
4.2 Onderwijshuisvesting																		
Programma 1 Samenleving	16.547	1.386	-15.161	20.587	1.027	-19.560	20.027	1.043	-18.983	18.560	1.060	-17.501	19.725	1.077	-18.648	24.865	1.094	-23.770
Subtotaal	16.547	1.386	-15.161	20.587	1.027	-19.560	20.027	1.043	-18.983	18.560	1.060	-17.501	19.725	1.077	-18.648	24.865	1.094	-23.770
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken																		
Programma 1 Samenleving	16.261	10.252	-6.009	18.539	10.945	-7.594	16.683	9.320	-7.363	15.659	9.336	-6.323	15.950	9.353	-6.597	16.483	9.371	-7.113
Subtotaal	16.261	10.252	-6.009	18.539	10.945	-7.594	16.683	9.320	-7.363	15.659	9.336	-6.323	15.950	9.353	-6.597	16.483	9.371	-7.113
5.1 Sportbeleid en activering																		
Programma 1 Samenleving	3.731	279	-3.453	3.586	659	-2.927	3.258	548	-2.710	3.383	548	-2.835	3.513	548	-2.965	3.643	548	-3.095
Subtotaal	3.731	279	-3.453	3.586	659	-2.927	3.258	548	-2.710	3.383	548	-2.835	3.513	548	-2.965	3.643	548	-3.095
5.2 Sportaccommodaties																		
Programma 1 Samenleving	14.159	5.462	-8.698	15.192	5.496	-9.696	15.644	5.655	-9.989	16.654	5.801	-10.853	17.653	5.951	-11.702	17.578	6.105	-11.472
Subtotaal	14.159	5.462	-8.698	15.192	5.496	-9.696	15.644	5.655	-9.989	16.654	5.801	-10.853	17.653	5.951	-11.702	17.578	6.105	-11.472

Taakveld/programma	Rekening 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie																		
Programma 1 Samenleving	14.640	3.767	-10.872	15.652	3.601	-12.051	16.074	3.650	-12.424	16.085	3.692	-12.393	16.439	3.728	-12.711	16.900	3.767	-13.133
Subtotaal	14.640	3.767	-10.872	15.652	3.601	-12.051	16.074	3.650	-12.424	16.085	3.692	-12.393	16.439	3.728	-12.711	16.900	3.767	-13.133
5.4 Musea																		
Programma 1 Samenleving	2.344	1.281	-1.062	2.483	1.321	-1.162	2.514	1.353	-1.161	2.554	1.387	-1.167	2.589	1.423	-1.166	2.624	1.460	-1.165
Subtotaal	2.344	1.281	-1.062	2.483	1.321	-1.162	2.514	1.353	-1.161	2.554	1.387	-1.167	2.589	1.423	-1.166	2.624	1.460	-1.165
5.5 Cultureel erfgoed																		
Programma 1 Samenleving	1.575	125	-1.450	2.213	125	-2.088	1.166	125	-1.041	1.147	125	-1.022	1.198	125	-1.073	1.240	125	-1.115
Subtotaal	1.575	125	-1.450	2.213	125	-2.088	1.166	125	-1.041	1.147	125	-1.022	1.198	125	-1.073	1.240	125	-1.115
5.6 Media																		
Programma 1 Samenleving	6.561		-6.561	6.817		-6.817	7.119	73	-7.046	7.184		-7.184	7.313		-7.313	7.583		-7.583
Subtotaal	6.561		-6.561	6.817		-6.817	7.119	73	-7.046	7.184		-7.184	7.313		-7.313	7.583		-7.583
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie																		
Programma 2 Leefomgeving	25.357	3.114	-22.243	26.640	1.716	-24.924	24.729	1.680	-23.048	24.720	1.666	-23.054	24.368	1.683	-22.685	25.695	1.716	-23.978
Programma 3 Economie en inkomen	2.183	1.091	-1.091	643		-643	657		-657	691		-691	712		-712	730		-730
Subtotaal	27.540	4.205	-23.335	27.283	1.716	-25.567	25.385	1.680	-23.705	25.411	1.666	-23.746	25.080	1.683	-23.397	26.425	1.716	-24.709
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie																		
Programma 1 Samenleving	51.218	36.447	-14.772	31.624	8.720	-22.904	27.037	4.689	-22.349	26.939	4.734	-22.205	27.754	4.781	-22.973	28.587	4.829	-23.758
Subtotaal	51.218	36.447	-14.772	31.624	8.720	-22.904	27.037	4.689	-22.349	26.939	4.734	-22.205	27.754	4.781	-22.973	28.587	4.829	-23.758
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen																		
Programma 1 Samenleving	31.481	638	-30.843				355		-355	371		-371	388		-388	406		-406
Subtotaal	31.481	638	-30.843				355		-355	371		-371	388		-388	406		-406
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO																		
Programma 1 Samenleving				59		-59	62		-62	64		-64	66		-66	69		-69
Subtotaal				59		-59	62		-62	64		-64	66		-66	69		-69
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd																		
Programma 1 Samenleving				9.680		-9.680	10.399		-10.399	10.716		-10.716	10.978		-10.978	11.385		-11.385
Subtotaal				9.680		-9.680	10.399		-10.399	10.716		-10.716	10.978		-10.978	11.385		-11.385

Taakveld/programma	Rekening 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal																		
Programma 1 Samenleving				14.047	331	-13.715	13.619	85	-13.534	12.871	89	-12.782	12.654	93	-12.560	13.064	98	-12.966
Subtotaal				14.047	331	-13.715	13.619	85	-13.534	12.871	89	-12.782	12.654	93	-12.560	13.064	98	-12.966
6.3 Inkomensregelingen																		
Programma 3 Economie en inkomen	93.192	68.402	-24.790	94.982	68.975	-26.007	100.008	74.505	-25.503	103.787	77.738	-26.049	107.582	81.622	-25.960	111.969	86.043	-25.926
Subtotaal	93.192	68.402	-24.790	94.982	68.975	-26.007	100.008	74.505	-25.503	103.787	77.738	-26.049	107.582	81.622	-25.960	111.969	86.043	-25.926
6.4 WSW en beschut werk																		
Programma 3 Economie en inkomen	22.704		-22.704	21.470		-21.470	22.530		-22.530	21.487		-21.487	21.042		-21.042	19.691		-19.691
Subtotaal	22.704		-22.704	21.470		-21.470	22.530		-22.530	21.487		-21.487	21.042		-21.042	19.691		-19.691
6.5 Arbeidsparticipatie																		
Programma 3 Economie en inkomen	9.129	912	-8.217	8.126	20	-8.106	10.900	20	-10.880	11.201	20	-11.181	11.667	20	-11.647	10.514	20	-10.494
Subtotaal	9.129	912	-8.217	8.126	20	-8.106	10.900	20	-10.880	11.201	20	-11.181	11.667	20	-11.647	10.514	20	-10.494
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)																		
Programma 1 Samenleving	10.121	624	-9.497															
Programma 1 Samenleving				11.399	325	-11.074	12.063	345	-11.718	12.761	364	-12.397	13.496	377	-13.119	13.995	391	-13.604
Subtotaal	10.121	624	-9.497	11.399	325	-11.074	12.063	345	-11.718	12.761	364	-12.397	13.496	377	-13.119	13.995	391	-13.604
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+																		
Programma 1 Samenleving	43.795	602	-43.193				2.805		-2.805	250		-250	50		-50			
Subtotaal	43.795	602	-43.193				2.805		-2.805	250		-250	50		-50			
6.711 Huishoudelijke hulp WMO																		
Programma 1 Samenleving				17.400	744	-16.657	19.392	744	-18.648	21.449	2.994	-18.455	23.729	2.994	-20.735	24.607	2.994	-21.613
Subtotaal				17.400	744	-16.657	19.392	744	-18.648	21.449	2.994	-18.455	23.729	2.994	-20.735	24.607	2.994	-21.613
6.712 Begeleiding WMO																		
Programma 1 Samenleving				30.046		-30.046	32.989		-32.989	35.657		-35.657	38.676		-38.676	40.107		-40.107
Subtotaal				30.046		-30.046	32.989		-32.989	35.657		-35.657	38.676		-38.676	40.107		-40.107
6.713 Dagbesteding WMO																		
Programma 1 Samenleving																		
Subtotaal																		
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)																		
Programma 1 Samenleving				60		-60	63		-63	66		-66	69		-69	69		-69
Subtotaal				60		-60	63		-63	66		-66	69		-69	69		-69

Taakveld/programma	Rekening 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-																		
Programma 1 Samenleving	73.403	34	-73.369															
Subtotaal	73.403	34	-73.369															
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal																		
Programma 1 Samenleving				760		-760	791		-791	821		-821	851		-851	882		-882
Subtotaal				760		-760	791		-791	821		-821	851		-851	882		-882
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal																		
Programma 1 Samenleving				24.628		-24.628	40.048		-40.048	42.761		-42.761	42.334		-42.334	36.838		-36.838
Subtotaal				24.628		-24.628	40.048		-40.048	42.761		-42.761	42.334		-42.334	36.838		-36.838
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk																		
Programma 1 Samenleving																		
Subtotaal																		
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal																		
Programma 1 Samenleving																		
Subtotaal																		
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal																		
Programma 1 Samenleving				38.751		-38.751	42.161		-42.161	43.763		-43.763	45.426		-45.426	45.426		-45.426
Subtotaal				38.751		-38.751	42.161		-42.161	43.763		-43.763	45.426		-45.426	45.426		-45.426
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk																		
Programma 1 Samenleving				2.673		-2.673	2.908		-2.908	3.019		-3.019	3.133		-3.133	3.133		-3.133
Subtotaal				2.673		-2.673	2.908		-2.908	3.019		-3.019	3.133		-3.133	3.133		-3.133
6.791 PGB Wmo																		
Programma 1 Samenleving				1.267		-1.267	1.456		-1.456	1.488		-1.488	1.522		-1.522	1.557		-1.557
Subtotaal				1.267		-1.267	1.456		-1.456	1.488		-1.488	1.522		-1.522	1.557		-1.557
6.792 PGB Jeugd																		
Programma 1 Samenleving				1.291		-1.291	1.404		-1.404	1.458		-1.458	1.513		-1.513	1.513		-1.513
Subtotaal				1.291		-1.291	1.404		-1.404	1.458		-1.458	1.513		-1.513	1.513		-1.513
6.81 Geëscaleerde zorg 18+																		
Programma 1 Samenleving	46.131	3.015	-43.116					230	230		230	230		230	230		230	230
Subtotaal	46.131	3.015	-43.116					230	230		230	230		230	230		230	230

Taakveld/programma	Rekening 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
6.811 Beschermd wonen (Wmo)																		
Programma 1 Samenleving				36.392	800	-35.592	36.788	760	-36.027	36.787	734	-36.053	36.787	708	-36.078	36.782	682	-36.100
Subtotaal				36.392	800	-35.592	36.788	760	-36.027	36.787	734	-36.053	36.787	708	-36.078	36.782	682	-36.100
6.812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (Wmo)																		
Programma 1 Samenleving				14.148	1.825	-12.323	8.594	2.178	-6.416	8.784	2.210	-6.573	9.272	2.247	-7.024	9.102	2.284	-6.818
Subtotaal				14.148	1.825	-12.323	8.594	2.178	-6.416	8.784	2.210	-6.573	9.272	2.247	-7.024	9.102	2.284	-6.818
6.82 Geëscaleerde zorg 18-																		
Programma 1 Samenleving	4.472	63	-4.408															
Subtotaal	4.472	63	-4.408															
6.821 Jeugdbescherming																		
Programma 1 Samenleving				7.146		-7.146	7.738		-7.738	8.013		-8.013	8.306		-8.306	8.306		-8.306
Subtotaal				7.146		-7.146	7.738		-7.738	8.013		-8.013	8.306		-8.306	8.306		-8.306
6.822 Jeugdreclassering																		
Programma 1 Samenleving				374		-374	407		-407	423		-423	439		-439	439		-439
Subtotaal				374		-374	407		-407	423		-423	439		-439	439		-439
6.91 Coördinatie en beleid Wmo																		
Programma 1 Samenleving				6.282	165	-6.117	7.644	173	-7.471	7.996	181	-7.814	8.363	189	-8.174	8.748	198	-8.550
Subtotaal				6.282	165	-6.117	7.644	173	-7.471	7.996	181	-7.814	8.363	189	-8.174	8.748	198	-8.550
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd																		
Programma 1 Samenleving				3.425	110	-3.315	1.792	115	-1.676	1.876	121	-1.755	1.964	126	-1.838	2.054	132	-1.922
Subtotaal				3.425	110	-3.315	1.792	115	-1.676	1.876	121	-1.755	1.964	126	-1.838	2.054	132	-1.922
7.1 Volksgezondheid																		
Programma 1 Samenleving	10.753	3.950	-6.803	11.984	3.860	-8.124	8.124		-8.124	8.622		-8.622	8.915		-8.915	9.302		-9.302
Subtotaal	10.753	3.950	-6.803	11.984	3.860	-8.124	8.124		-8.124	8.622		-8.622	8.915		-8.915	9.302		-9.302
7.2 Riolering																		
Programma 2 Leefomgeving	11.217	14.635	3.419	10.307	14.061	3.754	10.558	14.686	4.129	10.622	14.773	4.150	10.885	15.142	4.257	11.153	15.520	4.367
Subtotaal	11.217	14.635	3.419	10.307	14.061	3.754	10.558	14.686	4.129	10.622	14.773	4.150	10.885	15.142	4.257	11.153	15.520	4.367
7.3 Afval																		
Programma 2 Leefomgeving	21.185	26.442	5.257	22.419	27.648	5.229	23.567	30.001	6.434	24.431	31.070	6.638	25.340	32.216	6.876	26.261	33.357	7.096
Subtotaal	21.185	26.442	5.257	22.419	27.648	5.229	23.567	30.001	6.434	24.431	31.070	6.638	25.340	32.216	6.876	26.261	33.357	7.096

Taakveld/programma	Rekening 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
7.4 Milieubeheer																		
Programma 2 Leefomgeving	12.452	5.553	-6.900	11.743	2.878	-8.866	16.323	954	-15.369	15.165	50	-15.115	13.260	50	-13.210	13.724	50	-13.674
Subtotaal	12.452	5.553	-6.900	11.743	2.878	-8.866	16.323	954	-15.369	15.165	50	-15.115	13.260	50	-13.210	13.724	50	-13.674
7.5 Begraafplaatsen en crematoria																		
Programma 2 Leefomgeving	1.571	2.146	575	1.510	2.202	692	1.371	2.175	804	1.371	2.214	843	1.387	2.246	859	1.438	2.330	892
Subtotaal	1.571	2.146	575	1.510	2.202	692	1.371	2.175	804	1.371	2.214	843	1.387	2.246	859	1.438	2.330	892
8.1 Ruimte en leefomgeving																		
Programma 2 Leefomgeving	14.946	3.152	-11.793	10.790	1.209	-9.581	10.320	525	-9.794	8.158	530	-7.628	6.736	542	-6.194	7.004	553	-6.450
Subtotaal	14.946	3.152	-11.793	10.790	1.209	-9.581	10.320	525	-9.794	8.158	530	-7.628	6.736	542	-6.194	7.004	553	-6.450
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)																		
Programma 2 Leefomgeving	9.279	13.813	4.534	10.682	10.682		8.135	8.135		5.247	5.247		1.509	1.509		116	116	
Subtotaal	9.279	13.813	4.534	10.682	10.682		8.135	8.135		5.247	5.247		1.509	1.509		116	116	
8.3 Wonen en bouwen																		
Programma 2 Leefomgeving	9.175	3.556	-5.618	9.626	5.288	-4.338	10.360	5.359	-5.001	10.555	5.467	-5.088	8.493	5.584	-2.909	8.774	5.703	-3.071
Subtotaal	9.175	3.556	-5.618	9.626	5.288	-4.338	10.360	5.359	-5.001	10.555	5.467	-5.088	8.493	5.584	-2.909	8.774	5.703	-3.071
99 resultaat																		
Resultaat Resultaat		-3.186	-3.186															
Subtotaal		-3.186	-3.186															
0.10 Mutaties reserves																		
Paragraaf bedrijfsvoering	512	2.815	2.303															
Programma 1 Samenleving	36.738	23.180	-13.558	540	14.975	14.435	6	1.617	1.611	1.822	1.374	-448	1.389	50	-1.339	6	2.999	2.993
Programma 2 Leefomgeving	35.445	14.875	-20.570	47.150	13.348	-33.802	11.657	8.557	-3.100	1.110	7.789	6.679	50	2.039	1.989	50	1.989	1.939
Programma 3 Economie en inkomen	4.433	3.492	-941	5.850	2.317	-3.533		2.271	2.271		3.490	3.490		2.275	2.275			
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	24.673	55.997	31.324	1.300	50.531	49.231	1.452	19.617	18.165	3.722	6.637	2.915	8.800	1.052	-7.748	1.300	325	-975
Subtotaal	101.801	100.359	-1.442	54.840	81.170	26.331	13.115	32.062	18.947	6.654	19.290	12.636	10.239	5.416	-4.823	1.356	5.313	3.957
Totaal	883.712	883.712		834.947	834.933	-14	811.453	811.453		828.631	828.631		837.153	836.145	-1.008	843.833	840.847	-2.986

BBV Indicatoren

In de [regeling beleidsindicatoren](#) zijn de beleidsindicatoren opgenomen die met ingang van begrotingsjaar 2017 moeten worden opgenomen in de programma's. De meest actuele set beleidsindicatoren en bijbehorende gegevens kunt u vinden op de website apeldoorn.incijfers.nl via de tegel "[Beleidsindicatoren BBV](#)", waar u kunt doorklikken op diverse onderwerpen.

De vergelijking van de Gemeente Apeldoorn ten opzichte van andere 100.000 - 300.000 gemeenten per 29 september 2025, vindt u [hier](#). De vijf indicatoren voor het taakveld 'bestuur en ondersteuning' worden door gemeenten zelf ontsloten ([Paragraaf Bedrijfsvoering](#)).

Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING), met raadpleging van enkele gemeenten, een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld. Daarbij golden een aantal belangrijke uitgangspunten:

- De indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht.
- De raadsleden worden daarmee in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen.
- De indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten.
- De indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen.
- Er worden bestaande bronnen gebruikt.
- De indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd.

Subsidieoverzicht

Programma	Programma omschrijving	Sub programma	Taakveld	Onderwerp	Begroting 2026
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	1.2 Openbare orde en veiligheid	Integrale veiligheid algemeen	100.587
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.1 Economische ontwikkeling	Promotie Binnenstad	397.518
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.1 Economische ontwikkeling	Hoger Onderwijs	40.000
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.1 Economische ontwikkeling	NewTechPark	261.250
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Versterking beeldvorming	134.569
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Topevenementen	466.181
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Ondersteuning evenementen	106.921
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Ondersteuning evenementen	40.000
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Apeldoorn Partners	1.158.963
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Koningsdag	64.854
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Koningsdag	110.000
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Sinterklaasintocht	22.694
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Bevrijdingsfestival	27.066
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Kanaalconcerten-drakenboot	50.801
Programma 1	Samenleving	Onderwijs en opleiding	4.3 Onderwijsbeleid-leerlingzaken	Ontwikkeling lokaal onderwijsbeleid	69.955
Programma 1	Samenleving	Onderwijs en opleiding	4.3 Onderwijsbeleid-leerlingzaken	Onderwijsachterstandenbeleid	5.018.074
Programma 1	Samenleving	Onderwijs en opleiding	4.3 Onderwijsbeleid-leerlingzaken	Subsidie educatie	2.981.458
Programma 1	Samenleving	Onderwijs en opleiding	4.3 Onderwijsbeleid-leerlingzaken	Voorschoolse voorzieningen peuters	197.895
Programma 1	Samenleving	Onderwijs en opleiding	4.3 Onderwijsbeleid-leerlingzaken	Voorschoolse voorzieningen peuters	350.762
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Topsportevenementen	328.614
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Subsidie huur overdekte zweminricht	168.382
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	St. Paardrijden Gehandicapten	22.914

Programma	Programma omschrijving	Sub programma	Taakveld	Onderwerp	Begroting 2026
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Vereniging Sportraad Apeldoorn	45.149
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Rentesubsidies	38.584
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Investering sportaccommodaties	257.225
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Comb.functionarissen sport	285.347
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Comb.functionarissen sport	40.816
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Subsidie Dynamo	25.072
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.2 Sportaccommodaties	Het Zwembad Loenen	140.967
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.2 Sportaccommodaties	Zwembad De Sprenkelaar	861.603
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Vormings- en ontw.werk	24.498
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Amateurkunst	84.423
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Schouwburg en Congrescentrum Orpheus	5.402.521
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Orkest de Ereprijs	107.011
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Nationale Jeugd Orkesten Nederland	198.226
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Stichting ACEC	363.339
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Stichting GIGANT, markant in cultuur	3.296.420
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Projectsubsidies	558.426
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Maaiveld	278.776
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Comb.functionarissen cultuur	174.927
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	St. Wilhelminaring	29.669
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Culturele Pleinmarkt	10.098
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Muziektent Oranjepark	12.300
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Apeldoorn Photo	31.230
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	ISMA	26.025
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	PLAK	25.000

Programma	Programma omschrijving	Sub programma	Taakveld	Onderwerp	Begroting 2026
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpres/prod./participatie	Makersregeling	52.050
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.4 Musea	Erfgoodplatform	80.134
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.4 Musea	Archeologisch noodfonds	11.003
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.5 Cultureel erfgoed	Monumentenfonds	309.244
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.5 Cultureel erfgoed	Geveelfonds	50.803
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.5 Cultureel erfgoed	Erfgoodfonds: verbeeldingsregeling	21.111
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.5 Cultureel erfgoed	Erfgoodfonds: duurzaamheidsdienst	29.466
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.5 Cultureel erfgoed	Erfgoodfonds: landschapsregeling	21.111
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.5 Cultureel erfgoed	Apeldoornsche Bosch	52.050
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.6 Media	Coda Bibliotheek	91.555
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	5.7 Openbaar groen en recreatie	Recreatie en toerisme	212.701
Programma 2	Leefomgeving	Natuurlijk kapitaal	5.7 Openbaar groen en recreatie	Beken en sprengen	4.092
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Vrijwillig jeugd- en jongerenwerk	78.766
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	coördinatie van zorg+verwijsindex	-439
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Begeleiding kwetsb jongeren/gezinnen	95.108
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Outr hulpverl/opv dakloze jongere	489.462
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Overig preventief jeugdbeleid	80.470
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Ontmoeten	6.688.340
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Centrum Apeldoorn Werkt Mee	328.753
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Mantelzorg- en vrijwilligersonderst.	2.183.057
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Stelpost reservering	501.945
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Slachtofferhulp	68.518
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Rentesubsidies sociaal culturele acc	1.159
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Stimenz verenigingsburo	614.836

Programma	Programma omschrijving	Sub programma	Taakveld	Onderwerp	Begroting 2026
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Stimenz anti-discriminatie	123.668
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Buurthuis maasstraat	123.574
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	De kap, knooppunt mantelzorg	567.567
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	De kap/present vrijwilligersonderst	208.099
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Inwonersinitiatieven alg voorz WMO	113.648
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	De Klup	248.931
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Inclusie / cultuursensitief werken	261.084
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Subsidiëring inwonerparticipatie	75.217
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Subsidiëring inwonerparticipatie	374.368
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht-burgerparticipatie	Subsidiëring inwonerparticipatie	355.119
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.22 Toegang+1elijnsvoorz Jeugd	Centrum voor Jeugd en Gezin	5.794.798
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.22 Toegang+1elijnsvoorz Jeugd	Preven onderst driehoek school thuis	791.660
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.22 Toegang+1elijnsvoorz Jeugd	Preven onderst driehoek school thuis	1.717.048
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.22 Toegang+1elijnsvoorz Jeugd	Groepsaanbod jeugd	37.130
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.4 Musea	CODA: museum	1.536.559
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.6 Media	Coda Bibliotheek	7.027.733
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.22 Toegang+1elijnsvoorz Jeugd	Veilig Thuis mldp kindermishandeling	717.196
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.23 Toegang+1elijnsvoorz Integraal	Inwonerondersteuning	6.056.405
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.23 Toegang+1elijnsvoorz Integraal	Begrotingssubsidies	104.499
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.23 Toegang+1elijnsvoorz Integraal	Begrotingssubsidies	1.487.235
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.23 Toegang+1elijnsvoorz Integraal	Begrotingssubsidie Team ED	120.605
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.23 Toegang+1elijnsvoorz Integraal	Centr Sexueel Geweld Zwolle-Enschede	171.897
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.23 Toegang+1elijnsvoorz Integraal	Subsidie st. Veilig Thuis NOG	2.430.631
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.23 Toegang+1elijnsvoorz Integraal	Lokaal huis geweld incl jeugdprostit	245.756

Programma	Programma omschrijving	Sub programma	Taakveld	Onderwerp	Begroting 2026
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.23 Toegang+1elijnsvoorz Integraal	Subs Iriszorg Plegeraanpak, daderopv	123.618
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.23 Toegang+1elijnsvoorz Integraal	Schadelijke praktijken (VGV)	32.869
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.3 Inkomensregelingen	Subsidieregeling armoedebestrijding	250.723
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.3 Inkomensregelingen	Inwonersinitiatieven sociaal vangnet	113.648
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.5 Arbeidsparticipatie	St. Samenspraak	24.883
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.5 Arbeidsparticipatie	St. Vluchtelingenwerk	136.116
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.5 Arbeidsparticipatie	Integratie met Nederlanders	87.679
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.5 Arbeidsparticipatie	Subsidie stimenz werkt	87.251
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	6.811 Beschermd wonen (Wmo)	Herstelacademie 6.81a	685.509
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	6.812 Maatsch + vrouwenopvang Wmo	Algemene voorziening MO/BW	1.451.670
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	6.812 Maatsch + vrouwenopvang Wmo	Heroïne-verstrekking	705.853
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	6.812 Maatsch + vrouwenopvang Wmo	Subsidie Moviera (begroot)	2.369.111
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	6.812 Maatsch + vrouwenopvang Wmo	Omnizorg 6.81b	2.611.285
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	7.1 Volksgezondheid	Jeugdgezondheidszorg	5.350.562
Programma 2	Leefomgeving	Ruimtelijke samenhang en kwaliteit	7.4 Milieubeheer	Subsidie energie coöperatie deA	1.634.127
Programma 2	Leefomgeving	Natuurlijk kapitaal	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Begraafplaatsen algemeen	4.830
Programma 2	Leefomgeving	Ruimtelijke samenhang en kwaliteit	8.3 Wonen en bouwen	Bijdrage Stichting Woonkeus	87.752
Totaal subsidies 2026					82.950.317

Investeringsen zijn exclusief nieuw beleid.

Subsidie Grootschalige woningbouwlocaties

Voor grootschalige woningbouwlocaties (GWL) is landelijk € 2,35 miljard beschikbaar. De Apeldoornse Binnenstad, Spoorzone en Kanaalzone (BSK) zijn in juni 2025 door het Rijk aangemerkt als kansrijk gebied en komen daarmee in aanmerking voor deze middelen. Wij hebben als gemeente eind augustus de subsidie aanvraag voor de GWL gedaan. In deze bijlage is opgenomen welke woningen in de propositie zijn meegenomen en voor welke maatregelen subsidie is aangevraagd. De gemeentelijke cofinanciering, tenminste 50%, is voor € 103 miljoen gereserveerd in de investeringsruimte, € 17,8 miljoen vastgestelde investeringsbudgetten en € 3,2 miljoen gereserveerd in het AOF. De hiervoor genoemde bedragen zijn inclusief BTW. In de raadsbrief met kenmerk 5876862 bent u hierover geïnformeerd.

Woningen in propositie

Binnenstad (B)

1. Korenpassage
2. Oranjerie
3. Mirador
4. Stadscoulissen (Marktwand)
5. Middellink
6. Vosselmanstraat

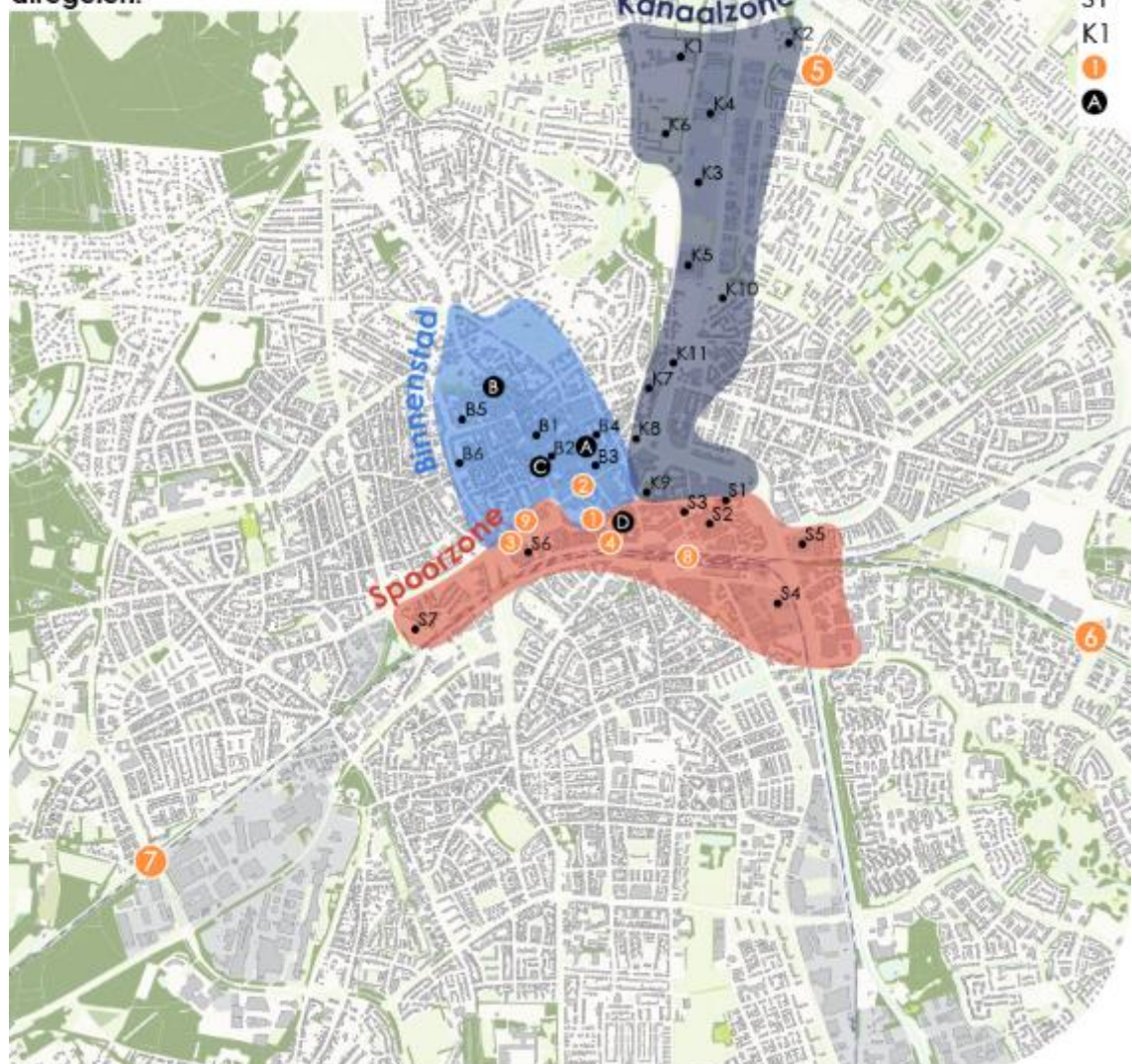
Spoorzone (S)

1. Molenstraat centrum
2. Netten/Talens
3. Drukkerij
4. Kayersmolen-Noord-oost (Condorpark)
5. Wapenrustlaan (Busremise)
6. Herzbergerpark
7. Beatrixlaan fase 1 en 2

Kanaalzone (K)

1. Vlijtsepark
2. Wilhelm Tell
3. Zwitsal
4. Fuite
5. Vlijtsekade II
6. Laan van Kerschoten
7. Cascade
8. Kanaalstraat
9. de Ambacht
10. Paardenwei
11. Ambelt

zichtskaart 1 met de grens
L-gebied BSK + projecten en
atregelen.

Maatregelen binnen de Centrumring - verbeteren bereikbaarheid

Maatregel 1 en 2: Herinrichting Kalverstraat/Hofstraat/Kanaalstraat t.b.v. bereikbaarheid

Maatregel 3 Herinrichting PWA-laan t.b.v. bereikbaarheid Binnenstad en Spoorzone

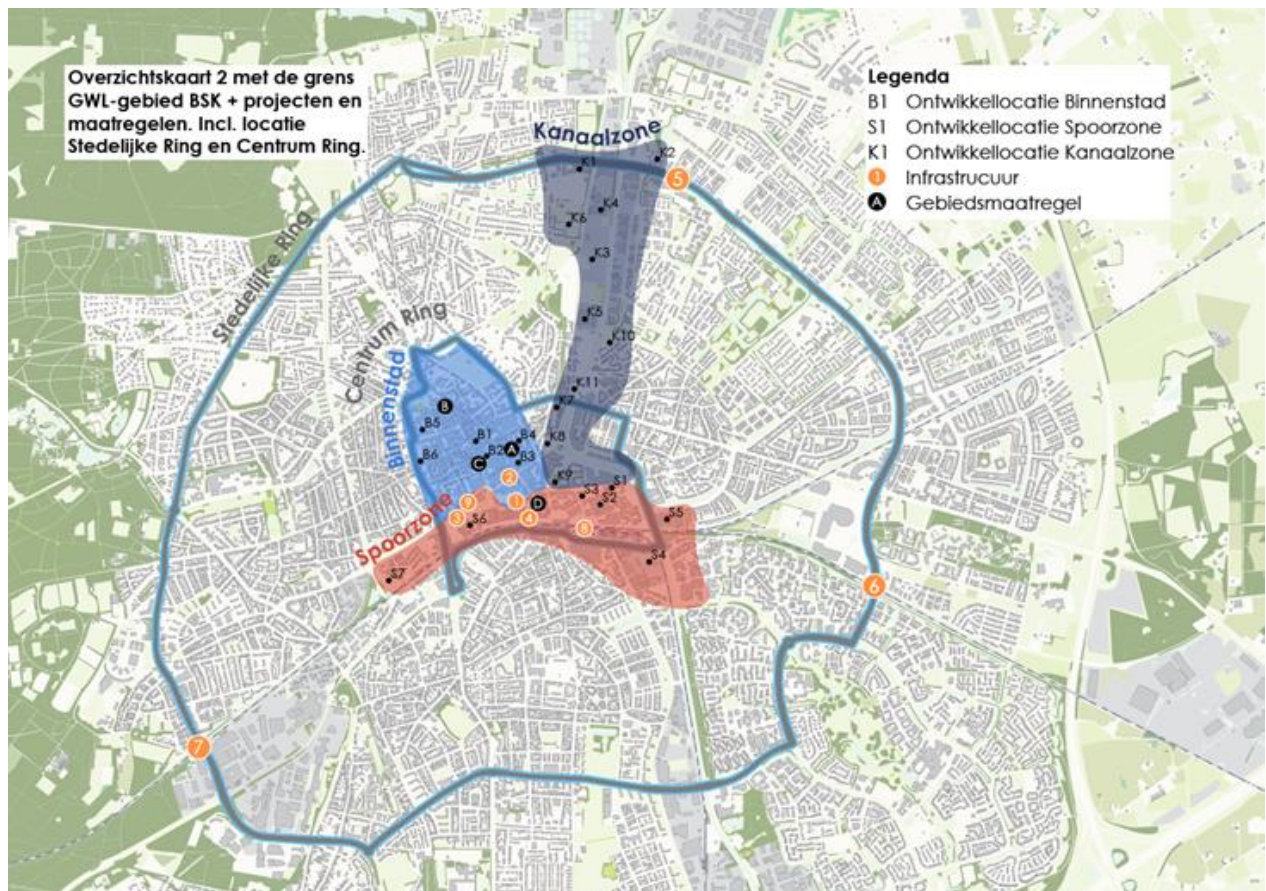

Maatregel 4 Oost-west fietspad

Maatregelen Stedelijke ring

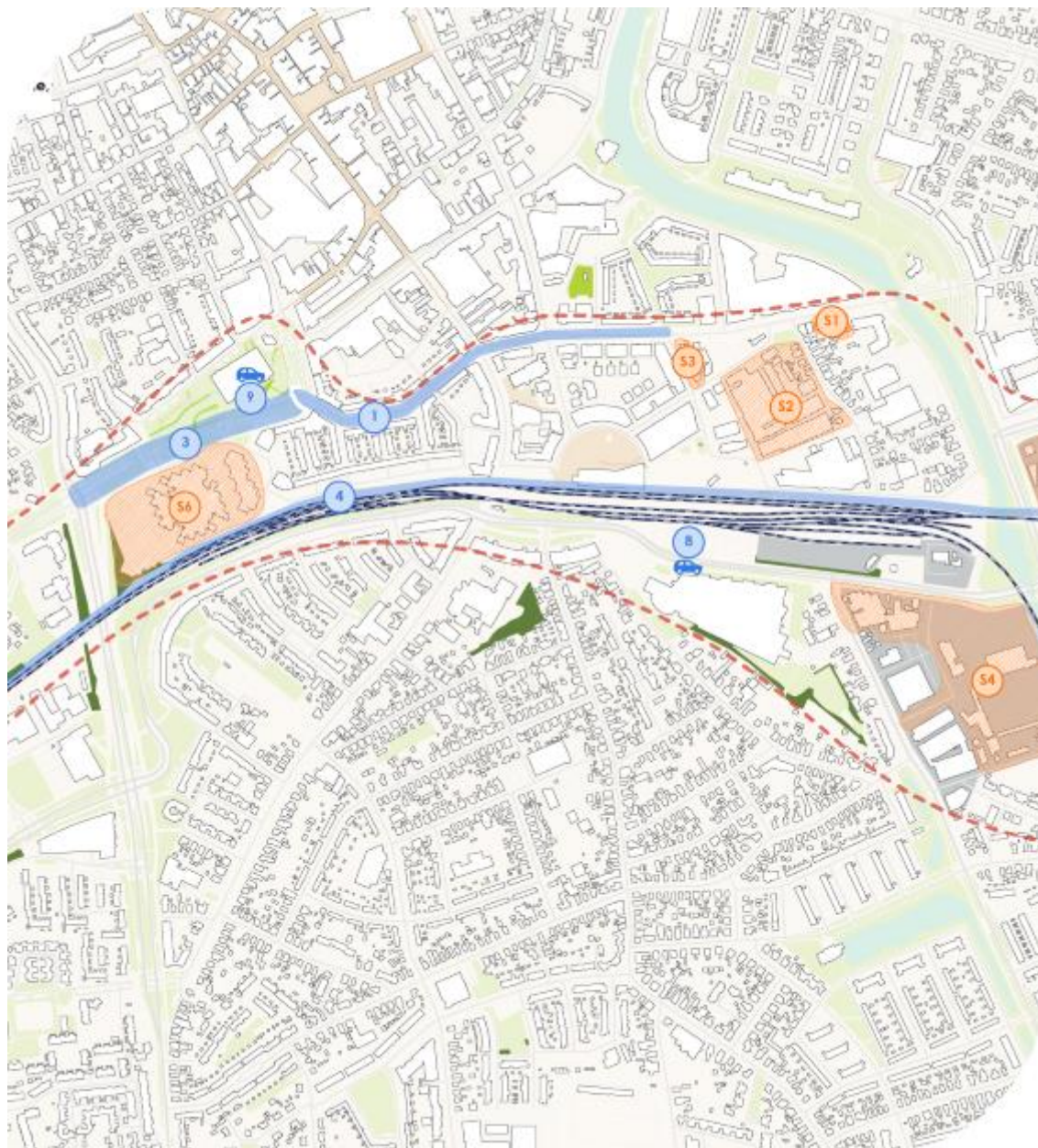
Capaciteitsuitbreiding van de stedelijke ring.

- Maatregel 5: Capaciteitsvergroting Laan van Zevenhuizen
- Maatregel 6: Ondertunneling Laan van Erica
- Maatregel 7: Ondertunneling Laan van Spitsbergen

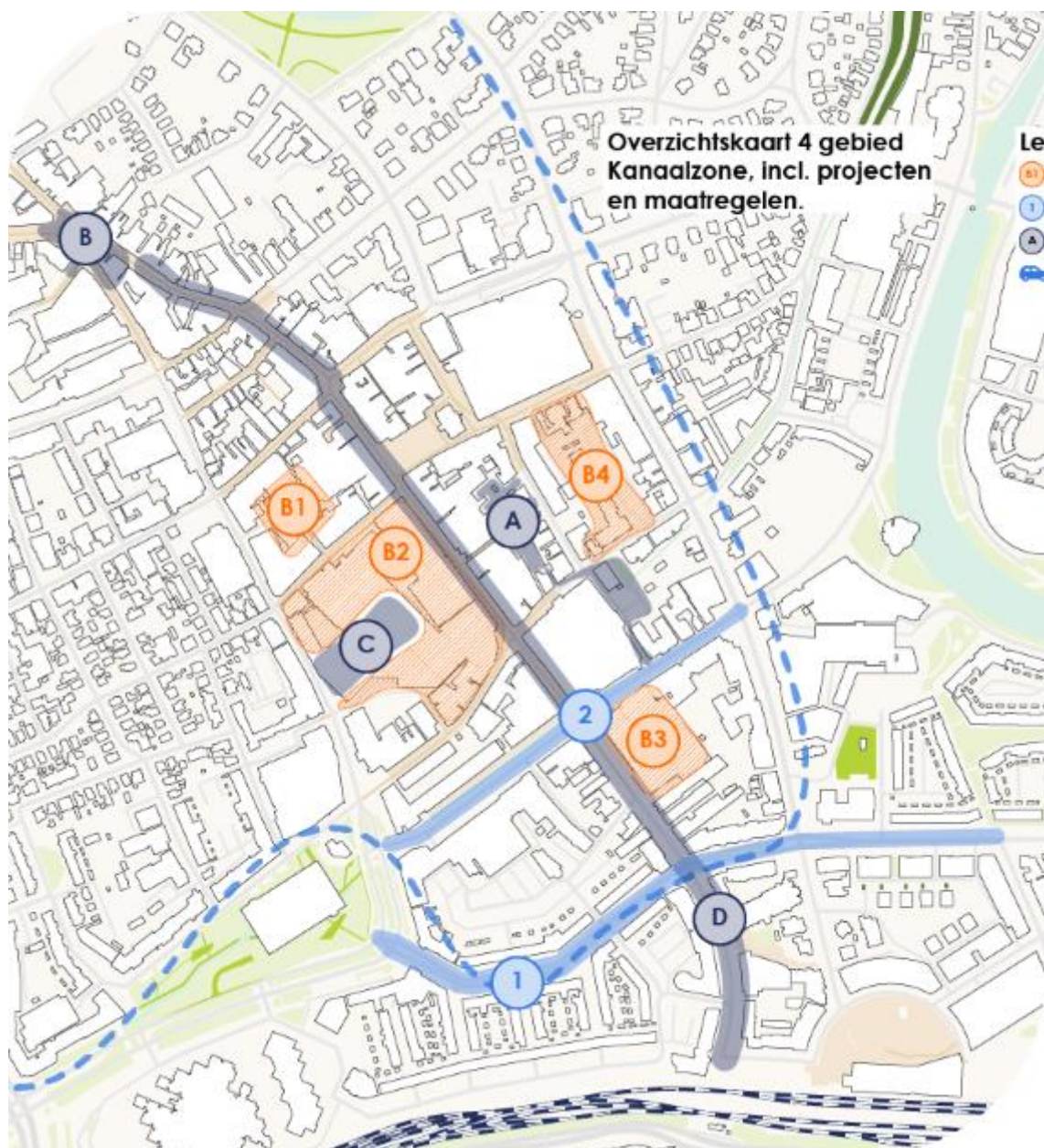
Maatregel Mobiliteitshubs

- Maatregel 8: Mobiliteitshub Station
- Maatregel 9: Mobiliteitshub Amaliakwartier

Vergroeningsmaatregelen BSK direct te relateren aan de woningbouw

- A. Vergroening en vergroting Markthof
- B. Vergroening, herinrichting en vergroting Caterplein
- C. Aanleg Oranjeriepark
- D. Herinrichting Hoofdstraat t.b.v. transformatie naar Parkstraat

Maatregelen stikstof

1. Aankoop stikstofruimte
 - 3 boerderijen
2. Natuurcompensatie (ADC)
 - Aankoop grond
 - Aanleg natuur

Maatregelen netcapaciteit

- Collectieve WKO's
 - Hierdoor: meer kleinere kleinverbruik aansluitingen
- Aansluiting op bestaand warmtenet
 - Hierdoor: meer kleinere kleinverbruik aansluitingen

